

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“,
„Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Trgov-
skega in obrtnega društva v Mariboru“.

XIV. LETO.

1917.

U Ljubljani 1917.

Izdalo in založilo slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Tisk „Narodne Tiskarne“ v Ljubljani.

Trgovski Vestnik.

II.

1883.

c

300018195, 1

KAZALO.

I. Članki.

	Stran
† Ivar Mejač	1
Stališče upravnega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno. Priobčil dr. R. Marn	1, 9, 17, 26, 42, 50, 66, 82, 90
Dogovor pridržane lastnine. Spisal dr. Fran Mo- horič	3, 11, 18, 28, 34
Iz blagovnega znanstva. Spisal H. Sevar	6, 14, 21, 30, 36, 44, 52, 59, 67, 76, 84
Podporna akcija našega društva	14, 23, 31
Carinstvo. Priobčil J. Piščanec	22, 38, 45, 54, 61, 69, 78, 85, 92
Preskrba prebivalstva s potrebščinami. Dr. R. M.	25
Stroga naredba proti navijalcem cen. V. Ž.	27
Podpisujte šesto vojno posojilo	33
Šesto vojno posojilo	33
Preskuševalnice cen. V. Ž.	41
Organizacija trgovstva za vojno in prehodno gospo- darstvo. Dr. R. M.	49
Država in državni dolgovi. Dr. R. M.	57
Kako se napravi izborni jabolčnik. R. Dolenc	58
Prehranjevalna konferenca. Dr. R. M.	65
Naš državni proračun za upravno l. 1917/18. V. Ž.	73, 81
Uredba prometa z oblekami	75
Iz razvalin naj vznikne novo življenje. Fr. Štupar	84
Bodoče naloge trgovskega ministrstva	84
Letina 1917. Spisal A. Jamnik	89

II. Raznoterosti.

Prisilna ponudba za zimsko perilo	7
Podaljšanje opravilne dobe za člane trgovskih in obrtnih zbornic	8
Omejitev prodaje bombaža in bombaževih izdelkov V varstvo vpoklicanih trgovcev	8
Zglaševalna dolžnost za inozemske vredn. papirje Prepovedan uvoz nepotrebnih stvari	8
Izdaja novih meničnih golic	8
Omejitev trgovine in prometa z inozemskimi pla- čilnimi sredstvi	15
Določitev cene vrednostnih papirjev	15
Prodaja perilnih predmetov	15
Odpuščenje prodajalniškega lokala vpoklicanega trgovca	16

V vojnem času postanejo tudi luksuriozni predmeti nepogrešni	16
Pazite na dohodninske napovedi	16
Železo	16
Zavarovanje davka na vojne dobičke	16
Prepovedano razsvetljevanje	23
Nabava žganih opojnih pijač z Ogrske, iz Bosne in Hercegovine	23
Uvedba monopola za umetne sladine	24
Bančni tečaj za invalide	24
Trgovina in vojna	24
Nakazilo plačila pri banki velja kot predplačilo	24
Prodaja bombažastega blaga in perilnih predmetov	32
Uvedba poletnega časa za leto 1917.	32
Priredba pridobnine ali obrtnega davka za l. 1917.	32
Poostrenje določb glede osebnih davkov	32
Zvišanje davka na žganje	32
Generalni komisariat in komisija za vojno in pre- hodno gospodarstvo	32
Preskrba prebivalstva s potrebščinami	32
Predpisi o prodaji petroleja	40
Neveljavnost obljube provizije za posredovanje vojnih dobav	40
Neveljavnost dobavne pogodbe zaradi prekoračenja maksimalne cene	40
Nikeljnasti novci po 10 vinarjev	47
Uravnava prometa s svežim sadjem	47
Najvišje cene za črešnje in jagodno sadje	47
Uvoz sadja in sočivja v Avstrijo	47
Promet z žitom, moko in stročnimi sadeži	47
Promet s kavnimi zmesmi in surogati	47
Prodaja bombažastega blaga in perilnih predmetov	55
Pošiljanje petroleja pod napačno napovedjo vsebine	55
Prodaja platnenega blaga	56
Optično orodje	56
Nameravano zvišanje železniških tarif	56
Prepoved izvoza svile iz Švice	56
Legitimna trgovina ter nabava in razdelitev blaga	56
Garancijski rezervni fond posojilnic	56
Znamenje miru?	56
Gospodarska vojna Amerike proti nevtralcem	56
Davek na vojne dobičke	56
Zahteva po zopetnih objavah bančnih izkazov	63

	Stran		Stran
Izkaz članov »Slovenske Matice«	63	Za vplačilo davka na vojne dobičke se lahko porabi	
Rumunska žetev	63	VII. vojno posojilo	88
Prevzemne cene za žito	64	Fredlagano razveljavljenje § 14. odredb o uvoznih	
Uravnava prometa s svečami	64	in izvoznih prepovedih	88
Pomen delavske knjižice	64	Nova omejitev uporabe papirja	88
Naknadno kolekovani tovorni listi	64	Glede vrvarskih izdelkov za civilno porabo	88
Sadje v Srbiji	64	Prošnje za dovolitev izvoza iz Nemčije	88
Bankovci za 50 K	64	Potni list za Norveško	88
Maksimalne cene za jabolka in češplje	64	Firma J. n. Svam Messel	88
Ruska zunanja trgovina	64	Zvišanje voznih cen na državnih železnicah	88
Promet kavnih surogatov iz fig in lupin	64	Prisilna oddaja bombaževega blaga	88
Zapora in cena krompirja	64	Oprostitev tretjine zapor podvrženega bombaže-	
Naraščanje uvoza na Ruskem	64	vega blaga in perila za nadrobno prodajo in	
Ureditev porabe premoga	71	podlog ter pridatkov za konfekcijo	
Ravnalne cene za vino	71	Bodoče naloge trgovskega ministrstva	90
Gospodarska zveza porcelanske industrije	71	Obnovitev zasebne brzojavne in telefonske službe	93
Izvoz petroleja v Nemčijo	71	Prisilna oddaja bombaževega blaga; koliko tkanega	
Sadje in sadne konzerve ter promet z njimi	72	in pletenega blaga sme trgovec pridržati	94
Računi na opominu niso podvrženi koleku	72	Domovi za invalide	94
Naša valuta	72	Trgovci, pozor!	94
Draginja živil	72	Oprostitev tretjine zapor podvrženega bombaže-	
Nabava inozemskega premoga	72	vega blaga in perila za nadrobno prodajo in	
Novo zvišanje železniških tarifov	72	podlog ter pridatkov za konfekcijo	94
Množina francoskih bankovcev v prometu	72	Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani	95
Položaj ruske industrije	72	Gremij trgovcev v Ljubljani	95
Železni rudnik v Prijedoru	72	Označenje cen po izložbah	95
Davčnokazenski okraji	80	Bimetalizem kot mednarodna veljava?	95
Informacije v gospodarskih zadevah z orientalskimi		Beg bank iz Beneškega	95
državami	80	Devizna centrala v Italiji	95
Kolkovna prostost pri vlogah v davčnih zadevah	80	Nasprotstvo proti gospodarskim centralam	95
Za navijalce cen	80	Uredništvo čitateljem	96
Nove poštne znamke	80	Preskrba s semenskim žitom za pomladansko in	
Zvišanje železniških tarifov na Ogrskem	80	poletno setev 1918	96
Rastoče bogastvo v Ameriki	80	Uspeh VII. vojnega posojila	96
Poslovalnica za varstvo avstrijskih premoženj v		Poročilo o trgovskem in združnem tečaju za inva-	
sovražnem inozemstvu	80	lide na slovenski trgovski šoli v Ljubljani	96
Zvišanje borznega davka	80	Obleka in perilo iz papirja	96
Oddaja blaga iz bombaževine	86	Vojna čevljarna v Ljubljani	96
Zagotovitev potrebščine brusnih kamnov	87		
Kako naj se ubranimo prometne stiske v tovarnem			
prometu?	87		
Izkaznica za obleko in trgovci	87		
Malim štedljivcem	87		
Izvoz obuval prepovedan	87		
Pristojbinska oproščenja v svrhu pospeševanja			
VII. vojnega posojila	87		
Priglasitev žičnih vrvi	87		
Transportna dovoljenja za les	87		
Borzna igra nevarna	87		
Italijanska vojna špekulacija	88		

III. Društvene vesti.

Darila	8, 40, 48, 72
XVI. redni občni zbor	40, 48
Za namene podporne akcije	40
Volilo	40
Za podporno akcijo v korist ženam in otrokom vpo-	
klicanih članov	80

IV. Izkazi društvene posredovalnice.

V vsaki številki.

1883

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) † Ivan Mejač.
- 2.) Stališče upravnega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno. (Dalje.)
- 3.) *Dr. Fran Mohorič*: Dogovor pridržane lastnine.
- 4.) *H. Sevar*: Iz blagovnega znanstva. (Dalje.)
- 5.) Raznoterosti:

Prisilna ponudba za zimsko perilo. — Podaljšanje

opravilne dobe za člane trgovskih in obrtnih zbornic. — Omejitev prodaje bombaža in bombaževih izdelkov. — V varstvo vpoklicanih trgovcev. — Zglaševalna dolžnost za inozemske vrednostne papirje. — Prepovedan uvoz nepotrebnih stvari. — Izdaja novih meničnih golic.

6.) Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice. — Darila.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in **upravištvo**: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

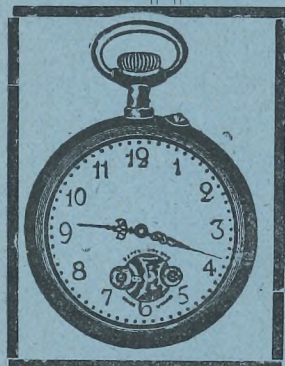
Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Ponatis dovoljen le ob navedbi vira.

H. Suttner, Ljubljana štev. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

„Razpošiljanje“
blaga na vse kraje
sveta ter največja
ekspozitna trdka.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terega dobite za-
stoj in poštnine
prosto.

Las tna protokolirana tovarna ur v Švici

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Duajski cesti štev. 13

priporoča svojo izbornu zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.
Kartoni za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vinko Majdič
lastnik valjčnega mlina v Kranju.
Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da ima v založbi še sledeče
knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodrniku nujno potrebne.

**Kmetska posojilnica
- ljubljanske okolice -
v Ljubljani**

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

4³/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Zamaške

nove in stare

== kupi ==

vsako množino tvrdka

Ljubljanska

industrija probkovih zamaškov

Jelačin & Co.

Ljubljana.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristi kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilov slovenskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1917.

Štev. 1.

† Ivan Mejač.

Dne 30. decembra 1916 je izdihnil po kratki, pa mučni bolezni svojo blago dušo Ivan Mejač. Slovenski narod je izgubil izvrstnega sina, iz vrst slovenskega trgovstva je izginil ž njim vzgleden trgovec, trgovske stanovske organizacije je zadela z njegovo smrtjo trda izguba, zapustil je vrzel, za katero bomo težko mogli dobiti vrednega naslednika. Pokojni Ivan Mejač je bil vzoren narodnjak, ljubil je svoj narod z vso silo svoje plemenite duše, zmisel in razum je imel za vse blago in lepo, veselil se je vsakega napredka svojega tolikrat krivično sojenega naroda. Od narave skromen in ljubezniv ni silil v ospredje nikdar, bil pa vedno drage volje pripravljen, stopiti na mesto, kjer je bil potreben. Ivana Mejača je oblagodarila narava s tako prikupnostjo in ljubeznjivostjo, da mu je bil dober in prijatelj vsakdo, ki mu je stopil bližje. Redkim ljudem le je dano, da si pridobe tako mahoma simpatije vseh, s katerimi stopajo v dotiko. Blagopokojni Ivan Mejač sploh ni imel neprijateljev. Ko nas je zapustil in se preselil v boljše življenje, je šel en glas od ust do ust, izraz prisrčne in odkritosrčne žalosti, da je moral prerano v grob. Na zadnjo pot ga je spremljalo izredno obilno število pogrebcev, vsi sloji so bili številno zastopani. Lep solnčen popoldan smo šli ž njim na zadnji poti, na smrtni ravnini pri Svetem Križu so se v biserni krasoti po dolgem premoru pokazale naše večno lepe planine kakor poslednji pozdrav vernemu sinu svoje domovine.

Ivan Mejač je bil rojen l. 1856. v prijaznem Motniku. Zapustivši šolo je vstopil v trgovino ter služboval v Kamniku, Ribnici in Novem mestu. Leta 1879. je prišel v Ljubljano in stopil v službo pri tedanji firmi Goričnik & Ledenig. Leta 1890. se je osamosvojil ter v družbi s svojim prijateljem Gričarjem ustanovil sedaj tako dobro znano firmo Gričar & Mejač. Sreča mu je bila mila. Iz spočetka skromnih razmer si je hitro pomagal, blagostanje se je množilo od leta do leta. Blagostanje in sreča ga nista izpremenila, vedno je ostal tih in skromen, rad je pomagal mladim trgovcem s svetom in dejanjem.

Mnogim je bil krepka opora, ko so si ustanavljali svojo gospodarsko samostojnost. Za narodne potrebe je imel vedno odprto roko. Zaupanje in spoštovanje someščanov in stanovskih tovarišev ga je pozvalo na mnoga odlična mesta. Bil je odbornik gremija trgovcev v Ljubljani, odbornik trgovskega bolniškega društva in našega društva. Leta 1902 je bil izvoljen v Kranjsko trgovsko in obrtniško zbornico. Ostal je njen delavni član do svoje smrti, leta 1908 in 1909 je bil izvoljen za zborničnega podpredsednika. V trgovski zbornici je bil jako vnet član, dolga leta je imel referat o računu in proračunu. Ivan Mejač pa ni sodeloval le v stanovskih organizacijah in zastopih, marveč je bil dolga leta tudi v upravnih odborih Mestne hranilnice ljubljanske, Kmetске posojilnice ljubljanske okolice in Ljubljanske kreditne banke. Vse povsod se je izkazal, v vseh odborih in zastopih so ga visoko cenili. Naš prijatelj Ivan Mejač je bil res fant od fare, ljuba duša, ki ga ne bomo pozabili. Ohranjen mu bodi najlepši spomin! Blagoslovljen počitek v zemlji domači!

Stališče upravnega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.

V naslednjem hočemo razložiti pravno stališče, ki ga je zavzelo upravno sodišče v svojih razsodbah glede vpliva vojne na obstoječe dobavne pogodbe. Ker vlada v tem oziru tako v trgovskih kakor v industrijskih krogih velika nejasnost in ker služijo razsodbe upravnega kot najvišjega sodišča vsem sodiščem kot vodilo, upamo s tem ustreči posebno trgovskim krogom.

Kakor rdeča nit se vleče skozi vse razsodbe načelo, ki je veljalo pred vojno in bo ostalo tudi vedno v veljavi:

Vojna sama na sebi ni še vzrok za razveljavljenje pogodb, le nezadolžena nemožnost dobavljenja oprošča davalca dolžnosti do izpolnitve in odškodovanja.

1. Nemožnost dobave.

Dve razsodbi z dne 5. oktobra 1915 in 29. februarja 1916 izrekata razločno in jasno, da ni nobenega povoda, da bi se v vojni ali vsled vojne ne oziralo na temeljne pogodbenopravne določbe prava, ki je v veljavi. Eno teh načel, ki se jih ne sme dotakniti, obstoji v tem: veljavno sklenjene pogodbe se morajo kot veljavne — če le mogoče — vzdržati in le one ugovore vpoštevati, ki jih priznava pravo v miru kajpada prilagodeč se vojnemu položaju.

Vprašanju, če ni izbruh vojne že sam na sebi po zakonu dogodek, ki je, ako povzroči nemožnost izpolnitve, sposoben, da more razveljaviti pogodbo in oprostiti obvezanca izpolnitve, je pritrditi le ob nastopu gotovih pogojev. Ako se vojna silno razširi, ovira vse obrate in nalaga tudi trgovskemu prometu take omejitve, da je oni, ki je obvezan izpolniti, oviran pri izpolnitvi obveznosti, bodisi po zakonitih predpisih, bodisi vsled nastopivšega nedostajanja predmetov, ki jih mora dobaviti. Ti pogoji morajo torej nastopiti, ako naj se govori o nemožnosti dobavitelja, da dobavi. Niti tako daleč ni treba iti, da bi morala obstajati objektivna ali pravilnejše absolutna nemožnost dobavljenja. Nele tedaj, če je dana nepogojna nemožnost dobave, ampak že tedaj, če je nastopila nemožnost dobiti blago radi visokih cen, se mora kot posledica te nemožnosti vzeti razveljavljenje pogodbe in oprostitev dobavne dolžnosti. To stališče bo tudi veljalo, če v sklepnem pismu ni vojne klavzule. Ugovor nemožnosti dobiti blago radi visokih cen se lahko opira na razmotrivanje, da se dolžnika ne more prisiliti, da bi žrtvoval lastno eksistenco, le da zadosti svoji obveznosti. Ta ugovor je veljaven le tedaj, če gre za kako popolnoma anormalno, čezmerno potrebnost dobavljenja.

Ako pa izvršuje prodajalec trgovski promet v veliki meri z blagom, ki ga mora dobaviti, in če so cene, ki so merodajne za dobavne predmete, štirikrat višje narasle, se še ne more govoriti o tem, da je v danem slučaju nastopil večji riziko kakor je navadno pri vsakem kupčijskem sklepu. (Razsodba z dne 25. oktobra 1915.)

Le otežitev v izpolnitvi dobavne dolžnosti ne more prodajalca oprostiti dobave. Prepoved izvoza blaga gotove vrste iz Nemčije ima na izpolnitev pogodbe le v toliko vpliv, v kolikor je nabava dotičnega blaga iz Nemčije postala nemogoča. Če ima pa prodajalec svoje bivališče v tuzemstvu in če je blago tu čeprav za višjo ceno dosegljivo, potem mora dobaviti. (R. 14. decembra 1915.)

Ugovor nemožnosti dobave je dopusten tudi napram vojnim sklepom. Ako se je kaka uvozna prepoved ob času vojnega sklepa milo izvrševala, lahko, če se je

naknadno prepoved strogo izvrševala, ta okolnost povzroči oprostitev dobavne obveznosti, ne da bi se morala dati odškodnina, ako se dotično blago kljub višjim cenam ne more dobiti v tuzemstvu, zlasti ker je tudi kupec že z ozirom na značaj pogodbe kot vojnega sklepa in vrsto blaga moral računati s težkočo oziroma nemožnostjo izpolnitve. (R. 21. decembra 1915.)

Ako je vojna gospodarske podlage pogodbe, ki se je pred vojno pod normalnimi razmerami sklenila, tako izpremenila, da se njen vpliv na možnost nabave, na ocenitev in dobavo tozadevnega blaga ni mogel naprej videti ali z njim računati, potem so te okoliščine zadosten vzrok za oprostitev dobave brez odškodninske dolžnosti. (R. 8. VI. 1915.)

Nemožnost nabave blaga, ki se ima dobaviti iz inozemstva vsled vojne se more le takrat z uspehom ugovarjati, če prodajalec lahko dokaže, da nima nikakih drugih nabavnih virov in da ni mogel tega blaga brez lastne krivde imeti v zalogi, zlasti če je bil dobavni rok brez vsake omejitve ali pogoja gotovo določen. (R. 28. septembra 1915.)

Okolnost, da so prodajalcu obvezani dobavitelji stornirali sklepe vsled nastopa vojne in da je iz tega vzroka sam prišel v nezadolženo nemožnost, izpolniti svojo obveznost, še ne zadostuje sama na sebi, da bi se to smatralo kot absolutna dobavna nemožnost. Le če se ta sploh ali nemožnost dobave zaradi visokih cen trdi in dokaže, se lahko govori o oprostitvi dobave. Pod dokaz stavljeno dejstvo, da prodajalec nobenih drugih sklepov ni izvršil kot one, ki so jih njegovi dobavitelji vsled vojne stornirali, je brez pomena, ako obenem ne dokaže, da ni mogel dotičnega blaga drugje nabaviti ali iz lastnih zalog dobaviti. (R. 26. oktobra 1915.)

Ako je vsled vojne nastala izprememba cen tolikega obsega, da bi pri izpolnitvi pogodbe sledila na eni strani popolnoma neupravičena in neprimerna obogatitev in na drugi strani neprimerno oškodovanje, potem se mora materialna težkoča izpolnitve smatrati kot nemožnost izpolnitve. Pod takimi okoliščinami obstojati na izpolnitvi pogodbe, bi bilo proti dobrim nramom. (R. 1. julija 1915 in 8. februarja 1916.)

Ako je vojaška uprava na podlagi zakona o vojnih dajatvah zaplenila surovine in polizdelke ter prodajalcu ukazala, da sme to blago dobaviti le gotovim, od vojnega ministrstva imenoma določenim tvrdkam, je postala dobava vsled nastopa okolnosti, ki je od volje prodajalca neodvisen, nemogoča. (R. 1. junija 1915.)

Ako je vojna uprava tovarnarju na podlagi zakona o vojnih dajatvah in z zapretnjem kazenskih posledic naročila, da mora zastanke prevzetih vojnih dobav brez odloga dobaviti ter se na prodaje, ki jih je sklenil z drugimi odjemalci ozirati šele potem ko je zadostil zahtevkom vojne uprave, je postala dobava začasno nemogoča. (R. 3. novembra 1915 in 8. februarja 1916.)

Na ugovor na prevzete vojaške dobave, ki jih je treba izvršiti pod kaznijo ces. naredbe z dne 25. julija 1914, se ni ozirati, če je dognano, da je bilo prodajalcu tudi po izbruhu vojne mogoče, nabaviti si za dobavo potrebne surovine, ne da bi zato moral plačati neprimerno visoke cene. (R. 3. novembra 1915.)

Okolnost, da sta tako kupec kakor prodajalec prevzela vojaške dobave, ne obvezuje prodajalca za dobavo blaga kupcu, ako mu je vojna uprava naročila, da mora izključno vojni upravi dobavljati. (R. 8. februarja 1916.)

Prometne omejitve in prisiljena ponudba za bombaž itd. (odrejena po ces. naredbi z dne 13. aprila 1916) ovira uveljavljanje zahtevka po izpolnitvi dobave, bodisi da je cesarska naredba izšla šele med prizivnim postopanjem. Kajti te iz javnopravnih vzrokov izdane odredbe je vpoštovati kot prisilne norme v vsakem štadiju pravde. Tožitelju ostane le še zahtevek na odškodnino. (R. 2. maja 1916.)

Oblastvena rekvizicija prodanega, toda ne še izročena blaga gotove provenience onemogoči prodajalcu, da bi izpolnil pogodbo in ga oprosti vsake obveznosti, torej tudi plačila odškodnine. Vendar se mora večji izkupiček priznati kupcu. (R. 18. januarja 1916.)

Ako je oblast odredila izkoriščanje vodne moči izključno le za popolno obratovanje mlina in če je izdelovanje električne moči postalo vsled zaplembe kuriva (olja) nemogoče, je obvezanec oproščen pogodbeno sklenjene dobave električnega toka. (R. 28. decembra 1915.)

Čeprav je objektivna nemožnost dobavljenja dognana, je vendar treba vedno preskusiti, če morda obvezanec ni po lastni krivdi povzročil nemožnost, oziroma če ni odgovoren za okolnosti, ki so povzročile nemožnost dajatve. Čeprav se je sklepno pismo tesno pred izbruhom vojne, torej ob času, ko se je lahko računalo z nevarnostjo vojne, sklenilo, vendar kupec in prodajalec nista mogla naprej vedeti, da bo vojna uprava vso njih zalogo (usnje) in njih celo produkcijo zase zahtevala. Pod takimi okolnostmi je obvezanec nezadolženo prišel v nemožnost, da bi izpolnil pogodbo, zato tudi ni odgovoren za neizpolnitev. Vendar je kupcu priznati večji izkupiček. (R. 16. maja 1916.)

(Dalje.)

Dogovor pridržane lastnine.

Spisal dr. Fran Mohorič.

I.

Pojmovne in pregledne splošnosti.

I. Izhodišče in izvor celega vprašanja daje kupčija na up (§ 1063 o. d. z.: Kadar se stvar izroči kupcu brez prejete kupnine; takrat je stvar prodana na up, in lastnina stvari preide takoj na kupca.)

Kupčija na up je torej prodajalčevo tveganje, zlasti kadar kupec ni gospodarsko trden. Umevno je torej stremljenje prodajalca ščititi se zoper izgubo kupnine — na katerikoli dopustni način.

1. Pri vknjiženih nepremičninah se ščiti prodajalec — kakor uči vsakdanja skušnja s tem, da si kupnino zastavopravno zavaruje na prodanem zemljišču in da zlasti dogovori istočasnost hipotečne vknjižbe s prepisom lastninske pravice na kupca.

2. Naravno bi bilo misliti, da se prodajalec istotako zavaruje pri premičninah — z zastavo prodane premičnine. Toda v tej točki sta dve važni oviri. 1. Zakon namreč ne pripozna zastave premičnine brez ročne izročitve, kajti že lastnina prodanega predmeta preide na kupca z dejansko izročitvijo premičnine. Sicer tudi ni izključena zastava z izkazom obdržane posesti.¹⁾ Vendar nastajajo pri tem mnoge težave, ker je izročitev naravno ravno združena s posestjo. V tem oziru določa zakon v §-u 319. o. d. z.: Imetnik stvari ni upravičen, samooblastno zamenjati razloga svojega imetja in si s tem lastiti naslova; pač pa sme, kdor je dosedaj posedoval stvar v lastnem imenu, prepustiti svoje pravo posedovanje drugemu.

Ta zaščitna zastava se zlasti pri obrtniških strojih vrši na ta način, da prodajalec sicer izroči na up prodani šivalni stroj kupcu, obenem pa s primernim izkaznim napisom označi za vsakega stranca na zunaj vidno, da je stroj njemu zastavljen — po dokazanem dogovoru (constitutum possessionis). Toda ročna ali izkazna zastava ne more zabraniti zaseganja zastavljene stvari po drugih upnikih kupčevih, ki vkljub zastavi lahko dosežejo javno (izvršbeno) dražbo zastavljene premičnine. Kakor razvidno je torej dogovor zastave pri premičninah nezadostno varstvo prodajalčevo za kupnino. Le-ta postranski dogovor na zastavo prodanega predmeta v prilog prodajalcu torej ne zadostuje za njegovo varstvo.

3. Bolje ščiti prodajalca (postranski) dogovor pridržane lastnine, — kjer jo sicer ... zasebno državljanski zakon dopušča. Ako bi zakon ustanovil, da preide lastnina prodane in bodisi tudi že izročene stvari na kupca še le tedaj, kadar je kupec popolnoma plačal kupnino, tedaj bi bil prodajalec varovan tudi proti kupčevim upnikom zadostno, toda po našem zakonu prehaja lastninska pravica na kupca z dejansko izročitvijo kupljenega predmeta. Prodajalec, ki noče tvegati kupnine, ne sme torej prodane stvari izročiti brez popolne kupnine. S tem pa je ovirana — kupčija sama. Ta način

¹⁾ Takozvani: *constitutum possessionis* § 428 o. d. z., to je prenos z dokazno izjavo imeti stvar znanprej v imenu prevzemnika itd.

kupčije je umesten samo v izrednih časih, v katerih je nakup dotičnih premičnin, (vsakdanjih neobhodnih potrebščin), kupcu neobhoden in ga mora kupec dobiti na vsak način, — če tudi proti takojšnjemu ali celo predhodnemu izplatku kupnine iz roke v roko, ali po poštnem povzetju, kakor se to vrši sedaj tekom vojne stiske itd.

4. Varstvo prodajalčevo z osebnim jamstvom (poroštvom) je za kupčijo s premičninami preokorno in često, zlasti ob sejmiht itd. nemogoče.

Ker torej ustanavlja zakon, da lastnina prehaja na kupca že z izročitvijo prodanega predmeta, mora prodajalec stremeti za tem, da posebej dogovori neprehod lastnine na kupca pred popolnim izplatkom kupnine.

II. Rimsko pravo pozna take dogovore kot stranske ali pridžane dogovore (pactum adjectum), med njimi zlasti tudi dogovor pridržane lastnine, s katerim dogovorom si prodajalec pridržuje lastnino prodane stvari do popolnega izplatka kupnine. (Arndts: Učnik pandektov: § 145, op. 6, § 306.)

III. Avstrijsko državljansko pravo nima nobenih določb glede dogovora pridržane lastnine, se nikjer ne dotika in ne izraža o njem, — pa ga tudi nikjer ne izključuje.

Iz tega položaja se da razlagati, da je zlasti v prvih časih doberšni del književnosti (pred vsem Zeiler) odklanjal dopustnost dogovora o pridržani lastnini; dočim je tekom časa naraščajoči del se izrekal za dopustnost dogovora o pridržani lastnini.

Pri nedopustnosti dogovora o pridržani lastnini, ima kupec pravico razpolage in zlasti odtujitve glede prodanega predmeta, in prodajalec izgubi — morebiti edino zasegljivo ali zadostno vredno premoženje.

Ta nedostatek v pravnem naziranju je postajal tem občutljivejši, čim bolj se je v obrtnem obratu udomačila kupčija na obroke.

Pri tej kupčiji ni prodajalec samo tvegati svojega blaga s prodajo na up, ampak še nadalje s tem, da je kupčija na up trajala dalje časa in da je kupec plačeval v večjih ali manjših, zlasti mesečnih obrokih.

2. Nauk o dopustnosti dogovora pridržane lastnine je v knjigi in rabi pridobival vedno večji obseg in naposled postal gospodujoči nauk.

Naposled je prišel zakon o kupčiji na obroke (z. z. dne 27. aprila 1896 št. 70 d. z.); in se je prodajalec za svojo kupčijo po tem zakonu lahko ščitil, dogovorivši izrečno: a) pravico odstopa od pogodbe (kupčije), če kupec ne izpolni svoje zaveze — seveda proti vrnitvi sprejetega dela kupnine in zaračunu primerne odškodnine; b) pravico terjati celo terjatev, kadar kupec točno ne plačuje posameznih obrokov; c) dodatno običajno si pridržuje tudi lastnino do popolnega izplatka kupnine; d) zlasti pri obročni pogodbi je postal dogovor pridržane lastnine povsem redna prikazen in tudi književnost

in pravosodje je naposled brez izjeme pripoznalo le-to dopustnost in veljavnost postranskega dogovora o pridržani lastnini pri kupčiji na up. (§ 1063) o. d. z.

3. V književnosti je v zadnjih desetletjih obvladal nauk o dopustnosti dogovora pridržane lastnine.

Zlasti Pfaff izvaja nasproti pandektistom za rimsko pravo, da pri dogovoru pridržane lastnine ne gre niti za posebni pactum adjectum niti za pogojno izročitev lastnine, marveč je s tem dogovorom izključena lastninska izročitev in dogovorjena samo drugačna izročitev manjše pravne veljave, ... izročitev zgolj za uporabo, vživanje, rabokup, ... na preklic (praecarium) ... ad custodiendum, inspiciendum, experiendum ... , da torej zlasti ne gre za izročitev stvarne (lastninske) ampak samo manjepravne drugačne pravne posesti.

Pfaff izvaja nauk o dopustnosti dogovora pridržane lastnine iz vsega tozadevnega zakonodajstva od »Terezijane« sem, in uči, da § 1063 o. d. z. ne določa ničesar drugega, kakor zanika, da bi brez izplatka kupnine ne mogla preiti lastninska pravica na kupca, ker je prehod lastninske pravice vezan le na (lastninsko) izročitev prodanega predmeta. (Jur. Bl. 1885/24. Enako uči Strobale v svojih predavanjih, Krainz II. str. 193.

II.

Križanje pridržane lastnine s tujimi pravicami.

1. Že pod I. se je poudarjalo, da je zgolj zastavna pravica za prodajalčevo zaščito nedostatna, ker tuji upniki zlasti prodano premičnino lahko izvršbeno zasežejo in prodajo.

Toda tudi pri pridržani lastnini se prodana stvar ne nahaja več v prodajalčevi neposredni hrambi in brambi, za to je tudi v takem položaju izpostavljena mnogim neprilikam.

2. Take neprilike nastajajo predvsem v osebi kupca samega.

Zlasti že v teoretičnem naziranju nastanejo težkoče. Dejanska izročitev prodane premičnine ravno ustanavlja kupno pridobitev lastnine na korist kupcu. Dogovor pridržane lastnine mora tedaj, če naj bo zanesljiv, prehod lastninske pravice zabraniti — seveda samo omejeno do časa popolnega odplatka kupnine.

a) Toda dejanska izročitev v zvezi z veljavnim pravnim naslovom (iusta causa) ustanavlja stvarno (lastninsko) posest kupčeve (§§ 315, 316 o. d. z.), ki ga na vsak način upravičuje — vsaj k pripojestovanju kupljene premičnine — nasproti vsem drugim strancem (izvzemši prodajalca, ki ga ščiti določba § 1479 o. d. z.: »Vse pravice zoper stranca ugasnejo re-

doma še le po 30letni nevporni ali po enako dolgem zamlanju.)

b) Nekateri pisatelji izključujejo izročitev stvarne posesti kupcu, češ, da je ta stvarna (lastnina) posest ravno pridržana prodajalcu in zaradi tega ne more kupec pridobiti takoj (že pred izplatom cele kupnine) lastninske pravice. Toda pri tem je pa vendar nedvomno, da sme kupec prodano in s pridržano lastnino izročeno premičnino, na primer: šivalni stroj, mlatilnico, kosilnico, kolo, avtomobil) vporabljal in uživati v celem obsegu, kolikor je sploh uživanje stvari mogoče; sme torej na šivalnem stroju sam ali po svojem namestniku šivati, mlatiti, kositi, voziti, — da, sme celo izposoditi, — samo enega ne sme, namreč stvari odtujiti lastniku — prodajalcu. Nekateri pisatelji izražajo to razmerje, trdeč, da ravno stvarna posest ne preide na kupca, kateremu se pač prodana stvar prepušča ... na posodo, ... v rabokup, prekaristično (do poljubnega preklica) v upravo, ... ad custodiendum, inspiciendum, experiendum itd., in da torej naslovna posest gre na manj nego lastnino, namreč ... na posodo, ... rabokup ... itd. Toda to bi bila vendar le upravičena posest ... ne sicer stvarna, ampak pravna posest, vodeča isto tako do zastaranja in priposestovanja (§ 313 o. d. z.: Uporaba pravice se vrši, a) ako kdo od drugega nekaj kot obveznost terja in mu terjanec obveznost daja; b) ako kdo drugemu pripadajočo stvar z njegovim dovoljenjem na svojo korist uporablja; c) končno, ako drugi na tujo prepoved to opusti, kar bi sicer bil upravičen storiti.) Tako zlasti Pfaff ... glej zgoraj pod I, III.

c) Toda tukaj je zopet opozarjati na dejstvo, da je kupec vključb pridržani lastninski pravici upravičen braniti svojo pravico in stem tudi prodajalčevo lastnino nasproti zaseganju strancev in sicer ne samo posestno, ampak tudi lastninsko — publicijansko, zlasti izločitveno pri izvršbi. Mislimo, da ima kupec shranjeno (izposojeno, v rabokup dano) tako mlatilnico pri sosedu, kjer jo pa zarubi sosedov upnik. Ali mora kupec zdaj čakati, da za tri kronovine oddaljeni prodajalec sam izločuje svojo mlatilnico proti sosedovemu upniku, ali jo more izločevati že kupec sam. Pri tem je opozarjati, da niti zastavna (rubežna) pravica ne upravičuje k izločitveni tožbi ampak je pri obstoju stranske zastavne (predzastavne) pravice dopustna samo prijava terjatve v dotičnem vrstnem redu k dražbenemu izkupu, in

datorej zastavna, — čeprav — stvarna pravica (ius in re) ne upravičuje k izločitveni tožbi in torej zlasti tudi ne dotična — pravna posest.

Toliko je gotovo, da daje pravosodje kupcu vključb obstoječemu dogovoru pridržane lastnine pravico izločitvene tožbe, torej absolutno pravico, ki izključuje vsako prodajno razpolago strancev glede kupljenega predmeta. In to je povsem odobravati. Iz tega je pač razvidno, da razlaga z izročitvijo »pravne« posesti nasproti razlikovani »stvarni« (lastninski) posesti — ne zadostuje.

d) Vsakdanja prikazen je na priliko, da daje izvršitelj izvršencu izvršbeni odlog v večjem ali manjšem obsegu — v časovnem (na pr. ... za pol leta, ali v stvarnem, izključivši izvršbo s prisilno dražbo in pridržavši morda samo izvršbeno pravico s prisilno upravo: pactum de non exequendo venditione.) Seveda je tukaj dogovorjen pactum de non petendo (dogovor neuveljavljanja in odnosno omejenega uveljavljanja) na korist dolžnikovo: vendar ni dvoma, da se dà enak dogovor skleniti tudi — pri obojestransko obvezni pogodbi, — na korist upnika (prodajalca). Mnogo enostavneje je torej reči, prodajalec sicer izroči pri pridržani lastnini prodano stvar kupcu v popolno uporabo, samo kupec — do plačane kupnine dogovorno ne more uveljavljati lastninske tožbe zopet prodajalca, pač pa more uveljavljati izločitveno pravico zoper stranca.

Ta razlaga domneva, da preide sicer stvarna (lastninska) posest na kupca v obče, samo ne nasproti lastniku prodajalcu, — nasprotuje dejanskemu položaju. Seveda se kupec odreče tudi pravici odtujitve prodanega predmeta, — torej nekaj pactum de non vindicando et alienando.

e) Opozarjati je zlasti, da z izročitvijo predmeta kupcu preide vključb pridržani lastnini nevarnost na kupca, kar bi pa ne bilo možno, če bi stvarna posest ne prešla nanj. Ako prodani stroj pri kupcu zgori, bi sicer prodajalec kupcu moral vrniti delež že plačane kupnine, tega pa prodajalec noče, on hoče terjati tudi za ta slučaj celo kupnino, on hoče ščititi samo sebe.

Izločitveno pravico prisvaja kupcu glede s pridržkom prodajalčeve lastnine kupljenega in izročenega predmeta o. 14. decembra 1909. R. II. 926/9 zb. št. 1307 (actio publiciana (§§ 372—374 o. d. z.))

3. Sicer pa v področju zasebnega prava nahajamo nekaj sličnega pri domiku. Z domikom pridobi izdražitelj lastnino izdražbane premičnine ali nepremič-

nine, vendar le pod pravnim pogojem, (sub conditione iuris), a) da postane domik pravomočen in b) da izdražitelj izpolni vse dražbene pogoje. Tudi izdražitelj ne more izdražbanega predmeta pred izplatkom skupila odtujiti, nasprotno pa ga sme popolnoma vporabljeni, seveda s pridržkom svoječasni vrnitve vseh pridelkov (§§ 156, 157 i. r.).

a) Razložek je pač le oblikovan, namreč ta, da se ustanovi pridržek lastnine — dogovorno, pridržek pri domiku je ustanovljen v zakonu. Pri domiku pridobi izdražitelj po izpolnitvi dražbenih pogojev lastnino ex tunc, pri kupčiji s pridržano lastnino pa tudi — po popolnem izplatku kupnine ex tunc, to je od časa sklenjene kupčije.

Jasno je, da rabokupnik (zakupnik, najemnik) ne more izločevati rabokupnega predmeta proti lastnikovemu upniku, ki vodi izvršbeno dražbo lastnikovega v zakup danega zemljišča. Pri vknjiženem rabokupu sme rabokupnik samo zahtevati odškodninski nadomestek v vrstnem redu vknjiženega rabokupa. (§ 1121 o. d. z.).

b) V § 156 i. r. je izrečno določeno: Nevarnost izdražbanega zemljišča preide z dnem domikana izdražitelja.

Prav zanimivo dejstvo je, da je tudi pri nepremičninski dražbi kupec (izdražitelj) izplačal le delež izkupa, ... namreč varščino 10% (§ 147 i. r.), ter da ima izdražitelj, če ni ustanovljena v dražbenih pogojih drugačna zaveza, skupilo izplačevati istotako v deležih, namreč četrtino v 14 dneh po pravomočnosti domika, ostanek pa v dveh enakih mesečnih obrokih.

(Dalje.)

Iz blagovnega znanstva.

Piše H. Sevar.

(Dalje.)

Ker nisem dobil zanesljivih podatkov o dobavi zlata v Avstro - ogrski, objavim tu slučajno pod roko došlo zanimivo statistiko nemškega cesarstva, iz katere je razvidno, da se je v Nemčiji zadnje leto pred vojno, l. 1913 skupno dobavilo okroglo 4800 kg čistega zlata v skupni vrednosti 13.500.000 mark!

Izmed tega se je seveda, dobavilo iz domačih rud samo 104 kg; nadalje se je pridobilo iz raznih inozemskih postranskih snovi ali sorodnih rud (Nebenprodukte) okoli 700 kg; in iz raznih tu in inozemskih rudninskih odpadkov v plavžih, pa se je pridobilo okroglo 4000 kg čistega zlata.

Kolikor se iz uradne objave povzame, je baje Nemčija vsakoletno pred svetovno vojno nakovala za sto milijonov mark novih zlatnikov.

Od tega skovanega zlatega denarja je prišla komaj polovica v promet.

Nasprotno pa je baje nemška industrija porabila v svoje svrhe okolo 24.000 kg zlata.

In na ta način se je vsako leto do sto milijonov mark nakovanega zlatega denarja zopet raztalilo v zlatarskih ponvicah za različen zlat nakit, okrasje in luksuriozen kinč.

Kajti le na ta način so dobili zlatarji potrebno množino zlata za svoj obrt, in za katerih izdelke so si zopet prislužili še enkrat tako visoke zneske ali vrednosti.

Cena za 1 kg čistega zlata je bila določena na 2793 mark. Zlatarji, juvelirji pa so ga plačevali tudi po 2810 mark, ali pa so kupovali zlato pri »nemški državni banki« ki je nalašč za zlatarje izdala »zlate pločice« s čisto enako težo zlatnikov, samo z malim poviškom okoli 10 pfenigov pri komadu in tako skušala neposredno vplivati, da so morali zlatarji za raztapljanje potrebno zlato v svoji obrti, posegati po cekinih in zlatnikih tujih držav! —

Platina (das Platin). Pt. se nahaja v drobnih zrnih v prirodi vedno samorodna ter nekoliko pomešana s platinskimi kovinami, ki jih imenujemo: paladij, rodij, rutenij, ozmij in iridij.

Platina je najtežja kovina 21,4 gosta, ni pa posebno trda in spada pod 5 stopnjo trdotne lestvice, je bela, kasitru podobna, se da teniti in variti, ter se šele pri 2000° C tali. Na zraku se ne izpremeni, samo ločnica (kraljeva voda) jo topi.

Platina je jako raztezna in prožna, uporablja se največ za aparate pri proizvodnji koncentrične žveplene kisline, za kemijske in fizikalne aparate, taličnike, skledice, kotličke in žico pri električnih lučih.

Do l. 1845 so v Rusiji iz platine kovali tudi novce.

Največ platine dobivamo skupno z zlatom v Uralu na Ruskem, nekoliko pa na otoku Bornea in v Ameriki.

Živo srebro, Hydrargyrum. Živo srebro (Hg) je edina tekoča kovina (element) ki je pri navadni toploti kakor voda tekoča, izhlapeva že pri navadni toploti, se pri 40° C — strdi, pri 360° C, pa zavre, in je 13,5 krat težja nego voda.

V prirodi se najde redkokedaj in jako malo samorodnega, v obliki malih kapljic živega srebra, belosrebrne barve kakor cin in se nagiblje v modrikasto barvo živo kovinskega sijaja.

Največ živega srebra se pridobi iz prirodnega cinobra, ki ga žgo z apnom in železom, pri tem se apno, odnosno železo spoji z žveplom, a živo srebro se izlije v železne posode.

Živo srebro izpariva že pri navadni toploti; ti hlapovi so človeku kot živalskemu organizmu zelo otrovni in se zastrupljenost takoj spozna, če se začne sliniti in tresti.

Živo srebro raztaplja v sebi zlato, srebro, cin in cinek, izvzemši (železo, jeklo, in platino) in te testu podobne raztopine nazivljemo amalgame. Z amalgami pozlačujejo ali posrebrujejo v ognju druge kovine. Kovina se v ognju segreje in prevleče z amalgamom, pri tem procesu izhlapi v ognju živo srebro, zlato ali srebro pa pokrije s tenko plastjo dotično kovino ali predmet.

Živo srebro rabijo v tehniki, za izločanje zlata in srebra iz stolčnega zlatega méla ali srebra in zlatonosnega kámenja, z njim polnijo toplo- in tlakomere, delajo umetni cinober in zdravila, mazila, s cinovim amalgamom pokrivajo šipe steklenih zrcal itd.

Najboljše vrste, znamenito živo srebro se pač dobi pri nas v Idriji in na Kitajskem. Iz njega izdelujejo najfinjši cinober t. zv. (Vermilloncinober), ki se ga spozna po tem, da pri žarenju popolnoma izhlapi.

Srebro (Ag), Argentum. Čisto srebro je bela, zelo tenljiva, sijajna kovina, ki na zraku polagoma oslepi in posivi.

Samorodno srebro, kristalizira teseralno, pojavlja se v lasastih, žičastih, drevesastih ali pločevinastih posnemkih in je le redkokdaj čisto; navadno je spojeno v prirodi z drugimi kovinami.

Najvažnejša srebrna ruda je srebrni sijajnik ali argentit (Silberglanz). Ag₂S, ki se dobiva samostojno ali pa primešan svinčenemu sijajniku le v globokejših plasteh srebrnih rudnikov, ker zgoraj ga voda okisava in prekraja v samorodno srebro, ki ima 2:5 do 3:1 trdotno stopnjo, gostota pa mu je 10:5, in se tali približno pri 1000° C.

Žveplo ga počrni, solitarna kislina ga razkroja in se spaja z njim v srebrni nitrat (Ag NO₃) ali peklenec (der Höllenstein — lapis infernalis) ki služi v zdravilstvu. S klorom se spaja v srebrov klorid (Ag Cl), z bromom v bromid (Ag Br), in jodom v jodid (Ag J.) in ga uporabljajo v fotografiji.

Srebro se dá vsled svoje razteznosti viti in teniti in je najboljši prevodnik elektrike.

Samorodno srebro je za navadno rabo premehko; zato ga zlivajo z bakrom, da je tršje; avstrijski srebrni denar ima $\frac{835}{1000}$ čistine (feingehalt), to se pravi, pri 1000 gramih te srebrne zlitine (zmesi) je 835 gramov ali miliemov čistega srebra v denarju.

V Avstro - Ogrski delimo srebro uradno v 4 čistotne vrste in sicer:

Srebro št. 1 ima	$\frac{950}{1000}$	čistine,
» » 2 »	$\frac{900}{1000}$	»
» » 3 »	$\frac{800}{1000}$	»
» » 4 »	$\frac{750}{1000}$	»

Kakor pri zlatu, dobivajo vsi srebrni izdelki po svoji kakovosti razvidne uradno utisnjene punce ali znake in tako zaznamovanje imenujemo punciranje.

Iz srebra kujejo v prvi vrsti novce (denar) in izdelujejo različno nakitje, kinč, žepne ure, namizno jedilno

orodje, posode, vrče, ali posrebrujejo z galvanskim načinom razne kovinske reči in predmete.

Čisto srebro dobivamo na veliko v promet po bankah in trgovini zlit v takozvanih kepah, palicah in pločah ali zrnih.

Tudi star srebrni denar in obrabljeni srebrni izdelki so trgovinsko blago pod imenom buljon (bullion).

Srebrni novci (denar), ki vsebujejo manj srebra kot druge zmesne kovine zovemo biljon (billon).

Srebra se pridobiva na celi zemlji letno okoli 6 milijonov kilogramov.

Največ, skoro polovico se ga dobavi v Severni in Južni Ameriki (v Meksiki), Peru in Čile, potem Avstraliji, na Ruskem (v Sibiriji), na Švedskem v Sali; na Norveškem v Kongsbergu. Končno se pridružuje Nemčija z $\frac{1}{12}$ in Avstro - ogrska z $\frac{1}{100}$ svetovne produkcije in sicer na Ogrskem v Ščavnici in v Avstriji največ na Češkem v Příbramu in Joahimovem. Večino srebra, kar se ga rabi dobimo iz srebrnih rud, pogosto se nahaja tudi samorodno zlatnato srebro, ki vsebuje včasih do 28% zlate rude.

(Dalje.)

Raznoterosti.

Prisilna ponudba za zimsko perilo. C. kr. trgovinsko ministrstvo je v zmislu ministrskega ukaza z dne 13. aprila 1916, drž. zak. št. 100 z razpisom z dne 11. decembra 1916 odredilo prisilno ponudbo za birkane bombažaste moške srajce, jopice in spodnje hlače, nadalje za moške srajce, jopice in spodnje hlače, ki so konfekcionirane iz bombažastih tkanin, nadalje za vse bombažasto trikotno blago, pripravno za zimsko perilo kakor tudi vse surovo in beljeno, barvano tiskano in pisano tkano, tudi z efekti iz drugih materialij narejeno bombažasto blago, v kolikor je na eni in na obeh straneh kosmato, kakor naprimer flanele, barhent, velurje itd. brez ozira na širino, vstavo, način tkanja in številko preje ter brez ozira na težo. Oni, ki imajo manj nego 3 tucate moških srajc, jopic in spodnjih hlač skupaj, oziroma manj nego 500 m više označenega trikotnega blaga, in tkanega blaga skupaj, so oproščeni prisilne ponudne dolžnosti. Tistih kvalitete više označenih predmetov in više označenega blaga, katero je v zmislu § 5 ministrskega ukaza z dne 31. avgusta 1916, drž. zak. št. 283, oziroma odredbo trgovinskega ministrstva z dne 2. novembra 1916 sedaj dovoljeno za detajlno prodajo, ni treba ponuditi, marveč se smejo tudi nadalje oddajati neposrednim konsumentom. Pravtako ne spadajo pod prisilno dolžnost one množine blaga, ki so bile v zmislu § 7 ministrskega ukaza z dne 31. avgusta 1916, drž. zak. št. 283 dovoljene za konfekcioniranje. Kdor ima več nego 3 tucate više označenih perilnih vrst ali več nego 500 metrov navedenega blaga, je v kolikor ne pridejo zanje omenjene izjeme v poštev, dolžan, da do 10. januarja 1917 naznaniti svoje celotno posest tega blaga Centrali za bombaž. (Baumwollzentrale — Anbot-Abteilung, Dunaj I Maria Theresienstrasse 32 — 34). Od vsake kvalitete ponujenega blaga je hkratu s ponudbo rekomandirano poslati 15 cm dolg vzorec, od vsake vrste ponujenega perila en kos. Razpoložno množino in kraj shrambe je natančno navesti. Oferte iz proste roke, ki so bile doslej stavljene kateremukoli oddelku Centrale za bombaž, ni smatrati za ponudbo v zmislu tega ukaza. Posestniki više označenega blaga so torej dolžni vnovič blago ponuditi ponudnemu oddelku Centrale za bombaž ter opremiti i ponudbo z vzorci. Ponudniki naj navedejo za vsako ponudeno

blago ceno, po kateri so pripravljeni oddati blago nakupovalnemu oblastvi: ne glede na uradno cenitev. Ponudbena dolžnost ne zadene onih množin, za katere ima kdo na dan razglasitve t. uk. uporabno, oziroma podelovalno dovolilo pri Vojni zvezi za bombažasto industrijo ali za katere se je izstavilo sklepno pismo Centrali za bombaž. Glede blaga, za katero se uveljavlja izjemno dovolilo trgovskega ministrstva za prosto porabo in prodajo, je treba navesti natančno datum in številko tega dovolila in firmo, kateri se je dalo dovolilo. Tako blago treba naznaniti in je le v tem primeru izvzeto od ponudbene dolžnosti, ako se na nedvoumen način donese dokaz za prosto porabo. Ponudna dolžnost tudi ne zadene onih množin surovih in beljenih tkanin više označenih vrst, ki so se že na podlagi predidocih ukazov trgovskega ministrstva ponudile Centrali za bombaž. Vsaka manipulacija z blagom, za katero se ne more doprinesti dovolila za prosto porabo, je od dneva razglasitve tega ukaza prepovedana. Do poteka termina za prisilno ponudbo ni dovoljeno tega blaga niti podelovati niti kam drugim ponujati. Potek termina bo Centrala za bombaž vsakemu ponudniku naznanila. Natančnejše podatke o izvedbi ponudnega postopanja so strankam na razpolago pri Centrali za bombaž in pri pristojnih trgovskih in obrtniških zbornicah. Prestopki tega ukaza, zlasti opustitev ponudbe ali prijave, nepravilne navedbe, zapoznitev ponudbe spadajo pod kazenska določila ukaza z dne 13. aprila 1916, v kolikor ne pridejo strožje kazenske določbe v poštev. Posebej treba opozoriti, da se predmetno blago rabi za nujne vojaške potrebe in je torej treba posebno natančno držati se termina. Interesente opozarjamo tudi na to, da bo komaj mogoče ustrezati eventualnim prošnjam da se prepusti tako blago za civilne potrebe.

Podaljšanje opravilne dobe za člane trgovskih in obrtnih zbornic do 31. decembra 1917 določuje iznova cesarska naredba z dne 27. decembra 1916.

Omejitev prodaje bombaža in bombaževih izdelkov. Naredba trgovskega ministrstva z dne 28. decembra 1916 ukazuje, da je od tega dne naprej vsaka prodaja bombaža, bombaževih odpadkov, umetnega bombaža in iz bombaža izdelanega sukanca, dalje tvarin za uniforme, nahrbtnike, vojaških vreč za kruh ter uniforme dovoljena le na vojaško upravo in na centralo za bombaž delu dr. na Dunaju I Maria Theresiastr. 32. Detajlna prodaja sukanca za šivanje ter preje za pletenje in kvačkanje je dovoljena.

V varstvo vpoklicanih trgovcev. Najvišje sodišče je izdalo razsodbo, da je hramba družabnega premoženja ki je radi varnosti pod eksekucijo, ako gre za vpoklicane družabnike. nedopustna. Prvo sodišče je namreč, ugodilo upnikovemu predlogu, da se družabno premoženje vpoklicanega družabnika da v hrambo. Druga instanca je razsodila, da se družabno premoženje (blago) ne da v hrambo. Proti tej odločbi vloženemu prizivu tudi najvišje sodišče ni ugodilo ter vtemeljilo sodbo razsodbo takole: Zoper obvezana družabnika, ki sta v vojaškem službovanju, se smejo vršiti izvršilni koraki le z omejitvijo, da se vsled izvršbe vojaškim osebam ne odtegne posest premičnih stvari ali vžitek mezdnih ali plačilnih prejemkov. Izvršba na premično premoženje vpoklicanih družabnikov se je smela dovoliti, toda predlog na hrambo teh stvari se je moral zavrniti. Kajti hramba se s tem izvrši, da se stvari ali pri sodišču založe ali dajo tretji osebi v hrambo, vsled česar se odtegnejo možnosti, da bi obvezanec z njimi razpolagal. Ker sta zavezanca vpoklicana, je razpolaganje sicer otežkočeno, vendar se lahko izvršuje po namestnikih ali poslih. Pri tem je brezpomembno, ali služijo premičnine, ki se imajo hraniti, zasebnemu življenju ali kupčijemskemu prometu obvezancev.

Zglaševalna dolžnost za inozemske vrednostne papirje. V zmislu ces. naredbe z dne 14. decembra 1916 je prigrasiti inozemske vrednostne papirje po naslednjih določbah. Bančni in kreditni zavodi vstevši vojno posojilno blagajno ter vse firme, ki obrtoma izvršujejo kupčijske posle, morajo prigrasiti vse pri njih nezaprto v hrambo ali zastavo dane inozemske vrednostne papirje, ki so ali v njih shrambi ali so pod njih imenom kot depô ali zastava inozemstva. Dalje so vse fizične in juridične osebe ter tuzemske trgovske družbe obvezane, da njim pripadajoče ali njim v shrambi ali kot zastavo dane inozemske vrednostne papirje, če so ti last v inozemstvu bivajočih pripadnikov sovražnih držav, priglase. Priglasitev ni potrebna, če je dognano, da lastniki niso pripadniki sovražnih držav. Kar se tiče vrste zglaševanju podvrženih papirjev, pridejo v poštev vse od tujih držav in javnih korporacij ali oseb ali družb izdane delnice, kuksi ali drugi vrednostni papirji in zadolžnice, ki se glasijo na ime. Oproščene priglasitve so inozemske srečke, taloni, obrestni in dividendni listi, bankovci, nakaznice, šeki in menice. Kot zglaševalni uradi fingirajo bančni zavodi Avstro — Ogrske banke. Prigrasiti je papirje po stanju 15. decembra 1916 do 15. januarja 1917, kateri rok se lahko podaljša, in je porabiti za prigrasitev formularje, ki se jih dobi pri banki.

Prepovedan uvoz nepotrebnih stvari. Izšla je ministrska naredba, ki prepoveduje uvoz različnih stvari, ki niso neizogibno potrebne, tako uvoz južnega sadja, ostrig, kavijarja, šampanjca, slaščic, konzerv, dragih tekstilnih stvari, čipk, galanterijskega blaga, kukal, instrumentov, parfumerij, dragih kamnov. Povod temu je da se ustavijo plačila v inozemstvo in s tem zboljša naša trgovska bilanca.

Izdaja novih meničnih golic. Ker so se pristojbine po lestvicah I do III s 1. decembrom 1916 zvišale, je država izdala nove menične golice s kolkovnim zneskom po 2 K 40 h in 3 K 20 h. Stare menične golice, katerih kolek se glasi na tako vrednost, ki odgovarja pristojbinam po novih lestvicah, ostanejo še nadalje v rabi, če je kaj zaloge in jih stranke lahko še vedno porabljajo. Ako kolek golice ne odgovarja men. vsoti, za katero je men. izdana, se mora prilepiti dopolnilni kolek. Menične golice, katerih kolkovna vrednost ne odgovarja novim pristojbinam, se ne bodo več prodajale. Stranke jih sicer še lahko rabijo, ako prilepijo dopolnilne koleke, vendar je svetovati, da jih zamenjajo za novo izdane golice pri uradih, ki koleke prodajajo. Ti uradi zamenjajo golice do 30. junija 1917 brezplačno in so tudi tozadavne vloge koleka proste.

Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 pomočnik mešane stoke, 1 pomočnik špecerijske stroke, 1 kontorkistka 5 prodajalk, 4 učenci in 1 učenka. — Službo išče: 7 pomočnikov, 6 kontorkistk, 40 prodajalk, 9 učencev in 14 učenk. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Darila. Ob smrti Ivana Gestrina so zbrali gg. Franc Adamič, Franc Kovač, Adolf Milavec, Ignacij Novak, Peter Papež, Anton Škof, Ivan Vernik, Ivan Volk, Veličan Volk in Ignacij Žargi svoto K 93.—, od katere se je znesek K 35.— izdal za venec na krsto pokojnega Ivana Gestrina. Preostanek v znesku K 58.— so imenovani gospodje izročili našemu društvu za podporni sklad. Srčna hvala!

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica: K 8,000.000.—.

Podružnica Ljubljana.

Rezerve. okrog K 1,000.000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih $4\frac{1}{2}\%$.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE in PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

Centrala:
Trst.
Podružnice:
Dubrovnik
Dunaj
Kotor
Metković
Opatija
Spljet
Šibenik
Zadar

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PPEVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8,000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

$4\frac{1}{2}\%$ čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, posrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica! **Mestna hranilnica ljubljanska,** Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1916 vlog	K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil	K 30,600.000.—
rezervnega zaklada	K 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4%.

— večje in nestalne vloge pa po dogovoru. —

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) Stališče upravnega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno. (Dalje.)
- 2.) *Dr. Fran Mohorič*: Dogovor pridržane lastnine.
- 3.) Podporna akcija našega društva.
- 4.) *H. Sevar*: Iz blagovnega znanstva. (Dalje.)
- 5.) Raznoterosti:
Omejitev trgovine in prometa z inozemskimi plačil-

nimi sredstvi. — Določitev cene vrednostnih papirjev. —
— Prodaja perilnih predmetov. — Odpoved prodajalniškega
lokala vpoklicanega trgovca. — V vojnem času postanejo
tudi luksuriozni predmeti nepogrešni. — Pazite na dohod-
ninske napovedi! — Železo. — Zavarovanje davka na vojne
dobičke.

6.) Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in **upravnništvo**: Ljubljana, „Narodni dom“.

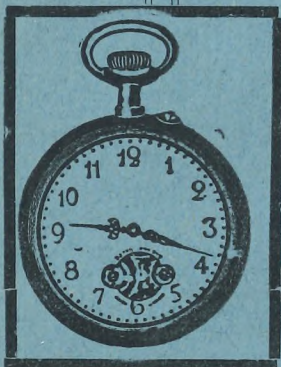

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: **Ivan Volk**.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana štev. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje ::
blaga na vse kraje
sveta ter največja
eksportna tvrdka.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
tereга dobite za-
stoj in poštne
prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Duajski cesti štev. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljublanski kartonažni tvornici

I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

**Riunione Adriatica
di Sicurta.**

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vinko Majdič
lastnik valjčnega mlina v Kranju.
Priznano najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da ima v založbi še sledeče
knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

- I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.
- II. del: Cena vezani knjigi 2 K.
- III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

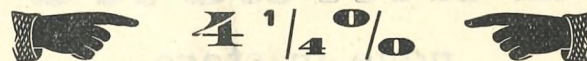
Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

Kmetska posojilnica
- ljubljanske okolice -
v Ljubljani

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

**Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.**

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

☞ priporoča svoja svetla in črna piva. ☜

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Zamaške

nove in stare

== kupi ==

vsako množino tvrdka

Ljubljanska

industrija probkovih zamaškov

Jelačin & Co.

Ljubljana.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikanski
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev

LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

SLOVENSKI **TRGOVSKI VESTNIK.**

Glasi slo. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, dne 15. februarja 1917.

Štev. 2.

Stališče upravnega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.

(Dalje.)

Če prevzame tovarnar dobavo blaga, ki ga sam izdeluje, je razumeti v zmislu člena 278 trg. zak. voljo kontrahenta tako, da mora tovarnar dobaviti blago lastnega izdelka, ne pa blago, ki ga dobi v trgovskem prometu. Zablembo vseh njegovih izdelkov ga v tem slučaju oprosti pogodbeno dolžnosti. (R. 3. XI. 1915 in 8. II. 1916).

Ako se je pogodbeno dogovorilo, da je dobaviti le blago prve kvalitete in če se to kvaliteto doseže le s surovinami, ki jih more dobavitelj vsled izbruha vojne le v inozemstvu dobiti, je prodajalec oproščen dobavne dolžnosti, če je bilo treba blago po pogodbi še med vojno dobaviti.

Prošnja kupca za dokumente, s katerimi bi dosegel dovoljenje vvoza omenjene surovine ne ovira oproščenja dobavne dolžnosti, če se ni že v prvi instanci ponudil dokaz, da bi bila ta prošnja tudi uspešna. (R. 2. V. 1916).

Nakup ovsa lastnega pridelka se ne more izpolniti, če je oblast ravno ta oves docela zaplenila. Z ozirom na prodajo gotove provenience ne obstaja za prodajalca dobavna dolžnost. (R. 18. I. 1916).

2. Pomen vojne klavzule.

Sprejem vojne klavzule v sklepni list oprosti prodajalca dokaza, da je dobava dejansko postala nemogoča vsled vojne. Protidokaz kupca je zavrniti kot neodločljive. Nasprotno mnenje o vojni klavzuli bi bilo v nasprotju s splošnimi razlagalnimi pravili o pogodbah. S tem da sprejme vojno klavzulo v sklepni list se hoče prodajalec oprostiti zlasti obveznosti, dnesti na vsak način težki dokaz o nemožnosti dobave in si pridržati pravico, če hoče po nastopu kakega zunanega nepričakovanega in zato neodvnljivega dogodka še izpolniti pogodbo ali odstopiti. Ako bi kupec to pogodbeno klavzulo drugače razumel, se mora

sklenjena kupčija vsled nedostajanja privoljenja smatrati kot nesklenjena, kar bi imelo tudi zavrnitev tožbe za posledico. (Več razsodb.)

Ako je pojem force majeure (vis maior, višje sile) поближе opisan le z besedami „stavka (štrajk), prometna ovira in pomanjkanje vagonov“, spadajo v ta pojem le mimogredoče prometne ovire, ki morejo za posledico imeti le odložitev dobavnega časa, ne pa razrušitev dobavne dolžnosti. Z ozirom na obstoječo svetovno vojno, katere konca še ni misliti, se takšna klavzula v sklepnem pismu ne more smatrati kot vojna klavzula in se ne more trditi, da je že z omenjeno klavzulo pogodbeno nastopila razrušitev sklepa. (R. 26. X. 1916).

3. Dokaz dobavne možnosti.

Sklicevanje na sodno notoričnost ne zadostuje za dokaz dobavne nemožnosti. Stranka, ki se sklicuje na to oproščevalno dejstvo, mora trditev z dokazi podkrepiti. (R. 1. VII. 1915 in 8. II. 1916).

4. Dolžnost za nadomestno dajatev.

Če se blago v dogovorjeni kvaliteti vsled nedostajanja ingredienc, ki jih je le v inozemstvu dobiti, ne more izdelati, če se pa morejo ti dodatki dokazno nadomestiti s tuzemskimi surogati, ki sicer zmanjšajo dogovorjeno kvaliteto blaga, vendar je ni v vojnih časih po mnenju izvedencev grajati, je prodajalec obvezan za izdelovanje in dobavo tega blaga. Nebistvena izprememba v sestavi blaga, ki ga je dobaviti, še ne napravi blaga v vojnem času kot nekaj drugega. (R. 3 XI. 1915).

Ako je prodajalec vsled nemožnosti nabave blaga gotove znamke ponudil kupcu primeren surogat in ga je ta odklonil, potem ne more nadalje mesto dogovorjenega blaga zahtevati še nadomestno blago. (R. 2. V. 1916).

Ako je v sklepnem listu pridržana prodajalcu nadomestna dobava in kupcu odklonitev (ob izgubi odškodninskega zahtevka), potem slednji ne more

zahtevati nadomestne dobave, ker je ta izpolnitveni način postal po pogodbi le pravica ne pa dolžnost prodajalca. (R. 16. V. 1916).

5. Razmerna zadostitev kupcev.

Dokazni predlog prodajalca, ki se sklicuje na trgovske knjige, da je po pravilnih gospodarskih prometnih razmerah izvršil razmerno delitev izpolnitve med svojimi odjemalci, je važen za presojo vprašanja popolne dobavne nemožnosti napram tožitelju in posledicam prve. (R. 26. X. 1915).

6. Za presojo dobavne nemožnosti merodajni čas.

Šele med pravnim postopanjem vsled oblastvenih odredb nastopivšo dobavno nemožnost je treba vpoštevati v vsakem stadiju pravnega spora (R. 2. V. 1916).

Na šele tekom pravde nastopivšo nemožnost dajanje se je treba ozirati, ker je obsodba v dajatev le tedaj dopustna, če je dospelost (izpolnjivost) ob času izdaje rzsodbe že nastopila. Ako se je kakšna sodba v prizivnem postopanju razveljavila in zadeva v svrhu zopetne razprave in odločitve zavrnila na prvega sodnika, potem ta ne more obsoditi v izpolnitev, če se je izpolnitev ob času zopetne izdaje rzsodbe izkazala kot nemogoča. V kako nemogočo dajatev ne more biti nihče obsojen že glasom naravnih zakonov. (R. 28. XII. 1915.)

Če se mora dobava blaga izvršiti na poziv, zadostuje, če se prodajalec šele v zmislu pričakujočega poziva preskrbi z blagom. Da bi poprej dopolnil svoje zaloge, ni obvezan. Ako je ta poziv po dogovoru pričakovati šele ob času, ko je nepričakovano nastopila vojna in če prodajalec vsled vojne ni v položaju, nabaviti si potrebne surovine in vsled tega sklep docela izpolniti, se ga ne more smatrati, da je zakrivil zakasnitev dobave. Ta krivdo oproščajoča dejstva je pa treba poprej šele dognati, zato so se morale rzsodbe prvih instanc razveljaviti.

7. Odškodnina radi neizpolnitve.

Ako zahteva kupec, če je prodajalec zakasnil dajatev, mesto izpolnitve odškodnino radi neizpolnitve, mu pristojata tudi pri kupčijah na roke pravica do plačila difference med dogovorjeno in tržno ceno. Ako pa ne zahteva te difference, ampak nadomestilo konkretne škode, obstoječe v izgubljenem dobičku, mora dokazati, da mu je ta škoda dejansko nastala. Dokaz, da bi vsled vojne druginje lahko izgubil gotov dobiček, ne zadostuje, če se obenem ne dokaže, da je tudi res imel izgubo dobička. (R. 3. XII. 1915.)

Blago se je po sklepnem listu moralo najkasneje v marcu 1915 odpoklicati in dobaviti. Odtu naprej so imele cene kupljenega blaga naraščajočo tendenco. Kljub odpoklicu ob dogovorjenem roku prodajalec ni

dobavil in je šele začetkom julija 1915 dokončno obvestil kupca, da odklanja vsako nadaljno dobavo. Z ozirom na ta položaj je vzeti za podlago izračuna zahtevane odškodnine ceno na dan odklonitve dobave in ne ceno ob času dogovorjenega roka za dobavo. (R. 2. V. 1916.)

8. Izračun abstraktne škode.

(Ugovor navijanja cen.)

Za podlago izračuna abstraktne škode je vzeti diferenco med netonakupno ceno blaga in brutoceno, ki je obstojala na dan dolžne dobave. Kot ta dan velja oni, ko je prodajalec izjavil storniranje sklepa, ko je torej odklonil izpolnitev. (Rzsodbe 30. XI. 1915 in 2. V. 1916.) Škoda kupca obstoji torej v tem, da je vsled nedobave blaga utrpel diferenčni znesek med nakupno in eventuelno prodajno ceno. Ugovor prodajalca, da je zahtevanje tega zneska spričo kolosalnega naraščanja cen vsled vojne prestopok proti cesarski naredbi glede navijanja cen in da je zato kaznivo, je brez podlage. Kajti ne glede na to, da se določbe trgovskega zakonika vsled omenjene cesarske naredbe niso izpremenile in da gre v danem slučaju za abstraktno škodo, je prevdariti, da je bil kupec, ki zahteva odškodnino, sicer vezan na to cesarsko naredbo, da bi pa žrtev, ki jo je bil prisiljen darovati splošnosti, ko bi mogel blago le za tako ceno naprej prodati, ki bi bila v cenemem razmerju k nakupni ceni, doprinesel ravno iz svojega premoženja, nikakor pa ni imel prodajalec pravice, prilastiti si to splošnosti darovano žrtev ter se na ta način s kupčevo škodo obogatiti. Pri tem je pa še vpoštevati, da je bilo po med obema deloma sklenjenem dogovoru nakupljeno blago določeno le za vojaške namene in bi vojaški erar te cene morda brez ozira na nakupno ceno vedoma plačal. (R. 16. V. 1916.)

Cena za kupljeno češpljevo čežano je bila dogovorjena s 47 K za 100 kg. S pismi z dne 31. decembra 1914 in 5. januarja 1915 je bil prodajalec pripravljen dobaviti pod pogojem, da mu tožitelj mesto dogovorjenih 47 K — 72 K za 100 kg plača. Tožitelj je zahteval dobavo za prvotno ceno. Toženec je pa to odklonil sklicevaje se nato, da bi ga nabava blaga v svrhu izpolnitve sklepa uničila. Prva sodišča so vzela kot glavni vzrok za neizpolnitev zvišanje cene za 100 %. Sklep se je sklenil meseca junija 1914. Ako je izpolnitev vsled nezakriviljenih okolišnosti mogoča le še z nerazmernimi žrtvami, je smatrati dajatev kot nemogočo vsled previsokih cen. Nemožnost vsled previsokih cen je smatrati kot dobavno nemožnost, ako zahteva dajatev žrtve, ki jih po pametnem prevdarku ni prisojati dolžniku. Če je tedaj prizivno sodišče spričo pravičnega in zakonu primerne vpoštevavanja relativne nemožnosti dobave sklenilo, da bi se cela

diferenca cene (41 K za 100 kg pri dobavni množini 660 kg) prevalila na prodajalca, malega trgovca in tega izpostavila nevarnosti gospodarske pogube, in če je tožitelju z ozirom na pravosodje borznih razsodišč v porabi § 273 civ. pr. reda priznalo odškodnino 14 K za 100 kg, tedaj tega ni smatrati kot protipravno oškodovanje tožitelja, zlasti ker je strokovno sodišče produktne borze v analognih slučajih priznalo kupcu le odškodnino 10 K za 100 kg. Prodajalcu ni mogoče pri tako izpremenjenih razmerah, ki jih je vojna povzročila, prišteti izključno vse posledice. (R. 29. II. 1916.)

(Dalje.)

Dogovor pridržane lastnine

Spisal dr. Fran Mohorič.

c) Seveda je izključeno, da bi mogel izdražitelj izdražbano zemljišče odtujiti, predno je izplačal vse izkupilo; nedostalo bi mu naslova in izkaza knjižnega prednika (§ 21 o. z. z.), in je izdražiteljev lastninski prepis možen sploh le po izkazani pravomočnosti domika in popolnem izplatku skupila (§ 237 v d. z.).

d) Seveda se zasebni nakup zemljišča more zgoditi in se često zgodi na up. Če književnost in pravosodje po zmislu zakona ali če zakon sam ustanavlja dopustnost dogovora pridržane lastnine izrečno in ga ne omejuje (na premočnine), — zahteva prisilna logična doslednost dopustnost dogovora pridržane lastnine tudi pri nepremičninah.

Velezanimivo bi bilo izvedeti, če se je že enak slučaj dogodil. Ravno pri nepremičninah je prodajalčeva težnja po zaščiti s pridržano lastnino mnogo manj potrebna in umestna, ker prodajalca ščiti za ostalo kupnino obenem s knjižnim prepisom na lastnika vknjižena (dogovorjena) zastavna pravica na ... sigurnem vrstnem mestu. Vendar se dogaja nekaj podobnega tudi v vsakdanjem pravnem življenju pri zemljiških izročitvah, kadar si izročitelj pridržuje popolno gospodarstvo do svoje smrti. Tukaj je sicer novi lastnik prepisan lahko takoj, vendar on ne more zemljišča obremeniti, (kajti z obremenitvijo bi nastala možnost izvršbene odtujitve po prisilni dražbi). Zaščita se izvede z vpisom zaznambe pridržanega gospodarstva na up. Da se to dejansko ne dogaja, je pač umevno iz stvarnega položaja, ker prodajalec prodaja zemljišče za to, da dobi vsaj del kupnine takoj izplačane.

Kadar se prodajalec zemljišča ščiti za delež kupnine z zastavno pravico, vendar tvega nevarnost, da zemljišče pride zaradi predvrstnih ali pozneje vknjiženih dolgov na prisilno dražbo ... in kupec ... možno z večjim ali manjšim deležem kupnine propade.

Prodajalec se more v takem slučaju ščititi s tem, da soizdražbuje ... do sigurnega pokritja svoje terjatve, ali celo da zemljišče izdražba sam.

Iz tega izhaja, da tudi nepremičninski prodajalec na up čestokrat potrebuje ... pridržanja lastninske pravice do popolnega izplatka kupnine.

g) Kakor se ustanavlja pridržek dosmrtnega gospodarstva s (stvarno) zaznambo, istotako bi se mogel in moral tudi pridržek prodane lastnine do popolnega izplatka kupnine ustanoviti in izvesti z enako (stvarno) zaznambo. Do izločitvene tožbe bi v tem slučaju ne moglo priti, ker predhodnovrstnim hipotekarnim upnikom prisilna dražba ne more biti naknadno prikrajšana, naknadna obremenitev zemljišča po (kupcu ali prodajalcu) pa bi ne bila dopustna ali sploh v obsegu zemljiškoknjižnega prava možna.

Samo mimogrede bodi zaradi popolnosti omenjeno, da pri premočninski dražbi izdražitelj ne zalaga varščine in ne odplačuje skupila v deležih (liki na up), marveč mora vse skupilo položiti takoj, sicer se njemu ... pod pravnim pogojem takojšnjega plačila domaknjena premočnina, — izdražbuje takoj iz nova (§ 278 i. r.). Samo v edinem slučaju, če predčasni ponudnik za četrtno čez cenilno vrednost prevzame, ima ponudnik naprej založiti primerno varščino (§§ 271, 204 i. r.).

III.

K vprašanju rubeža na lastni premočnini.

1.) Čestokrat se dogaja, da prodajalec, ki je prodal predmet s pridržkom do plačane lastnine, iztoži nasproti kupcu dolžniku zaostalo kupnino, in potem vodi izvršbo zoper dolžnika. Pri izvršbi z rubežem velja zakonito načelo, da se smejo zarubiti vse premočnine, ki jih izvršbeni organ najde v **hrambi** izvršenca (§ 253 i. r.).

Izvršbeni organ se namreč ne more spuščati v kako razpravo o tem, kaj naj zarubi ali ne. Za razsojo o izvršenčevi ali tuji lastnini ni pristojen in poklican izvršbeni organ, pa tudi ni v tem oziru strokovno izvežban in sposoben.

2.) Pač more izvršbeni organ na znanje vzeti in vpoštevati točni izkaz po javnih ali javno poverjenih zasebnih listinah, da je kaka pri njem se nahajajoča premočnina tuja in ne njegova lastnina.

Tak dokaz je možen zlasti na strani dolžnikove soproge — s predložitvijo notarskega zapiska, s katerim izkazuje točno, da so vse posamezne premočnine njena izključna lastnina.

Izvršilni organ sicer ni v položaju razlikovati med soprogovimi in soproginimi premočninami, kadar se nahajajo v skupnem stanovanju.

G ede premočnin velja namreč dejstvena domneva (praesumptio facti), da so vse na stanovanju, oziroma v shrambi izvršenca se nahajajoče premočnine izvršenčeva lastnina, in istotako velja dejstvena domneva, da se nahajajo vse v skupnem stanovanju zakoncev. Taka dejstvena domneva se da ovreči samo s točnim dokazom po javnih ali javno poverjenih zasebnih listinah. Taka sposobna listina je na primer poverjeni prepis dražbenega zapisnika, iz katerega izhaja, da je stranec X na dražbi izdražbal dotične premočnine in jih začasno pustil pri izvršencu.

Taka listina je v zmislu pravosodja tudi obrtni list, glaseč se soglasno z napisom na trgovini, ki izkaže lastnikom drugo osebo nego izvršenca.¹⁾

Pri taki izvršbi je prav lahko mogoče, da se zarubi tudi prodajalčeva premočnina, na kateri si je prodajalec pridržal lastnino do popolnega izplačila, in sicer zlasti takrat, kadar prodajalec pri rubežu ni navzoč, in osobito možno tudi v slučaju, če je prodajalec sam izvršitelj. Prodajalec namreč o takem rubežu dotlej ničesar ne ve.

Mogoče je prodajalec kot izvršitelj pri rubežu sam navzoč, in sam zahteva ravno rubež premočnine, glede katere si je pridržal lastnino do popolnega plačila.

Morda je namreč že izplačan večji del kupnine in neplačan še le mali ostanek. Prodajalec računa s tem, da pri ugodni dražbi sam izdražba premočnino za najmanjši ponudek $\frac{1}{3}$ vrednosti in na tak način še kaj pridobi, ali sicer hoče izdražbati premočnino iz kateregakoli razloga.

In sedaj nastane vprašanje, ali more lastnik, ki ima torej popolno in najvišjo pravico lastnine, pridobiti še kako manjšo, n. pr. rubežno — zastavno pravico na svoji lastnini?

Književnost izključuje možnost take pridobitve, kajti v lastnini so osredotočene vse druge pravice. V dejanski rabi se pa često dogodi, da izdražitelj-lastnik zarubi in na javni dražbi pusti prodati ali sam izdražba svojo lastno premočnino.

Ničnost v zasebnih (civilnih) zadevah v obsegu državlanskega prava je samo relativna, to je: vpoštevna samo takrat, kadar jo upravičenec uveljavlja, ali z drugimi besedami, kadar se pritožuje upravičenec, katerega zasebna pravica se krši.

Doslovno iz pojma lastninske pravice kot najpopolnejše in najvseobsežnejše zasebne pravice je zastava na lastni premočnini logično izključena.

3.) Toda zasebnopravni upravičenec se more svoji lastninski pravici vsak čas odreči, in istotako se more vsak čas odreči prodajalec dogovoru

pridržane lastnine, in potem tudi v teoriji ni nobenega zadržka, da zarubi prejšnji lastnik prodajalec prodano stvar pri dolžniku.

Po pravilih državlanskega prava pa se more upravičenec odreči svoji pravici tudi tihoma, z dejanskim ravnanjem brez izrečene odredbe (§§ 863, 1115, 1444 o. d. z.). Seveda, kdaj je taka tiha dejanska odreka dana, je vprašanje, ki ga je treba rešiti v vsakem slučaju posebej.

4.) Nastane torej vprašanje:

a) ali se prodajalec — s pridržano lastnino — pridržku lastnine odreče, kadar sam zarublja, ali sploh pusti na dražbi prodati prodano stvar vskub svoječasemu pridržku lastnine — do popolnega plačila kupnine.

b) Vprašanje se stavi še nadalje, ali se prodajalec ne odreče pridržku lastnine dejansko in tihoma že s tem, (!), da iztožuje celi ostanek kupnine, ali (?) kadar vodi izvršbo zaradi iztožene ostale kupnine?

Toda predno se spuščamo v razrešitev teh vprašanj, je treba preiskati še en pojav.

Kadar se prodajalec odreče lastninskemu pridržku, ondaj je prodana stvar z istim trenutkom postala popolna lastnina kupčeva, in prodajalec je nasproti drugim izvršiteljem (rubiteljem) ne more več izločevati.

5.) S trenutkom izrečene ali dejanske tihe odreke do lastninskega pridržka je prešel prodani predmet tudi v osebno usodo izvršenčevu (kupčevu). To je za upnika lahko usodepolno dejstvo.

a) Kadar gre n. pr. za šivalni stroj, mlatilnico, kosilnico — zlasti za obrtne in gospodarske stroje, nastane možnost, da postane stroj za upnika nezasegljiv ali vsaj obteženo zasegljiv.

V § 251 i. r. določeni obseg izvršbi odtegnjenih predmetov je po razbremenilni noveli (c. naredbi 1. junija 1914 št. 118 d. z.) znatno razširjen in se glasi v točki 6.: Dalje se ne sme segati z izvršbo pri roko-delcih in malih obrtnikih, dalje pri ročnih in tovarniških delavcih in drugih osebah, ki obrtujejo z ročnimi opravki, kakor tudi pri babicah... na predmete, potrebne za osebno nadaljevanje pridobitnih poslov, enako tudi na surovine, določene za izdelke po volji izvršenca do največjega zneska 300 K.)

b) Mlatilnica, kosilnica — brez lastninskega pridržka, postane pritiklina zemljišča — in se more kot taka izvršbeno zasegati le z zemljiško izvršbo (§ 140 i. r., §§ 294 do 297 o. d. z.) in je zato samostojna izvršba na te predmete izključena.

Tako pride prodajalec kot upnik iz ene neprilike v drugo.

¹⁾ 1./12. 1906 št. 20.435 Sl. Pr. 1908/1.

¹⁾ Razprti tisk znači novo besedje novele.

6.) Kako si torej upnik naj pomaga? Že zgoraj smo navajali, da dobi kupec z izročitvijo na up s pridržkom lastnine izročeno blago v popolni užitek, zabranjena mu je samo odtujitev predmeta in uveljavljanje lastninske pravice zoper prodajalca, dočim mu je to dovoljeno zoper vse in strance.

Prodajalec kot izvršitelj ne more zarubiti svoje prodane premoženja, pač pa more zarubiti in si preodkazati vse dolžniku - kupcu nasproti njemu — prodajalcu in upniku... pristoječe pravice do uživanja prodanega predmeta.

S to izvršbo se upnik štiti prav izvršno zoper dolžnika-kupca, in pri tem ostane — vsaj začasno — nedotaknjena njegova pridržana lastninska pravica, — in torej zlasti izločitvena pravica zoper vse druge dolžnikove upnike.

Rubežna pravica užitka na prodani stvari: a) tudi ne vgasne tekom enega leta (§ 256 i. r.), marveč je trajna in b) varuje za vse slučaje tudi upnikov vrstni red.

Kadar si je upnik — prodajalec in izvršitelj dal te užitne pravice zarubiti in preodkazati v poteg, ondaj ima pravico predlagati, da se tako zasežena stvar — dolžniku kupcu odvzame po izvršenem organu: a) v uradno hrambo, b) ali v hrambo tujemu hranitelju — možno tudi izvršitelju prodajalcu samemu (§ 259, odst. 2. i. r.). S tem se je svoječasna izročitev prodajnega predmeta — vsaj dejansko na korist prodajalca kupcu odvzela in za prodajalca zagotovila. Pri tem načinu izvršenega zaseganja tudi ne more biti govora o izvršenem izvzetju v zmislu § 251. i. r. — saj je prodajalcu-izvršitelju ostal pridržek lastnine. Zoper vsakega stranskega izvršitelja ostane torej kupčeva in prodajalčeva izločitvena pravica ohranjena.

7.) Toda kadar hoče izvršitelj prodajalec — zarubljene in v poteg preodkazane užitne pravice kupčeve vdenariti, — mora končno predlagati prisilno dražbo (prodajo) izvršenega predmeta, in s tem preide rubež užitnih pravic v rubež predmeta samega.

a) Ker pa prodajalec-izvršitelj svoje lastnine ne more sam zarubiti, — se mora s tem izvršenim korakom obenem odreči svojemu pridržku lastnine. Novega rubeža mu ni treba predlagati, rubež užitnih pravic preide na rubež predmeta s prvotnim vrstnim redom samim, kakor hitro se zahteva izvršba, vsebujoča odtujitev predmeta in ž njim lastnine na predmetu.¹⁾

To je edina pravilna izvršena pot za prodajalca-izvršitelja glede lastninsko pridržanega prodanega predmeta.

¹⁾ Glej tudi Rintelen: Izvršba na stvari v tuji hrambi. G. Z. 190310—13 (§§ 325 dd. i. r.)

b) Neposredni rubež predmeta je nedopusten, dokler se prodajalec-izdražitelj ni predhodno izrečno odrekel — lastninskemu pridržku. α) Tak izvršbeni predlog e torej zavrniti. β) Ni pa nedopustno, da sodišče samo pozove izvršitelja prodajalca pred dovolitvijo izvršbe — na izjavo, ali se odreče pridržku, lastnine ali ... nedopustni izvršbi.

Tem manje se more torej govoriti o tihi dejanski odreki do lastninskega pridržka, kadar se njegov lastninsko pridržani predmet zarubi in proda, ne da bi o tem izvršitelj-prodajalec sam kaj vedel.

c) V takem slučaju prehajajo njegove izločitvene pravice — na izkupilo, kakor sicer, kadar lastnik stvari še le po dražbi izve, da se je neupravičeno (per nefas) prodala na javni dražbi njegova lastnina. Misliti je namreč na slučaj, da izvršitelj-prodajalec — ni bil osebno navzoč pri rubežu, in tudi pozneje ni bil niti obveščen, niti ni sam poizvedel, da je njegova pridržana lastnina prišla med zarubljene predmete. Rubež in prodaja se dovoljuje v enem sklepu. Samo v slučaju, da je izvršitelj-prodajalec zahteval prepis rubežnega zapisnika, bi mogel posneti, da je zarubljena njegova last, če jo je sicer kot tako dal označiti izvršenec v rubežni zapisnik — in jo je izvršbeni organ zadostno v tem oziru označil v opombi.

Kjer torej lastnik-prodajalec ničesar ne vé o rubežu in prodaji v last si pridržanega predmeta, tam se sploh ne da govoriti o tihi odreki, kajti odreki je ravno predpogoj poznanja kritičnega stvarnega položaja, — kateremu se lastnik ne protivi, ampak ga odobri molče.

8.) Kakor hitro poizve sodišče, da je zarubljen predmet — lastnina izvršitelja, je ta predmet izločiti iz izvršbe uradoma, ali pa pozvati izvršitelja-lastnika k izjavi, kar je umestno zlasti, kadar so predmet zarubili tudi še drugi upniki izvršenčevi. Enak predlog more staviti izvršenec in vsak udeleženec.

S tem je vsa nejasnost spravljena iz sveta, in ni treba nikakega naknadnega ugibanja, ali se je lastnik odrekel — dejansko in tihoma pridržku lastnine tekom izvršenega postopka.

Težava ne leži torej — v pravu, odnosno v pravnih ustanovah samih, zlasti ne na polju zasebnega prava, ampak v nepravilni izvedbi izvršbe, — v nepravilnosti, odnosno nepopolnosti izvršenega postopka.

9.) Pridemo torej do zaključka:

a) Kadar prodajalec s pridržano lastnino iztožuje obrok kupnine ali celo zaostalo kupnino, se s tem še dejansko ne odreka lastninskemu pridržku. Saj je kupec v prvi vrsti zavezan plačati kupnino, ko je prodajalec kupno pogodbo na svoji strani že izpolnil — z izročitvijo predmeta.

b) Zavestno naravnostno izvršbeno zaseganje v last pridržanega predmeta po prodajalcu-izvršitelju je izključeno, dokler se izvršitelj predhodno ni izrečno odrekel lastninskemu pridržku, in je tozadevni izvršbeni predlog kot pravno protisloven zavrniti.

c) Dopustna in možna je edino izvršba izvršitelja prodajalca z lastninskim pridržkom na užitne, kupcu — dolžniku-izvršencu pristoječe užitne pravice nasproti prodajalcu — lastniku-izvršitelju samemu z rubežem in preodkazom v poteg teh pravic, kakor pri izvršiteljevem rubežu izvršencu zoper izvršitelja pristoječe terjatve — seveda po zmislu § 235 dd. i. r. in ne morda po zmislu § 294 dd. i. r.

Ta pravica je zlasti jasno razvidna v slučaju, kadar ima prodajalec-izvršitelj tudi še pravico odstopa od pogodbe kakor pri obročni pogodbi.

d) Pa tudi pri tej izvršbi mora prodajalec-izvršitelj s pridržkom lastnine se izrečno odreči temu pridržku, kadar hoče nadalje vdenariti izvršenemu organu izročeno stvar — s prisilno prodajo (§ 327¹, ² i. r.), sicer pa je predlog na nadaljevanje izvršbe z vdenaritvijo zavrniti, — ali pa izvršitelja iz razlogov umestnosti pozvati na izjavo zaradi odreke (§ 56 i. r.).

e) Na tak način odpade vsaka potreba za prisilno konstrukcijo z dejansko tiho odreko izvršitelja do lastninskega pridržka in je vsa ta prisilna konstrukcija pogrešena.

Seveda je tem manje misliti na dejansko tiho odreko lastninskega pridržka pri iztožitvi kupninskega obroka ali vse ostale kupnine.

Kupnino iztoževati ima prodajalec pravico — ne-kvarno dogovoru pridržane lastnine, Latinec se izraža: salvo pacto reservati dominii.

f) Istotako ima prodajalec pravico voditi izvršbo zaradi neplačane kupnine — na vsako drugo kupčevo premoženje — salvo pacto reservati dominii — ne-kvarno dogovoru o pridržani lastnini. (Dalje.)

Podporna akcija našega društva.

Ko je pričela svetovna vojna in je moralo z drugimi vred pod orožje obilno trgovcev in trgovskih sodelavcev, se je smatralo trgovsko društvo „Merkur“ za poklicano, da je začelo z dajanjem rednih mesečnih denarnih podpor ženam in rodbinam takih svojih članov, ki so po vstopu očeta v vojaško službo prišle v stisko in potrebo. Skrbno smo izbirali in podpirali le take, katerim je pretela res sila in pomanjkanje potem, ko je nehal redni očetov zaslužek. Podpore so bile skromne sicer, ali vendar so obvarovale mnogo poštenih rodbin, ki so bile navezane le na zaslužek vpoklicanega moža in očeta, najtrše bede in siromaštva. Dolgotrajnost vojne in rastoče število podpore potrebnih so po preteku dveh in pol let oslabile ona

skromna sredstva, ki jih je naše društvo s skrbno varčnostjo takorekoč od vinarja do vinarja zbiralo tekom petnajst let. Tekom 2 1/2 let je naše društvo iz lastnih sredstev, ne da bi se bilo obračalo do dobro-srčnih s prošnjami, moglo redno podpirati znatno število podpore vrednih. Izdalo je v tej dobi za pod-pore okroglo 16.000 K, gotovo ogromno svoto za stanovsko organizacijo, ki je navezana le na članarino in dobrovoljne prispevke. Sedaj pa po preteku 2 1/2 let so naša razpoložna sredstva pošla. Ob svojih sredstvih ne moremo več nadaljevati prepotrebne podpirne akcije. Tik pred trenutkom stojimo, da moramo ustaviti pod-pore in prepustiti podpirance, ki so sedaj po dolgo-trajni vojni ob naraščajoči draginji podpore še prav posebno potrebni, največjemu pomanjkanju in bedi. Naše društvo, ki je opravilo mnogo prepotrebne kulturega dela za domače trgovstvo, omenjamo le izdajo strokovnih knjig, in še danes navzlic vsem težavam vzdržuje svoje delovanje tako brezplačno posredovanje služb, izdajanje edinega trgovskega lista, dajanje pojasnil, ni nikdar nastopalo v javnosti s prošnjami za podpore. Sedaj pa so izredne razmere, za prekornostno dobrotvorno akcijo gre in tako se čutimo kot edina splošna stanovska trgovska organizacija za poklicane, da se obračamo do naših trgovcev, prijateljev slovenske trgovske organizacije in denarnih zavodov. **Za dobro stvar Vas prosimo nujno, da pristopite našemu društvu v pomoč ter mu s primernim denarnim prispevkom po najboljših močeh pomagajte nadaljevati započeto podpirno akcijo v korist ženam in rodbinam vpoklicanih trgovcev in trgovskih sodelavcev.**

Blagovoljne prispevke sprejema društvo „Merkur“ v Ljubljani. Imena darovalcev objavimo v svojem listu „Trgovski Vestnik“.

Slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Iz blagovnega znanstva.

Piše H. Sevar.

(Dalje.)

Zlitine. (Legierungen.)

Zlitino imenujemo kovinsko zmes, ki jo dobimo, ako dve različni kovini obenem raztopimo.

Zlitine se napravljajo iz dveh različnih kovin, katerih posamezna za gotov smoter ni rabljiva, skupaj zvarjene pa se dajo dobro uporabiti.

Pri industriji, kakor v obrtu se uporablja zelo veliko in različnih zlitin.

1. Zlitine bakra s cinkom imajo po vsebini bakra bolj rdečkasto ali rumeno barvo; od teh razločujemo:

a) Tombak, ki sestoji iz 81% bakra in 19% cinka, barve je rdečkasto-rumene. Uporablja se kot zlatopenica (zlatica), iz njega izdelujejo žico za cenejše nakite, ki jih potem še navadno pozlatijo.

b) Med ali rumena medenina (Messing), ima 30% cinka, iz katere izdelujejo najrazličnejšo kovinsko robo ali blago. Na zelo tanke lističe razvaljena, da takozv. šumeče zlato in tudi žico.

c) Muncova medenina, vsebuje 35 do 40% cinka, rabi se za uteži, posebno pa za oklope vojnih ladij pri mornarici.

Med valjajo tudi v medninasto pločevino (Tafelmessing) in v kvadratne komade (Stücmessing).

2. Zlitine iz bakra in cina (kositra) se odlikujejo s posebno prožnostjo, (elasticiteto) žilavostjo in lepim zvokom ter jih vobče nazivljejo bron.

a) bron za zvonove vsebuje 78% bakra in 22% cina je navadno nasičeno rumene barve. Iz njega vlivajo zvonove, zvončke itd.

b) bron za topove (Kanonenmetall) ima 90% bakra in 9% cina ter se ponaša s posebno žilavostjo, trdoto in odpornostjo, ki ga pri posebni vročini, brez jekla, po kemični sestavi bivšega generala Uhatiusa vlivajo v takozvane jeklenobronaste (Uhaciusove) topove. Med svetovno vojno pa so zasloveli s svojo tajnostno sestavo 30:5 cm Škodovi možnarji!

c) Kiparski ali livarski bron (Staturen-bronze) ki ima 10 do 18% cina z dodatkom svinca, je zelo lahko tekoča zlitina, ki pri vlivanju zakrije najfinejše odprtine ter se rabi za kipe, spomenike itd. Kipi tega bronca se prevlečejo na zraku sčasoma s poprhom, neko tanko modrozeleno skorjo, ki jo nazivljemo patina. Patina se napravi sčasoma vsled atmosferskih vplivov tudi na bakru.

č) Fosforjev bron (Phosphorbronz) vsebuje poleg bakra in cina, še 1/2% fosfora, ki se odlikuje po prožnosti in lepem vlivanju.

d) Aluminijski bron, sestoji iz bakra in 3 do 10% aluminija, barva te zlitine je enaka zlatu, in se vporablja za nakite, kinč, sadne nožke in okraske.

e) Silicijski bron služi za telefonske žice.

3. Zlitine z niklom. Semkaj spadajo zlitine takozv. pakfong ali novo srebro, ki obstoji iz 55% bakra, 20% nikla in 25% cinka.

a) Novo srebro (pakfong) je rumenkasto-bele barve. Iz njega izdelujejo posebno jedilno orodje, žlice, vilice, zajemalke itd.

Prevlečeno z neko belo plastjo se nahaja v trgovini znan pod imenom kineško srebro, alpaka, Christofle kovina itd.

4. Zlitine z antimonijem.

a) Britanija kovina, sestoji iz 60—95% cina (kositra z antimonijem) ter nekaj bakra in cinka; ima

lepo višnjevobelo barvo ter se da lepo likati; iz nje delajo samovare, čajnike, žlice, solnice itd.

5. Zlitine s svincem.

a) Pismenovina, (tiskarske črke) obstoji iz 4 do 5 delov svinca in enega dele antimona, iz katere se vlivajo tiskarska pismena in črke.

b) Séčmenina, špriklovina ali šrotovina obstoji iz svinca ter 1 1/2% arzenika.

c) Lotarska zlitina, sestoji iz 1 dela svinca in 1 dela kositra ter služi kleparjem za lotanje ali mehanikarjem za zlepljenje kovinskih plošč.

6. Zlitine iz cina in cinka. (Kositra.).

Nepristna posrebrina (srebrnica) se tolče iz cina in cinkove zmesi kot pristno srebro.

Vendar pa še človeški duh in podjetnost ne počivata, temveč vedno poskušata nanovo in znajdeti nove zlitine.

(Dalje.)

Raznoterosti.

Omejitev trgovine in prometa z inozemskimi plačilnimi sredstvi. Naredba z dne 19. decembra 1916 omejuje kupčijo in promet z inozemskimi plačilnimi sredstvi (devizami in valutami). Inozemski denar (kovani in papirnati) in tuzemski trgovski kovani denar ter izplačila, šeki in menice na inozemstvo se smejo le pri firmah, ki pripadajo centralnemu mestu za promet v inozemskih plačilnih sredstvih (devizni centrali), kupiti, zamenjati ali izposoditi in le na te prodati, zastaviti ali posoditi. Isto velja glede razpolaganja imovin v inozemstvu v svrhu pridobitve denarnih vrst (kovanega in papirnatega denarja), imovin, izplačil, šekov in menic v drugi kakor oni veljavi, na katero se imovina glasi. Firme, ki pripadajo devizni centrali, se razglasijo v „Wiener Zeitung“. Potovalcem v inozemstvo je dovoljeno imeti papirnati denar do 500 K. Prestopki se strogo kaznujejo. K inozemstvu ne spadajo dežele ogrske krone in Bosna ter Hercegovina.

*

Določitev cene vrednostnih papirjev. Omenili smo v listu, da bo koncem 1. 1916 zopet izšel kurzni list, vsled česar bo mogoče določiti vrednost posameznim vrednostnim papirjem. Zdaj je izšla naredba fin. ministrstva z dne 28. decembra 1916, ki določuje, da lahko finančni minister odredi, da določi dunajska borzna zbornica cene papirjev, ki notirajo na tuzemskih borzah. Na ta način se lahko od dunajske borzne zbornice vedno lahko izve vrednost kakega papirja tudi brez oficijelnega kurzne lista.

*

Prodaja perilnih predmetov. Trgovsko ministrstvo je trgovcem z bombaževim blagom in perilnimi predmeti dovolilo, da smejo od 2. februarja do 2. marca 5 odstotkov svojih zalog na drobno prodati. Izvzeto od tega dovoljenja je vse bombažev blago in perilni predmeti, za katere je trgovsko ministrstvo odredilo prisilno ponudbo. To prodajno dovoljenje se sme izkoristiti le pod pogoji, ki so navedeni v naredbi z dne 31. avgusta 1916. Ti pogoji so: 1. Od za prodajo dovoljenega blaga se smejo posameznim direktnim kupcem prodati le množine do največ 30 metrov in pol tucata. 2. Cene za prodajo na drobno ne smejo na noben način presegati cen, ki jih je imel trgovec pred nastopom veljavnosti naredbe. 3. O teh prodajah se morajo voditi zapiski, v katere je kontrolnim organom, ki jih nastavi trgovsko ministrstvo, vsak čas dovoliti vpogled.

Odpoved prodajalniškega lokala vpoklicanega trgovca. Prizivno sodišče v Gradcu je izdalo v tem oziru zanimivo razsodbo. Meseca junija 1916 je neki hotelir zoper trgovca, kateremu je naprej dal v najem prodajalniške prostore proti celoletni v času od 15. junija do 1. julija vsakega leta dopustni odpovedi, vložil sodno odpoved, ker mora najemodajalec (hotelir) te prostore tekom enega leta nazaj dati hišnemu lastniku, neki trgovski tvrdki. Ker je pa trgovec v aktivni vojaški službi na bojnem polju, tačas neznanega bivališča, je predlagal hotelir kot najemodajalec, da se postavi kurator za v vojni odsotnega najemnika in dostavi odpoved kuratorju. Sodišče je zato postavilo nekega odvetnika za kuratorja ter dovolilo odpoved ter to dostavilo kuratorju. Trgovino vpoklicanega trgovca izvršuje tudi med njegovo odsotnostjo žena in nastavljenici. Kurator ni obvestil trgovca o odpovedi in ni ničesar odredil, ampak le ženo vpoklicanega vprašal, če in kakšni ugovori obstoje proti odpovedi. Žena ni mogla dati nikakih pojasnil ter je obvestila moža, ki je sredi julija prišel na dopust in dobil od kuratorja odpoved. Trgovec je pa od hišne lastnice tožbenim potom zahteval, da se sodna odpoved njegovih prodajalniških prostorov ter postavitev kuratorja proglasi za neobstoječo in razveljavi. Tožitelj je trdil, da njegovo bivališče ni bilo nikoli neznan in da bi se mu morala dostaviti odpoved po predpostavljene poveljstvu; postavitev kuratorja ni bila utemeljena vsled njegove vojaške odsotnosti in je zato protizakonita. Tožena tvrdka je ugovarjala, da se dostavitev po vojni pošti ne izvršuje. Ker dostavitev s povratno prejemnico ni bila mogoča, je smatrati bivališče tožitelja kot neznan. Tožbenemu zahtevku je okrajno sodišče ugodilo ter razveljavilo odpoved z vtemeljevanjem, da ni bilo zakonitih pogojev za postavitev kuratorja in je bila postavitev nezakonita, vsled česar je dan vzrok ničnosti. Tožena tvrdka ni verjetno dokazala neznanja bivališča tožiteljevega. Zoper to razsodbo je tožena tvrdka vložila priziv in prizivno sodišče je temu ugodilo, zavrnilo tožbeni zahtevek ter obsodilo tožitelja v plačilo stroškov. Po mnenju prizivnega sodišča je pravdni kurator le neka vrsta odsotnostnega kuratorja, vsled katerega je na eni strani dana nasprotniku odsotnega možnost pravnega zasledovanja, na drugi strani naj se pa interes odsotnega s tem ščiti. V predležem slučaju je bila potreba po ščitenu vsled vpoklica tožitelja na obeh straneh dana. Iz § 162 civ. pravd. reda se ne more sklepati nedopustnost postavitve pravnega kuratorja za kakega vpoklicanca. Po tej zakoniti določbi je treba pravdno postopanje prekiniti, če je vsled konkretnih okolištin utemeljena skrb, da bi odsotnost neugodno vplivala na pravdo vpoklicane osebe. Torej so bili dani pogoji za postavitev pravnega kuratorja. Vsled dostavitve odpovedi kuratorju tožitelja je bil ta sam v odpovednem postopanju po kuratorju veljavno zastopan.

V vojnem času postanejo tudi luksuriozni predmeti nepogrešni. Kasacijski dvor je izrekel značilno razsodbo v vprašanju razločevanja med luksurioznimi predmeti in potrebnimi potrebščinami. Deželno sodišče v Trstu je kot prizivno sodišče oprostilo več trgovcev z mešanim blagom obtožbe navijanja cen radi čokolade in vermuta z razlogi, da ni niti čokolade niti vermuta računati k nepogrešnim potrebščinam in da je sploh te predmete smatrati le kot vžitna in ne kot hranilna sredstva. Zoper to razsodbo je vložila generalna prokuratura ničnostno pritožbo na kasacijski dvor, ki je razsodil, da se je z oprostilno sodbo kršil zakon. V razsodbi se povdarja: Nepogrešnosti ni presojati po normalnih razmerah, ampak po onih razmerah, za katere je izšla cesarska naredba glede navijanja cen. Izredne razmere imajo za posledico, da postanejo izrazito vžitna sredstva, ki sama na sebi niso nikaka splošna potrebščina, večkrat hranila, ker niso pri zmanjšani ponudbi hranil ta v zadostni meri dostopna ali vsled visokih cen za občinstvo, ki je manj premožno, nedosegljiva. V

sedanjem času se mora vse, karkoli služi za človeško prehrano, za ta namen napraviti koristno.

*

Pazite na dohodninske napovedi! Zakoniti rok za vložitev napovedi o dohodnini za l. 1917 je do 31. januarja. Kdor ne vложи do 8. februarja 1917 napovedi, dobi še enkrat poseben poziv od davčne oblasti, da je vložiti napoved tekom 14 dni. Opozorjamo cenjene bralce, da to gotovo store, ker so sicer kontumacirani, ne da bi se mogli pozneje proti previsokim predpisom dohodnine braniti. Če bi komu radi inventure in sestave bilance ne bilo mogoče vložiti pravočasno napovedi, lahko prosi za podaljšanje roka in sicer lahko ta rok dovoli davčna oblast do 1. maja, daljši rok pa finančno ravnanje. Torej nikakor ne zamujajte rokov, kadar gre za davke, kajti davki sežejo v današnjem času z raznimi vojnimi dokladi prav do živega. Tudi napovedi o davku na vojne dobičke je vlagati v istih rokih kakor dohodninske napovedi.

*

Železo. Izšla je naredba, ki določa, da sme iz železarn dobivati železo vseh vrst samo tisti, komur to dovoli posebna komisija. Ta določa, katera železarna izvrši oglašeno naročilo. Kdor hoče kaj železa dobiti, se mora obrniti na komisijo za železo. Ta komisija pa dovoli železarnam prodajo le če je naročenih 10 000 kilogramov železa, oziroma 5000 kilogramov dražje vrste; manjše množine je kupovati pri trgovcih z železom. Železo je dovoljeno porabiti le za namene, ki jih je določila rečena komisija. — Vrh tega je izšla posebna naredba, ki določuje državno organiziranje livarn. Vse livarne se združijo v posebno vojno zvezo livarn. — Končno je odrejeno, da je treba do 25. februarja oglašiti centralni rekvizicijski komisiji vojnega ministrstva vsakovrstne stroje, ki se rabijo za obdelovanje železa.

*

Zavarovanje davka na vojne dobičke. Justično ministrstvo je izdalo na sodna predstojništva naslednji odlok: Po § 24 ces. naredbe z dne 16. aprila 1916 o davku na vojne dobičke so prostovoljni razpusti in premembe delniških družb, delniških društev, komanditnih družb na delnice, rudarskih družb, družb z o. z. ter pridobitnih in gospodarskih zadrug v kakšno drugo pravno obliko (n. pr. družbe z o. z. v delniško družbo ali nasprotno) pred predpisom in vplačilom davka na vojne dobičke dopustni le s privoljenjem davčne oblasti, ki je pristojna za predpis tega davka. Sklepi o takih razpustih ali premembah se smejo le tedaj vpisati v trgovski (zadružni) register, ako prilože družbe potrdilo davčne oblasti, da se ne ugovarja razpustu ali premembi družbe. Kot prostovoljni razpust je razumeti oni razpust družbe, ki se je izvršil vsled prostovoljnega sklepa vdeležencev (delničarjev, družabnikov). Razpust delniške družbe vsled združenja s kako drugo delniško družbo (fuzija) se smatra kot prostovoljni razpust. Davčna oblast lahko tudi, ako smatra vplačilo davka na vojne dobičke za ogroženo, zahteva zavarovanje s takoj izvršljivim nalogom. Ta nalog, v katerem se mora navesti najvišji znesek, ki ga je zavarovati, se lahko izvrši upravnim ali sodnim putem. Dokaza, da je davek v nevarnosti, ni treba.

Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 pomočnik špecerijske stroke, 1 pomočnik modne stroke, 2 kontoristki, 2 blagajničarki, 4 prodajalke, 9 učencev in 1 učenka. — Službe išče: 1 kontorist, 8 pomočnikov, 11 kontoristk, 30 prodajalk, 8 učencev in 14 učenk. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica : K 8,000.000.—.

Podružnica Ljubljana.

Rezerve . okrog K 1,000.000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4 1/2 %.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE in PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

Centrala:
Trst.
Podružnice:
Dubrovnik
Dunaj
Kotor
Metković
Opatija
Spljet
Šibenik
Zadar

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PPEVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Trgovina
s špecerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja
vse vrste rent, zastavnih pisem,
prioritet, komunalnih obligacij,
srečk, delnic, valut, novcev in
deviz.

Promese izdaja k vsakemu
žrebanju.

Delniška glavnica K 8,000.000.—. Rezervni sklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje
izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavnice.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne
knjižice proti ugodnim obrestim.
Vloženi denar obrestuje od dne
vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi** : **FRANCKOV** :

kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :

iz zagrebske tovarne.

Varstvena znamka.

**„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za
kavne surogate v Ljubljani**

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sotrudniki, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in kro-
jaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!
Mestna hranilnica ljubljanska,

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1916 vlog	K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil	K 30,600.000.—
rezervnega zaklada	K 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4%.

— večje in nestalne vloge pa po dogovoru. —

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4%
obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

1.) Stališče upravnega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno. (Dalje.)2.) <i>Dr. Fran Mohorič</i>: Dogovor pridržane lastnine. (Dalje.)3.) <i>H. Sevar</i>: Iz blagovnega znanstva. (Dalje.)4.) <i>J. Piščanec</i>: Carinstvo. (Dalje.)5.) Podporna akcija našega društva.	6.) Raznoterosti:
Prepovedano razsvetljevanje. — Nabava žganih opojnih pijač z Ogrske, iz Bosne in Hercegovine. — Uvedba monopola za umetne sladine. — Bančni tečaj za invalide. — Trgovina in vojna. — Nakazilo plačila pri banki velja kot predplačilo.7.) Društvene vesti.
Izkaz društvene posredovalnice. |
|--|--|

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petiti vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravištvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

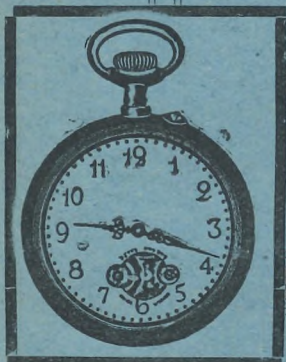

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana šte. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje ::
blaga na vse kraje
sveta ter največja
eksportna trdka.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terega dobite za-
stoj in poštnine
prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška „IKO“
znamka

August Agnola

v Ljubljani, na Duajski cesti šte. 13
priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.
Kartoni za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

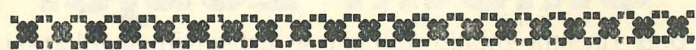
Ivan Perdan

v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vinko Majdič
lastnik valjčnega mlina v Kranju.
Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da ima v založbi še sledeče
knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

**Kmetska posojilnica
- ljubljanske okolice -
v Ljubljani**

R. Z. Z. N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

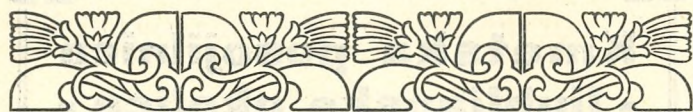
dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Zamaške

nove in stare

kupi

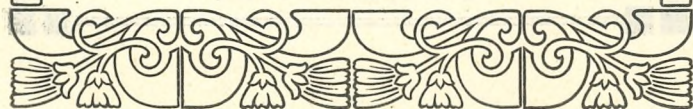
vsako množino tvrdka

Ljubljanska

industrija probkovih zamaškov

Jelačin & Co.

Ljubljana.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

1883

c

300018195, 3

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, dne 15. marca 1917.

Štev. 3.

Stališče upravnega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.

(Dalje.)

9. Bistvo izračuna abstraktne škode.

Pojem takozvanega izračuna abstraktne škode, ki je podlaga določbi čl. 357 odst. 3 trg. zak., je treba strogo vzeti in ga zlasti oprostiti vseh sestavin, ki izhajajo iz pojmovanja o abstraktni škodi, ki se ima odmeriti. Že ime »abstraktna škoda« kaže na to, da gre za pojem, ki je le zase določen in vsled tega izvzet iz dane dejanske, individualne zveze ter individualiziran. V tem zmislu se izvrši izračun abstraktne škode ločen od posebnih razmerij odškodovanca, ne ozirajoč se na vse dejanske posebnosti danega slučaja. Zakon stavi za gotove kupčije kot predpogoj trden, neizpremenljiv tip škode, ki ga posebnosti dejanskega položaja ne smejo predrugati. Zakon smatra, da se pri fiksnih kupčijah, ki pridejo v tem oziru najprej v poštev, blago brez vsega dobi za tržno ceno, vsled česar odgovarja škoda, narasla vsled neizpolnitve, razliki med pogodbeno in tržno oziroma borzno ceno. Zato prisoja zakon oškodovancu na vsak način to škodo in ga oprostí dokaza, da je to škodo v posameznem slučaju tudi res trpel. Zadostuje, da zahteva stranka, ki se drži pogodbe, v slučaju neizpolnitve in ako so dani drugi pogoji, to idealno, čisto matematično škodo in dokaže omenjeno razliko v cenah. Zato je abstraktna škoda najmanj, kar se more zahtevati, toda tudi edino, kar se sme zahtevati, ne da bi bilo treba dokazati dejansko škodo. Ako hoče oškodovanec vgotoviti kako drugo »nadaljno« škodo, mora abstraktno škodo pustiti v nemar ter dejanske okolnosti, ki vtemeljujejo njegov odškodninski zahtevek, posamezno navesti in dokazati. Kajti vsaka »večja« škoda se mora v zmislu čl. 357 dokazati.

Zato pa zlasti oni kupec, ki vzame izračunu škode za podlago razliko med pogodbeno ceno in med ceno, ki presega tržno ali borzno ceno ob času in v kraju dolžne dobave, glede večjega zneska sploh ne zahteva nadome-

stila abstraktne, ampak nadomestilo višje škode, ki jo more doseči tudi le z ozirom na konkretne, v posebnih razmerah vtemeljene okolnosti; morda z dokazom okolnosti, da je blago med tem naprej prodal za višjo ceno nego je bila ob času dobave in da vsled tega ne more dobaviti. Pri takem zahtevku mora kupec trditi in dokazati vse posameznosti te višje škode po splošnih načelih odškodnine.

Seveda vlada spričo netržnega, toda trgovsko sposobnega blaga nejasnost in negotovost pri odgovoru na vprašanje, katera cena je namesto tržne cene tu mero-dajna. Vprašanje ni težko rešiti, če se ima pred očmi prejšnje razmotrivanje in držeč se pojma abstraktne škode. Kakor pride kot tržna oziroma borzna cena ona iz poročila nastala srednja cena v poštev, za katero se je ponudeno blago na dan dobave kupilo, se lahko v tem zmislu tudi pri netržnem blagu le ona povprečna cena vzame za podlago, za katero se je blago v kupčiji na debelo na kraju in ob času dolžne dobave splošno dobila. Ako kupec blaga, ki ga je kupil, ne dobi in bi ga moral na dan dobave kupiti, da bi bil v posesti one premoženjske vrednosti, ki jo je nameraval s kupoin doseči, bi si moral blago za to ceno kupiti. Oškodovancu pristoja z nadomestilom abstraktne škode le ona premoženjska vrednost, ki bi jo pri pravočasni dobavi ob času dobave imel v roki; na nadaljne škode, ki so mu kot osebi vsled tega, ker ni imel blaga, od dneva izpolnitve narasle, zlasti okolnost, da bi vsled svojih trgovskih zvez dosegel večjo kot običajno ceno, se pri izračunu abstraktne škode v zmislu čl. 357 trg. zak. ni ozirati, ker so kot konkretne okolnosti le sposobne, uresničiti konkretno škodo, zato jih je le s tega stališča treba uveljaviti in dokazati.

Za abstraktno škodo je glede netržnega blaga edinole ona cena merodajna, za katero se je blago na kraju in ob času dolžne dobave poprečno prodajalo v kupčiji na debelo. (Razsodba 29. februarja 1916.)

Kot pravna podlaga pri nefiksnih kupčijah pride izračun abstraktne škode po čl. 355 in 283 trg. zak. v poštev. Namesto izpolnitve se tedaj pri nefiksnih kupčijah

lahko zahteva povrnitev resnične škode in odišlega dobička, toda kupec mora tako izgubljeni dobiček kakor škodo dokazati. Kupec je upravičen, škodo abstraktno ali konkretno izračunati. Kot abstraktno škodo, to je škodo, ki ne gleda na dejanske okoliščine v kupčevi osebi in velja kot splošna, lahko zahteva takozvano zopetno prodajalno ceno, to je ono ceno, ki bi se za zadevno blago kot celoto dobila na kraju in ob času dolžne dobave. Kajti smatrati je, da bi ono, kar je splošno kot cena dosegljivo, dobil tudi kupec, ko bi imel blago na razpolago, da torej dobička, ki bi ga pri tem dobil, le zato ni dosegel, ker mu prodajalec ni dobavil blaga. Ako pa kupec ne dokaže, da je imelo naročeno blago kot celota ob času dolžne dobave in kraju namembe splošno prodajnost in da bi pri tem dosegljiva cena prodajno ceno sploh in posebej za gotov odstotni postavek pressegla, potem manjka podlaga za zahtevek do te abstraktne škode.

Ta dokaz se ne more nadomestiti s tem, da se običajna kalkulacija gotove dobičkovne kvote vzame za podlago, kajti kalkulacija, ki se napravi za bodočnost, je lahko pravilna ali pa napačna. Dobiček, ki se ga tako šele misli dobiti, se lahko zniža, ali lahko popolnoma izgine ali celo nastopi izguba. Torej je napačno trditi, da je kupec zato trpel gotovo škodo, ker ima navado kalkulirati pri zopetni prodaji z dobičkom v gotovi višini. (R. 15. februarja 1915.)

10. Merodajni čas za izračun abstraktne škode pri sukcesivnih dobavah.

Za izračun zahtevane abstraktne škode je merodajna običajna cena blaga ob času in na kraju dolžne dobave, ki zastopa tržno ali borzno ceno, torej cena ob onem času, ko je bilo treba najpozneje dobaviti in je nastopila dospelost. Ker je imel kupec pravico od časa do časa odpoklicati in bi dejansko po potrebi tudi odpoklical, nastopi tudi do takrat mirujoča dobavna obveznost in vsled zakrivljene kršitve dobave nastopivša dospelost prodajalca že z vsakočasnim odpoklicnim časom, vsled česar je ta čas odločilen za izračun škode. To naziranje odgovarja nele besedilu, ampak tudi duhu zakona glede vere in zvestobe, po katerem stranka, ki se drži pogodbe ne sme z nadomestilnimi dajatvami, naloženimi stranki, ki je prelomila pogodbo, dobiti večjo premoženjsko vrednost, kakor bi bila ona, ki bi jo dosegel, ako bi se izpolnile pogodbene obveznosti. To bi pa nastopilo, če bi tožeča stranka smela glede cele dobave vzeti za podlago izračunu škode ono ceno, ki se je šele ob koncu sukcesivno dobavnega roka dosegla, čeprav bi se ji moralo dobaviti ob časih, ko se je blago še cenejše dobilo. Tožeči stranki pristojna izključno le razlika med pogodbenimi in med dnevnimi cenami, ki so bile ob odpoklicnih rokih običajne. (R. 29. februarja 1916.)

11. Pravica kupca do interesa.

(Odišli dobiček, interesna tožba.)

Ako je ostala izvršba izpolnitvenega zahtevka brezuspešna, je za izračun interesa merodajna škoda, ki jo je kupec trpel radi neizpolnitve na dan po preteku od prvega sodišča ugotovljenega dajatvenega roka. Kot podlaga izračunu pa ni vzeti razlike med nakupno in med tržno ali prodajno ceno omenjenega dneva, ker kupec v predležečem slučaju ni niti dokazal niti trdil, da je vsled nedobave toženca sam obvezan napram drugim osebam z odškodnino ali da je sicer trpel kako škodo, da se torej od njega zahtevani znesek pokaže le kot izgubljeni dobiček. Ta dobiček, ki ga kupec izračuna z 18.200 K, znaša, ako se vzame od izvedencev dognana tržna cena na dan po preteku zapadlega roka 280%. Zahteva po takem dobičku zaradi dobavne zamude vsled izbruha vojne je proti dobrim mravim, katerim nasprotuje, da bi trgovec le zato, ker je v izrednem času kakor je sedanjí z brezobzirno trdoto nastopil proti svojemu dobavitelju brez ozira na njegov težki položaj, moral trpeti neprimerno in nepričakovano škodo, s katero bi se njegov odjemalec vsled neznansko visokega naraščanja cene obogatil. Izračun škode po tržni ceni ob času pretoka sodne dobavne dolžnosti bi torej dovedel do nedovoljenega in nedopustnega izida in je zato v zmislu čl. 357 trg. zak. sploh neporabljiv. V tem slučaju mora temveč sodišče po prostem preudarku vgotoviti škodo v zmislu § 273 civ. pr. r. Vsled tega se je razveljavilo razsodbe prvih sodišč. (R. 4. aprila 1916.) (Dalje.)

Dogovor pridržane lastnine

Spisal dr. Fran Mohorič.

IV.

Posebnosti pri obročni pogodbi.

I. Vsled zlorabnega izkoriščanja upnikovega na škodo dolžnikovo pri obročni kupčiji je zakonodavec ustanovil potrebne zaščitbe dolžnika v zakonu z dne 27. aprila 1896 št. 70 d. z.) zadevajoč pogodbe na obroke.

II. Zakon je pri obročni pogodbi pred vsem izključil:

1.) Dogovor pogodbene pristoynosti, ker je bilo v daljni kronovini bivajočemu obročnemu kupcu —, nahajajočemu se v slabotnih gmočnih razmerah, nemogoče zastopati se osebno ali ali po dragem zastopniku — zlasti v malotnih zadevah, ki so najčešče predmet obročni kupčiji (§ 4.)

2.) Nadalje je zakon v zaščito dolžnika izključil odreko glede pravice izpodbijanja zaradi nadpolovičnega prikrajšanja — in

raztegnil njeno veljavo tudi na trgovske zadeve, in vrhu tega na slučaj, da je kupec pravo vrednost predmeta poznal ali ga izrečno kupil zaradi posebnega dopadajenja za izredno ceno, in končno prepovedal dogovorno skrajšanje 3letnega zastarnega roka. (§ 4).

3.) Končno je zakon izključil odreko zaradi jamstva za napake kupljenega predmeta in raztegnil 6 mesečni rok jamstvenega ugovora, do popolnega plačila kupnine (§ 4).

4.) Nadaljno — prav važno izključitev je ustanovil obročni zakon za slučaj dogovorjene pravice prodajalčevega odstopa, od kupčije. Zakon namreč določa, da mora prodajalec v slučaju odstopa od pogodbe vrniti celo plačano kupnino z obrestmi vred; kupec mora vrniti blago in ima pravico zahtevati odškodnino za potrebne in koristne potroške, za to pa je tudi obvezan prodajalcu dati primerno odškodnino za porabo kupljenega predmeta v vmesnem času, — in je vsak poprejšnji dogovor o visokosti te odškodnine izključen (§ 2).

5.) Zaradi popolnosti naj se navaja, da je običajni dogovor zapalosti cele kupnine, ako je kupec v zamudi z enim (pravim) obrokom, istotako izključen, in dopusten še le za slučaj zapalosti dveh zaporednih obrokov (§ 3).

6.) Končno more sodnik, kadar se je napravila pismena pogodba (obročno pismo), vpoštovati tudi ustmene obljube kupca ali njegovega agenta (§ 8).

III. Za našo razpravo je velevažna določba § 2 glede dogovorjene pravice tožiteljevega odstopa od pogodbe (pod 4), — ker je ž njo dejansko in — kakor se bo še izkazalo, — tudi pravno združen dogovor pridržane lastnine — vsaj v nekaterih posebnih slučajih.

V vsakdanjem prometu se namreč prodajalec zoper vsako škodo na kupnini najbolj ščiti — a) z dogovorom pridržane lastnine — b) in z dogovorom poljubnega odstopa od pogodbe. Ta dva dogovora pa sta si v dejanskem vsakdanjem prometu v takem neprestanem stiku, da sta si kakor brat in sestra in spadata k eni rodbinski skupini, tako da sta vedno skupaj, in ločeno drug brez drugega sploh ne nastopata, — zlasti ne v slučajih, kadar je prodajalcu sploh pridržana lastnina prodanega predmeta.

To se najbolje kaže v nekaterih posledicah. Dogovor pridržane lastnine je veljaven, dokler kupec ni popolnoma izplačal kupnine. No, in če kupec lastnine ne izplača nikoli, ostane prodajalčeva lastnina pridržana za — vedno, — dokler prodani predmet — ne premine. Za prodajalca je torej dogovor pridržane lastnine — čestokrat brez veljave, če mu ne druguje pravica poljubnega odstopa od pogodbe.

Odstopu od pogodbe pa naše državljansko pravo (§§ 919 d. d.) ni naklonjeno, zato je treba (samostojno)

pravico poljubnega odstopa posebej dogovoriti, in se ta pravica v rabi vselej sodogovarja, kjer se dogovarja lastninski pridržek.

In tako naknadno in posredno pridemo do zaključka, da je pactum reservati dominii (dogovor lastninskega pridržka), pripoznan v avstrijskem pravu vsaj tihoma v zakonu že z veljavo obročnega zakona, in to dejstvo tudi dalje povoljno razlaga, zakaj je dogovor pridržane lastnine poslej brez ugovora pripoznan v pravni književnosti in v pravosodju v Avstriji.

In če torej tretja novela k občnemu državljskemu zakonu (ces. nar. z dne 19. marca 1916 št. 69) pripoznava izrečno veljavnost dogovora pridržane lastnine — pristrojih, s tem ne ustanavlja nič novega, nego izrečno uzakonjuje, kar je bilo veljavno dosedaj brez izrečne ustanovitve. Značilno je pri tem posebej, da novi zakon omenja dogovor pridržane lastnine — ravno pristrojih, — ker so pač stroji glavni predmet obročne pogodbe, in, kar je še posebej važno tudi v narodnogospodarskem oziru — vsakdanja potreba in upravičenost za ustanovo obročne pogodbe, dočim je obročna pogodba pri mnogih drugih predmetih (slikah, čisto knjigah itd.) samo medena past, v katero love brezvestni agenti gospodarsko neizurjene kaline izmed občinstva.

Pravica odstopa je za prodajalca tem manje vredna, čim večji del kupnine je že izplačan

Za to se prodajalec pravice odstopa ne bo rad posluževal, kadar ima terjati še le neznatni del kupnine, — kajti sicer ima vrniti ves delež, vse plačane obroke kupnine, — z obrestmi vred.

Uvaževati je nadalje, da prodajalec vpoštevaja dejstvo obročnega plačevanja — že pri določitvi obsega kupnine, — in da se zaradi tega v trgovskem prometu redno dovoljuje več odstotni odpust — pri takojšnjem plačilu kupnine (—% saldo skonto), in da je vsem tem ugodnostim — kupčeva odškodnina na vmesni vporabi — čestokrat ravnotežna, saj se v trgovskem prometu odpisuje 6% obrabnine na leto.

Dokler ima torej prodajalec upanje, da bo kupec vendarle plačal v doglednem času in da je njegovo gmotno stanje kolikor toliko ugodno, — ne bo uveljavljal pravice odstopa od pogodbe.

Važna pa je le — ta pravica in zlasti tudi pravica pridržane lastnine, — vselej, kadar bi prodajalec imel izgubo ali vsled zaseganja drugih kupčevih upnikov, — ali kadar je kupec sploh dogospodaril in mu preti gospodarstveni propad. —

Ta stvarni položaj je torej vedno uvaževati, kadar je razreševati kako križanje prodajalčevih pravic s kupčevimi ali onimi kupčevih drugih upnikov, zlasti kadar je reševati vprašanja, ali se je prodajalec in katerim svojih

pravicam se je v posebnem slučaju odrekel dejstveno (tihoma) ali izrečno.

IV. Novi nemški državljanski zakonik razločuje pri pridržku lastnine dvojni učinek, prvič obligatorni (pogodbeni), obstoječ v tem, da ima prodajalec pravico odstopiti od pogodbe, kakor hitro pride kupec z izplatom kupnine, oziroma pri obročni pogodbi z izplatom prvega kupninskega obroka — v zamudo; in drugič; stvarni učinek v tem, da ostane lastnina pridržana prodajalcu v kljub izvedeni izročitvi predmeta do popolnega izplatka kupnine, in da je torej prehod lastnine na kupca odločivno pogojen. —

Toda v resnici imamo tukaj dva dogovora, namreč dogovor odstopa in dogovor pridržane lastnine, ki sta kakor brat in sestra člana ene rodbine, — enega gospodarskega smotra. V književnosti iz tega položaja uči Krainz (— Pfaff - Hoffman str. 286): V dogovoru pridržane lastnine je v dvomljivem slučaju obsežena kavzula kupčeve izgube, to je dovoljenje odstopa od pogodbe.

Enakega dogovornega učinka zoper prodajalca pa ni, in ga tudi še nihče ni izvajal.

V resnici ima kupec popolno pravico vžitka, kakor sicer pri na up kupljenem blagu, samo nima pravice lastninske tožbe in ne pravice odtujitve predmeta, — samo v teh dveh ozirih je omejen nasproti kupcu na up. Glede odtujitve bi bilo še omeniti nastopno.

Če je kupec blago z dogovorjenim pridržkom lastnine — zastavil in pravočasno rešil, še z golo zastavitvijo ni zakrivil kaznivega čina ponevere, ker je z rešitvijo predmeta iz zastave dognan protidokaz — nedostatek za zlobnega naklepa (namere) glede odtujitve blaga. Pri zastavitvi bi bila namreč dana možnost, da zastavni upnik zastavljeni predmet spravi na izvršbeno prodajo, in se predmet na tak način prodajalcu — če prav brez osebne volje kupčeve — odtuji. Pri danju v rabo kup, — seveda taka možnost pravne odtujitve ni dana.

Iz civilnega stališča pa zastavitev na strani kupca ni pravilna, ker — vsaj objektivno omogočuje odtujitev.

V. Ker se nam bo še pečati tretjo novelo k občenemu državljanskemu zakonu, je podrobneje razpravljati o načinu, kako ta ces. naredba uveljavlja dogovor lastninskega pridržka.

1.) Stvarno bi bilo pričakovati nove določbe tam, kjer je vir lastninskega pridržka, namreč pri kupni pogodbi, osobito pri §-u 1063 o. d. z., kjer se urejuje kupčija na up. — Toda tam iščeš nove določbe zastonj.

Z ozirom na vprašanje o lastninskem pridržku je velezanimivo, da najdemo novo določbo pri nepremičninah.

Ces. naredba ureja namreč pridržek lastnine pri pritiklinah — v stvarnopravnih določbah v §-u 10, ustanovljajoča novi §-a 297 a;

a) z nadpisom: lastninski pridržek na strojih,

b) vendar tega pridržka zakon izrečno ne ustanavlja, ampak ravna, kakor bi pridržek bil že zdavna v zakonu ustanovljen — in ga samo omenja; kakor sledi: § 297 a. »Kadar se z nepremičnino zvežejo stroji, jih ni smatrati za pritikline tedaj, če se v sporazumu z lastnikom zemljišča zaznamuje v javni knjigi, da so stroji lastnina stranca.«*)

Kadar se stroji nastanijo kot nadomestek na mesto takih strojev, ki jih je bilo smatrati za pritiklino, ondaj je za tako zaznambo potrebno tudi privoljenje prejšnjega knjižnovpisanega upravičenca. Zaznamba izgubi svojo veljavo po preteku petih let po vpisu; stečajni ali dražbeni postopek ovira tok roka.«

2.) Zanimiva je ta določba zlasti zaradi tega, ker je v njej pripoznana zaznamba glede lastninskega pridržka, katera zaznamba sicer ni bila izključena po določbi § 20 o. z. z., vendar je bila dana možnost nasprotujočih rešitev v pravosodju.

Zemljiškoknjižno pravo pozna dosedaj v knjigi in rabi dopustnost pritiklinske zaznambe samo pri zemljiškoknjižni nepremičninski pritiklini, — zlasti pri takozvanih skupnih lastninskih deležih glede njih pripadnosti h glavnemu zemljišču, zaznamba lastninskega pridržka — je dosedaj, — kolikor je pisec teh vrst mogel poizvedeti, — dejanski rabi zemljiškoknjižnega prava nepoznana.

Seveda je z zaznambo združena veljava zaznamenovanega prava ali pravnega omejevanja za vedno, (in perpetuum), — dokler traja njena vknjižba. To pa velja za vknjižene pravne pravice na nepremičnini kot taki.

V pričujočem paragrafu pa je urejena zaznamba — celo premečninske zveze z nepremičnino, katera premečnina je sicer po svoji pravni osodi združena z osodo nepremičnine, prešla takorekoč sama v nepremičnino in bila od nje stvarno neločljiva, vendar v dejanskem gospodarstvu zlasti pri živini često — premenljiva ali celo odstranljiva.

(Dalje.)

*) Lastnina strancu so pa stroji takrat, kadar si je stranec dogovorno pridržal lastnino na strojih.

Iz blagovnega znanstva.

Piše H. Sevar.

(Dalje.)

IX. Redke kovine.

Težke kovine izvzemši železo.

1. Antimon (Sb.) element, je sivobel, lepega sijaja in krhek, tali se pri 432° C. Vžgan daje od sebe gost, bel dim brez vonja. Največ se ga dobi iz antimonovega sijajnika, raztoka ali antimonita (Antimonglanz-Grauspielglanz) deloma pomešan z žveplom, žaren v plavžih z železom ter z ogljem in sodo reduciran. Dobi se ga na Ogrskem, Sedmograškem in na Japonskem. Antimon se rabi za črke, s svincem ali cinom daje britansko kovino in druge zlitine.

2. Arzen, (As) je bel kakor cin, na zraku hitro počrni. Razžarjen se ne tali, temveč se izpreminja v bel, po česnu dišeč dim, ki se ohlajen zgosti v bel prah, ki mu pravimo navadno mišjica (Giftmehl).

V prirodi se nahaja le redkokdaj samoroden in sicer v zrnatih gručah ali grozdastih posnemkih, največ v zvezi z drugimi kovinami.

Arzen (arzenik) je močen strup, že pri vdihavanju prahu povzroča glavobol in bljuvanje, zavžit 0-20 gramov vpliva smrtonosno. Kot protistrup učinkuje dobro žgana magnezija ali železooksidulnihydrat!

Arzenik uporabljajo pri steklu za barvanje; arzen vsebujoče barve se ne bi smelo rabiti.

Pridevajo ga svincu pri izdelovanju krogelj in šiber (sečmenine, šprikelj), da so trši in pri nekaterih kovinskih zlitinah.

Lahke kovine.

3. Aluminij (Al.) je glavna zmes gline in ilovice, je zelo lahka srebrnobela in jako trpežna kovina, ki se da teniti v liste in vleči v žico ter drobiti v prah.

Tali se pri 660° C, gostota znaša 2,6, torej spada k lahkim kovinam.

Na zraku in v vodi ostaja dolgo časa neizpremenjen.

Zliva se tudi z drugimi kovinami tako n. pr. daje zlitina aluminija in bakra jako trpežen zlatobarven aluminijev bron, ali zlitina aluminija in magnezije daje srebrnobeli magnalij.

Največ se izdeluje iz njega radi lahkote, optičnih instrumentov, vojaških vojnih steklenic (posod za pijačo ali tekočine) kuhinjskih posod, ključev itd.

4. Magnezija (Mg.) je v spojinah zelo razširjena kovina, ki jo dobivamo v trgovini navadno v obliki žice, trakov ali praška.

Gostota znaša 1,7, torej je zelo lahka. Zapaljena zgori v zraku z belim, bliščečim plamenom, ki ga uporabljajo za razsvetljevanje jam in temnih prostorov, posebno kadar jih fotografirajo.

Magnezija je lahka, tenljiva kovina, ki se zapaljena spremeni v beli prašek, t. j. sežgana magnezija, magnezijev oksid (Mg. O.) ki se dobi iz magnezijevega karbonata (Mg. C. O_3).

Magnezij je glavni sestav grenke soli, ki se nahaja v nekaterih vrelih.

X. Proste, navadne kovine.

Težke kovine.

A. Železo Fe. in železno blago.

a) Litalisurovo železo.

Železo je najkoristnejša in najpotrebnejša kovina ter je najvažnejše blago za trgovino in industrijo; potrebno je zelo za človeško blagostanje.

b) Prirodno železo je ali pozemno, tellursko, ali izpodnebno, meteorsko.

Železo se nahaja v prirodi samorodno in v spojinah.

Vendar se dobi ali najde samorodnega železa tako malo, da ga za praktično, navadno porabo ne moremo vpoštevati.

Znamenite, vpoštovanja vredne so za nas le one železne rude, ki tvorijo v velikih množinah razne železne rude in sicer:

1. Magnetit ($Fe O_4$) (Magnetstein) ali magnetovec, sije kovinsko, ima črno barvo in razo.

Gručavi magnetovec je zrnat ali jedrnat; privlačuje železne opilke ali drobce in jih drži in je torej prirodni magnet.

Svetovnoznana magnetovčeva ležišča so na Ruskem (v Uralu), Blagodatu, Visokaji gori med prvotinami in njih glinastimi razkrojinami ter vsebujejo 72% železa.

rusi železovec ali hematit (Roteisenstein) ($Fe_2 O_3$) vsebuje po 70% železa, nastaja večkrat iz rjavega železovca, kosi so črne ali rujave barve, a vedno z rdečo razo.

3. rujavi železovec ($Fe_4 H_6 O_9$) Braunstein ali limonit, je črno rujave barve in rumene raze, vedno gručav ali jedrnatega zloga.

Rujavi železovec je spojina ferioksida in ferihidrooksida, ki ima 50—60% železa.

Dobiva se v Kladnu na Češkem, v Šleziji, na Moravskem, v Skandinaviji in Finlandskem.

4. Jeklenec ali siderit ($Fe C O_2$) (Spateisenstein) vsebuje 40—48% železa, je po svoji kemični sestavi železni karbonat in je rumene ali sive barve, sčasoma pa na zraku počrni.

Dobiva se drobno in debelo zrnat v Erzbergu na Štirskem, na Koroškem posebno veliko pa na Angleškem.

Kakor smo že v začetku omenili, je železo za človeštvo neobhodno potrebna kovina.

Samorodno železo spada med največje prirodne redkosti; kajti vse železo, kar ga na vesoljnem svetu rabimo, si moramo iz zgoraj navedenih štirih poglavitnih železnih rud in sicer: magnetovec, rusi železovec, rujavi železovec in siderit šele nataliti ali natopiti v plavžih.

Zelo redke samorodne železne kose pa shranjujejo skrbno v rudniških zbirkah (muzejih itd.)

(Dalje.)

Carinstvo.

Spisal **Just Piščanec.**

(Dalje.)

Dnevno sklepno vsoto teh registrov mora v to določeni železniški uradnik pripoznati s podpisom in pečatom. Prenos zneska iz registra v dotične žurnale izostane.

Dodatne (naknadne) carinske pristojbine, nastale pri carinskih odpravah, ki so se izvršile s posredovanjem železnice, mora praviloma plačati železnica ter se ji tudi upajo (v naknadno mesečno plačilo). Dodatne carinske pobotnice obenem s tozadevnimi plačilnimi nalogi se od slučaja do slučaja izročajo železnici. Ako se plačilni nalog o dodatnih carinskih pristojbinah ne more dostaviti ali če stranka odreče plačilo, mora železniški uradnik, ki mu je poverjeno izterjanje pristojbine, na plačilnem nalogu napisati vzrok nedostavitve ali zavrnitve plačila. Plačilni nalog in dodatna carinska pobotnica se potem vrnete carinskemu uradu, ki povrne plačano vsoto z odpisom od mesečnega dolga ter prevzame sam izterjanje od stranke.

Vračila pristojbin, ki so se na železnici upale, a niso še zaračunjene v žurnalih, se odpišejo od svote v registrih. Nasprotno se pa povračila pristojbin, ki so bila že zaračunana v žurnalih (dohodarstvena povračila, povračila varščin i. dr.) vpišejo v svrhu vpoštevanja pri ugotovitvi mesečnega dolga v poseben povračilni seznam, ki se predloži liki povračilni register cenzurnemu oblastvu; ta povračila plača, v kolikor gre za plačila strankam, železniška blagajna. Prenos v žurnale odpade. Če izvrši carinska blagajna povračilo carinske pristojbine, ki je bila vplačana pri železniški blagajni, n. pr. kake varščine v zabeleženem prometu, je izplačilo dovoljeno tudi pred vplačilom mesečnega dolga po železnici; vpiše se v povračilni register.

Ob sklepu meseca izgotovi carinski urad o vsoti tekom meseca dovoljenega kredita na pristojbinah in zaznamovanih poročilih, mesečno sklepno polo v trojnem izvodu s pomočjo pavziranja; to vsoto potrdi glede na istino mesečnega dolga v to

določeni uradnik železnice s podpisom in uradnim pečatom. En izvod mesečne sklepne pole se izroči železnici, ostala dva se pa takoj vpošljeta glavnemu carinskemu uradu na Dunaju. Ta izgotovi na podlagi mesečnih sklepnih pol za vsako železniško upravo seznam o sklepnem mesečnem dolgu v dveh izvodih ter pošlje enega železniški blagajni, ki je zavezana vplačilu. Železnice vplačujejo mesečni dolg redoma s carinskimi zlatimi nakaznicami avstr.-ogrske banke. Te nakaznice se morajo izročiti glavnemu carinskemu uradu na Dunaju najdalje v teku osem dni po dnevu dostave seznamka. Slučajni ostanki vsote, ki se ne morejo plačati s carinskimi zlatimi nakaznicami, kakor tudi pristojbine vplačljive v bančni vrednoti (užitnina, dopustnina itd.) se poravnajo v gotovini, v kolikor niso predpisane druge možnosti plačevanja. Glavni carinski urad na Dunaju vpiše mesečne vsote v poseben register prejemkov, oziroma poročil ter jih zaračuna v žurnalih. Seznam in en izvod mesečne sklepne pole se priložita registru prejemkov ter se, opremljen s podatki zaračunave v žurnalih, vpošlje cenzurnemu oblastvu. Ostali izvodi mesečnih sklepnih pol se vrnejo ocarinjevalnim uradom, ki jih z mesečnimi vložki tudi pošljejo cenzurnemu oblastvu.

203. Blagovni promet ob uvozu in prevozu. Prvotne deklaracije. Vsaki pošiljlatvi kriti z enim voznim listom, ki se uvaža po železnici iz tuje države ali ki se neocarinjena na mejni postaji izroči železnici iz carinskega inozemstva, mora priložiti pošiljatelj prvotno deklaracijo v dveh izvodih (unikat, duplikat). Ta mora vsebovati natančne podatke o teži in kakovosti blaga po trgovsko-navadnih ali po označilih carinske tarife. Za to deklaracijo je predpisan poseben vzorec, ki ga železnice objavljajo v notranji tarifi I. del. Priložitev prvotne deklaracije zaznamuje pošiljatelj na tovrnem (voznem) listu. Če odpošiljatelj ni priložil prvotne deklaracije ali če ni v redu sestavljena, izgotovi železnica na stroške stranke nadomestne deklaracije.

Prvotnih deklaracij ni treba prilagati: a) pri potni prtljagi, ki se pošilja naprej ali za potniki; b) za železniško službeno blago; c) za prevozne pošiljatve (kot tako velja tudi blago oddano na tuzemske postaje, ki se od tam glasom označbe odpošiljalca na tovrnem listu potem odpošljejo v carinsko inozemstvo); č) za nastopno ob uvozu brezpogojno carine prosto blago v celih vozeh: asfaltovi kamni sirovi, bombaž sirov, stavbeni in rabni les, drva za kurjavo, žaganice, briketi, drain - cevi, rudnine, kože sirove, lan, konop, juta, odpadki od steklarstva,

seno, apno, krompir, kosti, koks, plutov les, ilovica, cunjje, makulatura, sladovne cime, pesek, ločje, gramoz, morska trava, kamenje sirovo, stelja, slama, tomaževa žlindra, lončevina, lončene črepinje, šota, volna sirova. (Dalje.)

Podporna akcija našega društva.

Akcija našega društva, katero smo meseca januarja 1917 započeli v ta namen, da zberemo denarna sredstva, ki so potrebna za nadaljnje dajanje podpor ženam in rodbinam vpoklicanih v okviru naše organizacije, je imela jako lep in srečen uspeh. Odzvalo se je veliko število plemenitih dobrotnikov ter prispevalo znatne zneske za blag namen. Izpolnujemo res prijetno dolžnost, da se na tem mestu kar najpristrčneje zahvalimo vsem številnim dobrotnikom za velikodušna darila v svojem imenu kakor v imenu prizadetih rodbin. Lepemu številu dobrotnikov velja naša hvaležnost. V naslednjem objavljamo imena darovalcev in darovane zneske v tistem redu, kakor so dohajala darila.

Ivan Samec, trgovec, Ljubljana 100 K, Robert Kollmann, veletržec, Ljubljana 100 K, Henrik Kenda, trgov. Ljubljana 10 K, Peter Kozina & Ko., tovarna za čevlje, Ljubljana 100 K, Feliks Urbanc, veletržec, Ljubljana 100 K, Rosmann & Tschurn, trgovina z manufakt. blag., Ljubljana 100 K, Franc Pogačnik, trgovec, Ljubljana 500 K, Pavel Magdič, trg., Ljubljana 25 K, Gričar & Mejač, trgov. s konfekcijo, Ljubljana 30 K, Janko Češnik, trg., Ljubljana 20 K, Janko Dekleva, trg., Vremski Britof 10 K, Avgust Agnola, trgovec, Ljubljana 10 K, Viktor Engelman, trgovec, Šmartno pri Kamniku 10 K, Ivana Seunig, trgovka, Ljubljana 30 K, Mr. R. Sušnik, lekarnar, Ljubljana 30 K, Milan Rosner, trgovec, Ljubljana 100 K, Marija Škerjanc, trgovka, Ljubljana 10 K, Rihard Michelčič, trgovec, Zagorje o/S. 20 K, Delniška družba pivovarne Union, Ljubljana 20 K, Jean Schrey, prov. predsednik trgovske zbornice, Ljubljana 20 K, Ivan Budkovič, trgovec, Semič pri Metliki 20 K, Leopold Lavš, trgovec, Tržič, Gorenjsko 20 K, Tomo Mencinger, trgovec, Ljubljana 50 K, Alojzij Persche, trgovec, Ljubljana 50 K, Ant. Krisper, Ljubljana 100 K, F. S. Škrabar, trgov., Višnja Gora, 25 K, Fr. Ksav. Goli, trgovec, Idrija 20 K, Ant. Stacul, trgovec, Ljubljana 50 K, Ant. Decman, tov., Ljubljana 50 K, L. Schwentner, knjigotržec, Ljubljana 50 K, J. Korenčan, trgovec, Ljubljana 50 K, Ivan Caserman, trgovec, Vrhnika 5 K, Matija Dolničar, restavrater Št. Peter 20 K, Žnideršič & Valenčič, tovarna testenin, Ilirska Bistrica 20 K, Ivan Jax & sin, trgovina s kolesi, Ljubljana 4 K, Ant. Stergar, trgovec, Kamnik 20 K, Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana 500 K, Srečko Tekauc, trgovec, Zagreb 50 K, Ivan Knez, veletržec, predsednik trgovske zbornice, Ljubljana 50 K, Brata Moskovič, Ljubljana 10 K, Janko Železnikar, trgovec, Ljubljana 10 K, Leopold Simončič, trgovec, Ljubljana 10 K, Peter Šterk, trgovec, Ljubljana 10 K, Tvrdka Franc Babič, Ljubljana 20 K, Fr. Terdina, trgovec, Ljubljana 200 K, J. Pretnar, trgovec, Bled 12 K, Sever & Urbanič, Ljubljana 100 K, Pavel Seeman, tovar., Ljubljana 50 K, Ivan Vintar, trgovec, Straža 50 K, Landskroner & Bochner, 10 K, Leskovic & Meden, Ljubljana 300 K, Fr. Ksav. Souvan, Ljubljana 100 K, Konrad Pecher, trgovec, Škofja Loka 20 K, Fr. Berjak, trgov., Kranj 100 K, Marija Divjak, trgovka Ribnica 10 K, Marija Tičar, trgovka, Ljubljana 30 K, A. Šarabon, veletržec, Ljubljana 1000 K, Franz Dolenz, trgovec, Kranj 100 K, Ivan Rakovec,

tovarnar, Kranj 30 K, J. & A. Majdič, Kranj 10 K, Hedžet & Koritnik, Ljubljana 10 K, Brata Kobe, Novo Mesto 50 K, Mihael Omahen, trgovec, Višnja gora Dolenjsko 10 K, Rudolf Kokalj, trgovec, Ljubljana 50 K, M. Jemec, trgovka, Ljubljana 10 K, A. Zankl sinovi, Ljubljana 100 K, Prva slovenska zaloga čaja in ruma na debelo Kovač & Novak, Ljubljana 100 K, Martin Plut, trgovec, Črnomelj 20 K, Dragotin Repe, trgovec, Bled 2 K, Ludovik Ditrich, trgovec, Postojna 10 K, Marija Peternel, trgovka, Velike Lašče, 10 K, Mijo Grobrotek, trgovec in Ela Klopčič, trgovska sotrudnica, Boh. Bistrica 20 K, Franjo Žagar, lesni industrijalec, Markovec 50 K, Ignacij Žargi, trgovec, Ljubljana 50 K, Fr. Stupica, trgovec, Ljubljana 50 K, Anton Škof, trgovec, Ljubljana 50 K, Grummer & Ko., Ljubljana 100 K, Karl Barborič, trgovec, Novo mesto 20 K, Anton Schuster, trgovec, Ljubljana 100 K, Maček & Ko., Ljubljana 10 K, Ivan Razboršek, trgovec, Šmartno pri Litiji 20 K, C. Guštin, trgovka, Metlika 20 K, Anton Zurec, trgovec, Črnomelj 20 K, Golob & Ko., tovarna kemičnih izdelkov, Vič 200 K, Ivan Jelačin, trgovec, Ljubljana 200 K, Mavro Fürst, trgovec, Ljubljana 20 K, Lud. Dolenc, trgovec, Ljubljana 10 K, Franc Crobath, trgovec, Kranj 10 K, Vinko Slivnik, trgovec, Št. Vid (Dolenjsko) 20 K, Anton Slatnar, tiskarnar, Kamnik 10 K, A. & E. Skaberne, Ljubljana 200 K, Jure Šterk, trgovec, Vinica pri Črnomlju 20 K, Ivan Ogrin, trgovec z vinom, Laverca pri Ljubljani 20 K, Ferdinand Polak, trgovec, Kranj 5 K, Logar & Kalan, manufakturna trgovina, Kranj 25 K, C. C. Holzer, Ljubljana 30 K, Franc Zurec, trgovec, Trebnje 20 K, Anton Kalan, trgovec, Škofja Loka (kolodvor) 20 K, Alojzij Hotko, trgovec, Žužemperk, 10 K, Franc Knaflič, tovarnar, Šmartno pri Litiji 10 K, Jadranska banka, podružnica, Ljubljana 300 K, Ljubljanska sladkorna družba Ljubljana 500 K, Spedijska firma „Balkan“, Ljubljana 200 K, Robert Walland, trg. potnik firm Henrik Frank & Ko., Lobes zbirko 50 K, Ivan Savnik, trgovec, Kranj 100 K, J. J. Naglas, trg. s pohištvo, Ljubljana 100 K, Ivan Gričar, trgovec, Ljubljana 10 K, Friderik Homann, trgovec, Radovljica 2 K, Andrej Grampovčan, trgovec, Vrhnika 100 K, H. Lebingner, trgovec, Litija 20 K, L. Mikusch, tovarnar, Ljubljana 50 K, Jos. Petkosig, trgovec, Ljubljana 10 K, G. Budkovič, trgovec, Bohinjska Bistrica 30 K, Dr. Mavricij Rus, zdravnik, Ljubljana 25 K. Skupaj 7890 K.

Franc Tomz lesni trgovec, Ljubljana se je zavezal za časa vojne prispevati mesečno 10 K za podporno akcijo v korist ženam in rodbinam vpoklicanih članov.

Raznoterosti.

Prepovedano razsvetljevanje. Na podstavi § 15. min. naredbe od 8. februarja 1917 drž. zak. št. 18, se prepoveduje do nadaljnjega vsako razsvetljevanje trgovsko - obrtnih izložbenih oken in izložbenih omarič. Prestopki te prepovedi se kaznujejo na podlagi § 19. omenjene naredbe z globo do 2.000 K ali z zaporom do treh mesecev, v ponovnem slučaju ali pa pri obtežljivih okoliščinah z globo do 5.000 K ali pa z zaporom do šestih mesecev.

*

Nabava žganih opojnih pijač z Ogrske, iz Bosne in Hercegovine. Po naredbi urada za ljudsko prehrano z dne 1. februarja 1917 mora vsakdo, ki dobavlja žgane opojne pijače, ki so podvržene finančno uradnemu preodkaznemu prometu, te pijače, če presega njih alkoholna množina 3 litre, ponuditi centrali za špirit na Dunaju v nakup. Kadar dospejo take pošiljatve na Avstrijsko, mora prejemnik sprejem takoj rekomandirano naznaniti špiritni centrali ter blago do prevzema od špiritne centrale vestno shraniti. Vsak prestopok proti tej naredbi se kaznuje z denarno kaznijo do 5.000 K ali z zaporom do 6 mesecev.

Uvedba monopola za umetne sladine. S cesarsko naredbo z dne 25. januarja 1917 se je uvedel monopol na umetne sladine, t. j. na vse kemične izdelke, ki imajo večjo sladkobo kot čisti sladkor. Izvršitveni predpis o tej cesarski naredbi je izšel v državnem zakoniku št. 57 in ker je preobširen, da bi ga mogli v listu prijaviti, opozarjamo interese nanj.

*

Bančni tečaj za vojne invalide. Vojaško poveljstvo v Gradcu priredi s 1. aprilom peti tečaj v bančnem in zavarovalnem poslovanju za častnike, podčastnike ter moštvo brez šarže, ki so trajno nesposobni za vojno službovanje. Udeleženci morajo biti nemškega jezika zmožni in imeti primerno šolsko izobrazbo. Prosilci morajo prošnje za sprejem v ta brezplačni tečaj, ki ga vodijo profesorji graške trgovske akademije, čimprej vložiti pri predpovzeto predložitvi ali evidenčnem oblastvu.

*

Trgovina in vojna. Nikakor ne moremo in ne smemo prezeti, da je trgovski stan vsled gotovih odredb in ustanovljenja raznih central v vojnem času zelo oškodovan. Prvi smo, ki obsojamo zlorabljenе vojnega položaja za navijanje cen in za nakopičenje bogastev in smo to tudi v listu opetovano storili, povdarjajoč, da krivcev ni iskati v pristnih trgovcih, ampak v ljudeh, ki pred vojno ali sploh niso imeli stika s trgovino ali le deloma kot posredovalci. Zato tudi vidimo aretacije in obsodbe ne trgovcev, pač pa ljudi, ki so izrabljajoč vojni položaj postali trgovci brez obrtnega lista, brez vsakega strokovnega znanja, pač pa le z očividnim namenom, da si pridobe na lahek način v škodo konsumentov bogastva. Če bi se pustilo trgovcem proste roke in jim ne prikrajševalo njih pravic, bi gotovo ne prišlo do take druginje, ker pravi trgovec ne izrablja položaja, ampak se vedno zadovolji z običajnim dobičkom. — Da se ustavi vsak dan naraščajoče prikrajšanje trgovskih pravic, je deželna zveza trgovskih gremijev in zadrug na Štajerskem pred kratkim imela izredno zborovanje, na katerem se je sprejela naslednja resolucija: „Deželna zveza trgovskih gremijev in zadrug Štajerske vidi v po centralni vladi in nje organih povzročeni izločitvi legitimne trgovine kot posredujočega faktorja med produkcijo in porabo globoko oškodovanje splošnega narodnega gospodarstva ter države. Socialno stremiljenje v vrstah konsumentov, katero vlada ob popolnem nerazumevanju škodljivih posledic žal vsled pritiska razmer posluša, prevrne ves gospodarski sistem, birokratizira pojem „trgovina“, ji izpodrine vse podlage dosedanje eksistence in znači nevarnost, da bo neoporečno visoko gospodarsko in socialno delovanje trgovskega stanu v škodo države v finančnem in trgovskopolitičnem oziru in za konsumente v gospodarskem oziru v bodoče izgubljeno. Svesti smo si pomembnih nalog, ki jih bo morala država v družbi z vsemi poklicnimi organizacijami, zlasti industrije, trgovine in obrta po mirovnem sklepu izpolniti, da se bo nadaljni gospodarski razvoj naše države uravnal v ono smer, ki je sposoben, dovesti novo življenje in prospevanje gospodarskega blagorja države in njegovih narodov. Zato smo mnenja, da je danes že skrajni čas, ustaviti sedaj vladajoči zamotani položaj, da se legitimni trgovini v njenih starodavno zajamčenih pravicah dovoli zopet ono delovalno polje, ki ga zdrav razvoj narodnega gospodarstva ne more nikoli pogrešati.“ — Dalje se je razpravljalo in obsojalo razdelitev sladkorja in petroleja, centraliziranje in birokratiziranje preskrbe živil, prednostno ravnanje s konsumnimi društvi in različnimi organizacijami konsumentov, ki kaže jako temno sliko za bodočnost trgovskega stanu. Zborovalci obžalujejo, da jemlje vlada brez tehtnih vzrokov celemu stanu trgovcev eksistenčno podlago, in trdno pričakujejo, da bodo vsled vojne po vladi urejene razmere le za vojni čas imele veljavo. — Tudi glede ces. naredbe o navijanju cen se je poročalo in opozarjalo na trdote v izvrševanju te naredbe, ki škodujejo ugledu trgovskega stanu. Izrekla se je prošnja, naj bi se z dodatno na-

redbo ukazalo sodiščem, da bi v vseh slučajih v predpreiskavi poprej zaslišala trgovske in obrtne zbornice ali zaprisežene izvedence. — Nimamo povoda, da bi s sklepi in poročili tega zborovanja ne soglašali, kajti danes je lahko vsak trgovec v strahu, kaj bo z njim, ako bodo za vse predmete ustanovljene različne centrale in monopoli. V nevarnosti je eden najvažnejših stanov države in v razvoju narodnega gospodarstva prvi činitelj.

*

Nakazilo plačila pri banki velja kot predplačilo. Najvišji sodni dvor je izdal pred kratkim zelo važno razsodbo za vse trgovce, katera razsodba ima zlasti med vojno velik pomen, ker se dobava izvrši navadno le proti predplačilu. Razsodba pravi, da je smatrati nakazilo plačila pri kaki banki proti považu listin, da se je blago res odposlalo, kot predplačilo. V dobavni pogodbi med tvrdko Trebitsch na Dunaju in Kerschbaumer v Mariboru se je prvoimenovana obvezala, da dobavi tovarni Kerschbaumer 15.000 kg mila proti predplačilu. Kerschbaumer je nakazal plačilo pri neki dunajski tvrdki proti temu, da se bo tvrdka Trebitsch izkazala z listinami, da se je blago odposlalo. Tega plačilnega načina firma Trebitsch ni priznala kot predplačilo in ni hotela izpolniti pogodbe, proti čemer je Kerschbaumer vložil tožbo. Spodnje instance so vse izrekle razsodbo, da se mora dobava izvršiti. Druga instanca vtemeljuje: Vprašanje, če je smatrati odredbo tožiteljice pri banki kot predplačilo, se ne sme presojati v zmislu juridične dedukcije, ampak v zmislu trgovskih običajev in mnenj. Res je, da odredbe še ni smatrati kot plačilo v zmislu § 1412 obč. drž. zak. Iz mnenja izvedencev pa sledi, da je to odredbo, vpoštevajoč vse okolnosti, po trgovskem naziranju in po trgovskem govoru smatrati kot predplačilo. Po trgovskem zakoniku se je treba ozirati na pomen in učinek dejanj in nehanj na naredbe in običaje, ki veljajo v trgovskem prometu. Izvedenec je navedel, besede „plača se naprej“ pomenijo, da plačila ni izvršiti pri sklepu kupčije, ampak pred odpošiljativjo blaga. Po njegovi izjavi je razumeti besede tako, da zahteva previdnost, ne dati denarja prodajalcu v prosto razpolaganje poprej, dokler nima kupec sigurnosti v roki, da se je blago odposlalo. Ni merodajen čas odpošiljatve, ampak prejem listin o izvršeni odpošiljativji. Najvišje sodišče ni ugodilo reviziji ter vtemeljilo razsodbo med drugimi: Po mnenju revizije leži pomanjkljivost razsodbe v tem, da se naziranje sodišča, da je smatrati odredbo pri banki kot plačilo, opira na mnenje izvedencev. Ta pa le pravi, da takšno postopanje ne nasprotuje običajni obliki za take kupčije; pri tem se pa ne izreče, kaj je običajna oblika. Ta izvajanja pogrešajo podlago. Kajti če izvedenec izjavi, da postopanje tožitelja po njegovem mnenju ne nasprotuje običajni obliki, se s tem tudi jasno izrazi, da pri tem ne gre le za njegovo mnenje. Pregrešek je mogoč le proti dejansko obstoječemu kupčijskemu običaju. Izvedenec je pojasnil mnenje tako, da izrecno povdarja, da je bila plačilna volja tožitelja tu. Oblika nakazila se je izvršila v varnost tožitelja glede dobave in ta oblika odgovarja trgovskemu običaju. Po trgovskem naziranju in trgovskem jeziku je smatrati odredbo pri banki kot predplačilo in odgovarja običajnim trgovskim navadam.

Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 skladiščnik, 1 pomočnik mešarje stroke, 1 pomočnik specerijske stroke, 1 pomočnik manufakturne stroke, 1 pomočnik modne stroke, 1 kontoristka, 2 blagajničarki, 7 prodajalk, 12 učencev in 2 učenki. — Službe išče: 1 kontorist, 10 pomočnikov, 16 kontoristk, 28 prodajalk, 10 učencev in 8 učenk. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica: K 8,000.000.—.

Podružnica Ljubljana.

Rezerve. okrog K 1,000.000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4 1/2 %.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE in PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

Centrala:
Trst.

Podružnice:

Dubrovnik

Dunaj

Kotor

Metković

Opatija

Spljet

Šibenik

Zadar

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PPEVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Trgovina
s špecerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8,000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

— Eskompl in inkasso menic. — Borzna naročila. —

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za
kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, posrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!
Mestna hranilnica ljubljanska,

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1916 vlog	K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil	K 30,600.000.—
rezervnega zaklada	K 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4%.

— večje in nestalne vloge pa po dogovoru. —

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) Preskrba prebivalstva s potrebščinami.
- 2.) Stališče upravnega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno. (Dalje.)
- 3.) Stroga naredba proti navijalcem cen.
- 4.) *Dr. Fran Mohorič*: Dogovor pridržane lastnine. (Dalje.)
- 5.) *H. Sevar*: Iz blagovnega znanstva. (Dalje.)
- 6.) Podporna akcija našega društva.

7.) Raznoterosti:

Prodaja bombažastega blaga in perilnih predmetov. — Uvedba poletnega časa za leto 1917. — Priedba pridobnine ali obrtnega davka za l. 1917. — Poostrenje določb glede osebnih davkov. — Zvišanje davka na žganje. — Generalni komisariat in komisija za vojno in prehodno gospodarstvo. — Preskrba prebivalstva s potrebščinami.

8.) Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice.

===== Izhaja petnajstega dne vsakega meseca. =====

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana štev. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine

po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje ::
blaga na vse kraje
sveta ter največja
eksportna trdka.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terega dobite za-
stoj in poštnine
prosto.

Lasna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Duajski cesti štev. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica

di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pítanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo

„MERKUR“

===== v Ljubljani =====

naznanja, da ima v založbi še sledeče
knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodruidniku nujno potrebne.

**Kmetska posojilnica
- ljubljanske okolice -**

===== v Ljubljani =====

R. Z. Z. N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

 4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

**Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.**

— Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.: —

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19,000 000.

Ustanovljena leta 1881.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Zamaške

nove in stare

== kupi ==

vsako množino tvrdka

Ljubljanska

industrija probkovih zamaškov

Jelačin & Co.

Ljubljana.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikanski umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

razpolago!

Ceniki na razpolago!

SLOVENSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1917.

Štev. 4.

Preskrba prebivalstva s potrebščinami.

Cesarska naredba z dne 24. marca 1917, drž. zak. št. 131, ki uravnava preskrbo prebivalstva s potrebščinami, vsebuje skrajno važne določbe za trgovce in obrtnike, zato se moramo obširneje z njo pečati.

Kot potrebščine označuje naredba premične stvari, ki posredno ali neposredno služijo življenjskim potrebam ljudi in domačih živali.

Vsakdo, ki ima sam ali za koga drugega potrebščine v shrambi, mora to zalogo na poziv politične oblasti po množini in vrsti naznaniti. Kdor tega ne stori ali se brani odgovoriti ali če napačno naznani, se kaznuje z denarno globo do 5000 kron ali z zaporom do 3 mesecev.

Kdor namenoma zamolči oblasti svoje zaloge, ga sodišče kaznuje z zaporom od 14 dni do 6 mesecev in poleg tega z denarno kaznijo do 5000 kron. Če presega vrednost zamolčane zaloge 500 kron, se kaznuje s strogim zaporom od 2 mesecev do enega leta in poleg tega z denarno kaznijo do 1000 kron. Tem kaznim so podvrženi tudi namestniki in zastopniki priglašenu zavezane osebe.

Trgovski in prehranjevalni minister lahko zahtevata izročitev zalog potrebščin ali njih dobavo, zaloge zasebnih gospodarstev pa le takrat, če so neprimerno velike. Odškodnina se določi po najvišji ceni, če obstoji za dotično blago, sicer pa v sporazumljenju z dobaviteljem, oziroma po pristojnem sodišču. Zoper odločbo sodišča se lahko vloži priziv tekom osmih dni.

Jako važne so naslednje določbe.

Nakup živil in krmil v svrhu zopetne prodaje in trgovina z njimi je od 1. julija 1917 dovoljena le onemu, ki mu je politična oblast po uveljavljanju te cesarske naredbe dala posebno dovoljenje. Politična oblast da to dovoljenje po prosti presoji, pod pogoji ali omejitvami ali je pa tudi odreče. Dovoljenje lahko deželna politična oblast vsak čas prekliče. Trgovinski minister lahko tudi predpiše, da se sme nakup drugih potrebščin in trgovina z njimi vršiti le na podlagi posebnega dovoljenja.

Te določbe ne veljajo za oblasti in druga mesta, ki jim je uradno izročena nabava in razdelitev potrebščin, ter za prodajo lastnoizdelanih predmetov po izdelovatelju in za prodajo malih trgovcev konsumentom, ako ni glede posameznega blaga kaj drugega predpisanega.

V času med uveljavljanjem te cesarske naredbe in 1. julijem 1917 lahko deželna politična oblast prepove trgovino s potrebščinami osebam ali podjetjem, ki so zagrešili kak prestopok proti predpisom ali zoper katere se ima pomisleke.

Prestopki glede predstojenih določb se kaznujejo z denarno kaznijo do 10.000 kron ali z zaporom do šestih mesecev.

Kdor namenoma krši po oblastvenem ukazu utemeljeno dolžnost, potrebščine izdelovati ali dobaviti, se kaznuje z zaporom od 2 mesecev do enega leta in poleg zapore še z denarno kaznijo do 100.000 kron.

Označba cen.

Kdor obrtoma ali na trgu živila prodaja, mora v prodajalni ali na stojnici na dobro vidnem mestu in z različnimi črkami označiti cene za posamezna živila po njih vrsti in z ozirom na njih kakovost in množino.

Tudi glede drugih potrebščin lahko politična oblast odredi označbo cen; na vsak način se pa morajo označiti cene pri potrebščinah v izložbah in oknih. Za blago, ki se prodaja po teži, mora dati prodajalec kupcu tehtnico na razpolago, če hoče ta blago še enkrat tehtati. Prestopki se kaznujejo z denarno kaznijo do 5000 kron ali z zaporom do 3 mesecev.

Navijanje cen.

Določbe glede navijanja cen so se precej poostrele in deloma razširile.

Kdor zahteva izrabljajoč izredne po vojnem stanju povzročene razmere, očitno čezmerne cene, jih pusti sebi ali komu drugemu dovoliti ali obljubiti, se kaznuje pri sodišču z zaporom od 14 dni do 6 mesecev. Poleg zaporne kazni se lahko naloži denarna globa do 20.000 K.

Storilec se kaznuje s strogim zaporom od 2 mesecev do 2 let:

- a) če je bil že enkrat radi navijanja cen obsojen;
- b) če presega neupravičen dobiček, ki se je s kaznivim dejanjem dosegel ali bi se moral doseči, znesek 2000 kron. Poleg zaporne kazni se lahko naloži denarna kazen do 200.000 kron.

Če so bili po tem dejanju javni interesi posebno hudo ogroženi, se naloži kazen od 6 mesecev do 3 let, oziroma denarna kazen do 500.000 kron.

Kdor pri nakupu kake potrebščine, ki jo hoče naprej prodati, več kakor od prodajalca zahtevane cene ali če se gotova cena ne zahteva, več od uradne ali doslej običajne cene ponuja, ga kaznuje sodišče z zaporom 14 dni do 6 mesecev. Poleg tega se lahko naloži denarna globa do 20.000 kron.

Storilec se kaznuje s strogim zaporom do dveh let in denarno globo do 200.000 kron kakor zgoraj pod a) in b).

Kdor se z drugimi dogovori, da bo za potrebščine izrabljajoč izredne po vojnem stanju povzročene razmere zahteval očitno čezmerne cene, se kaznuje s strogim zaporom 2 mesecev do 2 let in event. z denarno kaznijo do 200.000 kron. Ta kazen se poostri do treh let ali do 500.000 kron, če so bili javni interesi posebno hudo ogroženi.

1.) Kdor napravi živila za človeški užitek nerabna ali pusti, da se pokvarijo, da bi jih z večjim dobičkom v denar spravil,

2.) kdor potrebščine poškoduje ali uniči, da bi zmanjšal ponudbo v teh stvareh,

3.) kdor potrebščine kupi ali njih izdelovanje ali trgovino omeji — zlasti z nakopičenjem — da bi zvišal cene,

4.) kdor dela s potrebščinami verižne kupčije ali drugače zvišuje cene,

se kaznuje s strogim zaporom od 2 mesecev do 2 let, oziroma z denarno kaznijo do 200.000 K. katera kazen se zviša za storilca do 3 let, oziroma 500.000 kron, če so javni interesi posebno hudo ogroženi.

Krive navedbe v kupčijskih papirjih.

Kdor namenoma v računih, sklepih, dobavnih listih, spremnih listinah ali podobnih papirjih ceno kake potrebščine ali za določitev cene važne okolnosti napačno ali nepopolno navede, se kaznuje od sodišča z zaporom od 14 dni do 6 mesecev, oziroma z denarno globo do 20.000 kron, katera kazen se pri prestopku večjega obsega zviša do 2 let in 200.000 kron.

Isti kazni je podvržen, kdor v tiskovinah brez navedbe natančnega naslova potrebščine ponuja ali pozivlja k ponudbam ali če v tiskovinah pri ponudbah ali nakupu potrebščin navede okolnosti, ki so sposobne vzbuditi zmoto v osebi ali kupčijskih razmerah ponudnika ali prodajalca.

Nadaljne določbe se tičejo ustanovitve mest za preiskavo cen pri posameznih sodiščih, naloge teh mest, dalje ustanovitve osrednje komisije za preiskavo cen pri uradu za ljudsko prehrano, njene ureditve in nalog, oziroma delokroga, glede nadzorovalnih organov ter obnašanja napram njim.

Poleg predpisane zaporne in denarne kazni se lahko vedno izreče, da zapade blago v korist države in da izgubi kaznovani obrtne pravice.

Obsodbe radi navijanja cen se priobčijo v časopisih na stroške obsojenca in se nabijejo na občinskih deskah. Posledice so iste kakor pri obsodbi radi goljufije.

Lahko se tudi izreče, da se radi navijanja cen obsojena oseba postavi pod policijsko nadzorstvo.

Kazni je oproščen, kdor po uveljavljanju te cesarske naredbe svoje zaloge pravilno priglasil, za prejšnje prestopke, ki so se razkrili vsled te naredbe.

Ta ces. naredba stopi v veljavo dne 15. aprila 1917.

Opozarjamo še enkrat vsakega trgovca, da se natančno seznani s temi predpisi, kajti kazni so naravnost drakonične in marsikdo lahko nevede zakrivi kak prestopke, ki ima zanj grozne posledice.

Stališče upravnega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.

(Dalje.)

Ako se na podlagi tozadevnih prepovedi že sklenjene kupne in dobavne pogodbe glede bombaža in bombaževih izdelkov razveljavijo, stopi, ako ni drugače določeno in je dobava že v zamudi, na mesto pravice do dobave pravica do plačila izpolnitvenega interesa, ki lahko prekorači višino nadomestnega zneska, ki bi se sicer smel zahtevati kot škodo radi neizpolnitve. (Razsodba z dne 11. julija 1916.)

Pri kupu na poskus gre le za interes kupca na predložitvi blaga na ogled. S tem, da se je blago predložilo, je interes izpolnjen. Ako kupec odobri, nastane s tem kupna pogodba in šele od tega trenutka se začne interes na izpolnitvi kupne pogodbe, to je pravica do dobave blaga in do odškodnine radi neizpolnitve. Odškodninska pravica radi nepravočasno danega razpolaganja blaga v svrhu ogleda ni identična s pravico do interesa radi neizpolnitve sklenjene kupne pogodbe. (R. 17. okt. 1916.)

12. Izračun interesa.

Za ocenitev interesa na neizpolnitvi pogodbe, ker je bil prodajalec po lastni krivdi v zamudi, dočim pozneje ni mogel, oziroma ni smel več dobaviti, je merodajen trenotek, ko je nastopila nemožnost dajatve. Izpolnitev je bila sicer ob času tožbe še mogoča in je šele med pravnim postopanjem vsled prodajne prepovedi bom-

baževega blaga postala nemogoča. S to prepovedjo je torej nastopila fizična nezmožnost dobave. Kljub temu se pa izračunu izpolnitvenega ekvivalenta ne more cena blaga na dan izdaje prodajne prepovedi vzeti za podlago, kakor hitro je ugotovljeno, da je praktična, gospodarska nemožnost dobave nastopila že pred nastopom fizične. To je tukaj slučaj. Tožitelj je kupil od producenta meseca julija in avgusta 1915 blago (bombažovo prejo) za 86 h angl. funt. To je bila po izvedeniškem mnenju takrat normalna cena. Isto blago se je meseca septembra podražilo na 140 h, meseca oktobra na 170 h, meseca novembra na 180 h in meseca decembra na 190 h. Ker je ob času izdaje državne prodajne prepovedi cena blaga skoro za dvakrat poskočila, torej dosegla tudi za vojne razmere nepredvidno višino, se mora izreči, da je bila le še meseca septembra dajatev toženca gospodarsko mogoča, od tu naprej pa nemogoča. Tožitelj ima torej do zamudnega toženca le pravico do razlike med pogodbeno ceno (86 h) in ceno blaga meseca septembra (140 h) kot izpolnitveni interes. (Razsodba z dne 11. julija 1916.)

13. Zastaranje pravice do dajatve interesa.

Tožba na dajatev interesa radi neizpolnitve zastara v treh letih, naj se potem zahteva interes na podlagi prvotne pogodbe ali šele povodom izvršenega postopanja. (Razs. 23. marca 1915.)

14. Povrnitev večjega izkupička.

a) Trgovski zakonik prizna kupcu pravico do odškodnine radi neizpolnitve le tedaj, če je prodajalec z izročitvijo blaga v zamudi. Zamuda v tem zmislu pa ni še tedaj dana, če se blago ne izroči, ampak le tedaj, če je prodajalec sam zakrivil, da se blago ni izročilo. Res je, da je prodajalčeva stvar, dokazati svojo nedolžnost. Napram državni moči v vojni, ki zahteva blago v pokritje vojaških potreb, ne pride posameznik s svojo dobavno voljo prav nič do veljave, dobava postane zanj nemogoča. Ravno radi tega se ne more govoriti o njegovih odškodninskih dolžnostih, ki bi jo moral trpeti iz lastnega premoženja. Vendar pa lahko kupec doseže to pravico, če se mu posreči dokaz, da je prodajalec, bodisi potom cenitve, bodisi potom prostovoljnega dogovora, dobil od vojaškega erarja blago dražje plačano, kakor bi mu po kupni, s kupcem sklenjeni pogodbi, šlo. Kajti zasega blaga pride za toženca le kot oprostilno dejstvo v pošte, ki ga oprostí dajatve nadomestila za škodo, ki je kupcu radi neizpolnitve nastala. Toda prodajalec ne sme iz tega dejstva doseči kakšno korist na stroške kupca. V kolikor je ta korist dana, mora prodajalec dokazano škodo kupcu povrniti. Torej mu mora dati odškodnino v toliko, v kolikor je vsled zaplenitve od vojaške oblasti dobil več kakor je znašala dogovorjena cena s kupcem. (Razs. 11. aprila 1916.)

b) Že v tožbi se je uveljavljal razlog neupravičene obogatitve. Ugovor toženca, da ni ničesar dobil od kupca, da mu torej tudi ničesar povrniti ne more, ni veljaven, kajti dognano je, da je tožitelj vsled tega, ker ni mogel vsled neizpolnitve s tožencem sklenjene pogodbe, dobaviti svojemu odjemalcu in mu moral dati odškodnino, trpel škodo, ki je višja kakor razlika med obema kupnima cenama. Dana je pa tudi korist (dobiček) na strani toženca. Ta je celo dvojna: Predvsem ni bilo treba tožencu izpolniti s tožiteljem sklenjene kupne pogodbe, niti dati odškodnino radi neizpolnitve. Dalje je pa vojaška uprava plačala tudi višjo ceno. Med tožiteljevo škodo in toženčevo koristjo obstoji torej tako ozka zveza, da zadnje ni mogoče misliti brez prve. Zato se mora reči, da je imel toženec korist iz tožiteljeve škode. Zato je pa toženec dolžan ono, za kar se je obogatil, dati tožitelju kot odškodnino. Kupna pogodba se je glasila na 700 q ovsu za ceno 14 K 50 h per 1 q, vojaška uprava je pa plačala 18 K 53 h za q, torej se je toženec obogatil za razliko le, ker ni pravočasno dobavil tožitelju in je ta poslednji imel škodo. Zato je tudi dolžan povrniti škodo razmerno z navedeno razliko. (Razsodba z dne 18. januarja 1916.)

(Dalje.)

Stroga naredba proti navijalcem cen.

Dne 15. t. m. je stopila v veljavo nova cesarska naredba z dne 24. marca 1917, drž. zak. št. 131, ki obsega zelo stroge določbe v varnost konsumentov. S to naredbo se je razveljavila cesarska naredba z dne 21. avgusta 1916, drž. zak. št. 261, o preskrbi prebivalstva z nepogrešnimi potrebnimi predmeti.

Nova cesarska naredba skuša uspešneje pobijati navijanje cen, kakor se je doslej moglo goditi na podlagi cesarske naredbe iz leta 1916. Dočim se je ta naredba nanašala le na nepogrešne predmete (neobhodno potrebne stvari) vporabljala se bo nova odredba na **potrebne predmete** sploh, to je na premičnine, ki neposredno ali posredno služijo življskim potrebščinam ljudi in domačih živali.

Glede pregledovanja zalog, oddajanja, obratovanja, objavljanja cen in tržnega prometa so sprejete večinoma dosedanje določbe. Pripomniti pa je, da državna uprava potrebne predmete sme zahtevati od vsakega posestnika takih predmetov, ne samo od izdelovalcev in trgovcev, vendar pa od zasebnih gospodarstev le tedaj, če so zaloge nerazmerno velike, torej čez normalno potrebo. Nova je tudi določba, da more državna uprava odrediti, da se potrebni predmeti postavijo pod zaporo na ta način, da se smejo oddati konsumentom le na podlagi oblastvenega ukaza ali dovoljenja.

Posebno važna je določba, da sme trgovati z živili in krmili načeloma le tisti, ki je dobil posebno dovoljenje od okrajne politične oblasti potem, ko je stopila v veljavo nova cesarska naredba. To omejitev sme politična oblast raztegniti tudi na trgovino z drugimi potrebnimi predmeti. S to določbo skuša cesarska naredba omogočiti kontrolo prometa s potrebnimi predmeti in onemogočiti takozvano verižno trgovino.

Kdor prodaja živila obrtoma ali na trgu, mora poocistiti cene, politična okrajna oblast pa more odrediti, da ta določba velja tudi za druge potrebne predmete; na vsak način se pa morajo pri potrebnih predmetih, ki so postavljeni v izložbah, razvideti prodajne cene.

Najvišje cene more vprihodnje ugotoviti le trgovinski minister, oziroma za živila in krmila minister za prehrano. Prekoračenje najvišjih cen kaznujejo politične oblasti z zaporom od enega tedna do šestih mesecev, s čimer se more še združiti denarna kazen do 10.000 K.

Gotovo najvažneje so določbe o navijanju cen. Cesarska naredba obsega nekatera nova dejstva, ki spadajo v ta okvir, obenem pa izdatno poostruje kazni za navijanje cen. Zelo težavno je bilo opredeliti pojem navijanju cen. Po cesarski naredbi iz leta 1916. je bil kazniv, kdor je zahteval izrabljaje po vojnem stanju provzročene izredne razmere, očitno čezmerne cene. Navijanja cen pa ne zakrivi samo tisti, ki zahteva očitno čezmerne cene, temveč tudi tisti, ki si da take cene dodeliti ali obljubiti, poleg tega se morajo pri presoji vprašanja, ali je cena očitno čezmerna, vpoštrevati vse imovinske koristi (takozvana »darila«), ki si jih storilec da izplačati ali obljubiti. Pri vsakem sodnem dvoru prve stopnje se ustanove preskuševališča za cene, ki bodo presojala na podlagi praktičnih gospodarskih izkušenj primernost cen. Obstajala bodo iz predsednika in njegovega namestnika in iz 12 udov, katere vse imenuje deželna politična oblast in sicer se imenujejo trije udje na podlagi izjav trgovinske in obrtne zbornice — vsaj eden teh mora pripadati trgovini — trije na podlagi izjav kmetijske glavne korporacije, šest udov se pa mora vzeti izmed konsumentov. Sodnik bo dobil na podlagi teh strokovnjaških mnenj cene, po katerih se bo mogel ravnati pri presoji pojma, kaj je pri posameznem predmetu očitno čezmerna cena.

Navijanje cen je prestopok, ki se kaznuje z zaporom od 14 dni do 6 mesecev, s čimer se more združiti denarna kazen do 20.000 K. Če je bil navijalec cen že enkrat obsojen radi navijanja cen ali če nezakoniti dobiček presega 2000 kron, se zakrivi pregrešek, ki se kaznuje s strogim zaporom od 2 mesecev do 2 let, s čimer se more združiti denarna kazen do 200.000 K. Ako so pa bili z navijanjem cen javni interesi posebno težko ogroženi, kaznuje se navijanje cen kot zločin s težko ječo od 6 mesecev do 3 let, s čimer se more združiti denarna kazen do 500.000 kron.

Nova je določba, da je kazniv tudi tisti, ki napravi živila za človeški užitek neporabna ali pusti, da se pokvarijo, da bi jih uporabil z večjim dobičkom za drugačne namene. Spominjamo le na manipulacijo z mastjo za napravlanje mila. Te vrste navijanje cen se kaznuje po sodišču kakor drugače navijanje cen. Tudi verižno trgovino bodo odslej kaznovala sodišča kot pregrešek, če so se pa z njo posebno težko ogrožali javni interesi, kot zločin.

Med navijanje cen se prištevajo tudi napačne in nepopolne navedbe cene za potrebne predmete ali dejstev, ki so važna za določitev njihove vrednosti. Take navedbe so kaznjive, če se navajajo v računih, sklepnih listih, dobavnih listih, spremnicah ali v poslovnih knjigah. Kazni so iste kakor pri prestopku ali pregrešku radi navijanja cen.

Tudi proti brezimnim inseratom so naperjene določbe nove cesarske naredbe. Navijanje cen po naznanilih v dnevnikih se odslej kaznuje pri sodišču z zaporom od 14 dni do 6 mesecev, s čimer se more združiti denarna kazen do 20.000 kron. Kaznuje se, kdor v tiskovini brezimno naznanilo o potrebnih premetih provzroči ali priobči ali kdor stori v takem naznanilu navedbe, ki morejo vzbuditi sum o cenah ali poslovnih razmerah inserenta. Sicer pa naredba sploh prepoveduje priobčevanje anonimnih naznanil take vrste.

Omeniti moramo še posebej, da so posledice obsodb pri prestopkih in pregreških radi navijanja cen iste kakor pri obsodbah radi goljufije. Navijalci cen in verižni trgovci, ki so bili obsojeni radi zločina, so pa morajo postaviti tudi pod policijsko nadzorstvo ali pa celo konfinirati na posebnih krajih, da se izključijo od vsakega prometa. Pa tudi tisti, ki so bili spoznani krivim pregreška navijanja cen, se smejo postaviti pod policijsko nadzorstvo ali konfinirati. Brzjav, pisma in druge pošiljatve se smejo tem osebam dostaviti šele potem, ko jih je pregledala policijska oblast.

Legitimiranim nadzorstvenim organom se morajo dati pojasnila o zalogah in cenah, istotako se jim mora dovoliti vstop v poslovne prostore in vpogled v poslovne zapiske. V zasebna stanovanja je dovoljen vstop le s posebnim oblastvenim ukazom.

K sklepu pripominjamo, da je lastnik obrta odgovoren tudi za svoje nameščence, kar je tudi štatuirala šele nova, kakor se vidi, v resnici zelo stroga naredba.

V. Ž.

Dogovor pridržane lastnine

Spisal dr. Fran Mohorič.

(Dalje.)

Zaznamba lastninskega pridržka — pa zabrani in izključuje »prehod pritiklinske premičnine — glede lastninsko pridržanih strojev v nepremičnino,« — vendar le tekom omejenega roka petih let.

In tako najdemo, da je lastninski pridržek, vendar samo le — pri strojih izrečno navajan v nadpisu § 257 a, v dobesedju parafrasa pa se ta pridržek samo prosto navaja, istotako le glede strojev (da so stroji last stranca), — kakor da je sicer ta lastninski pridržek že dosedaj v zakonu urejen na nedvomljiv način — vsaj za stroje. Toda ker stoji § 257 a prav na stališču, da tak pridržek dosedaj ni nič novega, — je s tem obenem pripoznani lastninski pridržek na tem edinem predmetu — zakoniti dokaz, da je pridržek splošno veljaven za vse predmete, premičninske in nepremičninske.

In s tem je torej tudi na podlagi določbe § 297 a za vselej onemogočen dvom, da bi se pridržek lastninske pravice do določenega roka ne mogel zaznambeno izvesti v zemljiški knjigi, — kakor istotako pridržek dosmrtnega gospodarstva (v zmislu razveznega pogoja in roka do kdaj — ali še nadalji pridržek lastninskega prehoda nepremičnine (v zmislu odloživnega odloga ali prav po njegovi analogiji); — oboja zaznamba pomeni omejevanje lastnikovo.

V.

Pridržek lastnine in judikat št. 246.

Glede lastninskega pridržka je izšel judikat št. 246 (plenisimarna odločba 18/1 1916 Praes. 376/15, uradna zbirka 1712/XVII), ki se glasi:

1.) Do izplatka kupnine glede prodane in izročene premičnine dogovorjeni lastninski pridržek upravičuje prodajalca k odstopu od pogodbe po kupčevi plačilni zamudi, — kolikor ni razvidna drugačna volja strank.

2.) Ta lastninski pridržek ugasne, ako vodi prodajalec sam izvršbo na predmet kupčije (§ 863 o. d. z.).

1.) Že zgoraj pod III. je bilo izvajano, da prodajalcu naposled tudi pridržek lastnine ne pomaga nič, kadar nima prodajalec obenem pravice odstopiti od pogodbe.

Z izročitvijo premičnine kupcu — namreč prodajalec vendar le nima več premičnine v svoji posesti in svoji razpolagi, in tudi nima pravice te dogovorno izvedene izročene posesti samolastno in poljubno kupcu odvzeti. Kupec ne postane lastnik kupljenega predmeta, dokler kupnine docela ne izplača, prav tako dolgo pa ostane kupec tudi stvarni posestnik in uživalec kupljenega predmeta. In če bi kupec kupnine ne plačal nikoli, bi tudi prodajalec ne nehal nikoli biti »pridržani lastnik«, dejansko pa bi bil takorekoč lastnik brez lastnega predmeta.

2.) Iz tega neskladja se je rodilo novo pravno načelo, da ima dogovor pridržane lastnine tudi v sebi moč dogovorjenega odstopa

od pogodbe, kakor hitro pride kupec v plačilno zamudo kupnine.

Pri obročni pogodbi more prodajalec iztoževati zaostali odplatek še le, kadar sta v plačilo zapala dva zaporedna obroka (§ 3), in se kupec tej pravici ne more veljavno odreči.

Položaj je pač umevati tako, da pride kupec v zakonito plačilno zamudo še le, kadar sta zapala v plačilo dva zaporedna obroka kupnine.

Iz tega pa sledi z neizprosno posledico, da prodajalec tudi ne more prej odstopiti od obročne pogodbe, dokler nista zapala dva zaporedna obroka kupnine v plačilo.

Poudarjalo se je že, da naš zakon v § 919 odstopu ene stranke od pogodbe ni naklonjen, ampak sili na izpolnitev pogodbe.

Tretja delna novela je tudi v tej določbi ustanovila premembo, dovoljujoč v § 919, pogodnikoma dogovor pridržnega odstopa, kadar je dogovorjena izpolnitev določenega časa ali tekom določenega roka, vendar mora v tem slučaju odstopni upravičenec pri nasprotnikovi zamudi protipogodniku brez zamude naznaniti, ako vstraja pri izpolnitvi, sicer pa poznej ne more več zahtevati izpolnitve, in velja torej (tihi) odstop od pogodbe. Enako velja tihi pogodbeni odstop, ki izhaja iz narave dotične kupčije ali iz smotra dajatve (vezilo za god), da zapoznala ali le delna izpolnitev nasprotuje poznani svrhi pogodbe — ter da je sicer za protipogodnika brez vrednosti in zmisla.

2.) Novi zakon dovoljuje še nadalje v § 920 odstop od pogodbe, kadar je izpolnitev onemogočena a) po krivdi zavezanca ali v njega obtežujočem slučaju. Zakon daje namreč upravičencu na voljo, odstopiti od pogodbe, ali terjati odškodnino, dočim je do sedaj mogel terjati samo odškodnino v slučaju onemogočene izpolnitve.

Tak odstop je dopusten pri delno onemogočeni izpolnitvi, kadar je razvidno iz narave pogodbe ali iz poznane pogodbene svrhe, da delna izpolnitev nima za upravičenca nobene vrednosti in zmisla.

3.) Poleg odstopa ostane po novem zakonu upravičencu odškodninski zahtevek neprikrajsan (§ 921).

4.) Tretja novela pa gre še dalje in ustanavlja v § 918 splošno določbo, da ima pogodnik, kadar protipogodnik pogodbe ne izpolni ali pravočasno, ali na pravem kraju ali ne na dogovorjeni način, — pravico (a) ali zahtevati izpolnitev, (b) ali pa, določivši (protipogodniku primerni rok za naknadno izpolnitev, naznaniti svoj odstop od pogodbe. Pri obojestranski deljivosti pogodbene izpolnitve je odstop možen glede delne ali preostale izpolnitve.

Stališče novega zakona je torej odstopu naklonjeno, in na tem stališču torej ne more biti dvoma, da je pri dogovoru pridržane lastnine

jasno, da je s tem dogovorom združena tudi pravica odstopa, ker je sicer prodavčev lastninski pridržek brez pravega zmisla, kajti (a) nasprotuje naravi pogodbe, (b) in izhaja iz pogodbene svrhe, da je pogodba prodajalca sicer brez vrednosti (§ 919 = novi).

Omenjati je, da je pri prodaji na up in zlasti na obroke izpolnitev dogovorjena v določenem času ali vsaj tekom določenega roka (§ 919 = novi), skratka: ročna (fiksna) pogodba.

Pa tudi za stari zakon se je dalo združenje dogovora pogodbenega odstopa pri dogovoru lastninskega pridržka izvajati iz prisilnosti stvarnega položaja.

Za novi zakon torej ni dvoma, da je veljaven prvi izrek predmetnega judikata, četudi judikat ne obsega izvajanja iz novega zakona, ampak zgolj iz starega, — razločujoč (— kakor po novem nemškem državljanem zakonu) med obligatorno in stvarno veljavo pridržka, in izvajajoč pravico odstopa in stvarnega učinka pridržka, namreč odločljivo pogojenega prehoda lastnine na kupca, kadar izplača celotno kupnino, — kajti brez plačila kupnine — ni lastnine.

2.) Posebne zanimivosti je drugi izrek judikata, da je smatrati tiho prodajalčevo odreko glede pridržane lastnine dano tudi tedaj, kadar se je prodala prodajalčeva pridržana lastnina sicer dejansko po njegovi izvršbi, vendar ne, da bi prodajalec o tem kaj vedel, da je bila izvršbeno zasežena ravno njegova pridržana lastnina.

a) Važen je za prodajalca zlasti sledeči položaj: Prodajalec je morda še le poznej vrstni izvršitelj, — ki s svojo terjatvo propade. Izgubil je torej svojo lastnino — brez takega odplatka, — čeprav o kritičnih dejstvih ni vedel ničesar.

Iz blagovnega znanstva.

Piše H. Sevar.

(Dalje.)

V prirodi je samorodno železo devetosomerno (trd. 4—5, gost. = 7·8). vraslo v drugo kamenje in ima obliko malih gruč, zrn ali luskin, ter ga imenujemo pozemsko ali telursko železo.

Nordenskjöld ga je našel v Uifaku na otoku Disko, zahodno od Grönlandije, v 2 do 500 q težkih kosih, manjši pa so bili vrastli v bazaltno lavo.

Včasih pada izpod neba v obliki žarečih gruč, ki vsled silnega trenja v ozračju zažarijo takozvani zvezdni utrinki ter padajo tuintam na zemljo in te kose železa imenujemo izpodnebno ali meteorsko železo.

Ti izpodnebniki so slični našim prvotinam (kameneni dež), včasih pa so skoro iz čistega železa, le malo niklja je primešanega.

Železo in nikelj se ne razkrajata v solitarni kislini (HNO_3) enako. Ako zgladimo kos izpodnebnega železa in izjedkamo to plosko, dobimo znani naris tkzv. »Widmanstättnovih podob«.

Blizu Zagreba so našli 1751. leta 40 kg težek kos, dne 31. marca 1908 je padel pri Avčah na Goriškem izpodnebnik 1230 gramov in v Sibiriji celo 89·6 kg težek kos; še večjega so našli v Ameriki.

Pri vasi Boguslavki v ruski Sibiriji se je razpočil meteorit dne 5. oktobra 1916 opoldne in padel iz vse-mira na zemljo.

Prvi izkopani kos je tehtal 12 pudov 5 funtov t. j. = 198·6 kg, drugi izpodnebnik pa 3 pude 22 funtov t. j. = 58·14 kg in je po kraju Boguslavki imenovani železni meteorit baje deseti na vsej zemlji in najtežji med vsemi.

Ta redek pojav in stvar preiskuje zdaj še nadalje po naročilu ruske akademije znanosti mineralog Baklundov.

Železo pridobivamo iz železnih rud v plavžih.

Na dnu plavža zažgemo veliko grmado oglja ali koaksa ter nasujemo potem od zgodaj razdrobljeno rudo nanjo. Čisti rudi je treba primešati tudi nekaj fluorita, granata ali amfibola, da se hitreje tali.

Na vsako plast rude nasujemo zopet plast oglja ali kóksa; v plavžu se menjavajo plasti železne rude s kóksom, pridevajo pa tudi jedavca, granata, kremenjaka, živca, ki se radi talijo, tvoreč steklaste silikate, žlindro.

Žlindra varuje, da se železo ne okisava.

Na plavževem dnu privajajo do 500° C razgretega zraka in tu zgoreva gorivo v ogljenčev dvokis: $\text{C} + \text{O}_2 = \text{CO}_2$.

Ta plin oddaja po en atom kisleca zgornjim, močno žarečim plastem in se izpreminja v ogljenčev okis: $\text{CO}_2 + \text{C} = 2 \text{CO}$.

Še višje, hujše razkisavata ogljenec in ogljenčev okis železno rudo, pri čemer nastaja železo in ogljenčev dvokis: $\text{Fe}_2\text{O}_3 + \text{CO} = 2 \text{Fe} + 3 \text{CO}_2$.

Železo, ki priteče iz plavža v pripravljene gre-dice, je lito železo (grodelj) (Gusseisen) z 2—5% ogljenca, železni rudi primešane rudnine pa tvorijo nove kemijske spojine in ker je ta troska ali žlindra (Schlacke) imenovana, mnogo lažja, plava nad zlitim železom in ga tako varuje oksidacije.

Železo, pridobljeno iz železnih rud, razdelimo v:

- a) surovo ali lito železo,
- b) jeklo in
- c) kovno železo.

Lito železo je trdo in prekrhko, da bi bilo za rabo, razven ako kaj iz njega vlivajo, zato pa odstranju-

jejo ogljenec, ako privajajo pretopljenemu grodlju zraka, čigar kislec se spaja z ogljencem v ogljenčev dvokis.

Tako dobimo kovno železo, ki ima v sebi le še 2—0.5 % ogljenca in je trsno, mišičasto, ker je zelo odporno, drugače pa drobnozrnato, ki se da teniti, kovati in variti pri 2200° C.

Kovno železo je toliko boljše, kolikor čistejše je, in se izdeluje s kovanjem in varjenjem belega surovega železa tako, da se surovo železo raztáli, in dovodi zrak. Tako izgori največji del ogljenca, na odprtem ognjišču se kuje (das Frischen) in potem zopet v plameni peči vari (das Puddeln).

V železnih trgovinah se dobiva potem to železo v obliki več metrov dolgih palic, bodisi v okrogli, četveroglati ali ploščnati obliki kovano železo, dalje v ploščevini raznih števil in v žici razne debelosti.

Jeklo.

Jeklo ima manj ogljenca kakor surovo železo, a več nego kovno železo (0.5—1.8%). Na prelomu je drobnozrnat ter ima vse lastnosti kovnega železa; dá pa se še kaliti in otrdne.

Ako ga segrejemo in nato hitro ohladimo v mrzli vodi, lahko z njim steklo razimo (t. j. 7. trdotna stopnja); pri 1800° C pa se táli in se da poljubno vlijati.

Trdoto stopinje pri jeklu spoznavamo z razgrevanjem, odnosno po okaljenih barvah.

Britve kalé do rumene barve, navadne nože, kline, vijoličasto, a sablje, meče, bodala in pile (žage) jasno, oziroma temnomodro.

Posebno, znamenito vrsto izdelovanja takozvanega bessemerškega jekla je iznašel Anglež Bessemer.

Po njegovem načinu se dovaja pod posebnim pritiskom zrak skozi razbeljeno surovo železo, ki se razógljeni in potem vlija v oblike (forme), modele.

S tem načinom je mogoče tekom 20 minut 5000 kg surovega železa spremeniti v jeklo.

Novejši čas so Bessemerjevo iznajdbo izpopolnili, da se iz surovega železa, ki ima mnogo fosfora, lahko dobi fosfora prosto jeklo, pri tem pa še obenem dobivajo postranski produkt, tkzv. Tomassovo žlindro, ki je izborna umetno gnojilo.

Jeklo, dobavno na ta ali drugi način, v trgovini zavemo surovo jeklo.

Izmed vseh surovih vrst jekla zavzema glede na svojo dobro kakovost in čistoto prvo mesto tkzv. cementno jeklo, ker se izdeluje iz čistega, kovnega železa.

Vse vrste surovega jekla pa se morajo glede svoje enakomernosti še obdelovati.

To obdelovanje se vrši s kovanjem in prelivanjem, da se doseže tako rafinirano ali fino jeklo.

Damaščansko jeklo ima svoje ime od mesta Damask v Aziji, ker so ga nekaj izdelovali samo v

Damasku. Izdelujejo ga danes tudi v Evropi na taisti način, da se na izglajeni strani ali ploskvi jekla, izjedka s kislino posebno zanj značilne črte in poteze. Izdelujejo ga iz spletene žice v tanke lističe iz jekla in kovnega železa, jih zvare in skujejo, da se odlikuje s posebno prožnostjo, in nenavadno žilavostjo.

Iz njea kujejo glasovite sablje damaščanke, meče, cevi za puške in slično orožje.

S posebno trdoto se odlikuje tudi nikljevo jeklo, ki ima 3% niklja v sebi. Da se more vsled svoje elastičnosti kaliti, kovati in variti ter naposled še vlivati, uporabljajo nikljevo jeklo v mnogovrstne načine. Iz njega delajo dleta, sekire, pile, relse in razne dele za stroje.

Po posebnem »bratov Mannesmannovem načinu« valjajo breznitne vodne cevi, ki so zelo trpežne.

Dalje se dobiva iz niklja najfinejša jeklena roba Sheffieldska iz Angleške, potem znamenita rezila (britve, kirurški instrumente iz Solingena druge velike stvari iz jekla, kot topove itd. pa vlija znana tvrdka Krupp v Essenu. Dalje vlivajo velike stvari iz jekla Creuzotovi zavodi topov v Parizu in Bordeauxu, velika ruska topovska livarna je v Putilovem pri Petrogradu in pri nas pa velika avstrijska livarna topov baron Škodovih zavodov v Pragi, ki se je posebno odlikovala ob sedanji svetovni vojni s svojimi vlitimi 30.5 cm možnarji!

Dobro ime izbornega rezilnega jekla imajo naše svetovnoznane tržiške kose iz Tržiča na Gorenjskem.

Opombe vredna je tudi znamenita železna sol, to je zelena ali železna galica (vitrijol).

Nareja se, kjer se okisava ali prepereva železni kršec na vlažnem zraku v železov sulfat ($\text{Fe SO}_4 + 7 \text{H}_2 \text{O}$); zato ustvarja železna galica v krščevih razselinah po stenah zeleno skorjo ali poprhl, tuintam v kupničastih gručah.

Trdota je 2. stopnje in 1.8krat težja od vode. Na suhem zraku izgublja vodo in razpada v belo moko (kristale), ki se v vodi raztope zelenkasto. Ako jo žarimo, izpari žveplena kislina in preostane železno rdečilo, ki se rabi kot loščilo (barva). Iz nje delajo tudi črnilo, berlinsko modrilo in hudičevo (vitrijolno) olje.

(Dalje.)

Podporna akcija našega društva.

Za namene podporne akcije, ki jo je započelo naše društvo v korist ženam in otrokom vpoklicanih članov, so nam došli še sledeči prispevki:

Edmund Kavčič, trgovec, Ljubljana 20 K, Leopold Fürsager, trgovec, Radovljica 20 K, Jos. Zidar, trgovec, Ljubljana 100 K, Ivan Jax & sin, Ljubljana nadaljnih 40 K, Kolinska tovarna kavinskih primesi, Ljubljana 500 K, Viktor Schiffer, trgovec, Ljubljana

300 K, Ferdinand Gruška, trgovec, Ljubljana 50 K, Ant. Krisper, Ljubljana nadaljnih 400 K, Anton Krisper Coloniale, Ljubljana 500 kron.

V „Slov. Trg. Vestniku“ z dne 15. marca smo izkazali prispevke v znesku K 7890.—, skupno smo torej prejeli K 9820.—. Vsem darovalcem izrekamo v svojem imenu in v imenu podpirancev najiskrenejšo zahvalo.

Raznoterosti.

Prodaja bombažastega blaga in perilnih predmetov. C. kr. trgovinsko ministrstvo je dovolilo, da se sme v času od 2. aprila do 2. maja 1917 v nadrobni prodaji oddajati nadaljnih 50% pod zaporo dejanega bombažastega blaga in perilnih predmetov in sicer po stanju z dne 2. septembra 1916. To vodilo ne obsega onega bombažastega blaga in onih perilnih predmetov, za katere je bila odrejena prisilna ponudba. V ostalem so prodajni pogoji sledeči: 1. Prodajati se sme samo posameznim, neposrednim porabnikom v množinah do največ 20 metrov, oziroma pol tucata pri perilu. 2. Nadrobne prodajne cene za dopuščene množine ne smejo nikakor presegati cen, ki jih je posestnik dosegel v nadrobni prodaji, predno je stopil v veljavo ukaz z dne 31. avgusta 1916. 3. O teh prodajah se morajo voditi posebni zapiski, v katere se mora kontrolnim organom, ki jih postavi c. kr. trgovinsko ministrstvo, vsak čas dovoliti vpogled.

*

Uvedba poletnega časa za leto 1917. Vsled odredbe celotnega ministrstva, se tudi letos uvede poletni čas, in sicer za dobo od ponedeljka dne 16. aprila, do ponedeljka, dne 17. septembra. Vsled tega bo dne 16. aprila zjutraj ob dveh (po dosedanjem času) ure pomakniti naprej za eno uro, tako da bodo kazale „tri“ namesto „dve“. Dne 17. septembra pa bo ure tedaj, ko bodo kazale „tri zjutraj“ pomakniti za eno uro nazaj, tako da bodo kazale „dve“. Ker bo ura dne 17. septembra torej kazala dvakrat po vrsti čas od 2. do 3. zjutraj, dobiva prva teh dveh ur dostavek „A“, druga pa „B“. Uporaba dosedanjega načina časovnega štetja je za navedeno dobo v javnem življenju prepovedana.

*

Priredba pridobnine ali obrtnega davka za l. 1917. Finančno ravnateljstvo pozivlja davčne zavezanke, da vložijo za podjetja, obrte in trgovine pridobninske izjave v dobi od 15. aprila do 15. maja 1917 pri davčnih oblastvih I. stopnje oziroma tudi pri davčnih uradih, pri katerih se dobe tudi predpisani obrazci ter navodila za spisovanje pridobninskih izjav. V izjavah, ki se lahko podajo pismeno ali ustno na zapisnik, naj se navedejo obratne razmere po povprečnem stanju v letu 1916. Ako se izjava ne odda v predpisanem roku, nastopijo kontumačne posledice. Opozarjamo tudi na poostrena kazenska določila v slučaju prikrajšanja ali zatajbe davka.

*

Poostrenje določb glede osebnih davkov. Ces. naredba z dne 16. marca 1916 drž. zak. št. 124 vsebuje glede vpogleda v trgovske ozir. poslovne knjige ter glede kazenskih predpisov nove jako ostre določbe. Po teh določbah lahko davčna oblast od vsakega davkoplačevalca zahteva vpogled v knjige in če se temu pozivu ne ugodijo, sme davčna oblast ozir. dotična komisija brez sodelovanja davčnega zavezanca odmeriti davek na podlagi pripomočkov, ki so ji na razpolago. Obveznost dovoliti vpogled v knjige obsega tudi dolžnost dati na razpolago pogodbe, zadolžnice, pobotnice, računske izvlečke, fakture in druge računske pripomočke in priloge. Če se vpogled v knjige odreče, se lahko nalože kazni

zaradi nereda do 10.000 K. V kazenskem postopanju se lahko proti volji davčnega zavezanca izsili vstop v prostore, kjer so knjige shranjene in vpogled v nje. Glede kazni so se redovne kazni zvišale na 200 K in se sme izreči tudi zaporna kazen od 1. dneva do treh mesecev, če presega znesek, za katerega se je davek prikrajšal, šeststo kron in če obdolženec ponovno zakrivi davčno prikrajšbo. Zaporna kazen do enega leta se lahko naloži, če presega davčna prikrajšba znesek 5.000 kron. Razsodba se na stroške obsojenca tudi lahko javno v listih razglasi. — Pri tem pa opozarjamo, da ostane § 245 še vedno v veljavi in da se ga dotični, ki ima slabo vest, lahko posluži. Ta § pravi: ako kdo svoje napačne navedbe na pristojnem mestu popravi ali izpopolni, predno se mu je dostavilo prvo vabilo k zaslišanju kot obdolženec, ostane nekazniv in se mu predpiše le naknadni davek.

*

Zvišanje davka na žganje. Davek na žganje se je zopet zvišal za 1 K 40 vin. pri litru, ki se obdači pri izdelovanju. Istočasno se je odpravil posebni davek na žgane opojne pijače, ki se je plačeval vsakega pol leta od žganjetoca na drobno, malo-prodaje žganih opojnih pijač in od trgovine z žganjem od litra naprej. Da se je zadnji davek odpravil, bo marsikateri trgovec z veseljem pozdravil, kajti ta davek je bil zelo natančno vezan na polletne roke in kdor ga je le za en dan zamudil plačati, je moral denarno kazen trpeti.

*

Generalni komisariat in komisija za vojno in prehodno gospodarstvo. V trgovskem ministrstvu se je ustanovil generalni komisariat, ki bo imel nalogo uvesti predpriprave za prehodno gospodarstvo od vojne na mir. Istočasno se je ustanovila komisija za vojno in prehodno gospodarstvo, sestavljena iz članov vseh centralnih oblasti t. j. ministrstev.

*

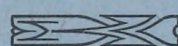
Preskrba prebivalstva s potrebščinami. Pod tem naslovom priobčujemo danes uvodni članek, obenem pa razpravlja članek „Stroga naredba proti navijalcem cen“ isti predmet. Ker so v prvem članku navedeni predpisi, v drugem pa po večini komentar k predpisom, smo priobčili oba, uvažujoč, da bi ne bilo preveč, ko bi naši trgovci tudi trikrat ali še večkrat čitali te predpise. Posebnih pripomb ozir. kritike s stališča trgovcev se danes vzdržimo, pač pa bomo še o tem govorili, ko se bo začela naredba praktično uporabljati. Odpor proti strogim predpisom pride gotovo, ako se ne bodo sodišče ozir. politične oblasti posluževale zaslišanja strokovnjakov, v prvi vrsti z naredbo ustanoviti se imajočih preskuševališč za cene. To je gotovo, da se brez vsakega strokovnega znanja ne more izreči razsodb in kaznovati oseb, ki so lahko povsem nedolžne. Zato le želimo, da bi se res v večji meri kakor se je doslej godilo, oziralo na izvedence in njih mnenja, kadar se obravnavajo te stvari pri zeleni mizi.

Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 skladiščnik, 2 pomočnika mešane stroke, 1 pomočnik špecerijske stroke, 1 pomočnik manufakturne in galanterijske stroke, 1 blagajničarka, 12 prodajalk in 8 učencev. — Službe išče: 1 kontorist, 8 pomočnikov, 12 kontoristk, 32 prodajalk, 7 učencev in 2 učenki. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica : K 8,000.000.—.

Podružnica Ljubljana.

Rezerve. okrog K 1,000.000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih $4\frac{1}{2}\%$.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE in PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

Centrala:

Trst.

Podružnice:

Dubrovnik

Dunaj

Kotor

Metković

Opatija

Spljet

Šibenik

Zadar

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PPEVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8,000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

— Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. —

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

$4\frac{1}{2}\%$ čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**

kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :

iz zagrebške tovarne.

Varstvena znamka.

**„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za
kavne surogate v Ljubljani**

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!
Mestna hranilnica ljubljanska,

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1916 vlog	K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil	K 30,600.000.—
rezervnega zaklada	K 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4%.

— večje in nestalne vloge pa po dogovoru. —

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

1.) Podpisujte šesto vojno posojilo! 2.) Šesto vojno posojilo. 3.) <i>Dr. Fran Mohorič</i>: Dogovor pridržane lastnine. (Konec.) 4.) <i>H. Sevar</i>: Iz blagovnega znanstva. (Dalje.) 5.) <i>J. Piščanec</i>: Carinstvo. (Dalje.)	<p>6.) Raznoterosti:
Predpisi o prodaji petroleja. — Neveljavnost obljube provizije za posredovanje vojnih dobav. — Neveljavnost dobavne pogodbe zaradi prekoračenja maksimalne cene.</p> <p>7.) Društvene vesti.
XVI. redni občni zbor našega društva. — Za namene podporne akcije. — Volilo. — Za podporni sklad našega društva. — Izkaz društvene posredovalnice.</p> |
|---|--|

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

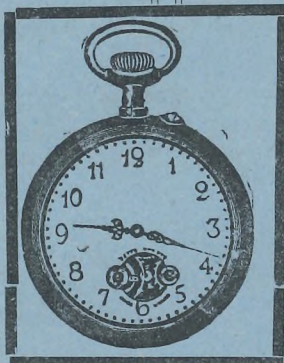

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana šte. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje ::
blaga na vse kraje
sveta ter največja
ekspozitna tvrdka.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
teregete dobite za-
stoj in poštnine
prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Duajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica

di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vinko Majdič
lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da ima v založbi še sledeče
knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

- I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.
- II. del: Cena vezani knjigi 2 K.
- III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

Kmetska posojilnica
- ljubljanske okolice -
v Ljubljani

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

===== v Ljubljani =====

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

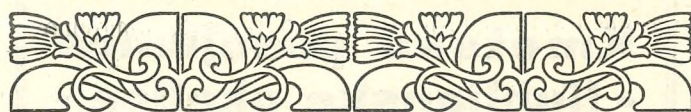
dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

— Ljubljana — Vič. —

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Zamaške

nove in stare

===== kupi =====

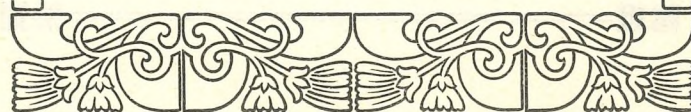
vsako množino tvrdka

Ljubljanska

industrija probkovih zamaškov

Jelačin & Co.

Ljubljana.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikanski
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solčnikov
po najnižjih cenah.

— C. in kr. dvorni založniki —

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev

LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göttingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

— Priporočajo: —

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

1883

300018195, 5

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasiło slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, dne 15. maja 1917.

Štev. 5.

Podpisujte šesto vojno posojilo!

Dolgotrajna vojna zahteva ogromna denarna sredstva. V ta namen, da se zagotove za vojskovanje potrebna denarna sredstva, se je razpoložilo sedaj šesto avstrijsko vojno posojilo v podpisovanje. Mogočna zavezna Nemčija je završila pravkar svoje šesto vojno posojilo s tako sijajnim uspehom, da mora vzbujati ta nova finančna zmaga krepkega zaveznika splošno občudovanje. Izvrstno uspela zaključitev šestega nemškega vojnega posojila bodi za nas živa vzpodbuda, da pri pričujočem svojem šestem vojnem posojilu posnemamo ta novi vzgled izpolnjevanja dolžnosti in domovinske ljubezni ter tudi sami ponovljeno damo domovini z vso pripravljenostjo čim izdatnejša denarna sredstva za srečno dovršitev vojne na razpolago. Bolj še nego prej treba tudi sedaj številnemu sovražniku, ki je zavrnil našo za mir pripravljeno roko s porogljivostjo, vnovič izpričati našo gospodarsko silo ter mu dokumentirati domoljubno pripravljenost. Dočim naše junaške armade z neomajno silo varno čuvajo mejo pred sovražno pohlepnostjo, naj sijajni uspeh VI. vojnega posojila podere vsako upanje sovražnikov, da gospodarsko obnemoremo doma. Trdno in varno so fundirana naša dosedanja vojna posojila na našem narodnem premoženju. Ko sedaj stojimo pač v zadnjem razdobju strašne svetovne borbe, zberimo vse svoje gospodarske sile ter z blestečim rezultatom novega vojnega posojila dokažimo svojo neuklonljivo voljo do zmage.

Trgovina, industrija in obrt v naši ožji domovini je ob predidocih vojnih posojilih dejansko izpričala svoj patriotizem. Sedaj, ko je razgrnjeno v podpisovanje šesto vojno posojilo, se obrača trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko do industrialnih, trgovskih in obrtnih krogov z apelom, da se udeleže tudi subskripcije šestega vojnega posojila čim izdatnejše ter tako vnovič dokumentirajo svoje utrjeno in izkazano domoljubje. Podpisujte šesto vojno

posojilo vsak po svojih najboljših močeh!

V Ljubljani, dne 7. maja 1917.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Šesto vojno posojilo.

Šestič se obrača država do svojih državljanov in apelira na njihovo požrtvovalnost in patriotično mišljenje. Saj sta ta patriotizem in požrtvovalnost avstrijskih državljanov rodila že čuda v sedanji svetovni vojni. Na vseh straneh sta odbila neštevilne sovražnike, domovino rešila na nešteti bojiščih in v notranjosti ohranila razsodnost prebivalstva, ki kljub raznim neprilikam in težavam junaško prenaša svojo usodo.

Bolj kakor kdaj v dolgem poteku sedanje vojne stojimo trdno vojaško in gospodarsko. Zato smemo pričakovati tudi sijajnega uspeha šestega vojnega posojila. Mogočni sovražnik na vzhodu se ne more več povzpeti do večjih podjetij, saj mu mora biti sedaj predvsem skrb, da si zavaruje svojo notranjo zgradbo. Revolucija na Ruskem po našem trdnem prepričanju izključuje obsežnejše vojaške operacije na vzhodu. Italijanski dedni naš sovražnik ni mogel prodreti, ko smo bili slabi, ni čuda, da omahuje sedaj, ko ve, da smo mogli svojo obrambno silo na jugozahodu najizdatneje pomnožiti in je vsak njegov napor že naprej popolnoma brezuspešen. Naša lepa slovenska domovina se je odela v pomladansko zelenje in cvetje, toda straža tam na Krasu pa jo čuva pred opustošenjem.

Gospodarstvo se razvija v smereh, kakor jih je začrtala vojna, povsem ugodno. Kmetijski pridelki so dosegli cene kakor nikdar poprej. Razbremenjenje kmetijskega stanu, to lahko rečemo, največje naše socialno vprašanje v sedanji dobi, se bo domalega rešilo samo po sebi. Saj zemljiške knjige kažejo najbolj, kako se brišejo dolgovi na posestvih, in ogromne rastoče vloge v hranilnicah kažejo, da kljub veliki draginji dohodki pri večini gospodarskih stanov daleko presegajo izdatke.

Tudi bančne vloge, ta zrcala naše industrije in trgovine, nepopisno hitro rastejo in tudi v naši ožji domovini nastajajo premoženja, bogastva, katerih pred vojno pač nismo mogli niti slutiti.

Vsa znamenja pa tudi kažejo, da smo se v zadnjih mesecih približali svetovnemu miru bolj nego leto prej. Naš velikodušni vladar koraka na čelu mirovnega gibanja, moč demokracije, sila ljudstva raste vidno in vlada demokracije pomenja mir med narodi, mir je pa najboljša podlaga za varnost posojil...

Kakor zadnja vojna posojila, je razpisano tudi šesto avstrijsko vojno posojilo na dva načina: davka prosto $5\frac{1}{2}\%$ amortizacijsko državno posojilo in desetletne $5\frac{1}{2}\%$ davka proste državne zakladnice. Podpisovanje je določeno za čas od 10. maja 1917 do 8. junija 1917 opoldne. Subskripcijska cena znaša za amort. državno posojilo 92 K 50 vin., za desetletne $1\frac{1}{2}\%$ državne zakladnice 94 K. Amortizacijsko državno posojilo se bo vračalo v letih 1923—1957 na podlagi žrebanj, ki se bodo od leta 1922. dalje vršila vsako leto oktobra meseca. Vračalo se bo po nominalni vrednosti po 100 K brez vsakega odbitka. Pri obeh načinih vojnega posojila se priznava vsakemu podpisovalcu povračilo 50 vin. za 100 K tako da se zniža podpisovalna cena amortizacijskega državnega posojila na 92 K in cena državnih zakladnic na 93 K 50 vin. za vsakih 100 K nominalne vrednosti. Pri amortizacijskem državnem posojilu uživajo podpisovalci poleg tega še posebno prednost, da jim pridejo v dobro $5\frac{1}{2}\%$ kuponske obresti za en mesec t. j. 45 vin. za vsakih 100 K. Ta prednost tiči v tem, da se podpisovalci računajo delne obresti od $5\frac{1}{2}\%$ šele od 1. maja, ko tako kuponske obresti že od 1. aprila 1917. Rentabiliteta $5\frac{1}{2}\%$ državnega posojila je različna, če je izžrebano prej ali pozneje, v vseh slučajih pa nad vse ugodna, kakor se vidi iz naslednjih števil. V slučaju izžrebanja v prvem letu t. j. l. 1923. pride na 7.29%, l. 1927. na 6.69%, l. 1932. na 6.39%, l. 1937. na 6.25%, l. 1942. na 6.17%, l. 1947. na 6.13%, l. 1952. na 6.09% in l. 1957. na 6.07%.

Rentabiliteta državnih zakladnic znaša 6.04%. — Denar je najugodnejše naložen.

Okoli $4\frac{1}{2}$ milijarde smo podpisali pri petem vojnem posojilu; naša trdna nada je, da bomo pri šestem posojilu to vsoto dosegli, če ne prekoračili. Zato pa, delajmo vsak po svoji moči, da uspeh prekosi naša pričakovanja. S tem koristimo sebi in podpremo državo.

Dogovor pridržane lastnine

Spisal dr. Fran Mohorič.

(Konec.)

Nastane vprašanje, če se tak slučaj ne da preprečiti.

Predvsem se da izvesti dejstvo, da se prodajalec obvesti o tem, da je zarubljen njegov predmet.

Ker se opravlja izvršba uradoma, ni nobene takega zadržka za uradno obveščenje prodajalca-izvršitelja. V sodni rabi se je do najnovejšega časa na primer lastnik stranec vedno obveščal, kadar so se pri rubežu zarubile napovedane tuje premičnine. (Glej obrazce 158, 159, 160, 161 in § 253, odst. 2 i. r. in v obrazku predpisan pouk za obveščenje udeležencev).

b) Seveda preostane še vedno slučaj, da tudi sodišče pri opravi rubeža in dražbe ničesar ne izve o tujih pravicah.

c) Po zasebnem pravu ne more nikdo rubiti in izvršeno izdražbati svoje lastnine, to bi bila contradictio in adjecto. Zatorej se tudi ne more dovoliti izvršba lastniku samemu na njegovo last, marveč je predlog na dovolitev take izvršbe odkloniti, — nota bene — če je sodišču položaj znan — takoj; — in če je znan naknadno, je izvršbo ustaviti in lastnikov predmet izločiti.

d) Naposled, če se je taka premičnina — nevedoma prodala, je za izvršitelja - lastnika velikega pomena, ali more izločevati celo skupilo in vrniti namesto skupila samo delež, — pripadajoč — po postavitvi v prejšnji stan — kupcu na morebitnih odplačilih itd. (primerjati je zlasti predpise pri obročni pogodbi § 2), ali pa morebiti kot pozneje vrstni upnik — popolnoma propade.

e) Pri javni dražbi pridobi izdražitelj popolno lastninsko pravico (§§367, 654 o. d. z., §§ 306, 307 tgd. z.) ne glede na tuje pravice, in je naknadna izločitev predmeta nemogućna, pač pa izločitev skupila, ki stopi na mesto predmeta — pretium cedit in locum rei, — seveda, dokler skupilo ni razdeljeno, pozneje je možna samo uveljavitev odškodninskega zahtevka.

f) Če pa je dejstvo pridržane lastnine sodno znano, je na vsak način — predlagano izvršbo uradoma kot nedopustno zavrni — ali pa uradoma zahtevati tozadevno izjavo lastnikovo, ali se odreče pridržani lastnini na predmetu — ali pa izvršbi — s posledico: bodisi zavrnitve ali pa odreke do lastninskega pridržka v zmislu § 56 i. r. Pri jasnem položaju in strokovni izvežbanosti predlagatelja — je najbolje takoj zavrni lastnikov predlog na dovolitev izvršbe kot zakonito nedopusten.

g) Tihi odreki je vendar predpogoj, da je upravičenec o vsebini odreke poučen, še več — on se odrečenamenoma in hotoma, četudi na tihem in z dejanskim na zunaj jasnim ravnanjem.

O odreki do pridržane lastnine tekom izvršbe, o hotenju in nameravanju odreke pa ne more biti govora, kadar upravičenec o stvarnem položaju ničesar ne izve. V tem slučaju torej drugi izrek judikata gotovo ni utemeljen, in ne more obveljati.

h) Znamenita v tem oziru je nova določba § 919 o. d. z., da mora pogodnik, — kadar ima dogovorno pra-

vico zaradi mudnosti protipogodnika še vztrajati na izpolnitvi, — to brez zamude naznaniti dolžniku.

Prav enako določbo ima tudi novi § 918, — da ima upnik pravico od mudnega dolžnika terjati izpolnitev in odškodnino, ali pa mu dati naknadni izpolnitveni rok z istočasno izjavo, da pri nadaljni zamudi odstopi od pogodbe. V obeh določbah ima torej pogodniški upravičenec — nasprotniku svoj odstop od pogodbe naznaniti izrečno.

Koliko bolj je torej treba izrečne odstopne izjave pri izvršbi, kjer izjava na izvršenca nima pravega zmisla, ampak se mora obračati na izvršeno sodišče kot uradnega posredovatelja med izvršiteljem in izvršencem kot strankama.

Na podlagi tretje delne novele in načela uradnosti v izvršbenem postopku torej drugi izrek judikata ni povsem vtemeljen, vsekakor pa je važen pojav za veliko potrebo, da se tekom izvršbe v slučaju križanja izvršiteljevih pravic iz pridržane lastnine dejstveno vprašanje odreke ali neodreke izvršiteljeve lastninskopridržne pravice dožene, — če treba uradoma.

VI. Nekatere podrobnosti glede pravne oblike.

I. Dogovoru pridržane lastnine prisvaja judikat 246, kakor že omenjeno, dvojni pomen, namreč a) obli-gatorni pomen, ki se pojavlja v pravici prodajalčevi k odstopu od pogodbe, kadar je kupec z izplatkom kupnine v zamudi; b) stvarni pomen, ki se pojavlja v dejstvu, da začasno do popolnega izplatka kupnine ne prehaja lastnina na kupca vključno izročitvi predmeta.

Judikat pri tem uči v zmislu § 455 nemškega o. d. z., da je prehod lastnine dogovorno odložitveno pogojem — do popolnega izplatka kupnine.

Iz književnosti je posneti iz izvajanj pod I., da nekateri književniki (Pfaff) zanikajo izročitev stvarne posesti predmeta, ampak pripoznavajo le manjepravno izročitev zgolj pravne posesti.

c) Vsekako pa imamo pri tem uvaževati še stališče kupca, zlasti nasproti strancem. In v tem oziru najdemo, da je kupec varovan zgolj posestno zoper prodajalca, zoper strance pa kakor domnevani lastnik na podlagi svoje boljše pravice, izvirajoče iz: (a) veljavnega naslova kupčije, (b) pristnosti posestne pridobitve, — po prodajalčevi izročitvi predmeta, (c) odplatne pridobitve; on se sicer ne more izkazati kot pravi (popolni) lastnik, to pa le omejeno ne nasproti prodajalcu, pač pa ga smatra zakon kakor lastnika nasproti vsem strancem, ki se morejo pozivati na manjeobsežne pravice, torej na podlagi boljše (publicijanske) pravice (§§ 372 do 374 o. d. z.). Ne more biti torej dvoma, da ima dogovor pridržane lastnine tudi stvarnopravne in sicer izključivne posledice (kakor jih na primer zastavna pravica, ki samo ustanavlja stvarni vrstni red na zastavnem predmetu za gotovo terjatev, — nima.

V pravosodju v tem zmislu pripoznava vrhovnosodna odločba kupcu (pravilno) pravico izvršbene izločitve (glej zgoraj pod II., 2, 1) v zmislu § 37 i. r.

d) Dokler kupec ni v zamudi (pri obročni pogodbi z dvema zaporednima obrokom) ne more prodajalec zahtevati vrnitve z lastninskim pridržkom prodanega predmeta, in je kupec ščiten zoper prodajalčeva zaseganja z (malo) posestno tožbo.

Ker se pa prodajalcu s pridržano lastnino v knjigi in rabi pripoznava — (četudi stvarno s pridržkomlastnine združena in vsaj tihoma dogovorjena) pravica odstopa od pogodbe, ker bi sicer bil dogovor pridržane lastnine brez vrednosti, ima prodajalec ob kupčevi plačilni zamudi pravico vsakočasnega, poljubnega odstopa od pogodbe in s tem pravico odvzeta prodanega predmeta — (proti zakonitemu obračunu pri obročni pogodbi in po tretji noveli § 921 o. d. z.) — in je s tem posestno varstvo kupčevo nasproti prodajalcu prenehalo, — ker se je temeljna pogodba razrušila.

Nasproti prodajalcu so kupčeve pravice v slučaju prodajalčeve pridržane lastnine označiti s tem, da ima kupec vse druge (hasnovalne) pravice, nima pa odtujitvene in lastninskotožbene pravice (pactum de non alienando et vindicando) nasproti prodajalcu.

II. Izvedbe pod II, 3, so primerjale pravice kupca — s pravicami izdražitelja, ki z domikom pridobi lastnino izdražbanega predmeta pod pravnim pogojem, a) da postane domik pravomočen, in b) da izdražitelj izpolni dražbene pogoje.

Pogledati nam je treba natančneje, kaj je pravni pogoj. In v tem oziru imamo predvsem razločevati a) dogovorni pogoj, ki izvira iz poljubne (dogodbene) volje strank, in b) pravni pogoj, ki temelji na zakonu, v zakonu določbi. Državlanski zakonik nima razlage (definicije) o pravnem pogoju, vendar pa navaja sam več takih pravnih pogojev; na priliko: pozvanje dednega namestnika za slučaj, da predhodni pozvanec ne postane dedič; ali: po § 22 o. z. z. se dovoli predznamba stvarnih pravic pod pravnim pogojem, poznejše opravičbe; ali pri domiku (§ 156 dd. i. r.)

In če sedaj primerjamo prodajalcev lastninski pridržek in uvažujemo, da je s tem pridržkom po zakonu stvarno združena pravica odstopa od pogodbe za slučaj zavezančevemudnosti — prav kakor pri domiku za slučaj izdražiteljeve mudnosti; in če se uvažuje zlasti nova določba § 918 o. d. z., glasom katere je pri odplatni pogodbi v upnikovi razpolagi, ali zahteva v slučaju protipogodnikove mudnosti izpolnitev in odškodnino zaradi zamudne izpolnitve, ali da, — določivši zavezancu primerni rok za naknadno izpolnitev, — naznani odstop od pogodbe; če se končno uvažuje, da se rešuje predmetno vprašanje o tih odreki do pridržane lastnine — v izvršbenem uradnem postopku, kjer se izkaz odreke ali neodreke lahko dožene uradoma: kažejo te izvedbe, da je v slučaju pro-

dajalčeve pridržane lastnine — nastanjeni pogoj — podoban pravnemu pogoju, kakor jajce — jajcu. Ob danosti pravnega pogoja bi se torej glasila razlaga obstoječe pogodbe tako, da na up prodajajoči prodajalec, pridržujoč si pravico lastnine do popolnega izplatka kupnine, izroča kupcu lastnino kupljenega in izročnega predmeta pod pravnim pogojem, da kupec plača popolno kupnino, v katerem slučaju pridobi kupec lastnino ex tunc — in mu zaradi tega gre pravica izvršbene izločitve po § 37 i. r., ali pa sicer sploh ni sklenjena veljavna pogodba, ki se s prodajalčevim odstopom smatra neveljavna istotako ex tunc, (od takrat, to je od trenutka izročitve) in mora kupec vrniti vse dohodke od takrat (na primer, kravo s teletom vred, ki se je skotilo po izročitvi krave. —

III. Toda bodi načelno naziranje kakorkoli; ne vodi v vsakem slučaju k enaki rešitvi: 1.) Tihega odstopa prodajalčevega od dogovora pridržane lastnine ni — domnevati tekom izvršbe, zlasti ne v slučaju, kadar se izvršbeno zasega prodajalčev lastninsko pridržani predmet kot edini ali v družbi drugih premičnin zavezančevih — brez vednosti po prodajalcu izvršitelju samem.

2.) Prodajalec ima na podlagi dogovora pridržane lastnine — v slučaju, da se je njegova lastnina prodala brez njegove vednosti v lastni izvršbi izločitveno pravico do celega skupila, pred dražbo pa pravico do izločitve svojega predmeta iz izvršbe in pravico na tozadevno ustavitev izvršbe.

3.) Predlog prodajalca - izvršitelja zaradi izvršbe na odtujitveno izvršbo lastnega predmeta je uradoma zavrniti (ex primo decreto) ali na podlagi ne oddane odredne izjave na poziv z zmislu § 56 i. r.

4.) Brez omejitve pa je dopustna izvršba prodajalca izvršitelja na hasnovalne pravice dolžnikove, ki so vredne tem več, čim več kupnine je kupec že plačal. (§§ 331 d. d. i. r.).

5.) Vedoma ali nevedoma izveden rubež prodajalca na lastno pridržani premičnini — je sicer zapisan na papirju rubežnega zapisnika (papir je potrpežljiv), materijelno pa ni veljaven. Ničnost je pa samo relativna in jo mora upravičenec uveljavljati v zakonitem času, sicer se je zamolčal.

6.) Pravilno postopanje pri izvršbi odstrani vse nepotrebne nejasnosti in zapletljaje.

Iz blagovnega znanstva.

Piše H. Sevar.

(Dalje.)

Baker Cuprum, se dobiva v prirodi samoroden, vendar ne v toliki množini, kolikor se ga potrebuje za industrijo.

Večino bakra, ki se nahaja v trgovinskem prometu, se pridobiva iz raznih bakrenih rud. Najvažnejše njegove

rude so: I. bakrov kršec, (Cu, Fe S_2) ali halkopirit (Kupferkies), ($t = 4$, spec. gost. $= 4.3$), vsebuje 34% bakra, 30% železa in 35% žvepla, navadno je gručav in zrnat ali pa vrstel v kristalaste kamenine.

Barve je medenorumene ali zlate; od sličnega pirita ga ločita manjša trdota in zelenkastočrna raza.

Dobiva se pri Škofji Loki v gorovju med Cirknem, v Banatu, v Samoboru, na Tirolskem, v Falunu na Švedskem.

II. Pisana bakrena pakovina (Bornit), je slično sestavljena, kakor prejšna, barve je bakrenordeče, pisano nahukla, na površju se razkrajja izmed njegovih sestavin predvsem železo, in vsa ruda dobiva razmehroma več bakra (bornita) in ostane le čisti bakreni sijajnik (sulfid).

III. Bakreni sijajnik ali bakreni sulfid (Cu_2S) (Kupferglanz) je temnosvinčenosiv, zelo mehak, $t. = 2-3$, ter vsebuje do 80% bakra a samo 20% žvepla in ga prištevamo med najredkejše bakrene rude.

Dobiva se v Banatu, Erdeljskem, Švedskem, Tirolskem, največ pa v Severni Ameriki (Montana) in Španski (Rio Tinto).

IV. Rdeči bakrenec ali kuprit (Cu_2O) (Rotkupfererz) ima $t. = 3.5-4$, sp. g. $5-6$, se nahaja tuintam, kjer se skisavajo bakreni sulfidi a tudi baker.

Rdeči bakrenec ima 88.8% bakra in 11.2% kisleca, barve je košenilnordeče (škratast), kristalizira teseralno ali je gručav, raza mu je vedno rdeča, na ognju počrni in da naposled zrno kovinskega bakra, ter je vedno v bližini malahita.

V. Malahit (Malachit) vsebuje 58% bakra, je zelen, svetlozelene raze, dela se povsod, kjer razkrajata voda in ogljenčeva kislina bakrene rude.

Tvori navadno obličaste ali grozdaste posnemke; njih slog je sosredno lupinast (konzentrischschalig).

Take temnejše ali jasnejše sklade lomijo edinole v bakrenem rudniku Nižnji Tagilsk v Uralu na Ruskem ter brusijo iz njih plošče in lepoče, ker se različno, kakor demant ali svilen svetil. — Slavnoznana Izakova stolnica v Petrogradu ima iz čistega malahita stebre po 9.73 m visoke, lepo, steklenozelene barve. — Dobiva se tudi v Medno-Rudnianskem.

VI. Azurit modri bakrenec (Kupferlasur) je zelo podoben malahitu, razlikuje se od njega v tem, da ima modro barvo in razoz ter vsebuje 56% bakra in se iz njega razen bakra izdeluje tudi modra barva (Mineralblau). Nahaja se gručav, posebno pa so znani kristali iz Chessija na Francoskem pri Lyonu in iz Banata.

Baker je bakrenordeče barve, kovinastega sijaja, precej mehka ($t. = 2.5-3$) tenljiva in trpežna kovina; gostote je 8.9. Tali se že pri 1080°C , pri tem pa vsrkava iz zraka pline, ki zopet uhajajo.

Ko se baker strjuje, dajejo uhajajoči plini bakru puhličavo površino in zaraditega se ne da liti.

Baker je možno mrzlega kovati, variti pa ne, in je dober prevodnik toplote in elektrike, lahko se razteza v tenko žico in valja v tenke zlatu podobne lističe. Iz bakra izdelujejo različne kotle, kuhinjsko posodo, ki pa mora biti znotraj pocinjena, cevi, in ploščevino za kritje streh, zvonikov itd.

Vse kisline se spajajo z njim v modre bakrene soli, na zraku se baker okisava najprej v bakrov okisec (Cu_2O) potem pa v črni bakrov okis (CuO).

Vse posode iz bakra morajo biti znotraj dobro pološčene ali pocinjene, ker se v kislinah topi in dela zelene ali modre otopine (takozvan zeleni volk), ki so jako strupene in se lahko zgodi, da kakšna kislina bakreno posodo raztopi (razjé) ter zastrupi jed ali pijačo.

V trgovini razlikujemo več vrst bakra:

1. Rožasti ploščati baker je v okroglastih ploščah, nečiste vrste, ki ga dobivajo pri taljenju iz površnih skorij.

2. Čokasto ploščat ali v zlitih drogovich balvanasti baker (Stock und Barrenk) je različnih vrst, večjidel je izčiščen ter prelit iz ploščatega bakra.

3. bakrena ploščevina in bakrene žice.

4. Modra ali bakrena galica (CuSO_4) se nahaja le tam, kjer prhne rudnine, ki so iz žvepla in bakra. Kristalizira v lepih modrih troklinskih kristalih, z 36% H_2O , na zraku posušen izgubi nekoliko vodenca ter razpade v bel prah, ali ako se jo praži, takoj izgubi (H_2O) in postane bel, žgani, (kalcioniran) vitriol trpklega okusa in je strupen. Med galico v trgovskem prometu se nahaja navadno primes železa! Modro galico dobimo raztopljeno v vodi po bakrenih rudnikih. To raztopino imenujemo bakrenico (Zementwasser) in je hud strup.

V bakrenico polagajo v rudnikih železo, ki pobakreni povrhu in izvleče tako iz nje ves baker.

Uporabljajo pa raztopino modre galice tudi v barvarstvu za nabavo zelenih in modrih barv, v galvanoplastiki za prevlako z bakrom in za zdravila.

Z ugašenim apnom pomešana galica se uporablja za škropljenje vinskih trt zoper »strupeno roso« (Peronospora viticola) dalje za ohranjenje lesa in pri izdelovanju absolutnega alkohola itd.

Največ bakra, ki se nahaja v naravi raztopljen v talnih vodah (bakrenicah) proizvaja Amerika, Angleška in Rusija.

Nekoliko bakra se nahaja tudi na Španskem, Češkem, Ogrskem in Srbskem.

Nikelj (Nicolium). Nikelj je 4 stop. trda specifičnost 8,9 težka kovina, jeklenosive barve in se šele pri 1500° C tali in vari.

Nikelj se nahaja v naravi samo v spojinah z žveplom in arzenom ter vedno pomešan s kobaltom.

Mnogo se ga pridobi iz ostankov fabrikacije smalte (to je višnjeva barva) ter je težko taljiva kovina, ki se na zraku ne izpremeni, ponikljajo in prevlečejo z njim druge kovine, zlasti železo.

V trgovinah se dobiva v kockah, ki vsebuje 98% niklja in 2% bakra in železa.

Iz niklja izdelujejo razne kovinske izdelke, kuhinjsko posodo ter kujejo novce pri nas kakor tudi v drugih državah.

Dobiva se v Avstriji, Nemčiji, Švici, Srbiji ter v Ameriki.

Kositer ali cin (Sn) Stanum. Kositer je bel kakor srebro, jako tenljiva kovina. Iz nje delajo kakor papir tenke liste, ki jim pravimo štanijol.

Na zraku in vodi se skoro nič ne izpremeni, ter se jako lahko že pri 230° C, tali, ako ga še bolj segrejemo, zgori v sivo kositrov pepel, dioksid. (SnO_2).

Kositer je zelo mehak, ima 7,4 gostote in se v kislinah topi. Znamenito je, ako kositrove ploščice vpoegnemo, da prasketajo.

Največ cina (kositra) je iz kositrovca (t. j. iz rude kasiterita, grško: kassiteros - cin), ki ga iz bogatih nahajališč le nekatere dežele tovarniško proizvajajo, in sicer v Schlagwaldu v Krušnihgorah (Češka), Zinnwald, Saška, Angleška, Vzhodna Indija in Južna Amerika.

Samorodni cin so dobili samo v Ameriki.

Cin ali kositer uporabljajo zelo raznovrstno! Za kuhinjsko posodo, dalje kositrijo (povlečejo) z njim tudi razne druge pločevine in bakrene posode.

S cinom prevlečena železna pločevina se zove bela pločevina (Weissblech).

Kositer daje z bakrom in drugimi kovinami različne zlitine.

Neke zlitine vsebujejo često tudi svinec, ki pa je zdravju škodljiv, zato so predpisi, ki določajo, da svinec ne sme $\frac{1}{3}$ zlitine prekoračiti.

Cinov štanijol se rabi za zavijanje čokolade, čaja, finega sira in toaletnega mila ter kozmetičnih izdelkov.

Cink se ne nahaja samoroden, temveč se mora pridobiti iz cinkovih rud.

Čisti cink je modrikastobel, na vlažnem zraku posivi in oslepi, gost. = 7. in 3. trd. stop.

Cink je posebno važen kot budnik galvanske elektrike.

Ako se segreje do 120 ali 150° C, se da teniti v pločevino in žico vleči, inace pa, ako se segreje čez 200° C, je tako krhek, da se lomi. Pri 400° C, pa se tali in vlija. Pri 500° C, pa zgori in se pretvori v cinkovo belilo, (Zinkweiss), ki se rabi kot bela barva. Največ cinka se pridela iz rude takozvane cinkove svetlice

(Zinkblende) ki je redkokdaj brezbarvna, včasih se kristali v obliki tetraedra, je razkolna in prozorna, ako je čista, največkrat pa je zmešana z železom (20%) ter kaže rumeno, rujavo ali črno barvo, raze pa je vedno svetlejše kot barve.

Nahaja se v Črni ter Rablju na Koroškem, v Litiji, na Češkem in Ogrskem.

Cink rabijo za zlitine z rumeno medenino, za pocinkanje železne žice in pločevine, da ne rujavi. Važen nam je tudi pri galvanskih elementih, radi svojega dobrega elektrobudništva!

Draga kalamina (Zinkspat) se tudi uporablja kot spojina, ki ima 65% cinka z ogljenčevo kislino, izgleda gručavo in je drobnozrnata ter jedrnata, dobiva se na Koroškem, Poljskem in v Galiciji.

Važne cinkove spojine so v trgovini:

a) cinkovo belilo (Zinkweiss) daje belo barvo za slikarje ter ima pred svinčenim belilom to prednost, da na zraku ne potemni.

b) cinkova (bela) galica (Zinkvitriol) ima bele iglaste kristale, ki se v vodi topijo, ter se uporablja pri zdravilstvu.

Cinkovo galico rabijo tudi za izdelovanje firneževega olja in v pridobivanje drugih cinkovih spojin; dalje za barvanje platna in bombaževine (kotona) itd.

Svinec (Pb.), ki se v prirodi samoroden redkokdaj nahaja, je svetlosive barve, sveže odrezano ali ostrgano, sveti se s živim kovinsko bliščečim sijajem, ki pa na zraku hitro zopet izgubi svetlost in otemni.

Svinec se na zraku hitro s kislecem spaja in ko-
nečno počrni.

Gostote je 11,4, tali pa se pri 335° C, sicer je pa pred taljenjem krhek, da se lomi.

Kadar se svinec (svinčeni pepel) tali, se mu nabere na površju skorja, sprva siva, potem rujavkasta t. j. svinčena lončarska lošča (Bleiglätte) (Pb. O.).

Ako ga še dalje žarimo, postane popolno rdeč prah takozvani minij = menige (Minium) ki je rdeča barva sosebnost za železo.

Minij, ki ima formulo (Pb₃ O₄) se rabi za barvilo, za proizvodnjo svinčevega stekla itd.

Svinec je zelo strupen.

Najvažnejše svinčene rude so:

1.) Svinčeni sijajnik ali galenit, (Pb. S) Bleiglanz, trdota = 2,5, gost. 7,5, vsebuje do 86% svinca, ter je združen nekoliko z žveplom in ima v sebi, toda zelo redko, po 0,01—1% srebra; nahaja se v znatnem ali jedrnatem zlogu, kristalizira v kockah ki se dajo vspešno klati.

Razžarjen se tali pri 335° C in lahko oksidira ter se napravi rumenkasta lončarska lošča (Pb. O.) Iz še hujše segretega svinca se naredi rdeči minij.

Poleg te rude se nahaja tudi beli svinčenec (Weissbleierz) ki ima stebraste in pločaste kristale. Včasih je gručav, včasih s kremenico pa tudi ilovico pomešan pa sivkast.

Dobi se celo črni svinčenec (Schwarzbleierz), raze pa mu je bela.

Poleg belega svinčenca se dobiva tudi rumeni svinčenec (Gelbbleierz) in celo zeleni svinčenec (Grünbleierz), ki pa nimata pomena, ker jih ni v večji množini najti.

Na celim svetu pridelava največ svinca Amerika, potem Španija, Nemčija, naposled Avstrija.

V trgovino dohaja svinec pod imenom mehki svinec (Weichblei) če pa je pomešan z antimonom ali arzenom, zovemo ga trdi svinec (Hartblei).

Iz zlitin svinca delajo svinčnike šibre-šprikle ali sečme, svinčenke za puške itd. Dalje se rabi za tiskarske črke, za zalivanje cevi in pritrdjenje železa v kamenje, za vodovodne cevi, ki pa morajo biti pokositrene radi strupa; zlitino svinca in cina rabi klepar kot spajko, zlitanje ali za spojitve kovin.

Malo znano kovino pod imenom vanadij (Vanadin) pridobivajo v Ameriki iz svinčenih rud, nekoliko tudi deloma iz švedskih železnih rudnin.

Znamenite so svinčene soli, t. j. takozvano svinčeno belilo, bela barva najlepše vrste, ki iz-
borna krije, vendar pa sčasoma na zraku otemni, dobiva pa se v trgovini, redkokdaj čisto, največ ima primešane krede, težca, barita. Preiskusimo ga pa lahko, ako je raztopimo v solitrovi kislini, kjer ostanejo primesi razen krede neraztopljene.

Koroška dobavlja najčistejšo vrsto svinčenega belila. —

Svinčeni sladkor je svinčeni acetat, sestoji iz debelih, belih kristalov, je sladkega okusa in zelo strupen, rabijo ga za razne svinčene spojitve.

(Dalje.)

Carinstvo.

Spisal Just Piščanec.

(Dalje.)

Prvotne deklaracije naj se načeloma uporabljajo za daljno carinsko odpravo ter jih smejo železnica ali drugi upravičenci v dispozicijo z blagom, dokler se notranje pregledovanje ni še začelo, posebno glede na kakovost blaga po tarifi, popolniti in popraviti tako, da se porabijo po merilu nadaljnjega uradovanja ali kot ocarinjevalne deklaracije, kot spremnica, ali kot zabeležne deklaracije.

204. **Pregledovanja vlakov.** Neposredno po prihodu vsakega tovornega vlaka, ki vozi poleg službenega voza še druga naložena voza, na kolodvor mejnega carinskega urada, izroči vlakovodja ali ako

poverjence železnice, ki posreduje promet preko carinske črte, mejnemu carinskemu uradu po njem podpisano vlakovno listo v enem izvodu.

Ta lista vsebuje: a) številke vseh naloženih vozov; b) pri vozeh z enim voznim (tovornim) listom z blagom enotere kakovosti, označbo vsebine n. pr. rudnina, oves, itd.; c) pri ostalih naloženih vozovih označbo »različno blago«. Nova s tovrnim listom železnici oddana železniška vozila se odpravljajo kot naloženi vozovi. Vozni tovari s carine — prostimi predmeti ene in iste kakovosti se smejo navesti v vlakovni listi sumarično brez označbe številke voza n. pr. »20 vozov premoga«. Ako prihajajo tovarne pošiljatve z drugimi zgoraj neomenjenimi vlaki (n. pr. osebnimi vlaki), vlakovne liste niso potrebne, nasprotno se morajo izročiti carinskemu uradu neposredno po dohodu vlaka na povedne liste, ki pripadajo dotičnim blagovnim pošiljatkam, z drugimi spremnimi papirji v svrhu porabe pri daljnem carinskem odpravljanju. Pregledovanje praznih voz se vrši po nameščencih finančne straže ali po uslužbencih železnice zapriseženih na carinske interese, ne da bi se zahtevala vlakovna lista.

Carinsko pregledovanje vlaka na podlagi vlakovne liste se izvrši po enem carinskem uradniku in enem za to določenem v varstvo carinskih interesov zavezanem železniškem nameščencu tako, da primerja carinski uradnik, ki obhodi na eni strani vlak, številke vozov z vlakovno listo ter preiskua nadaljne navedbe iste, dočim oskrbi pregled na drugi strani vlaka železniški uslužbenec. Pri vlakovnem pregledovanju se mora na zanesljiv način prepričati, da so vsi v vlakovni listi nenavedeni vozovi tudi naloženi. Pri vozovih - kotlih se je s trkanjem in odpretjem odvaljalne pipe prepričati, da so res prazni; v sumljivih primerih se vsikdar, sicer pa samo na poskus, odpro pokrovi, pri čemer je pa v slučaju vporabljanja umetne luči (varnostnih svetilk) postopati z največjo opreznostjo. Na to se odpravijo po merilu spodaj sledečih določil naloženo orodje, inventarni predmeti itd.

Ako se more po menenju odpravljajočega urada izvršiti notranji pregled z zadostno gotovostjo, se načeloma brez pogojno carine prosto masno blago v odprtih in — kolikor mogoče — tudi v zaprtih vozovih ob uvozu in prevozu odpravi samo na podlagi navedb vlakovne liste, ne da bi se naprej zahtevali tovarni papirji itd., pri čemer se ugotové tudi podatki potrebni za trgovsko statistiko z inozemstvom ter se odprava zaznamuje v vlakovni listi z opombo »carine prosto«. Pri pregledovanju in prosti odpravi celih vlakov s

carine - prostim masnim blagom kakor premogom, peskom, gramozom, steklenimi odpadki, sme carinskega uradnika nadomeščati nameščene finančne straže. V kolikor to pripušča dohodarstvena gotovost, sme dalje pri pregledovanju vlaka carinski uradnik ugotoviti tarifarično kakovost enotnega in brezdvombeno tarifiranega blaga, carine prostega ali pogojno prostega (n. pr. samo pogodbeno prostega) blaga v celih vozovih ter to označiti v vlakovni listi ugotovivši podatke za trgovsko statistiko z inozemstvom in na vozeh zaznamovano taro vozov. Take predpregledane pošiljatve se smejo, če se morajo sklepno odpraviti pri mejnem carinskem uradu, po vložitvi primerno izgotovljenih s podatki o teži opremljenih prvotnih deklaracij, oziroma za to potrebnih pripomočkov, odpraviti, ne da bi se ponovno pregledale.

Zaprti (pokriti) vozovi, ki se carinsko niso še odpravili, v kolikor se ne puščajo pod nepokvarjeno tujezemsko železniško zaporo, — se opremijo z železniško-uradno svinčeno zaporo, ki nadomešča carinsko zaporo. Tujezemska carinska zaporo se pušča nespremenjeno. Poslednje določilo se sme odvzeti za države, ki ne postopajo reciprokno. Število in kakovost (B = Bahnblei, Z = Zollblei) na delih oziroma puščenih svincev se zabeleži v 4. stolpec vlakovne liste. Na odprte vozove z nezavitim in nepokritim blagom se ne nadeva zapora, a mora pri teh carinski urad primerno ugotoviti v vlakovni list za vcarinanje važne, lahko odstranljive montacije, sestavine itd. Pravilni pregled tovarnega vlaka mora carinski organ na vlakovni listi s podpisom potrditi.

205. **Napovedne liste.** Razen vlakovne liste, ki se mejnemu carinskemu uradu izročijo neposredno, se istemu izroči za vsak naložen tovarni voz po ena glede na soglasje z drugimi tovrnimi papirji pregledana napovedna lista v trojnatem s pavziranjem napravljenem izvodu s pripadajočimi prvotnimi deklaracijami in drugimi opremljenimi papirji. Izročitev napovedne liste mejnemu carinskemu uradu izvrši železnica, ki posreduje promet čez carinsko mejo in sicer za vozove, ki se na mejni postaji ne izročajo zvezni železnici ali, ki se pred izročilom zvezni železnici deloma razloži neposredno, sicer pa potom zvezne železnice. Za vozove, ki se sklepno odpravljajo na meji z enim tovrnim listom in z blagom enotne kakovosti ni treba vlagati napovednih list. Železnica mora objaviti vzorce napovednih list v notranjem tarifu I. del.

(Dalje)

Raznoterosti.

Predpisi o prodaji petroleja. Petrolej na drobno prodajati smejo do konca avgusta samo tisti trgovci, ki jih določi politično okrajno oblastvo. To oblastvo sme tudi določiti vsakemu trgovcu okoliš, katerega naj preskrbi s petrolejem. Trgovci smejo oddati petrolej le proti prejemni nakaznici, glaseči se na ime, in sicer v množinah in v času, ki je naveden v nakaznici. Petrolej se sme v prometu na drobno oddajati le: industrijskim in obrtnim podjetjem, ki delajo za potrebo vojske; industrijskim in obrtnim podjetjem, ki iz obratno-tehničnih vzrokov ne morejo dela prekiniti in ki so vsled tega navezani na ponočno delo; industrijskim in obrtnim podjetjem, ki rabijo petrolej za tehnične namene (snaženje strojnih delov, mazanje sestavnih delov topov, pri izdelovanju stekla itd.); rudarskim in topilniškim podjetjem; javnim uradom in zavodom; poljedelskim obratom; rokodelcem in delavcem, ki delajo na domu in ki potrebujejo petrolejsko razsvetljavo v svojih obratovališčih, da si zaslužijo svoj živež; bolnišnicam, hiralnicam, taborom za vjetnike in internirane, barakam za delavce; za iz varstveno- ali prometno-policijskih ozirov neobhodno potrebno razsvetljavo javnih cest, prostorov (stopnišč, vež itd.) in vozov; za razsvetljavo zasebnih stanovanj le v izrecni sili (stanovanja v kletih in na dvoriščih, ki nimajo zadostne ali sploh nobene dnevne luči, v primerih bolezni itd.). Obratom je vlagati prošnje za dodelitev petroleja najpoprej pri političnem okrajnem oblastvu, da presodi in potrdi predpogoje prejemne pravice in primernost zahteve ter naj jih potem stranke same vpošljejo na oddelek za mineralna olja (Mineralölabteilung) v trgovinskem ministrstvu. V vseh drugih primerih (§ 3, točke 5. do 10.) ima pravico izdati prejemne izkaznice politično okrajno oblastvo ali z njegovim pooblastilom občinsko oblastvo kraja, v katerem naj se porabi petrolej. Množino petroleja, ki jo mora upravičenec dobiti s prejemno izkaznico, določi od primera do primera politično okrajno oblastvo ali pa z njegovim pooblastilom občinsko oblastvo. Trгоvec mora vse kupcem petroleja odvzeti prejemne izkaznice z zabeleženimi knjigami (§ 6) vred shraniti in na zahtevo predložiti oblastvu ali njega kontrolnim organom.

Neveljavnost obljube provizije za posredovanje vojnih dobav. Najvišji sodni dvor je izrekel važno odločbo glede ponovnega prekupovanja (verižne kupčije) oziroma o neveljavnosti zagotovitve provizije pri vojnih dobavah. Tožitelj je posredoval dobavo 30.000 parov čevljev za vojno dobavo in si je dal od toženca dne 14. oktobra 1914 zagotoviti 30.000 K provizije, katero sta tožitelj in toženec dne 25. novembra 1914 sporazumno znižala na 15.000 K. Najvišje sodišče izvaja v odločbi o tem slučaju: Notorično je, da je bila naša država ob času naročila zapletena v hudo, z velikanskimi žrtvami na premoženju in krvi združeno vojno in da so bili čevlji namenjeni za armado na bojnem polju. Na take dobavne kupčije in njih posredovanje se ne smejo uporabiti običajni pojmi o kupčiji, dobičku, izrabi konjunktur itd.; vsak tak dogovor, vsled katerega se lahko dobavitelj zavodi v skušnjava, da državo oškoduje z neopravičeno visoko ceno ali s slabim blagom, se mora temveč če že ne kazniv, pa vendar v največji meri zaničljiv in torej nasprotujoč dobrim nramim smatrati. To se nanaša tudi na ta provizijski dogovor. Kako je prišel tožitelj, trgovski agent, do vojne dobave 30.000 parov čevljev, ni ugotovljeno in za odločbo sedanje pravde tudi brez pomena. Tožitelj, ki je imel oddati to dobavo, ni prenesel te morda na kakšnega izdelovalca čevljev,

ampak na toženca, ki je trgovec s čipkami, in si je dal od tega tudi obljubiti zelo znatno provizijo. Vsakemu je jasno in je moral to tudi tožitelj spoznati, da je hotel toženec, ki je zopet moral oddati dobavo na kakega tovarnarja, zaslužiti pri kupčiji, in da se je torej moral potruditi, da izbije iz te kupčije tako provizijo za tožitelja kakor tudi zase čim bolj visok dobiček. Zato ni smelo za tožitelja biti dvomljivo, da se je ta cilj komaj mogel doseči na drug način kot s tem, da se tožencu posreči, vsled kakršnihkoli mahinacij doseči neopravičeno visoko ceno, ali da pri že stalnih cenah dobavi manj vredno, namenu ne odgovarjajočo obutev. V zmislu teh izvajanj je provizijski dogovor proti dobrim nramim, je torej nedovoljen in zato v zmislu § 878 o. drž. zak. neveljaven.

Neveljavnost dobavne pogodbe zaradi prekoračenja maksimalne cene. Razsodba najvišjega sodišča z dne 11. januarja 1916 pravi: V vojnem času sklenjena kupna pogodba je docela neveljavna, če prekorači dogovorjena kupna cena uradno za blago določeno najvišjo ceno. Določitev višje kakor uradno določene najvišje cene ima za posledico, da ni le del cene, ki prekorači najvišjo ceno, brez učinka, ampak je vsa dobavna pogodba v zmislu §§ 878 in 1054 obč. drž. zak. neveljavna, ker greši proti gotovi prepovedi.

Društvene vesti.

XVI. redni občni zbor našega društva bo v sredo, dne 23. maja 1917 ob pol 9. zvečer v društvenih prostorih (Gradišče 17, Liningerjeva hiša, I. nadstropje). Na dnevnem redu so sledeče točke: Pozdrav predsedstva, poročilo tajnika, poročilo blagajnika, poročilo preglednikov računov, volitev odbora in slučajnosti. Gospode člane vabimo k obilni udeležbi.

Za namene podporne akcije, ki smo jo uvedli meseca januarja v korist ženam in otrokom vpoklicanih članov, so nam došli še sledeči prispevki: Schneider & Verovšek, trg. z železnino, Ljubljana, 200 K; Ivan Knez, veletržec in predsednik trgovske zbornice, Ljubljana, nadaljnih 200 K; Franc Tomz, trg. z lesom, Ljubljana, mesečni prispevek à 10 K za mesece januar, februar, marec in april 40 K. Skupno z že izkazanimi darili smo prejeli 10.260 K. Darovalcem v našem imenu in v imenu podpirancev najsrčnejša zahvala!

Volilo. Dne 11. marca 1917 preminuli dolgoletni član našega društva gospod Zdravko Leskovic, trgovec v Ljubljani, je v svoji oporoki volil našemu društvu znesek 500 kron.

Za podporni sklad našega društva je daroval gospod Ferdinand Gruška, trgovec v Ljubljani, skupni znesek 100 kron, in sicer 50 K namesto venca na krsto gosp. Alojzija Lillega ter 50 K namesto venca na krsto ge. Josipine Schumijeve. Prisrčna hvala!

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 kontorist, 2 pomočnika mešane stroke, 4 kontoristke, 4 prodajalke, 2 učenca in 1 učenka. — Službe išče: 7 pomočnikov, 11 kontoristk, 32 prodajalk, 6 učencev in 6 učenk. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavica : K 8,000.000.—.

Podružnica Ljubljana.

Rezerve. okrog K 1,000.000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4 1/2 %.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE in PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

Centrala:
Trst.

Podružnice:
Dubrovnik
Dunaj
Kotor
Metković
Opatija
Spljet
Šibenik
Zadar

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PPEVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI t. č. v Ljubljani in CELJU.

Kupuje in prodaja
vse vrste rent, zastavnih pisem,
prioritet, komunalnih obligacij,
srečk, delnic, valut, novcev in
deviz.

Promese izdaja k vsakemu
žrebanju.

Delniška glavica K 8,000.000.—. Rez. zaklad K 1,400.000.—

Zamenjava in eskomptuje
izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema
v tekočem računu ali na vložne
knjižice proti ugodnim obrestim.
Vloženi denar obrestuje od dne
vloge do dne vzdiga s

4% čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdanj skrbno pazite na to, da zadovoljite
Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi
izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo ka-
vino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebske to-
varne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska,

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1916 vlog	K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil	K 30,600.000.—
rezervnega zaklada	K 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4%.

— večje in nestalne vloge pa po dogovoru. —

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

1.) Preskuševalnica cen.2.) Stališče najvišjega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.3.) <i>H. Sevar</i>: Iz blagovnega znanstva. (Dalje.)4.) <i>J. Piščanec</i>: Carinstvo. (Dalje.)5.) Raznoterosti:
Nikeljnasti novci po 10 vinarjev. — Uravnava pro- | <ul style="list-style-type: none">meta s svežim sadjem. — Najvišje cene za črešnje in jagodno sadje. — Uvoz sadja in sočivja v Avstrijo. — Promet z žitom, moko in stročnimi sadeži. — Promet s kavnimi zmesmi in surogati.6.) Društvene vesti.
XVI. redni občni zbor našega društva. — Darila. — Izkaz društvene posredovalnice. |
|---|--|

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

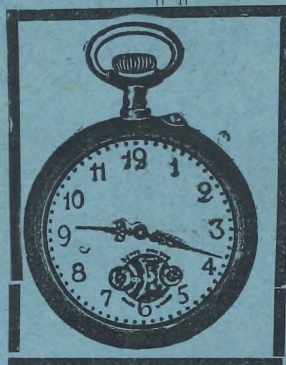

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana štev. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje ::
blaga na vse kraje
sveča ter največja
eksportna trdka.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terega dobite za-
stoj in poštnine
prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Duajski cesti štev. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri trdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

trdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vinko Majdič
lastnik valjčnega mlina v Kranju.
Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pítanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da ima v založbi še sledeče
knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

- I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.
- II. del: Cena vezani knjigi 2 K.
- III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

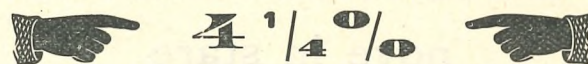
Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sotrúdniku nujno potrebne.

Kmetska posojilnica
- ljubljanske okolice -
v Ljubljani

R. Z. Z N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

**Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.**

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Zamaške

nove in stare

kupi

vsako množino tvrdka

Ljubljanska

industrija probkovih zamaškov

Jelačin & Co.

Ljubljana.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

1883

300018195, 6

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, dne 15. junija 1917.

Štev. 6.

Preskuševalnice cen.

Že v predzadnji številki našega lista smo obširno govorili o določbah cesarske naredbe z dne 24. marca 1917, drž. zak. št. 131, ki uravnava preskrbo prebivalstva s potrebščinami in obsega zelo ostre določbe proti navijalcem cen. Tam smo tudi omenili, da se pri vsakem sodnem dvoru prve stopinje ustanove presojevalnice ali preskuševalnice cen. S poznejšimi odredbami se je določilo, da se sme ena presojevalnica raztezati na področje več deželnih ozir. okrožnih sodišč in se je z njimi tudi določil statut in poslovni red za take presojevalnice.

Preskuševalnice ali presojevalnice cen imajo nalogo, da podpirajo delovanje sodnih, drugih državnih oblastev in centralne komisije za preskušanje cen ter postavljajo vodilne cene (Richtpreise). V tem oziru oddajajo svoja mnenja o primernosti cen sodnim oblastvom ter pojasnila in mnenja o razmerah v cenah državnim oblastvom sploh in podpirajo oblastva pri nadzorovanju prometa s potrebščinami in pri zasledovanju prestopkov zoper predpise, ki uravnavajo ta promet.

Sodišča bodo zahtevala mnenja preskuševalnic posebno tedaj, če so politična oblastva zasegla blago, pa se glede cene niso mogla izvensporno zediniti s strankami. Če je nakupna cena zaseženega blaga vsled verižne trgovine ali kakih drugih mahinacij dosegla čezmerno višino, se na ta čezmerni povišek ni ozirati. Istotako morajo presojevalnice izdajati sodiščem ali državnim pravdništvom svoja mnenja v kazenskem postopanju radi zahtevanja čezmernih cen (zoper navijalce cen) o tem, ali je cena, ki jo je zahteval obdolženec, izrabljajoč po vojnem stanju povzročujoče izredne razmere, očitno čezmerna ali ne. Če se preskuševalnica izjavi, da je bila cena očitno čezmerna, mora označiti tudi ceno, ki jo je spoznala za primerno.

Pa tudi drugim državnim oblastvom mora presojevalnica podajati izjave in mnenja o razmerah v cenah; v pošteev pridejo zlasti mnenja izdana političnim oblastvom, predno se določijo najvišje ali

maksimalne cene, ter mnenja za policijska oblastva, katera le-ta rabijo pri ovadbah o prestopkih, glede katerih razsojajo sodišča. Istotako se bodo policijska ali varnostna oblastva obračala na preskuševalnice cen sploh pri zasledovanju prestopkov zoper predpise, ki so se izdali za promet s potrebščinami. Presojevalnice so dolžne na stavljenja vprašanja odgovarjati natančno in razločno.

Preskuševalnica cen sme za svoje področje postaviti vodilne cene za potrebščine ter te cene tudi izpreminjati in odpravljati. Po § 20. v začetku omenjene cesarske naredbe se kaznuje pri sodišču z zaporom od 14 dni do 6 mesecev, kdor zahteva izrabljajoč izredne po vojnem stanju povzročene razmere očitno čezmerne cene, si jih da sebi ali komu drugemu dovoliti ali obljubiti. Poleg zaporne kazni se lahko naloži denarna globa do 20.000 K. Bistvo vodilne cene pa obstoji ravno v tem, da varuje pred zasledovanjem po § 20. ces. naredbe, ta cena naj bi bila torej nekako vodilo ali navodilo krogom, katerih se tiče. Tržni organi se morajo ozirati na obstoječe vodilne cene za živila, kadar določajo dopustne prodajne cene za trg. Če je presojevalnica cen za kako potrebščino postavila vodilno ceno, pa se pri kakem svojem mnenju ne drži te cene, mora svoje mnenje utemeljiti. Na kaj naj se pa ozira preskuševalnica, ko postavlja ali določa vodilne cene? Po § 13 razglasa ministrstva za ljudsko prehrano z dne 1. maja 1915 se morajo poleg obratnih stroškov, povprečnega državlanskega dobička, krajevnih razmer in vodilnih cen, ki so se morda že postavile v sosednjem okolišu, vpoštevati prevozniki ali prenosni stroški in pravilno razmerje cen za 1. surovino, polsurovino in izdelek, 2. za blago, ki je naj proda izdelovalec, trgovec na debelo in trgovec na drobno, 3. za one dobrine ali ono blago, s katerim se tudi morejo zadovoljiti enake potrebe.

Presojevalnica cen mora vodilne cene, ki jih je določila, proti potrdilu pismeno sporočiti deželnemu političnemu oblastvu. Če deželno politično oblastvo tekom osmih dni ne ugovarja tem cenam, jih presku-

ševalnica na običajni način razglasi in naznani soslednim preskuševalnicam, trgovski zbornici, kmetijski družbi in vsem političnim okrajnim oblastvom v področju ter političnemu deželnemu oblastvu.

Če so za kak predmet določene že maksimalne cene, ni preskuševalnica upravičena postavljati vodilnih cen za tak predmet.

Presojevalnica cen obstoji iz predsednika, njegovega namestnika in dvanajstih udov. Vsem pritičejo pravice in dolžnosti javnih uradnikov, zlasti pa morajo molčati o vseh poslovnih in obratnih razmerah, za katere so izvedeli kot udje preskuševalnice. Preskuševalnico skliče po potrebi predsednik, če pa zahtevajo vsaj štirje udje ali deželna vlada ozir. urad za ljudsko prehrano ali centralna komisija za preskušanje cen, se mora sklicati seja. Seja se vrši, če je navzoča vsaj polovica udov, če jih pa ni polovica, sme predsednik določiti, ali se razprava kljub temu vrši ali ne. O razpravah, ki pa niso javne, se napiše zapisnik. Mnenja ali izjave daje predsednik po svoji najboljši vesti in vednosti vpoštevajoč vse izjave, ki so mu jih dali udje, in na podlagi lastne presoje položaja. Proti mnenju, ki je sklence predsednik, udje presojevalnice nimajo pravice ugovarjati, vendar pa sme vsak ud oddati svoje posebno mnenje, ki se pridene predsednikovemu mnenju.

Presojevalnica ali preskuševalnica ima pravico zaslišavati izvedence in pojasnilnike. Vsakdo je dolžan slušati vabila preskuševalnice, odgovarjati na stavljena vprašanja in izpovedati, kar se zahteva od njega. Izjeme so iste kakor pri kazenskopravnem postopanju. Izvedence ali pojasnilnike, ki se ne marajo odzvati vabilu presojevalnice ali ne marajo podati svoje izjave ali izpovedi, sme politično oblastvo kaznovati z denarno kaznijo do 5000 K ali z zaporom do 3 mesecev. Pojasnilnike, ki vedoma neresnično odgovarjajo pred preskuševalnico, kaznuje politično oblastvo z zaporom od enega tedna do šestih mesecev. Poleg tega se jim more še naložiti denarna kazen do 10.000 K.

Predsednik preskuševalnice more v sporazumu s pol. okr. oblastmi nastaviti posebne nadzorovalne organe, ki naj nadzorujejo promet s potrebščinami in sodelujejo pri zasledovanju prestopkov zoper predpise, ki uravnavaajo tak promet. Takim legitimiranim nadzorovalnim organom mora biti dovoljen vstop v poslovne obratne in skladiščne prostore ter vpogled v poslovne zapiske. V zasebna stanovanja pa smejo priti le tedaj, če se izkažejo s posebnim oblastvenim ukazom. Kdor zabrani nadzorovalnim organom vstop v svoje obrtne, skladiščne ali druge prostore ali vpogled v svoje poslovne zapiske ali kdor ne mara podati pojasnil ali jih vedoma poda napačno, se kaznuje pri političnem oblastvu z denarno kaznijo do 5000 K ali z zaporom do 3 mesecev.

Stališče najvišjega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.*)

(Dalje.)

15. Odškodnina radi neizpolnitve.

Če je kupec kljub prodajalčevi zamudi sprejel že nadaljne delne dobave, je vzeti v podlago izračunu odškodnine za nadaljne izostale dobave tržno ceno onega dne, ko je prodajalec odklonil nadaljne dobave. Poznejša, toda brezvspešna pogajanja radi poravnave ne morejo izpremeniti to stališče glede odločilnega dneva. (Razsodba 28. marca 1916.)

Če je prodajalec v zadolženi zamudi glede dobav in je kupec zahteval le izpolnitev, poslednji ni omejen na pravico, zahtevati mesto neizvršene izpolnitve odškodnino radi neizpolnitve, ampak lahko zahteva interes na izpolnitvi, za katerega sicer niso merodajne izračunjevalne podlage čl. 357 trgov. zak. (R. 11. julija 1916.)

Tožiteljica je zahtevala škodo, ki jo je trpela vsled dobavne zamude, v razliki med pogodbeno ceno in prodajno ceno, ki jo je izračunala tako, da je pogodbeni ceni prištela na dan dolžne dobave nastopivšo zvišanje v najmanjši meri 10% ter splošno običajni in pri nji doseženi prodajni dobiček 30%. Ta znesek se ji je po pravici po členu 356 trg. zak. priznal kot nadomestilo konkretne škode. Od kupca opuščeni pokritveni kup ne more ovirati uveljavljanje tega nadomestila, čim je dokazano, da bi dejansko izvršeni pokritveni kup imel za posledico znatno višjo vrednost čez pogodbene cene kakor znaša zahtevani nadomestek. (R. 30. novembra 1915.)

Ako ni dolžnik v svrhu izvrševanja obrata posojeno blago (bencin) v dogovorjenem roku vrnil in izpolnitveni zahtevek posojevalca šele v tistem času (december 1915) zadovoljil, ko se je blago moglo dobiti za cenejšo ceno kot ob času, ko je imel blago po pogodbi vrniti (marec 1915) je dolžnik dolžan, posojevalcu, če se ta poklicno peča s prodajo dotičnega blaga, nadomestiti razliko v ceni, ki je nastala vsled izpolnitvene zamude dolžnika.

Določilo § 992 o. d. z. glede nevplivanja naraščanja ali padanja vrednosti v medčasu tukaj ne pride v poštev, ker se kot ta medčas misli čas med sklepom in pogodbeno izpolnitvijo. Nasprotno mnenje bi poleg tega privedlo do nagraditve zvitega dolžnika, ki zadržuje izpolnitev toliko časa, dokler se mu ne posreči, da preskrbi dolžni predmet za kolikor mogoče nizko ceno. Bilo bi jasno oškodovanje opravičenca pri zanj merodajni odprodaji, če bi se vsled zamude protipogodnika z manjšo vrednostjo moral zadovoljiti kakor mu pristoja po pogodbi. (R. 5. septembra 1916.)

*) Pomotoma je bil naslov te razprave v prejšnjih nadaljevanjih napačen.

Če ni abstraktne podlage za izračunanje škode, lahko kupec škodo konkretno izračuna, ali na podlagi okolnosti, ki jo mora dokazati, da je blago že prodal z gotovim dobičkom in je vsled nedobave trpel škodo v zahtevani višini, ali na podlagi dejstva, ki ga mora dokazati, da bi bil v slučaju dobave dejansko v položaju, blago v svojem podjetju z gotovim dobičkom zopet prodati. Na ta način bi se dokazalo, da je kupec vsled nedobave prodajalca trpel gotovo škodo. (R. 16. febr. 1915.)

16. Odškodnina odvzetih predmetov nepogrešne potrebe.

Naslednje razsodbe glede ocenitve odvzetih nepogrešnih predmetov so sicer izdane na podlagi cesarske naredbe z dne 1. avgusta 1914, drž. zak. št. 194, ki določuje navadno vrednost kot odškodninsko podlago. Če se pa ozira na merilo ocenitve v naslednjih razsodbah, pride do prepričanja, da določujejo sodišča navadno vrednost po za določitev „primerne cene“ merodajnih načelih, torej one cene, ki jo poznejše cesarske naredbe označujejo kot tako, po kateri se je treba ravnati. Razsodbe najvišjega sodišča ohranijo torej tudi pod vlado poznejših, le naredbam zoper navijanje cen prilagojenih ocenitvenih predpisov svoj pomen. Obžalovati pa je, da so odslej pravna sredstva v tozadevnih odškodninskih zadevah na najvišje sodišče izključena.

a) Lastnik ima le pravico do plačila navadne vrednosti pri njem zaseženih potrebščin (§ 4 ces. nar.), in sicer brez ozira na od njega plačano kupnino in brez ozira na prodajno ceno zaseženih predmetov, že morda dogovorjeno s tretjimi osebami. To vrednost morajo določiti ob navzočnosti lastnika in občinskega zastopnika izvedenci po dejanski vrednosti predmeta ob času izvršenega zaseženja na kraju zasege, ne pa ob času prodaje ali prevzetja. Na morebitne in s komurkoli sklenjene dobavne pogodbe in pri tem dosežene cene se ni ozirati. (R. 28. marca 1916.)

b) Pri določitvi cene je vzeti čisto objektivno merilo in gledati le na korist, ki jo stvar vsakemu daje z ozirom na čas in kraj, nikakor pa ni vpoštevati cen, ki kakor dognano niso vspeh rednega prometa, ampak so se v dobičkaželjni izrabi vsled vojne nastalih izrednih razmer navijale v višino. (R. 28. marca 1916.)

c) V zmislu temeljnega namena naredbe o zaseganju, namreč ščititi prebivalstvo pred nezmernimi cenami, se na nabavne oziroma nakupne stroške, sploh na vrednostne odločitve čisto subjektivne narave ni ozirati; prav tako malo na tržno ceno, ki je vsled vojne podvržena nenavadnim menjavam. Zato ne pride niti nakupna cena (63 K) niti prodajna cena (69 K), ampak od izvedencev dognano povprečje normalnih

cen v dotičnem času (november 1915) in kraju po 50 K (za 100 kg fižola) v pošt. Nabavni stroški imajo pomen za kazenskosočni učinek navijanja cen, ne pa za navadno vrednost v zmislu § 4. (R. 28. marca 1916.)

d) Cesarska naredba z dne 1. avgusta 1914 predpisuje brez izjeme in brez ozira na posebne pogodbene dolžnosti lastnika odškodnino po navadni ceni in jo je razlagati kot izvor državnega zasilnega prava v zmislu § 365 o. d. z. Tudi po tem predpisu predvidno odškodovanje se izčrpa po §§ 1323 in 306 o. d. z. v navadni vrednosti. (R. 28. marca 1916.)

e) Kakor v razlastitvenem postopanju je tudi povodom s tožbo zahtevane določitve odškodnine za po ces. naredbi z dne 1. avgusta 1914 zasežene predmete nepogrešnih potrebščin merodajna le navadna cena. Kot taka je lahko merodajna tudi tržna ali prodajna cena ob času in na kraju prevzetja, pod pogojem, da tržna cena ni dokazano nepravilna. Nepravilna je pa takrat, če se pokaže kot uspeh neopravičene izrabe izvanrednih razmer vojnega položaja od strani prodajalcev. V takem slučaju je povprečno ceno, ki izhaja iz primerjave kupnih pogodb, ki so se sklenile ob dotičnem času v dotičnem kraju, smatrati kot navadno ceno, toda tudi le pod pogojem, da je cena dejansko rezultat rednega prometa in se ni od nedovoljenih razlogov navila v višino. Ozirati se ni na vsled raznih okolnosti vplivane dejanske nabavne stroške, ampak se mora pri poizvedbi navadne vrednosti, ako je tržna, prometna ali povprečna cena nezanesljiva, k številki od krajevnih izvedencev dognanih povprečnih nabavnih stroškov prišteti običajni dobiček. Resnični nabavni stroški pridejo sicer v pošt. za kazenskosočni učinek navijanja cen, pri določitvi navadne cene po § 4 pa se ni nanje ozirati. (Cena zaseženih 200.000 jajc se je določila za kos z 10¹/₄ h mesto sicer običajne prodajne cene 18 h. V nekem štajerskem mestu koncem aprila 1915. (R. 9. novembra 1915.)

Sodno postopanje. Če gre le za odmero odškodninske višine, je za razsojo poklican izvensporni sodnik. Če je pa poleg tega vprašanja rešiti še druga sporna pravna vprašanja, spada zadeva pred sporno sodnost.

Neizpodbijalnost odškodninskega zneska, ki so ga določila spodnja sodišča. Od spodnjih sodišč dognana odškodnina za po ces. nar. z dne 7. avgusta 1915 zasežene predmete nepogrešnih življenjskih potrebščin je neizpodbitna potom revizijskega rekurza tudi tedaj, če je prizivno sodišče izpremenilo prvosodni sklep. (R. 23. maja 1916.)

(Dalje.)

Iz blagovnega znanstva.

Piše H. Sevar.

(Dalje.)

XI. Kisline.

Žveplena kislina (H_2SO_4).

Koncentrirana, čista žveplena kislina je brezbarvna, jako jedka, oljasta tekočina, kislina in vode pohlepna.

Dobava žveplene kisline je precej komplicirana sestavljena kemijska preosnova.

Napravlja se s tem, da izgoreva žveplo, ali železne in bakrene prvine (elemente) v posebnih pečeh (plavžih) v dotiki z vodo in solitarno kislino (HNO_3), dovajan v svinčene shrambe ter pri zgoretju žvepla nastali žveplov dvokis jemlje solitarni kislini kislec in vodenec ter se pomešan pretvarja v žvepleno kislino, ki jo navadno imenujemo angleška žveplena kislina.

Razen te je običajna v trgovini tudi kadeča se češka žveplena kislina ali nordhausenska, v ljudski govorici tudi takozvano hudičevo olje, ki se dobiva s prehlapenjem suhe, brezvodne železne galice; je oljasta in rujava ter pušča na zraku meglice.

Kadeča se žvepla kislina ni čista, primešan ima žveplov trokis (SO_3), kateri na zraku uhaja ter se z vodenim paro spaja v žveplene kisline.

Koncentrirana žveplena kislina je 1.85 krat težja od vode, je brez vonja, na zraku se ne kadi, niti ne izhlapeva, ampak pohlepno vpija iz zraka voden paro.

Ako jo mešamo z vodo, moramo biti zelo oprezní, ker se vsled svoje razpenjivosti, če jo hitro prilivamo, zelo segreje, pretvori vodo v pare in se na vse strani razprši ter se lahko nevarno opečemo.

Zato je treba vedno počasi prilivati čisto žvepleno kislino k vodi in jo mešati, nikdar ne obratno!

Žveplena kislina topi skoro vse kovine in se z njimi spaja v kovinske soli ali sulfate imenovane. Take kovinske soli so n. pr.: zelena galica ali železov sulfat ($FeSO_4$), cinkov sulfat ali bela galica ($ZnSO_4$), bakrov sulfat ali modra galica, ($CuSO_4$), kalcijev sulfat ali mavec ($CaSO_4 = Gyps.$) in natrijev sulfat ali takozvana glauberjeva sol (Na_2SO_4).

Čista žveplena kislina se uporablja dalje, da se v njej raztoplja indigo, ž njo čistijo repno olje, petrolej, presnavljajo iz škroba v sladkor i. t. d.

Solitarna kislina ($HNO_3 = Acidum nitricum$) Salpetersäure, je brezbarvna tekočina; okusa je jako kislega, jedka, se razkroji in pri tem porumeni koža in druge organske tvarine; na zraku se kadi ter je 1.51 krat težja od vode.

Kakor železo, se tope v razredčeni solitarni kislini tudi vse druge kovine, razen zlata in platine.

Pri tem se tvorijo solitarno kisle kovinske soli ali nitrati n. pr. bakrov nitrat, ($CuNO_3$), srebrov nitrat ali pekleni kamen i. t. d.

Ker z njo ločijo srebro od zlata jo imenujemo tudi voda ločilka ali ločnica. (Scheidewasser.) Z vodo pomešana se ogreje, na svetlobi se raztoplja in porumeni.

V trgovini se dobijo dve vrsti solitarnih kislin namreč:

1.) navadna solitarna kislina, ki se po množini vode razlikuje glede svoje moči in jo zovemo: koncentrirano ločnico ali vodo ločilko, in pa

2.) rdečkasto kadečo se solitarno kislino, ki je rumene ali ognjeno rdečkaste barve, ki se rada kadi v zrak v rdečorumeni pari (meglici) in je močnejša od navadne solitarne kisline.

Solitarna kislina se dela iz čilskega solitra; nje glavne snovi so dušik in kisik.

Solitarno kislino rabimo mnogovrstno n. pr. v kemiji in tehniki, da topimo kovine.

Iz nje delajo nitroglicerín, strelni bombaž, rabijo jo v tiskarstvu i. t. d.

Paziti je, da ne polijemo z njo slame ali žaganja, ker se lahko samo od sebe vname.

Solna kislina je voda, v kateri je več ali manj raztopljenega klorovodenca. Voda vpija ta plin zelo pohlepno, ako je nasičena, ga ima do 45%. Gostote je 1.2.

V trgovini se ne nahaja nikdar tako gosta, zato tudi nima več kot 1.15 do 1.19 gostote ter okolo 30—38% klorovodenca.

Močna solna kislina je zelo kislá, bode v nos in spušča na zrak belo meglico.

Tudi ta kislina je jedka, ter razlikuje razne kovine.

S posebnim šumom in razvitjem plina se raztoplja cink (kositar.)

Kakor pové že ime se napravlja solna kislina iz kuhinjske soli.

Mešanica solne kisline in solitarne kisline se zove zlatotopka (Konigswasser) in nam služi za raztopino zlata in platine.

Mineralne kisline pridejo vedno v trgovini na prodaj v ilovnatih ali steklenih posodah (vrčih) in treba je paziti, da se ne nasmeti; ináče postane nečista in se pobarva. Tudi pri pretakanju je treba opreznosti, da se ne polijemo in opečemo ali ožgemo z njo.

XII. Soli.

Čista sol, na zraku posušena, vsebuje 39.6 delov natrija in 60.4 delov klora, mala primes kloromagne-

zije in klorovega apna dela sol hygroskopično. Ako nam da raztopina 100 delov vode 27 delov soli, pravimo, da ima taka nasičena raztopina 27% ali 27 stopinj (gradov.)

Kuhinjska sol, morska in kamnena sol.

Kuhinjska sol (Na Cl), slankamen ali kamnena sol se nahaja v prirodi razširjena skoro bi rekli o neizčrpljivi množini.

Pri kameni soli se nahajajo večkrat lepo kockasti, prozorni kristali ali kosi zrnatega sestava, bele, rumene, rdeče barve, ki tvori s sadro in slano glino prostrane in debele sklade (sloge) soli v zemlji. Marsikje se taki skladi dvigajo do površja zemlje vendar moramo navadno globoko kopati, da pridemo do njih.

Kamneno sol dobivamo na različne načine. Kjer se nahaja kamnena sol povsem čista, tamkaj enostavno lomijo in pošiljajo v trgovino pod imenom kamnena sol ali slankamen, kjer je pa onečiščena, jo poprej ločimo od primesi.

Največji, že par sto let stari rudniki kamnene soli so v Vjelički na Gališkem. Odtod jo dobivamo v trgovino v velikih sodom podobnih koničnih (balvanostih) kosih ali kakor debel prah ali droben pesek = minucijska sol.

Rudniki kamnene soli, ki je na površini pokrita s pisano plastjo kalijeve grenke soli, ter je danes v kemičnem oziru kot kalijeva sol zelo važna, so pri Strassfurtu na Nemškem, na Solnograškem v Avstriji, pri Aussee v Štirski, Halleinu in Szovara (Ogrsko.)

Iz postranskih ostankov slanice (v varilnih kotlih) takozv. slane lužine variyo, prekuhavajo v nekaterih solinah ter pridobivajo iz nje brom, n. pr. v Straßfurtu, Kreuznachu i. t. d.

Razen kamnene soli imamo v trgovini tudi še varjeno sol (Sudsalz) in morsko sol. V ta namen izkopljejo pripravne jame in jih napolnijo z vodo, v kateri se raztopi kamnena sol. Neraztopne primesi se sesedejo na dnu. Kadar je voda nasičena soli, da ima 16 odstotkov soli ali več, napeljejo slanico v solovarnico (Salzsiederei) kjer se izpariva voda v velikih varilnikih (solovarskih kotlih) ali ponvah. Končno ostane na dnu čista, bela sol, ki jo zovemo varjena sol (Sudsalz.)

Da se prihrani gorivo, napeljejo pri nas v Istriji in Dalmaciji pa tudi drugod po letu slanico, preden poteče v solovarski kotel, na veliko skladalnico vejevja to imenujejo solovarsko krado (Gradierwerk.) Na njej se izpari kolikor moči vode, da postaja slanica gostejša in na soli bogatejša.

Na severnih krajih koncentrirajo morsko vodo z zmrznenjem to se pravi jo puste, da zledeni in ko nečno tako zgoščeno slanico variyo.

Avstroogrška dobiva veliko množino soli iz svojih slanih studencev. Tudi Bosna v okolici Tuzle daje nam iz svojih slanih vrelcev letno nad 50.000 kg soli!

Morska sol se dobiva iz morske vode, ki ima povprečno do 2.5% kuhinjske soli v sebi. —

V to svrhu se spusti morska voda v plitve gredice takoimenovane soline, da izhlapeva na solncu ter izloča na dnu najprej kalcijev sulfat, potem pa natrijev klorid.

Razne druge soli bi pogrenile morsko sol, zato se zopet odvajajo. — Največje soline so v Avstriji na polotoku Pelješem blizu Dubrovnika, na otoku Pagu in Rabu, ki dajajo erarju letno nad 8 milijonov kilogramov morske soli.

Znamenite soline so tudi v Kopru ter Piranu v Istri.

Morska sol je bela, slanega okusa, 2. trdotne stopnje, je 2.2 težja od vode in sestoji iz klora, in natrija; v vodi se lahko topi in ima nasičena 27% soli. — Sol je v naši monarhiji državni monopol.

Denaturirana sol.

Sol, ki jo rabijo tovarnarji v obrtne svrhe, ali kmetovalci za rejo živine, se prodaja po finančni oblasti cenejše kot navadna sol, ali zato ne sme biti čista in jo finančne oblasti nalašč onečistijo ali denaturirajo (s sajami, rusi, kredo, pelinom itd.) da jo človek (občinstvo) za sebe ne more rabiti, za to jo imenujemo denaturirano sol. Avstro-Ogrska proizvaja letno blizu 3 milijone meter. stotov soli.

Sol nam služi kot začimba jedi, za soljenje (prepariranje) mesa, iz nje delajo solno kislino (H Cl), sodo (Na₂ CO₃), in milo, pri metalurgičnih izdelkih ter kot ohranjevalno in antiseptično sredstvo! (Dalje.)

Carinstvo.

Spisal Just Piščanec.

(Dalje.)

Za pošiljatve v celih vozeh je vezan izgotoviti napovedni list odpošiljalec sam. Ako odpošiljalec te obveznosti ni izpolnil, izpolni napovedno listo železnica, ki posreduje promet čez carinsko mejo, na stroške stranke. Napovedne liste vsebujejo: Posestveni znak in natančno označbo voza (voznega oddelka), znamenje, število, zavijalni način, trgovsko-navadno oznamenilo in oznamenilo po carinski tarifi, kosmato težo tovarnih predmetov in izvor blaga ter ime in bivališče prejemnika.

Sprejemajoča mejna postaja se prepriča o popolni in predpisom primerni izpolnitvi napovednih list, preskrbi slučajno potrebne poprave istih, oziroma izgotovi napovedne liste za vozove

ki jih nimajo, pritisne na napovedne liste v znamenje sprejetja jamstva postajni in dnevni pečat ter jih podpiše za to določeni nameščenec železnice, nato jih izroči z vsemi spremnimi papirji mejnemu carinskemu uradu. Posebna dovolila, oziroma potrdila za uvoz in prevoz v prometu omejenega blaga, kakor za predmete državnega monopola, orožja in orožnih sestavin, municije, razstrelilnih in eksplozivnih snovi, golob-pismonoš, drugih živali, živalskih izdelkov, blaga, podvrženega trtnoušni konvenciji i. dr., morajo po obstoječih predstojećih predpisih pridejati carinskim papirjem že mejne postaje.

Št. 206. Jamstvo železnice.

Železnici, ki posreduje promet čez carinsko mejo, pripade iz vlakovnih, oziroma napovednih list jamstvo za njih natančnost glede na število in kakovost v njih navedenih tovorov, kakor tudi dolžnost staviti mejnemu carinskemu uradu vse blago, ki se je prevozilo preko carinske meje v izvršitev predpisanega carinskega ravnanja, v nasprotnem primeru — ne glede na dohodarstvenokazensko odgovornost — plačati najvišjo uvozno carino po tarifi za v tovarnih papirjih izkazane teže. To jamstvo, oziroma dolžnost, prehaja pri sprejetju blaga po zvezni železnici, na poslednjo.

Ako se blago ni dostavilo car. uradu ter se na verodostojen način more po prinesenih pomočkih železnice (tovornih listih, računih, trgovskih dopisih i. dr.) dognati kakovost blaga, se carina odmeri po poslednjih. Nesoglasja v vlakovnih in napovednih listah, ki slone očividno na napakah ali manipulacijskih pogreških, ki se dajo odstraniti s primerjanjem z drugimi spremnimi papirji ali s pojasnili železnice, ne tvorijo povoda za dohodarstveno-kazensko preganjanje. Za manjšo težo se ne odmerja carine, ako ne obstoji tatvina ali dohodarstvena kršitev, temveč sloni manjša teža očividno na naravnih vplivih ali jo je pripisati napaki. Nameščenca železnice, pod čigar podpisom se je vlakovna ali napovedna lista izročila, je smatrati za v to po železnici pooblaščenega. Železnica mora carinskim uradom naznaniti ime in značaj ter podpis določenih nameščencev železnice.

Št. 207. Dalnje ravnanje mejnega carinskega urada.

Mejni carinski urad opremi vlakovne liste po vozech, k njim spadajoče napovedne liste — izvzemši one o vozovih, ki se prevažajo naprej brez premembe — pa po pošiljativah, vporabivši v to prvi stolpec, v potrebi z numeratorjem, z zaporednimi številkami, katere se obenem nadevajo tudi na pripadajoče prvotne deklaracije, druge spremne papirje in, v kolikor

so se predložili carinskemu uradu tovarni listi, tudi na te. Uvozni broji napovednih list, ki so bile numerirane po pošiljativah, se sklicujejo v vlakovnih listah kot izpolnjeni podatki. Napovedne liste o vozovih, ki gredo naprej brez premembe (simbolično sprejetih) dobe samo uvozne številke iz vlakovnih list. V vlakovnih listah sumarično navedene vozne pošiljatve s carine prostimi predmeti v masah ene in iste vrste dobe samo eno uvozno številko. Vlakovna lista in en izvod po pošiljativah numerirane napovedne liste se rabita za izkazilo daljnih izpolnitvenih podatkov; ostali izvodi napovednih list se prepuste železnici. Carinsko vpisovanje se ne vrši.

Blago, ki se razklada na mejni postaji, pregledajo glede na soglašanje števila in kakovosti zavojev s podatki napovedne liste železniški nastavljenici, zavezani v varstvo carinskih interesov, vendar pa morajo pred vsakim razkladanjem to naznaniti carinskemu uradu, da se omogoči carinsko nadzorovanje, v kolikor niso enkrat za zmirom določene posebne ure in mesta. Razkladanje se ne sme motiti po morebitnem carinskem nadzorstvu. Pri vlaganju v carinska skladišča ni treba blago v carinske svrhe posebej tehtati. Čez številni zavoji se prijavijo carinskemu uradu v svrhu naknadnega sprejetja v napovedne liste. Nedošli zavoji se vpišejo v napovedni listi kot „nedospeli“. Napovedne liste podpišeta po izvršeni razkladbi nameščenec železnice in, ako je bil pričujoč finančni organ, tudi ta. Domače blago, ki se je zapeljalo v tuje države, odpravlja uvozni carinski urad ob zopetnem uvozu carine prosto, ako je njega nespremenjena kakovost potrjena po železnici in v dvomljivih slučajih dokazana s tovarnimi papirji, pisemskimi dopisi itd.

Pri delitvi oddajne pošiljatve z ali brez prepusta prevzemne pravice, se izvrši vpis v skladiščni register, dokler so napovedne liste pri uradu, samo tedaj, ako se carinsko vpisovanje na napovedni listi ne more izvršiti razvidno.

Vsi vozovi, ki prihajajo z direktnim voznim listom iz carinskega inozemstva na kak c. kr. oziroma kraljevi ogrski mejni carinski urad, namenjeni za ozemlje druge države monarhije, — izvzemši carine prosto blago v masah, ki se prosto odpravlja na meji, in blago, ki se je podvrglo carinskemu predogledu že pri reviziji vlaka, — se nakažejo, ako se nahaja na njih kot namembeno mesto kak notranji železniški carinski urad druge državne polovice ter se predpis na tovarnem listu temu ne protivi, na dotični s primernimi ocarinjevalnimi pravicami opremljeni

kraljevsko ogrski ali c. kr. notranji carinski urad. Na enak način se nakažejo pošiljatve, ki prihajajo na bosensko-hercegovinske mejne carinske urade ter so namenjene za eno obeh držav monarhije, na c. kr. ali kraljevsko ogrski notranji carinski urad, ki prihaja v poštev. Dalje naj mejni carinski uradi blago, ki zahteva zamudljiv in težek ogled, kateri ni mogoč brez oviranja prometa ali redne carinske službe v zadostno temeljitem načinu, ako je njega namembni kraj sedež notranjega carinskega urada ali ako leži na progi k namembnemu kraju kak železniški carinski urad, nakažejo na ozirni notranji carinski urad, ki je opremljen s primernimi vcarinjevalnimi pravici. To se bo uveljavilo posebno za rudninska olja (razen užitnini zavezanah), preje, tkanine, konfekcije, stroje, kemijske izdelke in pri blagu zavezanem carini po vrednosti. Ako mejni carinski urad, nasproti predpisu na tovarnem listu, smatra za potrebno, da se blago nakaže na notranji carinski urad, mora to na zahtevo železnice potrditi na tovarnem listu sklicevaje se izrečno na predstojec predpis. Pošiljatve, ki so bile oddane z direktnim tovarnim listom za Bosno in Hercegovino vsebujoče monopolske predmete, kakor tudi žgane pijače, sladkor, pivo in petrolej, se nakažejo, ako je v namembnem kraju sedež bosensko-hercegovinskega carinskega urada, zmirorom na ta urad, drugače se pa vcarinijo na meji ali se prijavijo pri mejnem carinskem uradu za uvedbo davčno-nakazniškega ravnanja. Mejni carinski uradi so upravičeni sprejemati prijave v nakazniškem ravnanju ter izvršiti predpisano uradovanje na pošiljativah kakor odpošiljalni uradi.

(Dalje.)

Raznoterosti.

Nikeljnasti novci po 10 vinarjev se z 31. decembrom 1917 spravijo iz prometa, vendar jih državne blagajne sprejemajo še do 30. aprila 1918. Namesto teh se bo izkovalo za 58 milijonov kron po 20 in 2 vinarja iz železa.

*

Uravnavanje prometa s svežim sadjem. Odredba z dne 31. maja 1917 uravnava promet s svežim sadjem po naslednjih določilih. Kdor hoče s sadjem kupčevati, potrebuje posebno dovoljenje od preskrbovalnega mesta za sočivje in sadje (Geos.), ki bo imelo deželna mesta v vsaki kronovini. Dovoljenje se praviloma da le takim osebam, ki so trgovino s sadjem izvrševali v Avstriji že pred 1. avgustom 1914. Ta določba ne velja za prodajo lastnega pridelanega sadja, za prodajo malih prodajalcev konsumentom in za nakup za gospodinjstvo. Trgovci, velekonsumenti in predelovalci, ki so navezani na dovoljenje, morajo množino sadja, kadar doseže najmanj 1000 kg naznaniti na predpisani zglasilnici tekom

24 ur pristojnemu deželnemu mestu. Pošiljatve svežega sadja v množini 500 kg ali več smejo železnice in parobrodna podjetja prevzeti le tedaj, če je vozni dokumentom priložena transportna dovolilnica. Za izvoz iz Avstrije je pri vsaki množini sadja potrebna transportna dovolilnica. Če se ne ravna po teh določbah, lahko politične oblasti sadje zasežejo. Prestopki se kaznujejo z denarno globo do 5000 kron ali z zaporom do 6 mesecev. Naredba stopi v veljavo 15. junija 1917.

*

Najvišje cene za črešnje in jagodno sadje so določene s cesarskima naredbama z dne 31. maja 1917 drž. zak. št. 247 in 248.

*

Uvoz sadja in sočivja v Avstrijo uravnava naredba z dne 14. maja 1917. Kdor uvaža sočivje ali sočivne preparate, sadje ali sadne preparate, je dolžan dospelje blaga v Avstrijo nevtogoma in najkrajšim potom s podatki o vrsti in množini blaga ter kraja, kjer leži blago, naznaniti preskrbovalnemu mestu za sočivje in sadje na Dunaju I., Plankengasse 4 (brzojavni naslov Geos.) ter na zahtevo prodati sadje temu ali od tega mesta določenemu mestu. Preskrbovalno mesto se mora najkasneje tekom 3 dni po prejemu naznanila izjaviti, če blago prevzame, sicer lastnik lahko v zmislu zakonitih določb razpolaga z blagom. Prevzemna cena se določi po dogovoru prevzemnega mesta in lastnika; če se ne zedinita, določi ceno urad za ljudsko prehrano.

*

Promet z žitom, moko in stročnimi sadeži. Vladna naredba z dne 26. maja 1917, drž. zak. št. 235 urejuje promet s temi predmeti glede letine 1917. Ker je naredba obširna, se omejujemo na najvažnejše. Žito in stročni sadeži so s trenutkom, ko se ločijo od njive, v korist države zaplenjeni. Vse pogodbe glede nakupa žetve počez so prepovedane in neveljavne. Zaplenjeno žito se ne sme ne predelati, porabiti, pokrmiti, niti prostovoljno ali prisilno prodati. Vojnožitni prometni zavod mora zaplenjena živila nakupiti za ceno, ki jo določi urad za ljudsko prehrano. Politične oblasti bodo izvršile zapisovanje zaloga, ki jih mora vsakdo priglasiti. Za pošiljatve žita in stročnic je treba transportne dovolilnice. Druge določbe so manj važne, vendar jih mora vsak lastnik teh živil poznati, zato naj si to naredbo omisli.

*

Promet s kavinimi zmesmi in surogati. Naredba z dne 21. maja 1917 drž. zak. št. 230. Kavine zmesi ne smejo vsebovati več kakor polovico zrnate kave. Primešanje zrnate kave k pecivu in slaščicam ter sladoledu je prepovedano. Za obrtno izdelovanje in prodajo kavinih zmesi je potrebno dovoljenje urada za ljudsko prehrano. Prošnje za tako dovoljenje morajo izdelovalci vložiti pri vojni kavini centrali na Dunaju I., (Elisabethstrasse 1) ter priložiti vzorec in navedbo sestavin, iz katerih se zmes izdeluje, ter proračun izdelovalnih stroškov. Urad za ljudsko prehrano določi pri podelitvi dovoljenja ceno za nadrobno prodajo. Kavine zmesi se smejo prodajati le proti kavinim kartam, toda v dvojni množini kakor zrnata kava. Kavine zmesi pridejo v promet le v papirnatih ali lesenih zavojčkih, na katerih mora biti označena izdelujoča firma, označba kot kavina zmes, teža in cena za nadrobno prodajo. Kavine surogate, t. j. izdelke, ki ne vsebujejo zrnate kave, smejo izdelovati in prodajati trgovci brez posebnega dovoljenja. Ječmena kava (pražen ječmen) se sme prodajati nezavita za ceno največ 1 K 20 vin. za kilogram. Vsi drugi surogati se morajo prodajati v papirnatih ali lesenih zavojih za ceno 2 K v papirnatih in 2 K 20 vin. v lesenih zavitkih ali v takih iz kartona. Označba na zavojih mora biti enaka kakor pri zmesih. Urad za ljudsko prehrano lahko izjemoma določi višjo ceno kakor 2 K za kilogram. Moka iz cikorije ali repe v vrečah se sme prodajati le izdeloval-

cem kavinih surogatov za najvišjo ceno 138 K za 100 kg. Posredovalna trgovina za to moko je prepovedana. Izvažanje kavinih zmesi in surogatov v izvenavstrijske kraje je dovoljeno le proti transportnim dovolilnicam, ki jih daje urad za ljudsko prehrano. Pogodbe, ki nasprotujejo določilom te naredbe, so neveljavne. Vse tozadevne izdelke, ki ne odgovarjajo tem predpisom, je treba prijaviti uradu za ljudsko prehrano, ki bo razpolagal z blagom. Prestopki te naredbe se kaznujejo z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev. Naredba je stopila 21. maja 1917 v veljavo.

Društvene vesti.

XVI. redni občni zbor našega društva se je vršil v sredo, dne 23. maja 1917 ob 1/29. uri zvečer v društvenih prostorih. Predsednik g. Alojzij Lilleg je konstatiral sklepčnost, pozdravil zborovalce in poročevalca „Slovenskega Naroda“ ter se nato v toplih besedah spominjal v letu 1916 umrlih odbornikov gg. Konrada Lisaca in Ivana Mejača ter članov gg. Lavoslava Legata, Josipa Pirnata in Zdravka Leskovica. V znak žalosti so se zborovalci dvignili raz sedeže.

Poročilo tajnika g. Frana Go'oba je podal g. Ivan Volk. Poročal je sledeče:

Slavni občni zbor: Danes se vrši tretji občni zbor v času svetovne vojne. Veliko število društvenikov je pod orožjem, vendar vrši naše društvo v teh težkih časih svojo dolžnost po najboljših močeh. Seveda društvo v tej dobi ni moglo prirejati učnih tečajev, predavanj ter izdajati trgovskih knjig, koledarja itd., omejiti se je bilo treba na vzdrževanje posredovalnice, izdajanje „Slovenskega Trgovskega Vestnika“, dajanje informacij in vzdrževanje knjižnice. Akoravno so se dohodki vsled vpoklica številnih članov v vojno službo zelo znižali, ni naše društvo pozabilo rodbin neimovitih članov. Že od početka vojne podpira društvo rodbine vpoklicanih članov, ki so podpore potrebne. Da je društvo v tem pogledu storilo v polni meri svojo dolžnost, je povzeti iz naslednjih navedb: V letu 1914 se je izplačalo na podporah rodbinam vpoklicanih članov K 1837.40, v letu 1915 K 6371.—, v letu 1916 K 7410.40, skupaj K 15.618.80. Porabili sta se skoro dve tretjini v ta namen določene glavnice takozvanega podpornega zaklada. Kakor pričajo številke, se je v podporne svrhe izdalo vsako leto več. Podporni zaklad bi se koncem leta 1917 izčrpal, če bi društvo delilo podpore dalje v sedanjih izmeri, a ne skrbelo za izredne dohodke. Odbor se je posvetoval, kaj storiti, da ne bo treba prenehati z dajanjem podpor, ki so vsled rastoče draginje vedno bolj potrebne. Sklenilo se je, pojasniti položaj imovitejšim članom in prijateljem društva ter jih prositi, da prispevajo za podporne namene. Ta akcija je imela nepričakovano lep uspeh. Došli so nam do danes prispevki v skupnem znesku K 10.260.—. Lep uspeh akcije kaže, da se člani in prijatelji našega društva zavedajo pomena našega društva. To dejstvo navdaja odbor z veseljem do dela v prid trgovskemu stanu. Smatram za svojo dolžnost, predlagati občnemu zboru, da izreče vsem plemenitim darovalcem v svojem imenu in v imenu podpirancev iskreno zahvalo. Bodi pripomnjeno, da se je odbor zahvalil pismeno vsakemu darovalcu posebej. Odbor je tudi napram domovini storil svojo dolžnost s tem, da se je udeležil podpisovanja vojnih posojil v skupnem znesku 5000 K. Čeravno kaže račun za leto 1916 skoro 5000 K primanjkljaja, je odbor sklenil, udeležiti se tudi 6. vojnega posojila z zneskom 1000 K. Pri tej priliki vabimo člane in prijatelje društva, da se v kolikor mogoče velikem številu in s kar največjimi zneski udeležijo podpisovanja 6. vojnega posojila.

Ko prehajamo k splošnemu poročilu o delovanju društva, vabimo vse dotične maloštevilne pripadnike trgovskega stanu, ki

niso člani našega društva, da se ožive za našo organizacijo, da postanejo člani in da jo podpirajo. Čim več članov in dohodkov bo naše društvo imelo, tem več ugleda bo uživalo in tem več delavnosti bo moglo razviti v povzdigo trgovskega stanu. Koncu vojne se bližamo in takrat bo močna, delavna trgovska organizacija še večjega pomena kot dosedaj.

V letu 1916 se je odbor sestel v treh sejah. Društvo je štelu v letu 1916 246 članov in sicer: 3 ustanovne člane, 40 podpornih članov in 203 redne člane. Naročnikov „Slovenskega Trgovskega Vestnika“ je bilo 121.

Člani so se večkrat obrnili do društva za pravni svet ter dobili pismena in ustmena pojasnila. Dala so se med drugimi pojasnila glede trgovskih knjig, glede pravice gospodarja, odpustiti uslužbenca brez odpovedi, glede zahteve odškodnine radi nevstopa delojemalca, glede sladkornih kart, glede poslovnega nadzorstva, glede prometa s špiritom, glede potrdila na učnem izpričevalu v krajih, kjer ni zadruga, glede pravice uslužbenca do službenih prejemkov ob vpoklicu v vojaško službo, glede prodaje žganja v steklenicah, ki so zaprte po trgovskem običaju, o prometu s kavo, glede odpovednega roka itd.

Posredovalnica je imela v letu 1916 849 poslovnih števil. Prijavljenih je bilo 237 prostih služb in vpisanih 317 ponudnikov. Izkazov prostih služb se je razposlalo 1023. V 69 primerih je prešla posredovalnica obvestilo o uspešnem posredovanju. Kosmatih dohodki posredovalnice znašajo K 499.61.

Podpornemu zakladu so došli sledeči večji prispevki: zbirka gospoda K. A. Kregarja 170 K, darilo gospe Katice Bernatovič v spomin umrlega soproga gospoda Orolava Bernatoviča 100 K, podpora trgovske in obrtniške zbornice 500 K, prispevek Kolinske tovarne 600 K, darilo člana, gospoda Maksa Severja ob priliki svoje poroke 50 K, od gg. Franca Goloba in Ivana Volka 40 K mesto venca na krsto umrlega člana gospoda Lavoslava Legata.

Podružnica v Kranju je štela v letu 1916 18 članov (17 rednih članov in 1 podpornega člana). Dohodki podružnice so znašali v letu 1916 K 281.14, izdatki K 229.48. Podružnična imovina je znašala 31. decembra 1916 K 872.64.

Blagovoli slavni občni zbor vzeti to moje poročilo vzeti na znanje. — Poročilo se je vzelo odobrilno na znanje.

Mesto odsotnega društvenega blagajnika g. ravnatelja Hanuša Krofte je podal blagajniško poročilo istotako g. Ivan Volk. Glasom poročila so znašali društveni dohodki v letu 1916 K 9345.86, izdatki pa K 14.107.45. Primanjkljaj K 4761.59 se je pokrila iz podpornega fonda. Podporni fond je znašal 31. decembra 1916 K 11.811.21, fond za Trgovski dom K 35.415.50. Na podporah se je izplačalo leta 1916 K 7410.40. — Pregledovalci računov so pregledali natančno račune ter jih našli v najlepšem redu. — Občni zbor je dal odboru in blagajniku absoltorij ter izrekel gospodu ravnatelju Krofti za njegov trud najtoplejšo zahvalo.

Z ozirom na vladajoče razmere je odpadla volitev odbora ter vodi dosedanj odbor nadalje društvene posle.

Nato je predsednik g. Alojzij Lilleg zaključil občni zbor.

Darilo. Posojilnica v Cerknici je po g. A. Kravanji, trgovcu v Cerknici darovala znesek K 50.— za podporni sklad našega društva. Presrčna hvala!

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 knjigovodja, 1 pomočnik mešane stroke, 6 kontoristk, 1 trgovska potnica, 1 blagajničarka, 4 prodajalke in 2 učenki. — Službe išče: 9 pomočnikov, 7 kontoristk, 42 prodajalk, 6 učencev in 9 učenk. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica : K 8,000.000.—.

Podružnica Ljubljana.

Rezerve . okrog K 1,000.000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4 1/2 %.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE in PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

Centrala:
Trst.

Podružnice:

Dubrovnik
Dunaj
Kotor
Metković
Opatija
Spiljet
Šibenik
Zadar

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.
IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PPEVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI t. č. v Ljubljani in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8,000.000.—. Rez. zaklad K 1,400.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**

kavni pridelek s tovarniško znamko : kavni mlinček :

iz zagrebške tovarne.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sotrudniki, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica! **Mestna hranilnica ljubljanska,** Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1916 vlog	K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil	K 30,600.000.—
rezervnega zaklada	K 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4%.

— večje in nestalne vloge pa po dogovoru. —

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Dr. R. M.*: Organizacija trgovstva za vojno in prehodno gospodarstvo.
- 2.) Stališče najvišjega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.
- 3.) *H. Sevar*: Iz blagovnega znanstva. (Dalje.)
- 4.) *J. Piščanec*: Carinstvo. (Dalje.)
- 5.) Raznoterosti:

Prodaja bombažastega blaga in perilnih predmetov. — Pošiljanje petroleja pod napačno napovedjo vsebine.

— Prodaja platnenega blaga. — Optično orodje. — Nameravano zvišanje železniških tarif. — Prepoved izvoza svile iz Švice. — Legitimna trgovina ter nabava in razdelitev blaga. — Garancijski rezervni fond posojilnic. — Znamenje miru? — Gospodarska vojna Amerike proti nevtralcem. — Davek na vojne dobičke.

6.) Društvene vesti.

XVI. redni občni zbor našega društva.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in **upravištvo**: Ljubljana, „Narodni dom“.

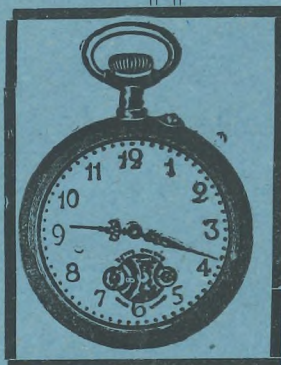

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana šte. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje ::
blaga na vse kraje
sveta ter največja
ekspozitna trdka.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terega dobite za-
stoj in poštnine
prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

August Agnola

v Ljubljani, na Duajski cesti šte. 13
priporoča svojo izbornu zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.
Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.
Kartoni za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga
Škatljice za čaj

nadalje
Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane
se dobe najceneje pri
Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:
tvrdka

Ivan Perdan
v Ljubljani.

SLOVENSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, dne 15. julija 1917.

Štev. 7.

Organizacija trgovstva za vojno in prehodno gospodarstvo.

Z ministrsko naredbo z dne 15. junija 1917, drž. zak. št. 257 se je odredilo, da se za zastopstvo interesov trgovine med vojnim in prehodnim gospodarstvom ustanove gospodarski odbor trgovstva ter po potrebi strokovne ali krajevne zveze in odbori za posamezne trgovske stroke ali za trgovstvo posameznih ozemelj.

S to naredbo se je vsaj nekaj napravilo, kar bo trgovcem omogočilo, da bodo počasi prišli do prejšnjega delovanja in zlasti pri vprašanih prehodnega gospodarstva do njim pristojnega sodelovanja glede važnih vprašanj pri vzpostavitvi zopetnega trgovskega prometa. Naj se torej malo natančneje seznanimo s temi naredbami, ki se bodo počasi oživele in upamo — tudi delovale.

I.

Gospodarski odbor.

Naloga gospodarskega odbora trgovstva je: odajati mnenja in staviti predloge pri uravnavi vprašanj gospodarske uprave, ki se tičejo trgovstva v splošnem, ter izvesti odredbe, ki se nanašajo na te zadeve, v kolikor jih trgovski minister izroči gospodarskemu odboru.

Dalje ima ta odbor nalogo, združiti in organizirati trgovstvo posameznih trgovskih strok ali ozemelj v strokovne ali teritorialne zveze ter izvesti predpriprave za ustanovitev posebnih strokovnih ali teritorialnih odborov za posamezne trgovske stroke ali ozemlja. Ustanovitev teh zvez in odborov in določitev pristojnosti oziroma pripadnosti ter njih delokroga izvrši trgovski minister na predlog ali po zaslišanju gospodarskega odbora trgovstva. O pripadnosti k delokrogu posameznih zvez ali odborov odločuje v dvomljivih slučajih trgovski minister po lastni presoji, na vsak način po zaslišanju gospodarskega odbora trgovstva in vdeleženih strokovnih ali teritorialnih zvez in odborov.

Gospodarski odbor sestoji iz največ 75 članov, ki jih imenuje trgovski minister proti vsakočasnemu preklicu. Služba je častna. Odbor ima svoj svoj sedež na Dunaju in ga zastopa na zunaj predstojništvo.

Predstojništvo gospodarskega odbora sestoji iz predsednika, treh namestnikov in 16 članov, ki jih tudi trgovski minister imenuje.

Predstojništvo vodi vse posle, zlasti morebitne razprave s strokovnimi in teritorialnimi zvezami in odbori ter z drugimi organizacijami vojnega in prehodnega gospodarstva. Sploh odločuje o vseh zadevah, ki niso izrecno pridržane gospodarskemu odboru. Pritegniti sme strokovno izobražene člane gospodarskega odbora ali strokovnih in teritorialnih zvez in odborov s posvetovalnim glasom.

Gospodarskemu odboru mora predstojništvo poročati o vseh tekočih stvareh.

Drugih določb o sestavi in nalogah ter poslovnem redu predstojništva ne bomo navajali.

Vsi člani predstojništva in gospodarskega odbora morajo biti popolnoma nepristranski in skrajno vestni pri svojem delovanju ter morajo molčati o vseh v izvrševanju svojega posla poizvedenih zadevah ter to tudi pismeno obljubiti. Zlasti je dolžnost predstojništva, da se ne zlorabijo ali komu sporoče od trgovcev dane navedbe o trgovskih razmerah.

Gospodarski odbor trgovstva je pod državnim nadzorstvom, ki je izvršujejo od trgovskega in od ministra za ljudsko prehrano imenovani vladni komisarji. Ti komisarji se morajo vabiti k vsaki seji in so upravičeni vsak čas govoriti in staviti predloge, o katerih se mora sklepati. Tudi smejo izvršitev sklepov in odredb gospodarskega odbora ustaviti oziroma odložiti, dokler trgovski minister končno veljavno ne odloči. Prav tako imajo pravico vpogleda v knjige, zapiske in akte ter zahtevati vsakoršna pojasnila.

Nasprotno morajo pa lastniki trgovskih obrtov ugoditi vsem odredbam gospodarskega odbora, dati za predpripravo in izvršitev teh odredb vsa potrebna pojasnila ter sploh vse opustiti, kar bi bilo sposobno

otežiti ali ovirati izpolnitev nalog gospodarskega odbora. Na poseben poziv morajo svoje obrate in gospodarjenje podvreči nadzorstvu organov, ki jih imenuje trgovski minister.

II.

Strokovne in teritorialne zveze in odbori.

V svrhu zastopstva posebnih interesov posameznih trgovskih strok ali trgovcev posameznih ozemelj lahko trgovski minister odredi ustanovitev strokovnih ali teritorialnih zvez ali odborov, če se to potrebno ali primerno pokaže.

V strokovne zveze se združijo obrati gotove trg. stroke, v teritorialne zveze pa trgovci določenega ozemlja in sicer ali v njih celoti ali le, v kolikor pripadajo določeni stroki. Te zveze so prisilne zveze. Mesto zvez lahko trgovski minister odredi sestavo odbora iz kroga pripadnikov dotične trgovske stroke ali ozemlja.

Naloga zvez in odborov je:

a) oddati mnenja in staviti predloge, ki se tičejo trgovske stroke, ki jo zastopajo, ali trgovskih interesov dotičnega ozemlja, dalje izvesti odredbe, ki se nanašajo na te zadeve in ki jih je trgovski minister njim poveril, — vse v sporazumu gospodarskega odbora trgovstva;

b) sodelovati pri odredbah organizacij vojnega in prehodnega gospodarstva, ki se nanašajo na nabavo in promet blaga potom trgovine, in na določitev cen.

Delokrog na podlagi obrtnega reda organiziranih trgovskih zadrug in zvez ostane nedotaknjen.

Poslovanje strokovnih zvez in teritorialnih odborov urejujejo od trgovskega ministra po zaslišanju gospodarskega odbora trgovstva izdana pravila.

Trgovski minister lahko odredi, da se morajo posamezni ali vsi sklepi kakega odbora ali zveze pred izvedbo naznaniti predstojništvu gospodarskega odbora trgovstva. Ako spozna gospodarski odbor, da se ti sklepi ne zlagajo z interesi posameznih trgovskih strok, mora pri skupnem posvetovanju pojasniti obstoječe pomisleke in če se to ne posreči, mora odločiti trgovski minister.

Prestopke te naredbe ali na podlagi te naredbe izdanih odredb kaznujejo politične oblasti z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do šest mesecev.

Razpust gospodarskega odbora in strokovnih zvez ter teritorialnih odborov odredi trgovski minister.

Dr. M. R.

Stališče najvišjega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.

(Dalje.)

17. Dodatek k dobavni nemožnosti.

Ako podjetnik kljub temu, da so mu znane težkoče nabave surovin, tržni položaj in rastoča tendenca cen, sklene vojni sklep, ne more iz teh dejstev zahtevati, da se sklepa na od njega nezakriviljeno nemožnost dobave. (R. 14. III. 1916.)

Ako so se v izpremenjenem dogovoru po že sklenjenem vojnem sklepu z ozirom na težavno nabavo vagonov določile sukcesivne dobave za primerno daljše dobe, potem prodajalec ne more opravičiti zamudne dobave z vladajočim pomanjkanjem vagonov.

Krivda nemožnosti na podlagi vojnega sklepa prevzete dobave leži že v dejstvu, da prodajalec, kljub temu, da se je njegovo tovarniško podjetje že pri pogodbenem sklepu vsled vpoklica delavcev v vojaško službo od časa do časa ustavilo in da ni imel zalog, ni niti takrat niti pozneje pravočasno poskrbel, da si nabavi blago (les), ki ga je imel dobaviti. (R. 10. X. 1916.)

Ako neprevidno poseganje državne oblasti v gospodarsko življenje tako znatno otežuje izpolnitev, da je mogoča le z neprimernimi žrtvami, se pogodbeni izpolnitev ne more zahtevati. To načelo mora v poštenem trgovskem prometu veljati kot molče priznan pogoj vsake pogodbe, ako temu ne nasprotuje nasprotna izjava. (R. 9. V. 1916.)

Prilicni moteži v obratu in težkoče pri nabavi delovnih moči in prevoznih sredstev ne vtemeljujejo še nemožnosti dobave, zlasti pri blagu, ki je dosegljivo pri drugih podjetnikih brez nerazmernih stroškov. (R. 10. X. 1916.)

Prodajalec posebnega blaga ni obvezan, svojega dobavitelja tožiti na izpolnitev, da more dobaviti kupcu, ako je dognano, da bi izpolnitvena tožba z ozirom na po vojni povzročene izredne razmere v dotični stroki ostala brezvspešna. (R. 9. V. 1916.)

Kdor ne more vsled prostovoljnih sklepov dobavnih pogodb z vojno upravo izpolniti poprej sklenjene dobavne pogodbe z zasebnimi podjetji, se ne more z izgovorom na državne nujne potrebe sklicevati na nezadolženo dobavno nemožnost. (R. 13. VII. 1915.)

Ako je po danih okoliščinah slučaja kupec sam v položaju, da doseže aprovizacijsko dovolilnico, ki je potrebna za neoviran prevoz blaga, jo mora prodajalcu pravočasno dati na razpolago. To dovolilnico mora tudi glede dobave zamudnemu dobavitelju povodom dovoljenja naknadnega roka izročiti, ker ima ravno naknadni rok namen, omogočiti zamudniku, da popravi zamujeno in se ta namen zabrani, če opusti

kupec sodelovanje pri popravi zamujenega. (R. 23. V. 1916).

Ako obstoji v dotični okolici vsled ponovnih vojaških rekvizicij občutno pomanjkanje na materialu, vozilih in delovnih močeh in če prevozni podjetnik tudi ni v položaju, da bi dobil tuja vozila ali to le za nerazumno visoko ceno, potem je lahko dana dobavna nemožnost, katere določitvi se sodnik nižje instance ne more odtegniti z dovoljenjem daljšega po sodbi izrečenega dobavnega roka. (R. 17. VIII. 1916).

Ako so od zaporne prepovedi prizadete posamezne surovine, so od tega prizadeti tudi oni celi izdelki (krmila), katerih bistveno sestavino je morala pogodbeno pod zaporo dejana posamezna surovina tvoriti. Z zasego bistvene produkcijske sestavine postane dobava izdelka nemožna. (R. 14. VI. 1916).

Ako je predmet pogodbe izdelek (slad), ki je podvržen pozneje izdani zaplembi žetve, mine glasom te zaplembe ter splošne prodajne prepovedi in prodajne pravice, ki je edino vojnožitnemu prometnemu zavodu pridržana in na gotove pogoje vezana, dobavna dolžnost prodajalca in vsled tega dolžnost do odškodnine ali do nadomestila interesa radi nezadolžene nemožnosti dobave, in sicer končnoveljavno, in tudi ob nastopu normalnih razmer več ne oživi. Le točasna odklonitev takega tožbenega zahtevka torej ni opravičena.

Ako je pa bil dobavni predmet tej zaplembi nepodvržen produkt, je treba ugovor nezadolžene dobavne nemožnosti ob dospelku ne glede na gornje zaplembe in napovedue predpise dognati z dokazilnim postopanjem. (R. 9. V. 1916).

S prepovedjo sekanja se je pogodba razveljavila. Vsled tega mora vsak pogodbeni del to, kar je dobil v svojo korist, vrniti. Za nadaljnje zahtevke ni v zakonu skrbjeno, tudi ni nikako postopanje obljubjučega pogodnika, ki bi bilo obvezno za odškodnino, dano. Iz tega sledi, da sme tožitelj zahtevati le povrnitev plačane kupnine v obsegu, ki odpade na od prepovedi prizadet gozdni del. (R. 29. II. 1916).

Ako je dobava postala vsled zaplembe ali inozemske izvozne prepovedi nemogoča, je za razsodbo popolnoma vseeno, če je imel prodajalec ob dobavnem času dotično blago v zalogi in ga odprodajal, ker bi celo tedaj, če bi tega blaga ne bil prodal, vsled zaplembe in izvozne prepovedi nikakor ne mogel dobaviti. (R. 9. V. 1916).

Če je kljub zaplembi kakega blaga (oves) v političnem okraju izvozno dovoljenje na podlagi vtemeljene prošnje dosegljivo in če v tem okraju stanujoči prodajalec ni stavil take prošnje, tedaj se ne more govoriti o nezadolženi nemožnosti dobave. Dobiti dovoljenje je stvar prodajalca, ne pa kupca. (R. 26. IX. 1916.)

Ako ima prodajalec ob času izdane izdelovalne prepovedi blago v množini, ki lahko krije zahtevek kupca, ali če je izdelano blago tudi po izdani prepovedi čeprav za višjo ceno dosegljivo, je kupec brez ozira na druge dobavne obveznosti prodajalca in na nastopivše višje cene opravičen, da zahteva popolno izpolnitev sklepa. (R. 28. III. 1916).

Ako se je moralo po pogodbi strank blago dobaviti iz izdelovalnic prodajalca in je izdelovanje po njem brez njegove krivde postalo nemogoče, ga ne zadene dolžnost, da bi moral drugod nabaviti. (R. 9. V. 1916).

18. Vpliv ustavitve prometa na dobavno dolžnost.

Dokler je ustavitev poštnega in železniškega prometa s kako kronovino le vsled vojaških vzrokov izdana provizorična naredba, nima praviloma na dobavno dolžnost nikakega vpliva.

Če je bil pa vsled sovražnega vpada v dotično ozemlje vsak promet med pogodnikoma in zlasti ob dobavnem roku za negotov čas nemogoč, razveljavi vsled tega dana dobavna nemožnost pogodbo, in sicer končnoveljavno. Nasprotno mnenje bi pri obsegu današnje trgovine in pri razširjenju vojaških operacij vojne na mnogih frontah lahko v zadnjih konsekvencah dovedlo do tega, da bi se včasih tudi znatne blagovne množine morale za daljši čas imobilizirati in odtegniti hudo prizadetemu domačemu trgu, kar bi v najugodnejšem slučaju imelo za posledico znatno zvišanje cen tega blaga, torej povzročilo stanje, ki mu je vojna zakonodaja odločno proti delovala. (R. 1. VIII. 1916).

Trajna nemožnost občevanja (prometa) prodajalca s kupcem, ki je ob času dobavnega sklepa stanoval v gališkem mestu, ki je je pozneje sovražnik zasedel, oprosti prvega dobavne dolžnosti, razen če ne bi kupec zapadlo dobavo zahteval še pred nastopom prometne ustavitve. Še le po treh mesecih po nastopu zapadlega roka pod okolnostmi tega slučaja stavljen zahteva, da se pogodba izpolni, se pri današnjih trgovskih razmerah ne more smatrati kot primeren rok kljub temu, da kupcu ni treba odpoklicati oziroma terjati blago in tudi ne zastopati nemožnost prometa s prodajalcem. Predležeci slučaj zadene izključno kupca in se ne more prevaliti na prodajalca, ki se je pod danimi razmerami čutil prostega dobavne dolžnosti, ne da bi s tem kršil dobre nрави med trgovci. (R. 1. VIII. in 4. VII. 1916).

Ako je ob času dogovorjenega dobavnega roka promet med krajem izpolnitve (podružnica prodajalca) in krajem namembe vsled vojnih dogodkov za nedoločen čas prekinjen in prodajalec s tem oviran, pripravljen blago pravočasno poslati na kraj namembe, nastopi za prodajalca, če kupec v današnjim trgovskim

razmeram primernem času in kljub poznanju izpolnitvene ovire ne razpolaga z blagom, nele oprostitev, držati se dobavnega časa, ampak sploh oprostitev dobave in nadomestilne dolžnosti. (R. 4. VII. 1916).

(Dalje.)

Iz blagovnega znanstva.

Piše H. Sevar.

(Dalje.)

Soda, (Natrium carbonicum = Na_2CO_3 = Kohlensaures Natrium) ali natrijev karbonat je glavna sestavina pepela, nekih morskih in jezerskih rastlin, n. pr. Kelp, Varec soda, Barilla itd.

Razstopljena v vodi se nahaja n. pr. v natronskih jezerih v Egiptu, suha je znana pod imenom „Trona“, v Owenowem jezeru v Kaliforniji pod imenom „Urao“, dalje kot bel prah „Széksó, semintja okoli Debrecina na Ogrskem.

Soda ima velike, lepe kristale umetno narejene, ki pa se v suhem zraku hitro razprše v bel prah, ker jim voda izhlapeva. — Soda je močnega, lužnatega okusa, trdote je 1—2, gostote pa ima 1.5.

Ako sodo polijemo s kislino, zašumi ta vsled ogljenčeve kisline.

Ako jo damo v plamen, tedaj plamen od natrija porumeni. Ako jo segrejemo, se najprej raztali, potem izgubi svojo kristalno vodo ter dobimo kalcinirano sodo.

Svojčas so narejali sodo le iz preje omenjenih rastlin (naravnih produktov), dandanes pa jo proizvajajo na več umetnih načinov v kemičnih tovarnah iz natrijevega klorida, ali kuhinjske soli.

Ako kuhamo raztopino sode z ugašenim apnom, ter ji odlijemo nesnago, ki se je usedla na dnu, dobimo lug jedkega natrona in če ta lug izparimo, dobimo belo tvarino, ki jo vlijejo v železne posode ter pride pod imenom jedke sode ali kristalizirane kavstične sode (Natriumhydrat) (Ätznatron) v promet, ki še vsebuje 22% vode. Če segrejemo to kavstično sodo nad 100°C , izgubi vso kristalno vodo ter dobimo naposled takozv. kalcinirano sodo.

Če dovajamo sodini raztopini ogljenčevega dioksida, dobimo: primaren natrijev karbonat ali sodo bikarbona (NaHCO_3), to je bel, kristalast prašek, ki se rabi v zdravilstvu in za šumeče hladilne pižaje.

Jedki natron (NaHO = Natriumhydrat) spada med močne lužnine, baze, ki delujejo kislina nasprotno, ter od kisline rdeči lakmusov papir zopet pobarvajo modro.

Vporablja se pri izdelovanju sode, mila, raznih barv, lesene celuloze v papirnicah itd.

Sodo rabimo za pranje, za pridobivanje stekla, v barvarstvu, za beljenje itd.

Največ sode proizvaja Angleška, potem Nemčija in Avstrija v Aussigu na Labi.

Od l. 1857 naprej se izdelujejo velike množine sode in jedkega natrona iz krýolitha, ki ga kopljejo na Grönlandskem.

Za izdelovanje sodavice (sodavode), se ne jemlje ogljenčeva kislina sode, temveč zmleto kreda ali magnezit s pomočjo vodene žveplene kisline.

Boraks ($\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_7$ = Natrium borat) se nahaja v naravi v nekaterih tibetskih jezerih, kot sol tetraborove kisline, v brezbarvnih kristalih. Kot surovina (sol) pod imenom „Tinkal“ se je uvažal iz Tibeta v južni Aziji.

Boraks ima slab, lužnat okus ter se v vodi topi, na zraku pa sprhne v bel prah, v ognju se namimlje kakor goba in se raztali na svetlo steklenasto tvarino, takozv. boraksovo steklo.

V trgovini se nahaja danes največ umetno napravljenega boraksa iz borove kisline in sode!

Boraks vsebuje kislino, v podobi drobnih, belih kristalov ter pobarva plamen zeleno, a dobivajo jo v naravi v bližini vulkanov pod imenom „sasolin“.

Na Toskanskem so vrelci solne kisline, ki imajo v sebi tudi nekoliko borove kisline ter jih izrabljajo, da dobé borovo kislino!

Velike množine boraksa dobavljajo iz raznih borovih mineralij, ki se nahajajo v Stasfurtu, dalje na Kavkazu in v Italiji.

Boraks uporabljajo v zdravilstvu, kosmetiki, pri izdelovanju barvanje steklenine, porcelana in emajla, posebno pa za zvarjanje ali lotanje kovinskih kosov, ker rjó razkroji in očisti dotične kose in mesta, ki se imajo zväríti ter jih ohrani svitile.

Dalje se rabi v analitični kemiji, kajti raztopljen boraks daje v zanjki platinove žice, brezbarven, prozoren borakov biser; v tem biseru se topé oksidi kovin in ga značilno pobarvajo; n. pr. z bakrenim oksidom pretaljeni biser postane moder, s kromovim zelen, z manganovim vijoličast in tako more kemik določati kovine.

Pepelika, potošelj ali kalijev karbonat (K_2CO_3 = Pottasche) je čist kalij, srebrnobela tvarina, rudnina ali kovina, kakor vosek mehka, z lužnatim okusom, se na zraku raztaplja (oksidira) in se prevleče z rujavo površino, skorjo, v plamenu zgori z vijoličastim plamenom, kakor vse kalijeve spojine.

V kislini šumi ta sol (ogljenčeva kislina), vijoličasta barva se pa pri navzočnosti navadne (natrijeve) soli zakrije in jo šele vidimo, če jo držimo pred plamen in gledamo, opazujemo skozi temnomodro steklo, ki nato žolti plamen razhlapajočega natrija zakrije.

Ako kuhamo raztopino pepelike z ugašenim apnom, dobimo kalijev lug (Ätzlauge), ki je najmočnejša baza, ki razjeda in uniči organske snovi; in če kalijev lug razhlapiamo, dobimo v tankih palčicah takoz. jedki kalij (Ätzstein.)

Jedki kalij rabijo v laboratorijih za pridobivanje usedin, v zdravilstvu se rabi kot razjedalno sredstvo (lapis causticus.)

Pepeliko rabijo tudi kakor sodo za pranje itd.

Kalijeve soli uporabljajo razen za pepeliko tudi za napravo umetnih gnojil.

Dosedaj največja, naravna, svetovna ležišča raznih kalijevih soli so našli ter pričeli kopati l. 1860 v Stassfurtu v solitarnah in pričeli na tovarniški način izrabljati z očiščenjem prekrystalizacije.

Poleg kalijeve soli se vedno nahajajo še druge vrste kamnatih soli n. pr. kajnit, šenit, karnelit, sylvinit itd.

Kajnit rabijo za umetna gnojila, iz karnelita narejajo klorkalij itd. Največji, da svetovni promet kalijeve soli, ki se rabi za umetna gnojila se nahaja dosedaj v Stassfurtu na Nemškem!

Nekatera manjša skladišča kalijeve soli in rudniki se nahajajo tudi pri Kaluszu v Galiciji, dalje pri Mamanu v Perziji in na severni strani Pendšaba.

Solitar. (Salpeter.)

Razločujemo dve vrsti solitarja in sicer:

Kalijev solitar ali kalijev nitrat = $(K NO_3)$ (der Kaliumsalpeter) in Čilski ali natrijev solitar = $(Na NO_3)$ (der Natriumsalpeter.)

Kalijev solitar se dela povsod, koder na zraku gnijo živalske tvarine in po zatohlih krajih.

Na vlažnem zidovju in kamnu se prikaže solitar kakor bel prah ali tenka skorja.

Prirodnega solitra je mnogo na raznih krajih.

Veliko se ga dovaža iz Indije (ob reki Ganges), iz Egipta, Ceylona, iz Ruskega ob reki Volgi, pri nas posebno na Ogrskem ob reki Tisi, so prostrane pokrajine kjer se vsakoletno pokrijejo tla s prašnim solitarjem, ki se skupaj zmete in v vroči vodi izpari ter očisti; iz take raztopine dobimo velike bele kristale, ki se na zraku ne raztopeniti ne odvolgnejo.

Solitar je 2 trdot stopnje ter je dvakrat težji od vode.

Čisti solitar sestoji iz solitrove kisline in kalija, ima brezbarvne, prozorne, podolgasto stebraste kristale, slanega okusa, ki obenem hladi.

Ker kalijev solitar na zraku ne odvolgne, ne vpija vlage ter je izdatno oksidacijsko sredstvo, ga rabijo za izdelovanje smodnika in za umetni ogenj.

Čilski solitar ali natrijev nitrat (soli solitarnih kislin zovejo se nitrati), se nahaja na zapad-

nem obrežju Južne Amerike (Peru) v velikanskih množinah kakor ruda.

Natrijev nitrat ima vsa enaka svojstva kakor kalijev nitrat, samo s tem razločkom, da je higroskopičen, (to je da vlago, mokroto vpija in se potem moker razleze (razmoči), zato ni poraben za smodnik.

Navadni smodnik (Schießpulver) je zmes 75% kalij, solitra. 12% žvepla in 13% lesenega oglja.

Razen za smodnik in bengalični ogenj rabijo solitar tudi za rakete, solitarno kislino, ki rabi v kovinskem obrtu in zdravilstvu, za nasolenje mesa in za umetna gnojila.

Amonijeve soli.

Amonijeve soli, kakor tudi solitar nastanejo na krajih kjer trohnijo živalski ostanki ali odpadci. Nekateri od teh se prodajajo v trgovini; važne so:

1.) Salmijakova sol ali amonijev klorid $(N H_4 Cl)$, dobimo v trgovini kot trdno, belo prosojno snov, v velikih vlaknato kristalnih kosih ali hlebcih, (pogačah) ali pa kot bela kristalna sol v prašku, ki se v vodi prav rada topi in ima zelo slan okus; trdoto ima 2. stopnje in 1.7 specif. gostote, ter na ognju čisto izhlapi.

Salmijakovo sol pridobivajo iz plinske vode plinarn ali iz razkrajn pri destilacije živalskih snovi.

Salmijak se uporablja v zdravilstvu, v tehniki za pridobivanje salmijakovca ali amonijaka, za polnitev Lenclachevega galvanskega elementa in slednjič ga neobhodno rabijo kleparji za lotanje, spajanje ali zlimanje kovin in ploščevin.

2.) Salmijakovec (Salmiakgeist) je razstopina amonijakovega klorida s živim apnom.

Segreta voda pri 40° C vpija hlastno amonijak, ki se čisto brezbarvno izloči v ostrodišeč plin, ki nam zasolzi oči; tako nastane salmijakovec ali jedki amonijak. Rabi se za snaženje obleke, v barvarstvu, zdravilstvu in v različnih obrtih.

3.) Amonijeva rožena sol ali jelenova sol (Hirschhornsalz) je bela suha sol, ki ima vedno amonjakov duh.

Na ognju popolnoma izhlapi a na zraku se raztopi, zato je treba jelenovo sol vedno v dobro zaprti posodi shranjevati.

Pridobiva se nečista potom suhe destilacije iz jelenovih rogov, kosti, dlake in drugih enakih živalskih odpadkov ter dušika vsebujočih stvari.

Iz rožene soli destilirajo tudi amonijakovo vodo ali jelenovec (Hirschhorngest.)

4.) Pristni jelenovec se rabi v zdravilstvu in barvarstvu.

(Dalje prih.)

Carinstvo.

Spisal Just Piščanec.

(Dalje.)

Št. 208 Sklepna odprava. Ugotovitev kosmate teže.

Kosmata teža za sklepno odpravo blaga, ki se ocarinja po kosmati teži ali po odbitku računске tare, se ugotovlja zmirom s tehtanjem na skladiščnih tehtnicah, v kolikor niso v naslednjih določenih dopustne izjeme in olajšave. Teža naj se napiše na zavoje, ako carinska sklepna odprava ne sledi neposredno za tehtanjem. O tehtanju kosmate teže vodijo organi, katerim je tehtanje poverjeno, posebne tehtalne knjige v dveh s pavziranjem napravljenih izgotovitvah. V tehtalne knjige se vpišejo uvozna številka, broj, znamenje, številka, zavijalni način in vsebina zavojev, potem njih kosmata teža. En izvod tehtalne knjige se izroči carinskemu uradu ter se oddeljen (prerezan) po uvoznih številkah prilepi na dotične prvotne deklaracije. Tehtalni listki, ki jih izgotavljajo samo registrujoče tehtnice, se, pri porabi teh, prilepijo na prvotne deklaracije.

Št. 209 Olajšave pri ugotavljanju kosmate teže.

Ob uvozu carine prostega blaga in blaga, čigar uvozna carina ne presega 7 K 50 vin. za 100 kg, se sme podvreči sklepni odpravi brez tehtanja po teži, ki jo je v tovarnem listu potrdila železnica, ako stranka ne zahteva izrečno resničnega tehtanja. Ta ugodnost se nasproti proveniencam iz držav, ki ne dovoljuje reciprocitete, celoma ali deloma odvzame.

S poskusnim tehtanjem, to je s tehtanjem nekaterih komadov izbranih brez vpliva stranke, se carinski urad lahko zadovolji: a) pri blagu, čigar uvozna carina ne presega 7 K 50 v za 100 kg, dalje pri mineralnih oljih tarif. razr. XXI, ako je teža istega navedena v prvotni deklaraciji ali v posebnem težinem seznamku za vsak tovor posebej; b) pri predmetih, ki so, n. pr. železniške tračnice, kolesni venci, kolesne osi itd., iz enake tvarine in enake konstrukcije ali pri blagu, ki prihaja v egaliziranih vrečah tako, da se skupna teža more zračunati na podlagi tehtanja enega dela (kosa) pošiljatve; c) pri prostem, t. j. nezavito uvoznem blagu (n. pr. surovo železo), ki se ob uvozu ocarinja po kosmati teži, ako je naloženo na več tovarnih vozeh ter je teža blagovne pošiljatve navedena ne samo skupaj, temveč tudi po posameznih vozovih. V takem primeru zadostuje, da se dožene teža vsebine nekaterih voz; č) v primerih, v katerih je razkladanje in nakladanje blaga zdru-

ženo z velikimi težkočami in nevarnostjo poškodbe, ako se vložé seznamki teže posameznih kosov ter potrdi tehtanje nekaterih tovorov resničnost teh navedeb.

Če se v enem omenjenih primerov sumi v resničnosti navedb glede teže, se mora stehtati vsa pošiljatev.

Overovljenje kosmate teže s tehtanjem na tračniški tehtnici po odbitku vozne tare, ki je železniško-uradno napisana na vozeh, je dovoljeno pri blagu enostavne tarifne kakovosti v celih vozovih in sicer: a) ako blago ni zavezano višji carini kot 7 K 50 v od 100 kg; dalje b) pri blagu

III. tar. razr. južno ovočje,	
VI. „ „ žito,	
VII. „ „ sadje, zelenjava itd.	
IX. „ „ živali, druge,	
X. „ „ živalski pridelki.	
XI. „ „ masti ali tolšče,	
XII. „ „ olja, mastna,	
117. tar. post. meso,	
XVII. tar. razr. rudnine,	
XIX. „ „ barva in strojila.	
XX. „ „ gumi in smolci,	
XXI. „ „ rudninska olja itd.	
XXXIV. „ „ leseno blago,	
XXXV. „ „ steklo in stekleno blago,	
XXXVI. „ „ kameneno blago,	
XXXVII. „ „ glinasto blago,	
XXXVIII. „ „ železnina,	
XXXIX. „ „ navadne kovine in blago iz njih,	
XL. „ „ stroji,	

v kolikor niso zvezane
višji carini kot 40 K.

poleg gornjih tudi: električni stroji tar. post. 539, kabel tar. post. 544, akumulatorji tar. post. 545, električno ogelje tar. post. 546, avtomobili tar. post. 553, tehtnice in sestavine tehtnic tar. post. 578, kemijske pomožne snovi in kemijski pridelki tar. razr. XLVI, oljne pokosti tar. post. 629, lakove pokosti tar. post. 624, milo, navadno tar. post. 637 a);

c) pri drugem blagu z dovoljenjem carinskega urada, ako provzroča tehtanje na skladiščnih tehtnicah vsled velikosti ali teže predmetov ali vsled drugih okolnosti neprimerne težkoče ali tehtno škodo za blago;

č) pri tekočinah, ki se uvažajo v posebnih za njih prevažanje nalašč prirejenih vozovih (cisternah itd.) brez daljnjega ovoja, v svrhu ugotovljenja za zaračunitev tarnega odbitka merodajne čiste teže.

V zmislu teh določb se sme tudi postopati, ako se pri pošiljativah nahajajo priklade blaga drugih tarifnih postavk, oziroma v drugih ovojih;

v takih primerih se prinaklade morajo posebej podvreči ugotovitvi kosmate teže. Carinski urad sme odreči pripoznanje železniško-uradno zaznamovane tare vozov, ako so dani pomisleki o nje pravilnosti, n. pr. pri nedostatku posameznih opravnih delov vsled vremenskih vplivov itd.; istotako sme stranka zahtevati tehtanje tovora, vsekakor, ako se to da izvršiti. V primeru ugotavljanja teže po odbitku vozne tare od kosmate teže naloženega voza, je dopustno odbiti, poleg zaznamovane tare voza tudi za pripadke smatrana vozna pokrivala, nakladalna sredstva, predloge, podloge itd., ako se je njih teža železniško-uradno ugotovila ter je zaznamovana na nakladalnih sredstvih ali vsaj na tovrnem listu. Drugače je pa stranki na voljo dano zahtevati identifikacijo nakladalnih sredstev o priliki ocarinjevanja ter jih po razložbi zopet staviti ocarinjevalnemu carinskemu uradu; v teh primerih je ocarinjevalni urad pooblaščen za povračilo carine ne glede na višino zneska.

Ako je dopuščena ugotovitev kosmate teže po odbitku tare voza, se sme za podlago zračunavanja ocarinjevalne teže vzeti tudi teža, ki so jo železniško-uradno dognali na kaki predpostaji domači ali tujezemski železniški organi ter izkazali na tovrnem listu, v kolikor ni pomisleka o nje pravilnosti. Pripoznanje samolastne teže vozov, ki so jo od slučaja do slučaja ugotovili domači ali tujezemski železniški organi, se sme preklicati nasproti onim državam, ki ne dovoljujejo reciprocitete. Enako si smejo železnica, razpolagatelj z blagom ali carinski urad pridržati tehtanje naloženega in praznega voza ali blaga samega na namembni postaji po carinsko zapriseženih železniških organih ali pri prejemniku po nastavljenih finančne straže v svrhu slučajne naknadne poprave ocarinjevanje carinske teže. V poslednjem primeru se železnici naznani čas tehtanja. Popravek carine, ki bi vsled tega nastal, izvrši odpravni carinski urad. Carinski uradi so upravičeni preizkusiti od časa do časa pravilnost teže, zaznamovane na železniških vozovih, prepričati se o rednem stanju tračniških tehtnic, v slučaju tehtnih pomanjkanj zahtevati odpravo nedostatkov in v posebnih slučajih prepovedati daljno porabo voza za prevažanje carini zavezanega blaga do odprave nedostatka.

Št. 210. Daljnje postopanje.

Prvotne deklaracije, ki se dvigajo pri carinskem uradu v namen sklepne odprave, se izrečejo železnici, drugim razpolagateljem pa proti pokazu saldiranih tovrnih listov ali te namestu-

jočih papirjev. Carinske odprave se smejo na predlog in z intervencijo železnice ali drugih razpolagateljev vršiti po oglednem izvidu ne glede na višino carinskih pristojbin in na pripadnost blaga k določenim tarifnim postavkom kakor tudi ne glede na časovno omejitev v redu odprave, ako carinski urad more brez težave dognati tarifno kakovost blaga. Ako ta podmena ne obstoji, naj železnica ali sicer razpolagatelj poizve pri stranki ob odpravi, ki se ima vršiti, ter naj na podlagi teh poizvedb predloži carinskemu uradu pisano deklaracijo; enako tudi, če se železnica ali razpolagatelj ne strinjata z oglednim izvidom.

Pri odpravi po oglednem izvidu se čista teža tovorov z blagom ene in iste kakovosti navadno ne vgotovi, temveč izračuna po določenih tarifnih postavkah. Vgotovitev resničnega netto-tehtanja v tem primeru je pripuščeno razsodbi carinskega urada. Vozne pošiljatve enotne kakovosti namenjene v sklepno odpravo pri mejnem carinskem uradu se sklepno odpravljajo, v kolikor nišo bile že prosto odpravljene o priliki vlakovne revizije, kolikor mogoče z uporabo podatkov, dobjenih pri predogledu.

(Dalje.)

Raznoterosti.

Prodaja bombažastega blaga in perilnih predmetov.

C. kr. trgovinsko ministrstvo je dovolilo, da se sme v času od 2. julija do 15. avgusta 1917 v nadrobni prodaji oddajati nadaljnja 2% pod zaporo dejanega bombažastega blaga in perilnih predmetov in sicer po stanju z dne 2. septembra 1916. To dovolilo ne obsega onega bombažastega blaga in onih perilnih predmetov, za katere je bila odrejena prisilna ponudba. V ostalem so prodajni pogoji sledeči: 1. Prodajati se sme samo posameznim, neposrednim porabnikom v množinah do največ 20 m, oziroma pol tucata pri perilu. 2. Nadrobno prodajne cene za dopuščene množine ne smejo nikakor presegati cen, ki jih je posestnik dosegel v nadrobni prodaji, predno je stopil v veljavo ukaz z dne 31. avgusta 1916. 3. O teh prodajah se morajo voditi posebni zapiski, v katere se mora kontrolnim organom, ki jih postavi c. kr. trgovinsko ministrstvo, vsak čas dovoliti vpogled. Opozarjamo posebej, da je za navedeno dobo dovoljena oddaja le 2% zalog po stanju z dne 2. septembra 1916 in ne 5% kakor v predidajočih mesecih.

*

Pošiljanje petroleja pod napačno navedbo vsebine. V

poslednjem času se je često opazilo, da se v poštnih zavitkih pošilja petrolej pod krivo navedbo vsebine. Zato se daje v splošno znanje, da so vsled § 27., 2., skupina III. poštnega reda iz leta 1916. (drž. zak. št. 317/1916) izključene od prevoza gorljive tekočine, med njimi ravno tudi petrolej, zaradi ogrožanja poštnega obrata. Kdor take stvari odda na pošto v zlic prepovedi in pri tem zamolči vsebino ali jo navede nepravilno ali netočno ali pa drugače zводи pošto, se kaznuje v zmislu točke 3. imenovanega paragrafa razen s kaznijo po dotičnih predpisih tudi z denarno globo 50 K. Razen tega je pošiljatelj odgovoren za vsako škodo na osebah in stvareh, ki je nastala iz posebnih lastnosti vsebine, ter mora jamčiti za vse tozadevne tožbe in zahteve do poštna uprave.

Prodaja platnenega blaga. C. kr. trgovinsko ministrstvo je dovolilo na predlog Vojne zveze lanene industrije za nadaljna dva meseca, od 10. julija 1917 računano, prosto porabo platnenega blaga, ki je dejano pod zaporo na podlagi §§ 3 do 5 ukaza z dne 8. maja 1917, drž. zak. štev. 205, v isti izmeri in pod istimi pogoji, kakor je bilo določeno v § 7 navedenega ukaza za prva dva meseca, računano od dneva, ko je bil ukaz razglašen.

*

Optično orodje. Glasom ministrske naredbe z dne 20. jun. štev. 270 drž. zak. si hoče vojna uprava zasigurati optično orodje v vojne svrhe. Prodaja optičnega orodja obrtnikom ter kupčija z njim med obrtniki in trgovci se zaradi tega ne vtesnuje. Natančnejši podatki so razvidni v drž. zakoniku kos C XIII.

*

Nameravano zvišanje železniških tarif. Praška trgovska zbornica se je pri železniškem ministrstvu izrekla proti zopetnemu zvišanju železniških tovornih tarif in stavila nujno prošnjo, da se pred izvedbo zvišanja tarif zaslisi trgovske zbornice. Pri tem je zbornica opozarjala na to, da so se tarife za premog, les, sladkor in gnojila svoj čas dognale in uravnale v tesnem sporazumu s prometnimi interesi in da bi bilo to postopanje tudi zdaj priporočljivo. — Sicer še nismo nič slišali, da bi se zopet zvišale tarife, toda mora že biti resnica na tem, če se taka korporacija kakor je praška zbornica že peča s to zadevo.

*

Prepovedi izvoza svile iz Švice. Iz Berna se poroča, da bo švicarska vlada v kratkem izdala prepoved izvažati svilo iz dežele.

*

Legitimna trgovina ter nabava in razdelitev blaga. V državnem zboru so poslanci stavili na ministra za ljudsko prehrano vprašanje, v katerem so opozorili, da so vsled socialnopolitičnih odredb, ki so se v vojnem času izdale, mnogi pošteno pridobivajoči stanovi bili izločeni oziroma odstranjeni od svojega delovanja ali se jih je gospodarsko docela oslabilo. K tem žrtvam vojnega gospodarstva spada tudi legitimna trgovina, katere posredovalnega delovanja ne more pogrešati noben organski gospodarski red. Zato je v korist splošnosti, če se zlasti legitimni trgovini zopet v polnem obsegu poverijo njene gospodarske funkcije in če se jo naravnost obveže, da zopet nabavlja in razdeljuje blago. Zato vprašajo ministra, če je voljan, pritegniti legitimno v trgovskih zadrugah socialno organizirano srednjo in malo trgovino k gospodarstvu onih dobrin, ki so potrebne za preživetje prebivalstva, dalje k delu v prehranjevalnem uradu in preskuševalnicah cen, in da pojasni, kateri vzroki so bili merodajni za dosedanje popolno izločitev trgovine iz gospodarstva med vojnim časom. — Minister do danes še ni odgovoril na to vprašanje, s katerim se tudi slovenski trgovci docela strinjamo. Ali je bilo treba navijanja cen, verižnih kupcij itd., ko bi se poprej obstoječim solidnim trgovcem pustil posredovalni promet v živilih in drugih predmetih? V interesu celokupnega našega narodnega gospodarstva je, da se zopet vzpostavijo prejšnje razmere bodisi tudi potom različnih central. Trgovci so oškodovani in prave dobičke iz vojne so dosegli pravzaprav oni elementi, ki so šele med vojno postali največkrat le „verižni trgovci“ in posredovalci. Dosti je bilo preklinjanja trgovcev, ki je bilo tudi opravičeno, toda žal, da so pri tem prizadeti najbolj solidni trgovci le, ker so se vrinili taki elementi v trgovino. In dočim so stari trgovci plačevali pomnožene davke, vojne pribitke in vse drugo, se za lažitrgovce, ki so zaslužili milijone, ni zmenila ne obrtna ne davčna oblast. Nemoteno, brez obrtnega lista in neobdačeni so izvrševali trgovino ter kot privatne osebe sklepali pogodbe z vojaškimi oblastmi. O tem vprašanju bi se dalo veliko govoriti in bo prišel tudi čas zato.

*

Garancijski rezervni fond posojilnic. Pod predsedstvom senatnega predsednika dr. Ploja se je pred kratkim pečalo upravno sodišče s pritožbo Gorenje savinjske posojilnice v Mozirju radi posebne pridobnine za leta 1914 do 1915. Posojilnica ima garancijski rezervni fond, čigar namen je, da se ga pritegne za pokritje izgub, ako bi rezervni fond ne zadostoval. Obresti tega fonda so se obdačile o priliki, ko se je garancijski rezervni zaklad, ker je previsoko narastel, razdelil med ustanovitelje. Proti obdačenju je posojilnica vložila priziv in pri tem povdarjala, da je smatrati garancijski rezervni fond in razdeljene zneske kot hranilne vloge, ki služijo le za pokritje morebitnih pasiv, ki se z rezervnim fondom ne morejo pokriti. Deleži ostanejo tudi nadalje last vsakočasnih imetnikov. Davčna oblast je pa v tem, da so se deleži nadalje pustili v podjetju in da imetniki ne morejo seči po njih, videla okrepitev podjetja in zvišanje glavnice, ne pa hranilne vloge. Zato govori tudi okolnost, da se garancijski rezervni fond izredno visoko obrestuje, višje kakor hranilne vloge. Pritožba navaja, da višina obresti pri presoji zadevnega vprašanja ne pride v poštev. Obenem se je tudi zastaranje ugovarjalo. Upravno sodišče je pritožbo zavrnilo, češ, da se mora garancijski rezervni fond smatrati kot glavnica in ne hranilna vloga in kot integrirajoč del skupnega premoženja posojilnice. Tudi ugovor glede zastaranja se je zavrnil.

*

Znamenje miru? V zadnjih dneh se opaža, da dohajajo na dunajske banke iz Holandske nakupna naročila na avstrijske in ogrske vrednostne papirje in zastavne liste kakor tudi za srečke. Obenem je tudi na borzi v Amsterdamu nastopilo živahno povpraševanje po avstrijskih in ogrskih državnih papirjih, ki so se vsled tega nekoliko dvignili. To se mora s pozornostjo opazovati, ker je to znamenje, da se bo naša valuta zboljšala in da se morda počasi približuje mir.

*

Gospodarska vojna Amerike proti nevtralcem. Ni dvoma, da bo predsednik Wilson izročeno mu kontrolo izvoza Združenih držav porabil v to, da čim najbolj pritisne na nevtralce. Izdana je bila že za celo vrsto ameriških predmetov splošna izvozna prepoved in le s posebnim dovoljenjem je dovoljeno kaj izvoziti. Nobena ladja ne sme brez takega dovoljenja zapustiti ameriških pristanišč in Wilson hoče, da nevtralci sploh ne bodo mogli živiti izvažati v osrednje države, ker ne bodo niti od entente niti od Amerike ničesar dobili. V prvi vrsti je prepoved naperjena proti Holandski in Skandinaviji, pa tudi proti Švici. Da bo pri nevtralnih državah, ki so se od pričetka vojne držale striktno nevtralnosti to izzvalo protipritisk, je brez dvoma. Iz Holandske prihajajo vesti, da se že pogaja s Skandinavijo, da bi se izvoz živil na Angleško sploh ustavil. Če doslej ni mogla ententa preprečiti trgovskega prometa med nevtralcem in osrednjimi državami, se Ameriki tudi ne bo posrečilo.

*

Davek na vojne dobičke se obravnava v državnem zboru. Ko bo tozadevni zakon izšel, se bomo natančneje bavili z njim. Seveda bodo davčni postavki višji kakor doslej.

Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 pomočnik, 8 prodajalk, 2 učenca in 2 učenki. — Službe išče: 7 kontoristk, 11 pomočnikov, 35 prodajalk, 13 učencev in 8 učenk. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vinko Majdič
lastnik valjčnega mlina v Kranju.
Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da ima v založbi še sledeče
knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sotrudniku nujno potrebne.

Kmetska posojilnica
- ljubljanske okolice -
v Ljubljani

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

 4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Zamaške

nove in stare

== kupi ==

vsako množino tvrdka

Ljubljanska

industrija probkovih zamaškov

Jelačin & Co.

Ljubljana.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikanski
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev

LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica : K 8,000.000.—.

Podružnica Ljubljana.

Rezerve. okrog K 1,000.000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4 1/2 %.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE in PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

Centrala:
Trst.

Podružnice:

Dubrovnik
Dunaj
Kotor
Metković
Opatija
Spljet
Šibenik
Zadar

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PPEVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Trgovina
s špecerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI t. č. v Ljubljani in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8,000.000.—. Rez. zaklad K 1,400.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

— Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. —

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4% čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

**„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za
kavne surogate v Ljubljani**

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!
Mestna hranilnica ljubljanska,

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1916 vlog	K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil	K 30,600.000.—
rezervnega zaklada	K 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4%.

— večje in nestalne vloge pa po dogovoru. —

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% ozrioma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) Država in državni dolgovi.
- 2.) *R. Dolenc*: Kako se napravi izborni jabolčnik.
- 3.) *H. Sevar*: Iz blagovnega znanstva. (Dalje.)
- 4.) *J. Piščanec*: Carinstvo. (Dalje.)
- 5.) Raznoterosti:

Zahteva po zopetnih objavah bančnih izkazov. — Izkaz članov „Slovenske Matice“. — Rumunska žetev. — Prevezne cene za žito. — Uravnavanje prometa s

svečarji. — Pomen delavske knjižice. — Naknadno kolekovani tovorni listi. — Sadje v Srbiji. — Bankovci za 50 K. — Maksimalne cene za jabolka in češplje. — Ruska zunanja trgovina. — Promet kavinih surrogatov iz fig in lupin. — Zopora in cena krompirja. — Naraščanje uvoza na Ruskem.

6.) Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravišтво: Ljubljana, „Narodni dom“.

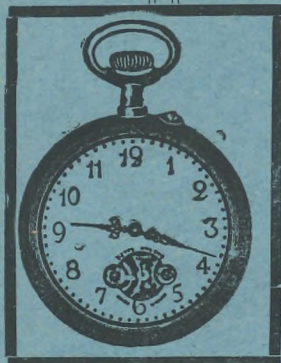

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana štev. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje ::
blaga na vse kraje
sveta ter največja
eksportna trdka.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terege dobite za-
stoj in poštnine
prosto.

Lasna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška „IKO“
znamka

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Duajski cesti štev. 13
priporoča svojo izbornu zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.
Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

**Škatlje
Kartoni**

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan
v Ljubljani.

SLOVENSKI **TRGOVSKI VESTNIK.**

Glasilo slov. trговskega društva „Merkur“, „Slov. trговskega društva v Celju“ in „Slov. trговskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, dne 15. avgusta 1917.

Štev. 8.

Država in državni dolgovi.

Vsakdo si misli: da bi le bilo že konec te grozovite vojne! Nismo pa še zmožni, da bi mislili na posledice, kajti gospodarstvo vsake države, ki je zapletena v vojno, je tako izpodkopano, da ga ni mogoče primerjati s posledicami kake druge vojne. Nič ne vemo, kdo bo plačal obresti za milijarde državnih dolgov oziroma še amortizacijo. Bodočnost je v tem oziru nejasna, le toliko se ve, da bo narodnogospodarska vloga države vse drugačna kakor pred vojno.

Sociologi in finančniki izražajo svoje misli o tej bodočnosti in izšlo je že več tozadevnih brošur. Med njimi je gotovo ozira vredna Goldscheid-ova brošura „Staatssozialismus oder Staatskapitalismus“. Iz te brošure posnamemo nekaj misli, ki so vredne vpoštevanja in premišljevanja.

Pred vojno je stala država v nasprotnem razmerju k posameznemu gospodarstvu. Politično je bila najvišja sila, gospodarsko pa brez moči in brez premoženja, pravzaprav brez vsakega imetja. Navezana je bila na davke posameznih gospodarstev takorekoč kot prosjak pri posameznih gospodarstvih.

Goldscheid je mnenja, da to ni prav, ampak da je treba državo izpremeniti v močno kapitalno državo, ki bi sama postala prvi in največji kapitalist v deželi in bi ne bila več odvisna od davkov in drugih dajatev. Razvoj zahteva državni kapitalizem namesto državnega fiskalizma.

Ta razvoj je naravnost prisiljen vsled zadolženja države med vojno. V Nemčiji bodo državni dolgovi ob mirovnem sklepu n. pr. presejali tretjino vsega narodnega premoženja. Vsled tega je država gospodarsko postala vse kaj drugega, zato se mora tudi njen duševni značaj temeljito spremeniti. Prva in najnujnejša zahteva je torej reforma državnega gospodarstva.

Vojna se je na dvojni način pokazala kot zbirateljica kapitala največje sile: zvarila je neizmerne kapitalne množine v rokah posameznikov, obenem pa

je državi natovorila velikanske vsote „negativnega“ kapitala v obliki dolgov. Država je postala odvisna od zasebnikov še bolj kot poprej, takorekoč suženj posameznega gospodarstva.

Ali je to zadolženje resnično zlo? pravi Goldscheid. Prava izguba v vojni je zmanjšanje dobrin naturalnega gospodarstva, tu je res zmanjšanje imetja. Državni dolg — vsaj dokler je naložen v tuzemstvu — je samo premaknitev imetja, ki je večji del prebivalstvo napravila ubožnejšega, drugi manjši del pa za prav toliko bogatejšega. S tega stališča torej zlo ni neozdravljivo: Država mora le skušati, da si najmanj toliko posameznih gospodarstev prisvoji, kolikor je potrebno za pokritje dolga. To prisvojitvev imenuje Goldscheid rekapitaliziranje ali repropriacija — ta napravi državo za lastnika, za največjega kapitalista v deželi. Vzemši, da znaša državni dolg tretjino narodovega premoženja, bi moral vsak posestnik tretjino svoje posesti v naravi ali po vrednosti kot enkratno dajatev dati državi, država bi imela tretjino narodovega premoženja, bi sama gospodarila in izkoriščala ter s tem poravnala dolžne obresti. Posameznik bi ne oddajal več vsako leto tretjino svojih dohodkov ali posesti v obliki davkov, kar je nadležno in sitno, ampak bi se z oddajo tretjine svojega temeljnega premoženja enkrat za vselej odkupil.

S tem bi se odstranil zelo nasprotujoč si pojav, da bi država neznansko ubožala, obenem pa posamezni državljani gorostasno obogateli. Zmotno je, označiti vsoto vseh posameznih imovin kot narodno premoženje, čeprav nima država kot vtelesenje vsega ničesar. Le v podobi je vsota vsega imetja posameznikov narodno premoženje, nasprotno je pa državni dolg v pravem pomenu besede narodni dolg, dolg vsega naroda, ki ga ima poslednji tudi nositi. In ta dolg dela narodno skupnost in državo na poniževalen način odvisni od posameznega premoženja.

Vseskoz socialno mišljen državni kapitalizem bi usposobil državo, da bi se od najpotrtejšega nositelja „negativnega kapitala“ dvignila do najsilnejšega

tvoritelja pozitivnega kapitala. S tem šele bi kot največji kapitalist države pridobila moč čez privatni kapitalizem. Vsi drugi predlogi merijo na to, z zvišanjem davkov in dajatev od dohodkov, prometa in porabe dobiti pokritje za neizmerno narasle tekoče izdatke. Mesto tega naj bi finančna politika delala nato, da vzpostavi ravnotežje med državnimi dolgovi in državno imovino in reši s tem države na en mah iz dolgovnega suženjstva in odvisnosti dohodkov privatnih gospodarstev. Le z denarnimi davki, tudi s premoženjskimi davki in denarjem se to ne da doseči. Sistem davkov samih je treba odpraviti. Indirektne dajatve, pa tudi monopoli, in celo direktni davki učinkujejo na zvišanje cen in se prevale na mase, zato zgrešijo svoj cilj. Poleg tega postane država, čimbolj pravično in rastoče uravna davke, še bolj deležna pri privatnem nakopičenju kapitala. Tako učinkuje proslavljeno pravičnejše obdačenje vendarle v fiskaličnem mislu na naraščanje zasebnih premoženj.

Nazor gospodujočih krogov o državi je danes docela nasprotujoč: državo proslavljajo kakor je, politično kot najpopolnejši stvor, gospodarsko jo pa gledajo z največim preziranjem. V tej točki so pa prijatelji države na križpotju. Razvoj države do največje politične delazmožnosti je vezan na pogoj, da se ustanovi državni kapital največjega obsega in da se državo oprosti dolgov.

Ravno kdor je vsled vojnih izkušenj prepričan o tem, da pristoji v bodoče državi zelo močno stališče v družbi in narodnem gospodarstvu, se mora z vso vnemo zavzeti, da se državo oprosti kuratele zasebnega gospodarstva. Še tako dalekosežni davki na vojne dobičke, še tako visoke tekoče oddaje premoženja, celo za ceno novega zadolženja uvedeni novi monopoli ne izpremenijo zla. Le prisvojitve enega dela zasebnih premoženj da državi ono gospodarsko in moralično silo, da bo lahko izpopolnila naloge mirovnega časa.

Vsi predlogi in misli Goldscheidove brošure merijo torej nato, naj postane država po prisvojitvi dela privatnega imetja največji gospodar, največji kapitalist v državi in da je le tako najbolj uspešna rešitev, kako razdolžiti državo po končani vojni.

Vprašanje je pa, ali je država sposobna za tako nalogo? Ali niso izkušnje pokazale, da so zasebna gospodarstva uspešnejša kot državna? To so vprašanja, o katerih pa ne bomo razpravljali, zadostuje naj, da registriramo enega nebroj problemov, ki se pečajo z vprašanjem: kako in kam nas dovedejo milijarde državnih dolgov.

Kako se napravi izborni jabolčnik.

Spisal R. Dolénc.

Letos je v dostih krajih jako dobra letina za jabolka. Večina se jih bo vkuhala, posušila in konseviralala za hrano, vendar se bo tudi veliko jabolk porabilo za pijačo, ker je vino tako drago. Kako izborna, pravemu grozdnemu vinu podobna pijača, torej jabolčni mošt ali jabolčnik, se da iz jabolk napraviti, dokazuje sledeči dogodek.

Ko sem bil še vodja kmetijske šole na Grmu, in so neko leto jabolka prav dobro obrodila, sem sklenil nekoliko jabolčnika tako napraviti, da bi bil po okusu kolikor največ mogoče podoben pravemu vinu. To se mi je popolnoma posrečilo, kar naj dokaže naslednje. Prihodnje leto je namreč nadzoroval zavod gosp. Edmund Mach, dvorni svetnik v poljedelskem ministrstvu na Dunaju. Mož je bil odličen vinski veščak, kajti dovršil je slovečo vinarsko šolo v Klosterneuburgu in nato je postal ravnatelj deželne vinarske in sadjarske šole v St. Michele na Tirolskem.

Pri tej priliki smo šli tudi v šolsko klet vino pokušat. Kakor je pri pokušnjah vin v kletih že navada, dal sem gospodu najprej po mojem mnenju najslabše vino pokušiti, namreč — jabolčnik. To sem pa seveda storil, ne da bi mu naprej povedal, kako vino da pokuša. Ko mož vino (jabolčnik) kaj vestno poskusi, se prijazno namuzne ter reče: „O, to je pa nekaj finega, posebno fin buké ima to vino, ali ni znabiti rizling?“ Bil sem pri tej priložnosti seveda v majhni zadregi, in v tej sem odgovoril, da bom šele potem povedal, kako vino da je v dotičnem sodu, ko bomo še druga vina pokušali. No, in tako se je tudi zgodilo. Po pokušanju vseh ostalih vin, me je vprašal gospod dvorni svetnik, kako vino je bila prva pokušnja? Odgovoril sem mu smeje se: „Gospod dvorni svetnik, to je naš lanski jabolčnik.“ Tega pa nikakor ni hotel verjeti, toda ko je to tudi navzoči gospod drugi učitelj zavoda potrdil in v prinesenem kletarskem zapisniku tudi pokazal, se ni mogel načuditi dobroti jabolčnika in vprašal me je, kako je bil jabolčnik napravljen. To sem mu povedal in svetnik pa si je v kratkem v notes zabeležil napravo, češ: „To moram v St. Michele sporočiti, da bodo tudi tam istotako z napravo jabolčnika postopali.“ No, napravljen je bil pa dotični jabolčnik tako-le: Dobrih štirinajst dni pred pričetkom trgatve sem dal dotična jabolka obrati. To se je pa moralo tako vršiti, da so bila jabolka manj ko le mogoče poškodovana, to je ranjena ali otolčena. Obrana jabolka so potem ležala da so se, kakor pravimo „zmedila“ (dozorela) v zračnem podstrešju, v 30 do 40 cm debelih plasteh. Ko smo bili s trgatvijo že skoro gotovi, smo kar mogoče fina jabolka odbrali, namreč vsa gnila zavrgli, nagnita

pa skrbno obrezali, potem na posebnem sadnem mlinu zmeli, v stiskalnici pa kar le mogoče dobro stisnili ali sprešali. Tako dobljeni mošt smo potem zlili takoj na ravno stisneno, še nič pokipele grozdne tropine, na katerih je potem brez dotike zraka pod kipelno veho jabolčnik pokipel. Ko se je to zgodilo, odtočili smo dokipeli mošt; tropine pa kar le mogoče stisnili to je sprešali ter vso prešenino moštu dolili.

Tu navedeno zaprto kipenje pod kipelno veho se izvrši na najprostejši način v z vratci opremljenem polovnjaku, barigli, sodu tako-le: Na vratca se pribije čez čepno luknjo ali primerno kositarsko cedilo, ali pa snažno, majhno, iz lubja oproščenih vejic narejeno metlico. V posodo samo spravi se skozi vratca grozdne tropine ter nato posodo zapre. Skozi veho se pa potem naliva sadni mošt tako dolgo v sod, da ga manjka v njem le še za dobro veliko ped, nakar se v veho samo, popolnoma trdno kipelno veho zatakne.

Na ta način mogli bi se v naših nevinorodnih krajih, recimo na Gorenjskem ali pa na Pivki kaj fini jabolčnik, še celo hruškovec ali — tepkovec — napravljati, ako bi se tja iz Dolenjskega ali pa Vipave grozdne tropine dobile. Te kaže pa takole prepeljavati. Vzame se sod od cementa, katerega se fino opere, potem pa kar le mogoče trdno s tropinami natlači — to s pomočjo primerne kola — ter zabije. Tako odposlane tropine so lahko brez vse škode tudi 8 dni na potu, ne da bi se kaj pokvarile.

Glede naprave hruškovca, tepkovca — moram še omeniti, da se mora iz njih že takrat mošt napraviti, ko pričnejo nekatere z drevesa padati. Popolnoma dozorele, torej že mehke tepke dajejo veliko presladak tepkovec, ki se nikakor noče izčistiti, drži se pa tudi ne.

Ko bi se pri nas tako sadni mošt napravljaj, točilo bi se ga brezdvomno tudi po gostilnah, kakor je to na Avstrijskem, Štajerskem itd. običajno.

Iz blagovnega znanstva.

Piše H. Sevar.

(Dalje.)

Galun (Alumen — Alaun).

Pod tem imenom spoznavamo v trgovini, kakor v kemiji več vrst dvostrokih (izomorfnih) soli.

V prirodi se le redko nahaja kot belkast posip ali pôprh na nekaterih razpadajočih kamenih, posebno na lávah.

Takisto se nahaja na rujavem premogu in na skriljavcih, v katerih je nadrobljen železni kršec, in take skriljavce zovemo raditega tudi galunske skriljavce (Alaunschiefer). Izdeluje se tudi iz mehko-rujave galunske zemlje.

Navadni ali kalijev galun ($K_2 Al_2 SO_4$) ki ga največ dobivamo umetnim potom iz galunskega kamna (Alaunstein), ki vsebuje dele kalijevega galuna, ima 45-51% vode, nekoliko sladkosti in trpek okus, ki veže usta; razgret se nadimlje in pušča iz sebe vodo.

Ako ga segrejemo nad $200^\circ C$, izgubi vso vodo in dobimo takozvani žgani galun.

Galuna se lahko v topli vodi raztopi mnogo več nego v hladni in ko se raztopina ohladi, se izloča galun v lepo kristaliziranih oktaedrih.

Topljeni galun uporabljajo v zdravilstvu za ustavljanje krvi in za grgranje. Galuni so vedno izomorfne soli, ki se rabijo v barvarstvu, strojarstvu in pri belem strojarstvu (krznarstvu) za krzno, dalje pri izdelovanju papirja, ker postane po njem lepilo (klej — lim) netopljivo, za čiščenje različnih tekočin in žganja, za trjenje sadre itd.

Namesto kalijevega galuna se rabi danes večina le amonijev galun (Amoniakalaun), ki ima 49.62% vode ter ga izdelujejo iz amonijevega sulfata.

Amonijev sulfat napravljajo v plinarnah iz amonijeve vode, ki jo dobe pri čiščenju plina.

Kristalizira enako kalijevemu galunu, samo da se lažje v vodi raztaplja ali žgan se pretvori v žgani galun in če poslednjega še hujše žarimo, dobimo samo še ostanek glinice (Tonerde).

Dalje se dobiva tudi še natrijev galun (der Natronalaun), ki je prejšnjima enak po zunanosti.

Na suhem zraku se kristali poizgube in raztaplja se veliko rajši v vodi kot prejšnji dve vrsti.

V trgovini ne poznajo razlike med kalijevim in amonjakovim galunom, ker si navidez odgovarjati obe vrsti glede enakosti (podobnosti); nasprotno pa je redkejša nahajajoči se natrijev galun manj vreden, ker vsebuje železo, ki se ga težko izločava, za barvanje pa mora biti železaprost galun, ker železne snovi slabo učinkujejo na stanovitnost barv.

Raditega se za gotovo porabo, posebno v barvarski industriji zahteva edinole železaprosti galun.

Med najboljše vrste spada takozvani rimski galun (Alumen romanum), ki je večinoma kubično kristaliziran ter ga izdelujejo iz nalomljenega galunskega kamna pri Tolfi v Toskani.

Enakovreden rimskemu se dobiva tudi ogrski galun v solinah pri Munkaču.

Neke bolj nalahko rdečkasto barvane vrste galun se dovaža pod imenom turški ali levantinski galun iz Male Azije v Trst.

Galun izdelujejo skoro vse evropske države. Nemški, deloma tudi angleški galun vsebuje kalij, francoski, belgijski pa ima spojen amonjak s kalijem.

Klorovo apno ($Ca [Cl O] 2 + Ca Cl_2$) der Chlorkalk).

Če spustimo klor na ugašeno apno, se spoji klor z apnom in nastane klorovo apno.

Klorovo apno je bel, navadno malo vlažen (moker) prašek ali bela brôzga s klorovim vonjem. Ako ga polijemo s kakšno kislino, izpušča zelenorumen, hudo dušič, na pljuča padajoč klorov plin. Na zraku se polagoma razleze in raztaplja. Ako se to naglo godi, tedaj lahko eksplodira.

Klor ima to svojstvo, da uničuje organske barve in mijazme; zato upotrebljajo klorno apno za beljenje bombaža, pavole, platna, papirja, spužvi in v zdravstvu tudi za izdelovanje kloroforma, ki ga rabijo zdravniki kot uspavalno sredstvo (za narkotiziranje) pri težkih kirurških operacijah in slednjič se rabi klorovo apno tudi za razkuževanje (desinficiranje).

Ker postane na svetlobi in zraku moker, izgubi klorovo moč in se pokvari, zato ga je treba v dobro zaprtih, temnih posodah shranjevati.

Klorovo apno izdelujejo dandanes na tovarniški način s posebnimi aparati, da apnu dovajajo vlažen klorov plin in se ž njim pečajo kot s postranskim obrtom v tovarnah za kristalno sodo.

Kromokisli kalij ($K_2 Cr O_4$) Chromsaureskali), prihaja v trgovino v rombskih kristalih kot navadni, nevtralni kromokisli kalij ali pa v limonovorumeni barvi kot prašek; rabi se za barvanje, za tinto in zoper gnilobo.

Pripravlja se iz kromove rude, (kamenja) (Chromseisenstein) kakor znani kalijev dikromat, ki prihaja tudi kot dvojno kromokisli kalij v lepo narančastordečih kristalih ali v rdečežoltem prašku na prodaj.

Služi nam za slikarske in anilinske barve, pri keramični ali steklarski industriji, za barvanje platna in kot oksidacijsko sredstvo pri tisku v tkanine in za nabavo kisleca. Dalje se rabi kot belež tolšči in olju ter za galvanske člene. Reagira alkalično ter je strupen.

Dobavlja se ta ruda največ v Sibiriji, na Škotskem in v Severni Ameriki, nekoliko tudi pri nas na Štajerskem, Češkem in Moravskem.

Grenka sol (žveplenokisla magnezija — $(Mg SO_4)$ Magnesiumsulfat — Bittersalz), se nahaja kot prašek, navadno pa v lasastih, v šopke zbranih, kakor svilene igle svetlih kristalih ter grenkega, solnatega okusa. Topi se rada, posebno v gorki vodi.

Dobiva se kakor obliž na kamenju in raztopljena v nekaterih mineralnih vodah, n. pr. Epsom vrelec na Angleškem, odkoder ima tudi epsomska ali angleška sol svoje ime, dalje Zaječice v Češki in pri nas v Idrijskem rudniku.

Rabi se kot zdravilno, odvajalno, kričistilno sredstvo, dalje za barvanje in napravo glauberjeve soli.

Glauberjeva sol (žveplenokisli natron) $Na_2 SO_4$) Natriumsulfat — Glaubersalz).

Sal mirabile Glauberi se nahaja v mnogih rudninskih vodah in v morski vodi, v majhnih množinah tudi v živalskih odpadnih vodah (scalnici) in v krvi. Albimist I. R. Glauber v Amsterdamu jo je iznašel v sredi XVII. stoletja.

Dobiva se iz vodene raztopine v belih kristalih. Na zraku posušena Glauberjeva sol pa razpade v bel prašek.

Okusa je hladečegrenkega in vpliva odvajalno na zaprtje organizma (telesu).

Vode prosta Glauberjeva sol t. j. kalcinirana ali sulfat se rabi v izdelovanje stekla in ultramarinskih barv itd. Raztopi se zelo nerada, v vroči vodi komaj eno tretjino.

Železna galica, zelen vitriol ali žveplenokisli železni oksidul imenujemo ono sol, ki se nahaja v čistem stanju v zelenomodrih monoklinskih kristalih, vsebujoča okoli 45% vode.

Na zraku oksidira na površju v rjavkasto bazo. Trdote je 2 stopinji.

Ako se ji s primerno gorkoto odvzame voda, se posušena spremeni v bel, žgani vitriol, in če tega pustimo dalje časa na zraku, se spremeni v rdečilo, rdeči železni oksid (Colcathr) ki se rabi kot loščilo (barva).

Kolkothar rdečilo (Caput mortuum) je lepa, krvavordeča in zelo izdatna barva.

Največ se tovarniško izdeluje zeleni vitriol na ta način, da se natrese žveplenega kršca (Schwefelkies) z njega primesmi na prostih odrih ter se ga z vodo škropi dlje časa in se tako s pristopom kisika nareja železni vitriol, ki se ga izluži, lug izpari in še vročega pretoči v posode, kjer potem kristalizira.

V prometu nahajajoči se železni vitriol je večinoma zmešan z žveplokislo soljo bakra, cinka, mangana itd.

Slabejše vrste je temnobarvasti takozvani črni vitriol. Rabi se ga za indigomodrilo, bolusovo črnilo, za nabavo Nordhausenskega (hudičevega) olja, za desinfekcije ter z vodo raztopljen služi strojarjem za počrnenje usnja in čevljarjem za podplate črniti.

Krvolužna sol (Ferrocyankalium = $K_4 Fe (CN)_6$). (gelbes Blutlaugensalz) se dobiva iz dušec vsebujočih živalskih snovi, kakor krvi, rogov, usnja itd. medtem ko se te stvari raztalijo, se tališče izluži ter pridene železni karbonat.

Ferrociankalij, ki se napravi iz tega, pride v velikih izrazitih rumenih kristalih tetragonalnega zistema v trgovino kot rumena krvolužna sol na prodaj.

Ta sol se v vodi raztopi, raztaplja se v 4 delih vode, ni otrovna, ter vpliva na človeški organizem samo odvajalno.

Ako pa krvolužno sol v zaprti posodi razžari, poštane najhujši strup, ciankalij.

Krvolužno sol rabijo za izdelovanje pariškega ali takozvanega berlinskega modrila in v barvstvu.

Pod vplivom klora se nareja rdeča krvolužna sol (rot Bl. — Ferriciankalium) rabi se v katunskem tisku.

Ciankalij (K C N.) je bela, zelo otrovna sol, že vdihan kot plin ali drugače prenešen v organizem povzroči takojšnjo smrt. V rešitev kot protistrup so takojšnja sredstva za bljuvanje in klorova voda potrebna.

Ciankalij se dobiva v trdih belih koščkih ali palčicah in ga rabijo zlatarji za raztopine galvanskega pozlačevanja in posrebrenja, pri fotografijah itd.

(Dalje.)

Carinstvo.

Spisal Just Piščanec.

(Dalje.)

Pri odpravah po oglednem izvidu si odpošiljalec lahko zagotovi preizkus tarifacije v carinsko-spornem ravnanju, ako je na prvotno deklaracijo in na tovarni list napisal naslednjo vidno zaznambo: „za ocariniti po tar. post. z K . . . v, drugače carinsko-sporno postopanje in dovoljenje, da se snamejo vzorci. Plačam morebitne preizkusne stroške, če se pritožba zavrne“. To zaznambo mora odpošiljatelj podpisati. V primeru odprave po drugi tarifni postavki nego oni, ki jo je predpisal odpošiljatelj, uvede carinski urad carinsko-sporno postopanje uradoma. Železnica ali razpolagatelj z blagom sname v sporazumu s carinskim uradom za odločitev potrebne vzorce, katere carinski urad identificira. Določba o varovanju reklamacijske pravice po odpošiljatelju se objavljajo v znanje v notranjem tarifu I. del.

Carinski uradi opremijo tovarne liste, oziroma te nadomestujejo dvigalne papirje o blagu, ki se je podvrglo sklepni odpravi, s podatki carinske odprave z vpostavko registra prejemkov i. dr. oziroma opombo „carine prosto“; tej zaznambi je pridjati uradni pečat in podpis carinskega organa. V kolikor se je brezpogojno carine prosto blago proti predpisu na tovarnem listu na odločbo carinskega urada carine prosto odpravilo že pri reviziji vlaka, mora mejni urad to na zahtevo železnice izrečno potrditi na tovarnem listu. Na tovarnih listih (dvigalnih papirjih,

cesijah) o carini zavezanem blagu mora poleg tega blagajna, ki je sprejela carinsko pristojbino, napisati opombo „carinsko odpravljeno“ ter pridjati podpis dotičnega uradnika. Po kakovosti nadaljnega carinskega ravnanja se izpolnilni podatki (carinsko oproščenje, oziroma postavka registra prejemkov, zabeležnega registra i. t. d.) vpišejo v vlakovne, oziroma napovedne liste. Carinski uradi so pooblaščenj povrniti za blago, katero je ocarinila železnica ter ni prešlo izpod njenega varstva, v slučaju zopetnega izvoza v lastnem delokrogu z odpisom od mesečnega dolga — vplačane carinske pristojbine. Vlakovne in napovedne liste, urejene po tekočih uvoznih številkah, se vpošiljajo v drugem predmetnem mesecu sledečem mesecu z drugimi vlogami cenzurnemu oblastvu. Postavke napovednih list, ki niso do vpošiljatvenega roka še rešene, se prenesejo v carinski skladiščni register.

Predno železnica izroči iz tujih držav dospele pošiljatve upravičencem, se mora prepričati, da so iste bile podvržene carinski odpravi. Izročitev blaga se vrši proti pokazu tovarnih listov (dvigalnih papirjev) opremljenih s potrdilom o izvršenem carinskem postopanju. Ako se pred oddajo zapazi, da se ni še izvršilo carinsko ravnanje, se pošiljatev nemudoma dostavi najbližjemu carinskemu uradu. Pri tem pa ne smejo stranki narasti višji stroški nego pri rednih carinskih odpravah ter mora nositi morebitne večje stroške za naknadno carinsko odpravo (ogled na domu i. t. d.) železnica sama, ako je krivda njena.

211. Nakazovanje blaga.

Pošiljatve, ki se ne podvržejo sklepni odpravi pri uvoznem carinskem uradu, temveč pri drugem uradu ali ki so namenjene za prevoz, se morajo nakazati na tozadevni odpravni ali izvozni urad v napovednem ali spremničnem postopanju. Napovedno postopanje se uvede v izključljivem prometu na železnicah in v vzajemnem prometu s plovstvenimi podjetji, in sicer samo na predlog teh. V vseh drugih primerih, posebno v neizključljivem železniškem ali plovstvenem prometu ter na predlog stranke se izroči nakazitev blaga v spremničnem ravnanju.

212. Temeljne določbe v napovednem postopanju.

Nakazitev v napovednem postopanju se izvrši na podlagi napovednih list, ki jih je predložila železnica. S predložitvijo napovednih list nastane za železnico jamstvo in dolžnost nakazano blago nespremenjeno staviti namembnim uradom. Jamstvo za to zavezo železnice staviti nakazano blago k namembnemu uradu, prehaja,

ako prevažanje v napovednem postopanju nakaznega blaga oskrbuje ena za drugo več železnic ali plovstvenih podjetij, na vsak sledeči obratni zavod, ki je pošiljatev dokazano sprejel v prevažanje. To jamstvo zadeva predvsem ono železnico ali plovstveno podjetje, proti katerim je podan dokaz, da se je blago, navedeno v napovedni listi izgubilo ali je bilo ukradeno na njih progi, v dvomljivih primerih jamčijo solidarno vsi zadevajoči prometni zavodi. Položitev varščine se ne zahteva. Za napovedno postopanje so pooblašteni vsi carinski uradi na železnicah; drugi v to pooblašteni carinski uradi se povzamejo iz objave o pravicah carinskih uradov (Naredbenik št. 87 iz 1. 1909).

Napovedno postopanje ni omejeno izključno na promet med dvema mejnima carinskima uradoma, oziroma med mejnim carinskim uradom in carinskim uradom v notranjosti pogodbenega carinskega ozemlja, temveč se more vršiti tudi med notranjimi uradi, ki so pooblašteni za to postopanje. Nakazitev v napovednem postopanju preko v tovrnem listu predpisane namenjene postaje je samo dopustno, ako se nakazano blago izroči v dalnje prevažanje kakemu plovstvenemu podjetju ali ako mora, v svrhu dosega v tovrnem listu predpisane namenjene postaje, nakazani carinski urad prevoziti nekoliko nazaj (n. pr. iz Trsta, čez Dunaj, v Baden).

213. Napovedne liste.

Kot nakazilo iz carinskega inozemstva uvažanih vozov, ki se peljejo naprej, ne da bi spremenili tovara, se načeloma porabijo napovedne liste, ki so prišle iz inozemstva. Železnica, ki oskrbi daljno prevažanje, mora te napovedne liste še predno jih predloži mejnemu carinskemu uradu v vseh treh izvodih (pavziranjem) izpopolniti z navedbo carinskega urada, na katerega se izvrši nakazitev o uvozu ali prevozu. Ako se na mejni postaji ob uvozu ali prevozu preloženo blago dalnje nakaže, istotako če železnica zahteva premestitev blaga v kako carinsko skladišče, ležeče v krajevnem obsežju i. dr., mora sprejemajoča železnica vložiti posebne napovedne liste v treh izvodih. Napovedne liste smejo obsezati samo blago, ki se prevaža na enak način (brzovozno ali tovrno), ki je namenjeno na eden in isti carinski urad ter je naloženo v enem in istem vozu; o blagu za uvoz in prevoz se morajo izgotoviti ločene napovedne liste. Za vozne pošiljatve, ki so se na novo izročile železnici na mejni postaji, mora napraviti napovedne liste odpošiljatelj ter jih izročiti železnici, kateri je oddal blago. V napovednih listah naj se sklicujejo uvozne številke,

ter naj se posamezne pošiljatve navedejo po možnosti urejene po teh številkah. Dalje se mora tudi navesti izvozna dežela ter, pri pošiljativah uvoženih po rekah, jezerih ali po morju, tudi uvoz po rekah, jezerih ali morju. Napovedne listine morajo nositi postajni pečat ter biti podpisane po pooblaščenцу železnice.

Št. 214. Uradna zapora in oprema z listki.

V napovednem postopanju se načeloma ne nadevuje carinska zapora. Samo v izjemnih primerih, v katerih je nakazano carinsko blago izpostavljeno nevarnosti, da se okrade ali zamenja, carinski urad lahko nadene carinsko zaporo. Železnica naj nadene svojo železniško svinčeno zaporo na vse krite vozove, v katerih se prevaža carinsko nakazano blago — izvzemši službene vozove. — Svinčena zapora in med potom izvršene premembe v plombih (svincih) se utemeljujejo v železniških seznamkih plomb, v katere je carinskim uradom dopuščen vpogled, z navedbo postaje, kjer se je plombiralo, števila svincev, dneve in kontrolne številke. Ako je napovedano blago, ki se po železniško-uradnih predpisih prevaža v odprtih vozovih, in brez kritij, na prevozu v nevarnosti, da se zamenja, se ugotoví carinsko tarifarično tehtne, lahko zamenljive montacije, sestavine i. d. z opisom, ali identifikacijo, v kolikor iste niso brez tega razvidne iz spremnih papirjev. Nakazujoč urad naj se v takih slučajih prepriča z zunanjim in deloma tudi notranjim ogledom o kakovosti naloženega blaga ter naj v potrebi zaukaže izpopolnitev napovednih list gledé na istovetna znamenja.

Železnica mora prilepiti na vozove, v katere se je naložilo napovedno blago in na nakazane tovore, 1.) carinske listke z napisom „tujejsko carinsko blago od car. urada.... do car. urada....; dalje na dotične tovrne liste pa carinske listke z napisom 2.) „tujejsko carinsko blago za car. urad v“ — oboje v zeleni barvi. Ako se v en voz naložé izključno pošiljatve, ki so nakazane v napovednem postopanju na eden in isti carinski urad, preplepnanje posameznih tovorov lahko izostane.

Nakladanje napovedanega blaga oskrbujejo v carinske interese zapriseženi železniški nastavljenjci brez carinskega nadzorovanja. Ako železnica zahteva prenos carinskega blaga v carinsko skladišče i. dr. ni treba blaga opremljati z listki. Na mesto zapore se lahko vrši spremljevanje po carinsko zapriseženih železniških nameščencih ali na željo železnice po finančnih organih.

Št. 215. Raynanje mejnega carinskega urada.

Mejna postaja, ki oskrbuje daljnje prevažanje blaga izvrši mejnemu carinskemu uradu v pregled, premerjatev in nakazitev napovedne liste ter z njimi prvotne deklaracije in druge potrebne spremne listine. Carinsko pregledovanje železniškega blaga nakazanega v napovedanem postopanju se ne vrši — izvzemši slučaje navedene v št. 214. Carinski urad opremi napovedne liste z zaporedno tekočimi številkami (napovednimi številkami.) Te številke se navedejo poleg dnevnega pečata in podpisa carinskega organa na vse izvode napovedne liste. En izvod napovednih list, urejen po zaporednih (napovednih) številkah, hrani carinski urad, ostala dva izvoda s prvotnimi deklaracijami in drugimi spremnimi listinami se izročita odprta (brez zalepke) železnici. Železnica naj spremne papirje zanesljivo pritrdi k tovrnim listom, eventuelno naj jih hrani v odprtih zalepkah.

Na podlagi izvoda napovedne liste, ki je ostal pri nakazujočem uradu, se izpopolnè vlakovne, oziroma napovedne liste z napovednimi številkami. Po povratku napovednih s stavnimi podatki nakazanega urada opremljenih list, se te primerjajo z izvodom pridržanim pri nakazujočem uradu; soglasje je podkrepiti s podpisom. Izvodi napovednih list, ki so opremljeni s stavnimi podatki se uredijo po zaporednih številkah ter v drugem po predmetnem sledečem mesecu predložijo cenurnemu oblastvu. Predložba napovednih list, ki so se pridržale pri nakazujočem uradu ter se pri istem dve leti hranijo, se izvrši samo na poseben ukaz cenurnega oblastva.

Št. 216. Prememba namembnega kraja; prememba tovara.

Železnica sme staviti napovedno blago iz povodov železniškega prometa, vsled slučajnih dogodkov v transportu, pri pomotni nakazitvi ali vsled naknadnega odloka odpošiljatelja, tudi k drugemu carinskemu uradu nego k onemu, na katerega je bilo nakazano, ako je isti pooblaščen za napovedno postopanje. To mora železnica javiti nakazujočemu uradu. Ako je potreba premembe nastala samo glede na en del z eno navedno listo nakazanih tovorov, naj železnica dotične tovore na napovednih listah odpiše in to okolnost primerno zaznamuje ter naj izgotovi za nje nove napovedne liste v dveh izvodih, v katerih se morajo sklicevati napovedne številke in vsi drugi podatki prvotnih napovednih list.

(Dalje.)

Raznoterosti.

Zahteva po zopetnih objavah bančnih izkazov. Poslanec Kraft je v parlamentu vložil predlog glede objavljanja izkazov Avstro-Ogrske banke. V tem predlogu pravi: Avstrija je edina država, ki je ustavila objavljanje bančnih izkazov in s tem prinesla element negotovosti v državno denarstvo. Od mnogih strani se precejčuje število bankovcev, ki so v prometu in vsled tega se deloma iz bojazni, deloma iz sovražnosti, pričinja notranja in zunanja agitacija proti vrednosti naše valute, ki ima razdirajoče posledice za naše narodno gospodarstvo. Iz poročila komisije za kontrolo drž. dolgov je razvideti, da se vojni izdatki ne pokrijejo samo iz vojnih posojil in da se vsako leto potrebujejo predujmi avstro-ogrske banke v višini 2 do 3 milijard. Smatrati je, toda po številkah ni jasno, da se večji del teh zneskov pokrije z izdajo novih bankovcev. Ta pomnožitev bankovcev mora spričo zmanjšanja blagovnih zalog, ki dan na dan bolj narašča, dovesti do nadaljnjega podraženja vseh živil in potrebščin, pričakovati je celo, da se bo draginja skoro eksplozivno zvišala in zagrabila tudi zadnje vrednosti, ki doslej še niso bile prizadete. Prebivalstvo postaja vsled nejasnosti o naravno učinkujočih silah in glavnih vzrokih rastoče draginje nemirno, ko vidi, da odpovedo vsa nasprotna sredstva. Zato je potrebno, da se zopet objavijo izkazi avstro-ogrske banke. Proti temu se navaja, da bi iz tega morda nastala še večja nevarnost za državni kredit. Ta argument pa odpade, če se vpošteva, da se le z objavo izkazov avstro-ogrske banke ustvari podlaga za odpomoč zla, ki sedaj razjeda državni in ljudski kredit. Če bo pa skrita rana nadalje gnila, da bo prepozno, pride v nedavnem času trenotek, ko bo operacija bolestnejše, predvsem pa za državo nevarnejše potekla, če ne bo že sploh prepozno. Ker je pa razširjeno mnenje, naj se objava počasi korakoma pripravlja, predlagajo podpisani, naj se izvršijo objave najprej v proračunskih odsekih obeh zbornic v tajni seji. Po pregledu položaja in po parlamentarni rešitvi tozadevnih § 14 odredb, ki se morajo nadomestiti s primernimi zakoni, naj obe zbornici določita, ob katerem času naj se zopet pričinja z objavami bančnih izkazov.

*

Izkaz članov „Slovenske Matice“, ki so od 22. do 31. dne julija 1917 plačali članarino ali naklonili društvu kakšno darilo povodom pričetka novega njegovega delovanja: Oton Doktorič v Ljubljani, Klobučar Marija v Ljubljani in Ročnik Fran v Zavodnji za 1914. leto po 4 K članarine; Ksaver Meško na Zili za 1914. in 1917. leto 8 K, Anton Rantaša v Usori za 1914., 15., 16., 17., 18. leto 20 K, Terbukovič Evgen v Veliki Loki, Podkrajšek Fran v Ljubljani, Zupan Matej (vojna pošta), Bevc Ladislav (vojna pošta), Pretner Rudolf v Podgradu, dr. Gvidon Sajovic v Ljubljani, Mara Mikuluševa pri Sv. Jakobu v Rožu, Peter Romanch ml. v Beljaku in Poček Ivan v Kilovčah po 4 K za 1917. leto. Neimenovan ustanovnik je poklonil Matici, veseleč se njegova vstajenja 100 K. — Pripomnja: Članarina znaša 4 K na leto, ustanovnina (ki jo je plačati ali naenkrat ali vsaj v petih enakih letnih obrokih) za posameznika 100 K, za juristične osebe 200 K. — Dne 27. julija 1917. je prišla „Sl. M.“ iz Celja s poštnim nakazilom K 5-30 brez vsakega pristavka, čemu je denar namenjen. Ker ni moči čitati imena pošiljateljevega, tem potom prosimo blagohotnega obvestila v obeh smereh.

„Slovenska Matica“.

*

Rumunska žetev. Pšenica, ki se bo kmalu omlatila, je dala srednje dobro letino. Koruza obljublja vsled pred kratkim padlega dežja dobro letino. Manj ugodni so uspehi v ječmenu, ovsu in oljnatih žetvah, kar pa ne pride toliko v poštev, ker se je teh

pridelkov malo sejalo. V ozemlju vojaške uprave se je za žetev 1917 obdelalo $2\frac{1}{2}$ milijona hektarjev, od česar odpade na pšenico in koruzo okroglo po en milijon. Povprečni donos za pšenico znaša 10, za koruzo 13 met. stotov na hektar; z drugimi pridelki znaša to 2-8 milijonov donosa. S tem se bo najprej prehranjevalo prebivalstvo in armada na ruski fronti. Ostanek, ki bo znašal po cenvitvi 1,25 milijonov, se bo izvozil. Kam — ne vemo.

*

Prevzemne cene za žito. Za v letu 1917 pridelano žito je vlada določila naslednje cene, ki jih mora vojni žitni prometni urad izplačati pri prevzemu žita in sicer za 100 kg za pšenico 40 K, za rž 40 K, za ječmen 37 K in za oves 36 K. Za pšenico in rž, ki se bosta dobavila do 15. novembra 1917 je poleg prevzemne cene plačati še pribitek 2 K.

*

Uravnava prometa s svečami. Izdelovalci, trgovci in drugi lastniki ali shranitelji sveč vsake vrste (izvzemši voščene in ceresinsveče) morajo svoje zaloge, ako prekoračijo množino 100 kg po stanju 8. avgusta 1917 tekom 8 dni naznaniti. V bodoče morajo izdelovalci vsak mesec do petega naznaniti vsak prirastek ali odpadek ter ostalo zalogo po stanju prvega dotičnega meseca; isto naznanilo morajo vlagati vsak mesec trgovci in drugi lastniki sveč, če njih zaloga prekorači 100 kg. Naznanila morajo obsegati podatke o skladišču, vrsto sveč, velikost (število in težo) in način, kako so zavite. Vse omenjene množine so pod zaporo z učinkom, da se smejo oddati porabnikom. Razdelitev sveč v tuzemstvu oskrbuje petrolejska centrala na Dunaju I., Wipplingerstrasse 29. Prestopki se kaznujejo od političnih oblasti z denarno globo do 20.000 K ali zaporom do 6 mesecev. Cena pri izdelovalcu ne sme presegati 250 K za 100 kg netto kasa brez skonta, voznine prosto do postaje prejemnika. Za posredovalce in trgovce se sme cena zvišati za 20 K pri 100 kg, seveda so v tej ceni že vsi stroški. Pri prodaji na drobno znaša cena za 1 kos v teži $\frac{1}{16}$ kg 20 h, za kos $\frac{1}{32}$ kg teže 10 h in za kos $\frac{1}{60}$ kg teže 5 h. Prestopki čez te cene se istotako kaznujejo kakor gori omenjeno.

*

Pomen delavske knjižice. Žena nekega rezervista iz Nemčije se je z nekim kavarnarjem v Gradcu dogovorila, da stopi k njemu v službo kot blagajničarka. Kavarnar jo je sprejel s pogojem, da ima žena delavsko knjižico. Ko je dne 2. t. m. hotela nastopiti službo, je kavarnar ni hotel sprejeti, ker ni imela delavskih bukvic. Sicer je imela več listin in izpričeval, rojstni in krstni list, poročni list, pos in domovinski list, toda ti dokumenti niso zadostovali delodajalcu. Žena je nato tožila pri obrtnem sodišču na odpovedno odškodnino ter se sklicevala na to, da pri prejšnjih službah v Nemčiji ni nikoli rabila delavske knjižice. Pri obrtni oblasti ni mogla dobiti te, ker je tam vedno toliko strank. Kavarnar se je pa skliceval na § 80 c obrt. reda. po katerem je obvezan, delavsko knjižico od vsakega delojemalca vzeti v shrambo. Tožbeni zahtev je sodišče zavrnilo z vtemeljivijo, da je treba razločevati med sprejemom in porabo v delu. Sprejme se lahko delavec tudi brez delavske knjižice, toda v delo se pa sme le z delavsko knjižico vzeti. Delodajalcu ni prisojati, da s sprejemom brez delavskih bukvic napravi prestop obrtnega reda, ki se kaznuje z denarno globo do 1000 K.

*

Naknadno kolekovani tovorni listi. Poraba doslej veljavnih tovrnih, prejemnih in drugih prevoznih listov, ki so se po novi pristojbini naknadno kolekovali z dopolnilnim kolekom, je dovoljena do 31. decembra 1917. Če pa dopolnilni kolek pritisne v to pristojna oblast, so pa imenovane tiskovine dopustne v prometu tudi po 31. decembru 1917.

*

Sadje v Srbiji je splošno dobro uspelo. Ne glede na breskve in aprikoze je letos jabolka in hruške v veliko večji množini dobiti. Češplje uspevajo dobro, za sušenje manj kakor lani. Da se sadje konservira in ohrani, se ustanovi v Mladenovcu marmeladna tovarna. Grozdje je vsled suhega vremena zlasti v okrožjih Kruševac, Smederovo in Kragujevac izvrstno, da je pričakovati prav dobro vinsko leto.

*

Bankovci za 50 K z datumom 2. januarja 1902 se vzamejo iz prometa in sicer se jih pri avstro-ogrski banki ali njenih podružnicah lahko vplača ali zamenja do 31. julija 1919. Od tega časa naprej se ti bankovci le še zamenjajo in od 31. julija 1925 naprej pa sploh izgube vsako vrednost.

*

Maksimalne cene za jabolka in češplje so določene v odredbah urada za ljudsko prehrano z dne 25. julija 1917, drž. zak. št. 303 in 304. Radi pomanjkanja prostora opozarjamo trgovce na ti odredbi.

*

Ruska zunanja trgovina. Po Le Journal-u je znašal ruski skupni izvoz l. 1916 575 milijonov rubljev proti 1532 milijoni v l. 1913; vvoza pa 2682 proti 1074 milijoni rubljev v l. 1913. Izvoz žita je od 648 milijonov pudov l. 1913 padel na 42 milijonov pudov l. 1916; vrednost, ki je znašala 1912 950 milijonov rubljev, je padla na 107 milijonov, čeprav je žitna cena zdaj trikrat večja kakor pred vojno. Izvozna vrednost drugih živil je padla od 217 milijonov rubljev l. 1913 na 49 milijonov l. 1916.

*

Promet kavinih surogatov iz fig in lupin. Kavine surogate brez drugih primesi smejo upravičene tvrdke brez posebnega dovoljenja izdelovati in prodajati. Cena figove kave ne sme v nadrobni prodaji presegati 10 K 80 h za kilogram zavojnega blaga. Lupine se smejo za kavine surogate le tedaj predelati, če se jim je odvzel grenak okus v obratu firme, ki ima dovoljenje od urada za ljudsko prehrano. Cena čiste kave iz lupin ne sme presegati 4 K 80 h za kg.

*

Zapora in cena krompirja. Od 1. avgusta t. l. nadalje je ves krompir zasežen s trenutkom, ko se ga loči od zemlje. Maksimalna cena je določena za 100 kg 15 K. Ta cena se pa zviša za krompir, ki se ga odda med 1. in 20. avgustom za 25 K in med 21. avgustom ter 5. septembrom za 10 K. Cena za boljši, podolgovati krompir (rožički) je trikrat večja kakor za prej označeni okrogli krompir.

*

Naraščanje uvoza na Ruskem. Od 1. januarja do 15. julija t. l. znaša vrednost vpeljanega blaga v Rusijo 1.199.014.000 rubljev proti 795.130.000 rubljev v istem času preteklega leta. Evropsko mejo je pasiralo blago v vrednosti 947.289.000 rubljev, v istem času lanskega leta pa v vrednosti 120.428.000 rubljev.

Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 knjigovodja, 1 skladiščnik, 1 pomočnik, 6 prodajalk, 3 učenci in 1 učenka. — Službe iščejo: 3 kontoristke, 11 pomočnikov, 34 prodajalk, 18 učencev in 7 učenk. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo

„MERKUR“

===== v Ljubljani =====

naznanja, da ima v založbi še sledeče
knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
===== v treh delih. =====

- I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.
- II. del: Cena vezani knjigi 2 K.
- III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodelavniku nujno potrebne.

Kmetska posojilnica

- ljubljanske okolice -

===== v Ljubljani =====

R. Z. Z. N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

 4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

**Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.**

— Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.: —

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

===== v Ljubljani =====

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

— Ljubljana — Vič. —

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

Zamaške

nove in stare

===== kupi =====

vsako množino tvrdka

Ljubljanska

industrija probkovih zamaškov

Jelačin & Co.

Ljubljana.

— C. in kr. dvorni založniki —

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

— Priporočajo: —

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica : K 8,000.000.—.

Podružnica Ljubljana.

Rezerve . okrog K 1,000.000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4 1/2%.
Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE in PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

Centrala:
Trst.
Podružnice:
Dubrovnik
Dunaj
Kotor
Metković
Opatija
Spljet
Šibenik
Zadar

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PPEVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI t. č. v Ljubljani in CELJU.

Kupuje in prodaja
vse vrste rent, zastavnih pisem,
prioritet, komunalnih obligacij,
srečk, delnic, valut, novcev in
deviz.

Promese izdaja k vsakemu
žrebanju.

Delniška glavnica K 8,000.000.—. Rez. zaklad K 1,400.000.—

Zamenjava in eskomptuje
izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.
Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

— Eskompl in inkasso menic. — Borzna naročila. —

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne
knjižice proti ugodnim obrestim.
Vloženi denar obrestuje od dne
vloge do dne vzdiga s

4% čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite
Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi
izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo ka-
vino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške to-
varne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodrukniki, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica! Mestna hranilnica ljubljanska,

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1916 vlog	K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil	K 30,600.000.—
rezervnega zaklada	K 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4%.

— večje in nestalne vloge pa po dogovoru. —

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% ozrioma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Dr. R. M.*: Prehranjevalna konferenca.
- 2.) Stališče najvišjega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.
- 3.) *H. Sevar*: Iz blagovnega znanstva. (Dalje.)
- 4.) *J. Piščanec*: Carinstvo. (Dalje.)
- 5.) Raznoterosti:
Ureditev porabe premoga. — Ravnalne cene za vino.
— Gospodarska zveza porcelanske industrije. — Izvoz

petroleja v Nemčijo. — Sadje in sadne konzerve ter promet z njimi. — Računi na opominu niso podvrženi koleku. — Naša valuta. — Draginja živil. — Nabava inozemskega premoga. — Novo zvišanje železniških tarifov. — Množina francoskih bankovcev v prometu. — Položaj ruske industrije. — Železni rudnik v Prjedoru.

6.) Društvene vesti.

Darila. — Izkaz društvene posredovalnice.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravištvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

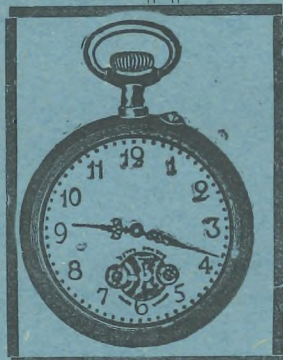

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: **Ivan Volk**.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana štev. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

„Razpošiljanje“ Zahtevajte moj novi
blaga na vse kraje povečani cenik, ka-
sveča ter največja terega dobite za-
eksportna tvrdka. stonj in poštnine
prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška „IKO“
znamka

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Duajski cesti štev. 13

priporoča svojo izbornu zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan
v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vinko Majdič
lastnik valjčnega mlina v Kranju.
Priznano najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“

===== v Ljubljani =====

naznanja, da ima v založbi še sledeče
knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
===== v treh delih. =====

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

Kmetska posojilnica
- ljubljanske okolice -
===== v Ljubljani =====

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.

— Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.: —

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

===== v Ljubljani =====

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

— Ljubljana — Vič. —

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Zamaške

nove in stare

===== kupi =====

vsako množino tvrdka

Ljubljanska

industrija probkovih zamaškov

Jelačin & Co.

Ljubljana.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriki umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

— C. in kr. dvorni založniki —

A. ZANKL SINOVI

**tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.**

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

— Priporočajo: —

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

1883

3000/18195, 9

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trговskega društva „Merkur“, „Slov. trговskega društva v Celju“ in „Slov. trговskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, dne 15. septembra 1917.

Štev. 9.

Prehranjevalna konferenca.

Dne 6., 7., in 10. t. m. se je vršil na Dunaju razgovor o prehranjevalnih vprašanjih, ki se ga je vdeležilo mnogo zastopnikov posameznih strok ter tudi konzumentov.

Nadejali smo se, da bo ta konferenca rodila veliko novih misli, pa tudi dejanj, toda ostalo je skoro vse pri starem in novega ni bilo bistvenega drugega kakor Pantz-ev predlog glede kontrole gospodarstva central in kaznivosti njih funkcionarjev.

Konferenco je otvoril min. predsednik pl. Seidler, ki je izvajal, da se vlada peča z gospodarskimi, zlasti prehranjevalnimi vprašanji v spoznanju, da smatra v sedanjem trenutku skupno prebivalstvo te probleme kot najnujnejše in najvažnejše. Prva naloga državne uprave je, skrbeti za to, da se kolikor sploh mogoče izdela. Spričo težavnih razmer je treba priznati, da so izdelovalci veliko storili, toda vlada mora le še bolj pospeševati izdelovanje.

Druga naloga je racionalna razdelitev pridelanega. Pri tem je treba vprašati, če naj se nadaljuje dosežanja pot državnega gospodarstva, ali če naj se ta sistem, ki se seveda ne da več danes odstraniti, nekoliko omili, da bi se tržnemu prometu priznala večja prostost. Vlada bi pri tem sklepanju nastopila le v sporazumu z zastopniki onih krogov, katerih življenjski interesi so pri tem najbolj prizadeti, kakor je vlada sploh mnenja, naj se posvetuje pri odprtih vratih in se vedno vzdrži tesen stik vlade s parlamentom in s prebivalstvom. Zato pozivlja min. predsednik, naj se odkrito in prosto vsakdo izrazi o dnevnih vprašanjih.

Pri nato sledečem razgovoru so skoro vsi govorniki zastopali mnenje, da je le državno gospodarstvo v stanju, jamčiti za pravično razdelitev živil. Pri tem se je povdarjalo, da se državno gospodarstvo priporoča le pri predmetih, ki niso podvrženi pokvari. Predvsem se je kazalo nato, da so dosednji nedostatki državnega gospodarstva imeli svoj vzrok v tem,

da se je prisilni sistem veliko prepozno uveljavil in mnogokrat z nezadostno energijo izvedel.

Precej veliko se je govorilo o neenakem postopanju na polju preskrbe z živili pri organiziranih in neorganiziranih konzumentih in pri krajevnih razlikah.

Pri razgovoru z zastopniki trgovine in obrta se je soglasno izrazilo mnenje, da se mora vzdržati sistem centralnega gospodarstva z najvažnejšimi živili, dokler se smatra racioniranje predmetov za potrebno. Proste trgovine z onimi predmeti, ki so le v omejeni meri na razpolago, se ne zahteva od trgovcev, pač pa se mora obstajati na tem, da se trgovci in obrtniki v veliko večji meri kakor doslej pritegnejo v sistem vojnega gospodarstva. V centralah naj se predvsem porabljajo strokovnjaki, poleg njih pa tudi zastopniki konzumentov. Z izdatnim sodelovanjem strokovnjakov za gospodarstvo s posameznimi predmeti bi se lahko izognilo mnogim napakam.

Posamezni vdeleženci so se pritoževali, da je delovanje reelnih trgovcev ovirano z brezpomembnim nadlegovanji, zlasti pri uporabi naredbe o navijanju cen in da je na ta način trgovina v škodo konzumentom mnogokrat prešla v roke neodgovornih elementov. Prav ostro stališče se je zavzelo proti izgredu teh elementov tako glede cen kakor glede ravnanja ostalih vojnogospodarskih predpisov. Morda izda vlada podrobnejše poročilo o tej konferenci in tedaj priobčimo izjave naših zastopnikov.

Eden izmed govornikov je hvalil delovanje organizacij konzumentov v interesu manj premožnih slojev, dočim so se drugi govorniki pritoževali o prednostih, ki jih uživajo te organizacije. Obširno se je potem razpravljalo o vprašanjih politike cen in organizacije glede nabave in razdelitve posameznih živil. Razni govorniki so stavili precej ozira vredne predloge glede enake in izdatne preskrbe konzumentov.

Natančno se je razpravljalo tudi o medsebojnih razmerah z Ogrsko na polju prometa z živili. V splošnem se je pa končno izrekla želja, da se pri vseh odredbah na polju prehranjevanja vprašajo za svet

poklicni strokovnjaki iz trgovskega in obrtnega stanu.

Pri razgovoru s poljedelskimi zastopniki so se povdarjale težkoče, s katerimi se ima boriti poljedelstvo vsled nezadostnih delavnih moči in občil. Glede preskrbe s krompirjem se je priznala potreba državnega gospodarstva za civilne in armadne potrebe; kar pa presega to potrebo, naj se prepusti prostemu razpolaganju producentov.

Poslanec Pantz je povdarjal, da je bila največja napaka vlade, ker se glede cen, razdelitve in gospodarstva ni enotno postopalo na Avstrijskem in Ogrskem. Govornik je za pridržanje central, toda njih gospodarstvo se mora strogo kontrolirati. Končno je stavil predlog, naj se zanemarjenje dolžne skrbnosti po funkcionarjih vojnogospodarskih central stavi pod stroge kazni kakor veljajo tudi za producente.

Toliko se nam je zdelo potrebno, obvestiti naše bralce o tej konferenci s pridržkom, da se morda še vrnemo do razprav na nji.

Dr. R. M.

Stališče najvišjega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.

(Dalje.)

19. Vpliv obratnih motežev na dobavno dolžnost.

Obratni motež kot dejstvo, ki vsled dogovora oprosti dobavne dolžnosti, je dan le takrat, če se mora obrat, bodisi v izdelavi, bodisi v trgovini vsled nastopivših dogodkov ustaviti, omejiti ali zakasniti. Kot obratni motež se pa ne more smatrati zvišanje cen, ki učini le, da je obrat manj uspešen. Nasprotno v bistvu naročil za daljši čas, oziroma sklepa, ki se je dogovoril v pokritje potrebščin, je ležeče, da hočeta oba dela skleniti pogodbo, ne glede na za dotični čas možne premembe cen, z vsebino, o kateri sta se dogovorila.

Nič manj ne nasprotuje besednemu zmislu in iz pogodbene klavzule „štrajk, izprtje, obratni motež oproste dobavne dolžnosti“ izvirajočemu namenu strank, da bi se v nastopivšem zvišanju cen blaga, ki se ima dobaviti, videl obratni motež v zmislu pogodbene klavzule. (Razsodba 11. VII. 1916.)

Vpoklic podjetnika v vojno službovanje ni smatrati kot obratni motež v zmislu pogodbene klavzule „Obratni motež oprosti vsake dobavne dolžnosti“, če se je poslovni obrat mogel po primernih namestnikih kakor poprej dalje voditi. (R. 11. VII. 1916.)

Kljub ugotovitvi, da so vsled po vojni nastalega pomanjkanja delavcev in potrebnih surovin najprej nastali obratni moteži in je bila končno popolna ustavev obrata toženca potrebna, še ta ni oproščen dobavne oziroma odškodninske dolžnosti, če se je doka-

zalo, da so skoro vse enake tovarne v Avstriji do konca 1915 vzdržale obrat, da jim je bilo mogoče, nabaviti si material in delavce, in da bi tudi toženi podjetnik pri uporabi skrbnosti rednega trgovca lahko naprej videl od njega vgotovljene težkoče in moteže in bi se temu primerno lahko preskrbel s potrebnim. (R. 11. VI. 1916.)

20. Vpliv vojnega izbruha na pogodbe glede izposojevanja vagonov.

Če je vagon dospel v inozemstvo v času, ko je bila dotična država še v miru z monarhijo, oprosti izbruh vojne s to državo in zadržanje vagona po sovražniku najemnika plačila najemnine, ako ni najemnik to nevarnost pogodbeno prevzel.

Ker se v obdržanju trgovskih zvez med deželami, ki žive v miru med seboj, nikakor ne more najti krivde, je treba dejstvo vojne napovedi proglašiti za nepredviden slučaj. (R. 3. X. 1916.)

Ako se izpolnitev najemne pogodbe od najemnika vsled vojnega izbruha onemogoči, ne pride § 1107 obč. drž. zak. v porabo, ker vojne ni smatrati kot najemniku se pripetivše ovire ali nesreče, vsled katere je postala izpolnitev pogodbe izven pravne afere najemnikove nemogoča. (R. 3. X. 1916.)

Če se je za slučaj zakasnele vrnitve ali vračila najemnega predmeta (vagona) dogovorila konvencionalna kazen, potem se ne more ta odškodninski znesek zahtevati, če je vrnitev predmeta postala vsled vojnega izbruha nemogoča.

Pri tem ne more ničesar izpremeniti pogodbena določba, da mora najemnik kazen tudi tedaj plačati, če iz kateregakoli vzroka ne more predmet rabiti, ker ta dogovor ne določuje prevzetja vojne nevarnosti in slučaja, da se je najemni predmet vsled vojnih dogodkov docela odtegnil razpolaganju pogodnikov.

21. Vpliv vojnih odredb na zakupne pogodbe.

Z naredbo z dne 15. februarja 1915 drž. zak. št. 36 izdani prepovedi predelave ječmena v slad pristojna pomen, da se je izdelovanje slada za nedogleden čas ustavilo. Ta prepoved povzroči s tem tudi objektivno, v splošno obvezni odredbi državne uprave vtemeljeno nemožnost porabe v zakup vzete sladne tovarne in spada med one izredne slučaje, ki imajo v zmislu besedila in duha zakona popust zakupnine za posledico.

Izdelovalna prepoved ni samo zakupniku pripetivša se ovira ali navaden slučaj (§ 1107 o. d. z.) in to že zato ne, ker zadene naredba v enaki meri vse sladarne.

Tudi določba § 1311 o. d. z. ne nasprotuje temu mnenju, zlasti ker se mora tukaj smatranje kakega slučaja v zmislu tega zakonitega mesta izključiti in § 1311 ne namerava urediti prevzema nevarnosti ob

obligatoričnih razmerah. Pride pa § 1447 v porabo, vsled česar se ne more zahtevati dajatev nekaj objektivno nemogočega. Ako je dajatev nemogoča, ugasne z zahtevkom po dajatvi tudi dolžnost do protidajatve.

(Nižje instance so od zakupnika zahtevani popust odklonile z utemeljitvijo, da izdelovalna prepoved vlade ni odtegnila zakupniku zakupni objekt in da je ta le ovira, ki se je pripetila zakupniku.)

Če pa dokazi doženejo, da ni izdelovalna prepoved, ampak druge okolnosti (pomanjkanje surovin) ovirala porabe v zakup vzetega podjetja, potem odpade zahtevek do popusta zakupnine. (R. 20. VI. 1916).

22. Klavzule, ki oproščajo dobavo med vojno.

Klavzule „višja sila, vojna (tudi carinska vojna), ustavitev dela, pokvara strojev, pomanjkanje vagonov ali drugi obratni moteži, pomanjkanje surovin,“ imajo, porabljač jih na vojno, pomen, da vojna odloži dobavni rok za dobo trajanja. Nasprotno stališče, da se mora v vsakem posameznem slučaju šele preiskati, če je vojna res vzrok za zakasnitev dobave, je nepravilno. Oprostitev liferanta dobavne dolžnosti že po besedilu klavzule ni postala odvisna od tega, da je bila dobava tudi dejansko nemogoča. Pa ne-le besedilo klavzule, ampak tudi njen namen da spoznati, da si je prodajalec hotel zagotoviti možnost, odreči se obveznosti oziroma to odložiti, ker se je obveznost sklenila pod drugimi kupčijskimi pogoji in preračuni kot so oni, pod katerimi bi se morala izpolniti, če bi se klavzula ne dogovorila. Ta klavzula naj bi dala liferantu pri popolnoma izpremenjenih kupčijskih razmerah, katerih vpliv na izpolnitev pod normalnimi razmerami sklenjenih kupčij se ne da naprej preračunati, varstvo pred škodami, ki jih ne sluti, in to varstvo celo tedaj ne nasprotuje dobrim navadam, če ima prodajalec blago še v skladišču. Klavzula bi bila odveč, če bi prodajalec moral dokazati, da mu je vsled izbruha vojne in njene nadaljevanja postala pravočasna izpolnitev pogodbe nemogoča, ker v slučaju dobavne nemožnosti že v zmislu zakona obveznost sama po sebi neha. Dogovorjeno pravico odložitve dobavnega roka za dobo vojne v zmislu poprej povedanega tudi okolnost ne more izpremeniti, da se je kupec obvezal, dotično blago dobaviti vojaški upravi. Zahtevek do odškodnine je torej že vsled tega neutemeljen, ker prodajalec med vojno vsled klavzule sploh ne more priti v zamudo. Kupcu pristojna zahtevek izpolnitve šele po vojni in tedaj gotovo po cenah sklepnega lista. (R. 14. XI. 1916.)

Klavzula vsebine, da liferant, dokler je redna preskrba predilnic s surovinami vsled posebnih razmer, zlasti splošnega moteža politične ali gospodarske narave nemogoča, ni obvezan dobaviti, ustavi dobavni rok za dobo te ovire in brez ozira nato, če je bila v

danem slučaju liferantu dobava možna ali ne. Razmotrivanje vprašanja, če je vsled nastopa onih dogodkov dobavna nemožnost dejansko nastopila, se s to klavzulo izključuje. (Več razsodb).

23. Sprejemni rok ponudb, ki se stavijo vojni upravi.

V § 562 ob. drž. zak. določeni rok za sprejem kake ponudbe ne veja za vojno upravo in traja vsled zakonito in naredbenim potom urejena, torej splošno znane organizacije teh oblastev in njih kupčijskega postopanja čez ono dobo, ki je normirana v § 862. Ako tedaj kdo proda vojni upravi ponudeno blago (posebna vrsta) pred pretekom časa, ki je potreben za kupčijsko postopanje te uprave tretji osebi, potem je vsled sprejema ponudbe od strani vojne uprave ali vsled povodom te ponudbe izdane zapore blaga nastopivša dobavna nemožnost prodajalca napram tretji osebi v krivdi in stori prodajalca obveznega, da plača odškodnino. Tej odškodninski dolžnosti bi se prodajalec po mnenju revizijskega sodišča vsled pravočasnega odstopa od ponudbe ali s pogojenim kupom lahko odtegnil. (R. 6. VI. 1916).

(Dalje.)

Iz blagovnega znanstva.

Piše H. Sevar.

(Dalje.)

XIII. Mineralne barve.

1. Bele barve.

a) Svinčeno belilo. (Das Bleiweiss.) Najznamenitejša bela barva (iz ogljenčevo kislega svinca) je davno znan, umetno pridelovan, čisto bel zelo težak prah svinčeno belilo. Svinčeno belilo je najlepša vrsta belih barv, ki izborno krije, vendar pa sčasoma na zraku otemni. Izmed različno znanih izdelkov je najbolj trpežno holandsko svinčeno belilo.

Francosko svinčeno belilo se odlikuje po svoji fini drobnosti in beloti; najbolj pa se cení angleško svinčeno belilo, ker ima to dobro lastnost, da jako dobro krije.

Čisto svinčeno belilo kakor suha barva pride k nam v promet iz Francoskega v štirioglatih komadih.

Najčistejše vrste je takozvano: kremsko belilo v malih tablicah, ki prihaja k nam iz celovških tovarnen na Koroškem. Sicer pa se dobi v trgovini redkokedaj popolnoma čisto, največ ima primešane krede, mavca, težca (barita) itd.

Glede čistote se lahko prepričamo in preiskusimo, če jo raztopimo v solitrovi kislini, kjer ostanejo primesi razen krede neraztopljene.

Beneško belilo pride v promet v podobi sladkornih grud (klobukov) in je na polovino z baritom mešana.

Hamburško belilo pa ima običajno $\frac{3}{4}$ pri-mešanega težca.

V prometu se dobiva suho belilo pa tudi s fir-nežem ali lanenim oljem zmleta barva v kositarnih ali v škatljicah iz lepenke.

b) Cinkovo belilo (das Zinkweiss,) ali cinkov oksid je umetno izdelana zelo rahla razsipna bela barva, vsled izdatnosti zelo pripravna za zmes (primes) drugim barvam ter ima to dobro svojstvo, da na zraku ne otemni in ni strupena.

Cinkovo belilo izdelujejo največ na Belgij-skem, v Nemčiji, pa tudi pri nas.

Neka manj vredna vrsta je

c) siva cinkova barva (Zinkgrau), ki se uporablja največ le za pleskanje železa.

č) Baritovo ali permanentno belilo (das Baryt oder Permanentweiss) je zmlet težec ali barit, ki se ga mnogo nahaja na Angleškem pri Duftonu, na Laškem pri Bologni, na Francoskem (Ariège), v Ameriki (Virginia), dalje v čeških Rudnih gorah, na Tirolskem, in na slovenski zemlji v Pliberku pod Do-bračem in v Rablju.

Težec kristalizira rombski, je malo trši od apnenca in se od sorodnih rud razlikuje po svoji po-sebni teži, ki je 4-5 krat težji od vode.

Baritovo belilo vporabljajo pri izdelovanju za nasičenje, napolnitev papirja in bleščanje, za ta-pete i. t. d.

S cinkovim belilom zmešano baritovo belilo ima to svojstvo, da na zraku ne otemni.

Baritovo belilo rabijo za primes svinčenemu belilu in drugim barvam.

d) Fino izpran težec dobi ime permanentno belilo (Blanc fixe) in se na zraku ne spremeni.

2. Žolte ali rumene barve:

a) Kromovo rumenilo (das Chromgelb) je svinčeni kromat, težek, jako lep rumen prah, ki se v lugu jedkega kalija popolnoma raztopi. Ker vsebuje svinec, je strupeno.

Razloča se v citronasto, zlatorumeno in pomarančasto barvo.

b) Zemeljska rumenica, ali svetla in temna okra (Ockergelb).

Okra je prhka, glinasto zemeljska tvarina, ki je svetlejše ali temnejše barve radi rje, ki jo vsebuje in čimveč se žge.

c) Satinober je najfinejša, čista živorumena barva, ki jo rabijo slikarji.

Nečisti navadni satinober je navadnejša barva za pleskarje.

Dobiva se tuintam na Slovenskem, na Češkem, Avstrijskem in Bavarskem.

č) Kaselsko rjava (Kasslerbraun) ali mine-nalna barva se dobiva od minija, ako ga stalimo s salmijakom, ki se rabi za barvanje papirja, tapet itd.

d) Operment (Auripigment,) je rumeno arzensko steklo, ki sestoji iz arzena in žvepla, dobiva se prirodni operment (na Ogrskem in Sedmogra-škem).

Umetno ga narejajo tudi iz rdečega arzenikovega stekla (realgarno rdečilo.)

e) Realgarno rdečilo je rdeči prah, arzensko steklo, ter nam daje lepo oranžnordeče barvilo, ki pa je strupeno.

f) Uranovo rumenilo (Urangelb) je nasičena lepa rumena barva, kemična spojina natrona z ura-novim kislecem, ki jo rabijo pri izdelovanju stekla in porcelana.

g) Neapoljsko rumenilo (Neapelgelb) je jako stanovitna, svitlorumena rudninska barva ter se rabi kot oljnata barva in tudi za porcelan.

3. Rujave barve:

a) Rujavih umbra barv razločujemo dve vrsti in sicer: prava ciprijska in kolonjska umbra.

Prava ciprijska (cyprska) umbra je mineralna zmes, ki vsebuje glinasti rujavi železovec ali prhko in prsteno železno okro, ki se dobiva na otoku Cypru v nepravilnih kosih jetrasto rujave barve.

To okro zmeljejo, žgo, namakajo, perejo in čistijo v lepe nijanse jetrasto rujave umbra barve, tudi pod imenom žgane ali holandske umbre.

Dobiva se tudi v Siciliji, na Angleškem in Nem-škem v okolišu železnih rudnikov.

Kolonjska umbra (Kölnische Umbra) se raz-likuje od prave umbre v tem, da je iz zemeljskega rujavega premoga, ki se pri sežiganju rada vname, zgori in vpepeli.

Prava umbra rujava barva pa nasprotno pri žarenju le potemni in ne zgori!

Obe vrsti umbra barv se rabita za oljnato in tudi vodeno barvanje končno za rujavo podlago pa-canje in takozvano flodranje lesa.

Bolus ali sienska prst (Terra di Siena) Sie-gelerde, je zmes gline in kremenčeve zemlje z več ali manj primešanim železnim oksidom, ki nam daje rdeče-rujavo barvo raznih nians.

Najboljše vrste je iz jutrovih dežel dovažani ar-menski bolus (Bolus rubra), rdečožolte bôje in pa bolus iz Siene na Toskanskem (Terra di Siena.) Dobiva pa se tudi na Češkem (Karlovivari) v Šleziji pri Strigavi dalje rdečkasto jetrene barve v Sinope in na otoku Cyper pod imenom ciprska umbra.

Rujavi bolus rabijo za izdelovanje različne posode iz gline in pravih turških pip takozv. „čibuk-ov, za fino rujavo oljnato barvo, kakor tudi za „fresko“ slikanje.

Iz bolusa žgejo tudi znano rujavo mahagonijevo barvo.

Redkejša se nahaja čist, prost železnih primesi beli bolus, ki so ga rabili že v starodavnih časih kot zdravilo za ustavljanje krvotoka, danes pa največ za kit, za modele pri kovinskem vlivanju itd.

4. Rdeče barve. (Rote farben):

1. Cinober ali živosrebrna svetlica (Zinnober oder Quecksilberbliende) je za pridobivanje živega srebra edina ruda, kristalizira romboldersko, včasih pa v kakor demant prozornih in težko razločnih sijajih. Cinober je 2,5 trdot. stopnje in specif. gost = 8. košenilno do škrlatasto rdeč in tudi takšne raze, a često je zmešan z drugimi tvarinami, smolo, ogljem, prstjo in zato tudi ni vedno tako lepo rdeč, ampak jetrene barve.

Takšen je cinoberski jetrenec (Quecksilber-Lebererz), ki se nahaja največ v našem idrijskem rudniku.

Lep, naroden cinober dobavljajo v Almadenu na Španskem, v Kaliforniji, v Mehiki, nekoliko na Italijanskem in Ruskem, in služi kot krasna rdeča barva.

Iz nečistega cinobra delajo živo srebro.

Najčistejšo in najlepšo cinobrovo barvo pa izdelujejo umetno iz živega srebra in čistega žvepla.

2. Minij ali surik pridobivamo tudi umetno iz žganega svinčenega oksida, ako svinčeni oksid dolgo časa žarimo, se pretvori v minij, to je rdeči prašek, lepa kakor šarlah rdeča, zelo težka in strupena barva. Ta barva se uporablja za barvila s firnežem, posebno se obnese za temeljno barvanje železa, dalje rabi v slikarstvu, za svinčevo steklo itd.

3. Oranžasti minij, je fina rumenkasta barva, nareja se umetno z žarenjem svinčenega belila.

4. Angleško rdečilo, ali angelskordeča barva (Engelrot-Englischrot) in železnato rdeča barva (rdečilo). Pod tem imenom se označujejo v trgovini razni proizvodi zmlete in žgane železne rude, zemlje, gline itd.

Različne vrste rdečih barv se uporabljajo za čiščila, loščila za porcelan ter kovinsko posodo in stekla, posebno zrcala, kakor n. pr. kromokisli cinovoksidul rdečevijolčast prašek pinkolour.

5. Rdeča kreda. (Rötel.)

Rdeča kreda je naravna zmes rdeče železne rude z glino in se rabi kot rdečilo, ker rada maže vsled svoje mehkote.

Dobiva se v lepih palčicah bodisi v papir v stanolu ovitih stôglah, pa tudi v les vlita.

Rabi se za črtanje, risbe, gozdarji in tesarji jo rabijo za črtanje po lesu. Dobiva se na Češkem in Tirolskem.

6. Realgar rdečilo ali rdeči arzen (Rauschrot), samoroden, sestoji iz drobnega rumenega peska (rumeni realgar = röt. Rauschgelb) in ga je le malo dobiti v prirodi na Ogrskem, Švicarskem in Japonskem; umetno se izdeluje v spojini 70% arzenika in 30% žvepla pod imenom realgar rdečilo (barva) ($As_2 S_2$) in kot avripigment ali ($As_2 S_3$) — operment, ki je iz arzenikove steklene spojine, strupena barva, iz katere pridobivajo tudi lepo svetlozeleno takozvano švajnfurtsko zelenilo ali zeleno barvo.

(Dalje.)

Carinstvo.

Spisal Just Piščanec.

(Dalje.)

Prelaganje napovedanega blaga smejo izvrševati le carinsko zapriseženi železniški organi. Železnica sme pri nesrečah na transportu med potoma v potrebi nakazane tovore tudi previti. Če se pri tem sname carinska zapora, nadomesti jo železniška. Pri previjanju in v primerih popolnega ali delnega pokončanja carinsko nakazanega blaga med transportom, naj železnica pokliče najbližji carinski urad, najbližji oddelek finančne straže ali, če to radi preteče nevarnosti ali iz drugega vzroka ni mogoče, službujočega železniškega uradnika, oziroma, pri nastopu enakega dogodka tekom vožnje med dvema postajama, dve priči. Enake premembe med transportom naj železnica na napovednih listih zabeleži ter stori potrditi po poklicanih uradnih organih oziroma pričah; snetje in nadetje svinčene zapore se ugotovi v plombenem seznamku. Ako železnica izgotovi kak dejanski vpis, se mora prepis istega pridržati napovednim listam, katere s tem večkrat brez drugega rešijo.

Št. 217. Medinozemski promet.

Ako se tujezemsko v napovednem postopanju nakazano nevarinjeno blago na potu k nakazanemu uradu prevaža čez carinsko inozemstvo, morajo tozadevni mejni carinski uradi potrditi izstop in vstop v opombenem stolpcu napovednih list.

Št. 218. Ravnanje stavnega urada.

Železnica mora napovedno blago staviti v teku enega meseca nakazanemu carinskemu uradu ter temu izročiti oba izvoda napovednih list s prvotnimi deklaracijami in spremnimi papirji. Prekoračenje roka ni ovira, ako jo železnica po-

jasni. Snetje morebitne carinske zapore in razkladanje nakazanega blaga izvršujejo carinsko zapriseženi železniški nameščenci v nenavzočnosti carinskih organov. Gledé na carinsko nadzorovanje razkladanja veljajo določbe, omenjene pod št. 207. Iste določbe veljajo tudi za popravo in popolnitev napovednih list o vozovih, ki se na meji ne odprô (simbolično sprejeti vozovi). V ostalem se razlike med vgotovljenim blagovnim stanjem in napovednimi listami naznanijo vsikdar carinskemu uradu, ki jih v napovednih listah za beleži. Če dospejo z listki opremljene napovedne pošiljatve brez napovednih list, izgotovi železnica za te nove nadomestne napovedne liste; o tem se obvesti nakazujoči urad, da vpošlje nakazilne podatke. Na krajih, kjer ni carinskega urada na kolodvoru, se vrši prenos napovednega blaga po določenih navedenih pod št. 213 in 214. Carinski urad napiše na napovedne liste v v to določeni stolpec, kakor tudi na dotične prvotne deklaracije po pošiljativah zaporedno tekoče uvozne številke. En izvod napovednih list, na katerega so se napisali stavni podatki ali zaznamba, da se blago ni dostavilo, se vrne v mogoče kratkih časovnih presledkih nakazujočemu uradu, pri ne še popolnoma rešenih napovednih listah pa po preteku stavnega roka, ako potrebno v partijah. Daljnje postopanje je slično ravnanju mejnega carinskega urada.

V primeru uvozne ocarinitve naj služi v podlago odmeri carine teža vgotovljena pri stavnem uradu, ako ni sumnja pri dognanju manjše teže, da se je blago odstranilo. Če se blago nanovo nakaže v napovednem ravnanju, mora železnica predložiti nove napovedne liste v trojnem izvodu, s katerimi se ravna kakor pri mejnem carinskem uradu. Pri prevoznih pošiljativah morajo izvozno ravnanje in nadzorovanje izstopa izvršiti zmirom carinski organi, v kolikor ni za določene postaje finančno ministrstvo posebej drugače odredilo. Pri izvozu se carinski urad zadovoljuje navadno z zunanjim ogledom ter preišče tovor samo v sumljivih slučajih. Pri izstopnem uradu se blago carinsko ne vpisuje. En izvod napovedne liste in tovrni listi se opremijo s potrdilom izstopa, oziroma vstopa v sosednjo državo, ako je tako potrdilo na podlagi trgovinskih pogođb izrečno dogovorjeno. Ta izvod napovedne liste se vrne nakazujočemu uradu, drugi izvod pa prepusti železnici.

Št. 219. Ravnanje s carinskimi spremnicami.

Carinsko-spremniška odprava se vrši izključno na podlagi pismenih deklaracij, ki nalagajo izgotovitelju (deklarantu) jamstvo in dolžnost sta-

viti spremnično blago v pod št. 212 popisanim obsegu. Če se blago s carinsko spremnico izroči železnici ali kakemu javnemu prevoznemu zavodu v daljni prevoz k nakazanemu uradu, prehaja zaveza dostave spremniškega blaga na te, in, če prevoz oskrbuje zaporedno več takih transportnih zavodov, na vsak sledeči zavod, ki je pošiljatev dokazano sprejel. Če se spremnično ravnanje uvede na predlog železnice, ni treba polagati varščine.

V spremniškem ravnanju se blago načeloma nakaže samo pod carinsko zaporo. Ta zapora se nadeva kot tovarna zapora na posamezne tovore ali hranke s carinskim svincem, voščenim pečatom ali carinskimi znamkami, in kot prostorna zapora na vozove, naložene izključno samo s carinsko-spremniško odpravljenim blagom s carinskimi svinci. Način zadevne zapore določi carinski urad. Zunanje stanje hrank in tovorov mora dopuščati svrhi primerno nadetje zapore brez daljnih ukrepov carinskega urada. Za nadetje carinske zapore potrebne priprave (vezavo) mora preskrbeti izgotovitelj carinske spremnice (deklarant), svinec in žično vrvco, potrebno za nadaljnje zapore preskrbi brezplačno carinski urad. Če je tujezemska zapora neporušena in se smatra za zadostno, se lahko pusti nespremenjena ter ni treba nadevati nove tuzemske zapore. Nadevanje in snemanje carinske zapore izvrši carinski urad sam. Ni potrebno nadevati zapore, če kakovost blaga izključuje tatvino ali premenitev blaga.

Nakladanje spremniškega blaga smejo tudi pri prostorni zapori izvršiti brez intervencije carinskega urada carinsko zapriseženi železniški nameščenci. Na spremniško blago, oziroma vozove in tovrne liste se prilepijo spredaj navedeni carinski listki. Glede prelaganja carinsko-spremniškega blaga, previjanja pri slučajnih dogodkih na transportu, se uveljavijo določbe, opisane pod št. 216.

Spremnično blago v železniškem prometu se sme dostaviti tudi k drugemu kot nakazanemu uradu; premenitev stavnega urada mora zmirom obsezati celo k eni carinski spremnici spadajočo pošiljatev, isto mora železnica primerno zaznamovati na carinski spremnici, na carinskih listkih tovrnega lista in na tovorih ter o tem obvestiti nakazujoči urad.

Št. 220. Končno uradovanje v spremniškem ravnanju.

Pri spremničnem blagu, ki je bilo nakazano na namembno postajo ležeče preko one, navedene v tovrnem listu, neha za železnico kot prevoznico, dolžnost dostavitve blaga oziroma jamstva

kot deklarant s časom, kadar je prenehal železniški transport, pod sledečimi pogoji; a) Spremniško blago se na izročitni postaji sme izročiti le, ako je sprejemalec (novi prevoznik, prejemnik blaga, oziroma njega pooblaščenec) izrecno izjavil, da stopa on v dolžnost spremniškega blaga. Te izjave se morajo poslati nakazujočemu uradu. b) Ako je carinsko spremnico napravila železnica, se mora sprejemalec spremniške pošiljatve poleg tega pri izročitni postaji izkazati s posebno za ta slučaj ali za določeni rok po nakazanem uradu napravljeno izkaznico, da je položil za dolžnosti, izvirajoče iz sprejemanja spremniškega blaga primerno varščino, oziroma, da je oproščen od polaganja take varščine po merilu določb o oprostitvi polaganja varščine v carinsko-spremniškem ravnanju. Ta izkaznica nakazanega carinskega urada se sme napisati na železniško-uradno obvestnico o dospelju blaga. Ako sprejemalec ne more donesti takega potrdila, naj izročilna postaja stori, da se plača varščino, naj vplačilo potrdi na carinski spremnici s pritrditom postajnega pečata ter naj vpošlje varščino na stroške sprejemalca nakazanemu carinskemu uradu. Višino varščine zaznamuje v carinski spremnici že nakazujoči carinski urad; če je potreba, se izročilna postaja o tem sporazumi z nakazanim carinskim uradom. Vplačilo varščine potom izročitne postaje se smatra za enakoveljavno vplačilu pri nakazanem carinskem uradu.

Št. 221. Nakazilo v svrhu ogleda na domu.

Če se mora carinsko blago na predlog pošiljatelja ali sprejemnika podvreči sklepnemu carinskemu ravnanju izven uradnega prostora kakega carinišča na železniških postajah, kjer ni carinskega urada, ali v privatnih prostorih potom ogleda na domu, se vrši nakazitev v napovednem ali spremniškem postopanju na tisti carinski urad, ki je poklican za odpravo potom ogleda na domu. Pri tem mora železnica ali deklarant spremnice na nakazilnih papirjih in na tovarnih listih izrečno opaziti, da se v ogled na domu nakazana pošiljatev ne dostavi nakazanemu carinskemu uradu, temveč, da se ista stavi proti obvestilu nakazanega urada po razpolagatelju, na namembni kolodvor. Za izdajanje dovolil ogledov na domu so upravičena finančna oblastva I. stopnje, za oglede na domu v krajih, kjer je carinski urad, predstojniki teh uradov. Predstojniki glavnih carinskih uradov naj v po njih izdanih dovolilih za oglede na domu vodijo izkaze v dvojnih izvodih, enega teh izkazov naj predlože mesečno finančnemu oblastvu I.

stopnje, drugega naj hranijo pri uradu. Za dovolilo ogledov na domu more zaprositi železnica ali razpolagatelj z blagom, ako ni že dano splošno dovolilo. Če se odprava vrši na namembni postaji, se sme zopora sneti, oziroma pri blagu nakazanem brez zapore, isto izročiti prejemalcu samo v navzočnosti ogledne komisije eventuelno naprej poslanih organov finančne straže. Ako se take pošiljatve spremijo v privatne protore, jih sme železnica izročiti samo proti pusti carinske ali železniško-uradne zapore, oziroma proti nadelju železniške zapore in še le tedaj, če se je razpolagatelj v zmislu določb pod čl. 229 izkazal s potrdilom nakazanega urada.

(Dalje.)

Raznoterosti.

Ureditev porabe premoga. Naredba z dne 1. septembra 1917 urejuje porabo premoga in sicer v prvi vrsti na ta način, da je uvedla karte na premog. Potemtakem smejo v to opravičeni trgovci prodajati premog le proti kartam. Dež. politična oblast lahko tudi takim trgovcem vsak čas ustavi prodajo premoga ali jim zaseže obratne prostore zase ali za kako drugo mesto. Nanovo prodajati se sme le s posebnim privoljenjem politične oblasti.

*

Ravnalne cene za vino. Ravnalne cene za kranjsko srednje vino. C. kr. centralna preizkuševalna komisija za cene je določila za Kranjsko nastopne ravnalne cene za vino srednje kakovosti: 1. za vino kranjskega pridelka iz kleti pri vinogradniku za hekto 300 K; 2. za veletrštvo dovoljene doklade a) pri množinah do 10 hl 10 odstot.; b) pri množinah nad 10 hl 5 odstot. 3. za krčmarja doklada h faktorni ceni 25 odstot.; 4. za prodajo na drobno izven krčem doklada k faktorni ceni 15 odstot. — Ravnalne cene za vino srednje kakovosti na Štajerskem znašajo 1. za štajersko vino pri producentu 300 K; 2. za avstrijsko ali ogrsko vino pri veletržcih v sodih 360 K (belo) in 380 K (rdeče), v steklenicah 370 K in 380 K. 3. V nadrobni prodaji je pripuštna doklada od 20 do 40 odstotkov faktorne cene.

*

Gospodarska zveza porcelanske industrije se je ustanovila vsled vladne odredbe. Člani so vsa podjetja, ki se pečajo z izdelavanjem porcelana. Namen zveze je vodstvo natančnega pregleda zalog, izdelovanja, prodaje, uravnava cen in prodajnih pogojev i. t. d. Zveza je pod nadzorstvom vlade ozir. vladnega komisarja, ki mora biti pri vsaki seji navzoč in ima tudi pravico do vpogleda knjig in zapiskov.

*

Izvoz petroleja v Nemčijo. Pred kratkim se je sklenil nov dogovor glede dobave mineralnega olja v Nemčijo, ki določa izvoz petroleja na 340 vagonov na mesec. Prvotno se je nameravalo določiti pogodbo, ki je veljavna do novembra, na 40 vagonov mesečno. Kurivnega olja pride 1000 vagonov v Nemčijo. Manjša množina se je nameravala določiti zato, ker dobiva Nemčija tudi rumunsko olje, čigar produkcija je narastla na 250 vagonov mesečno, da je torej tudi na Ogrsko mogoče dobaviti po dogovorjenem ključu, kajti ker dobiva Ogrska rumunski petrolej, se bo njen kontingent skrčil pri gališkem petroleju. Zato bo tudi avstrijski trg nekoliko bolje preskrbljen. Z rumunskim oljem se krije tudi potreščina Bulgarske in Turčije.

Sadje in sadne konzerve ter promet z njimi. Z vladno naredbo z dne 1. septembra 1917 je natančno predpisano, katere mezb in drugih sadnih konzerv se sme napravljati. Izdelovalci sadnih konzerv so dolžni centrali za sočivje in sadje naznaniti vse izdelane sadne konzerve, jih ponuditi ali prodati, če centrala ukaže. Izdelovalci suhega sadja morajo zglasti svoje zaloge najkasneje do 15. novembra 1917, izdelovalci konzerv pa 1. in 15. vsakega meseca. Zglaševalne dolžnosti so oproščeni izdelovalci, ki ne izdelajo letno 1000 kg različnih konzerv. Centrala mora na ponudbo tekom 14 dni odgovoriti, sicer smejo izdelovalci po razmerju zakonitih določb s konzervami razpolagati. Pošiljatve po železnici ali po parnikih so dovoljene le s transportno dovolilnico. Prestopki se kaznujejo z denarnimi kaznimi do 20.000 K ali zaporom do 6 mesecev.

*

Računi na opominih niso podvrženi koleku. Upravno sodišče je izdalo pred kratkim naslednjo razsodbo: „Opominskemu pismu na koncu priklopljena sestava še nepravilnih računov, iz katerih je sestavljena opominjana terjatev, nima značaja koleku podvrženega računa, ker niso zakoniti zahtevki § 19 zak. z dne 8. marca 1876 dani pri teh zapiskih, ker so ti le opominjevalno pismo, ki se ozira na že poslane in detajlirane račune.“

*

Naša valuta. Ogrski ministerski predsednik dr. Wekerle je podal zelo zanimiva pojasnila o gospodarskih načrtih, s katerimi se naj uredi razmere naše valute in sploh denarne razmere v državi. Zboljšati vrednost našega denarja v inozemstvu, je prva in poglobitna naloga. Mnogo je manjših držav, ki imajo boljšo valuto, kakor mi. Glavni vzrok, da je z našo valuto tako slabo, je pasivna trgovska bilanca in poleg tega denarna pletora v monarhiji. Da se zboljša naša trgovska bilanca, bodo zavirali uvoz kar mogoče in pospeševali izvoz takih stvari, ki jih lahko pogrešamo. Teh je kakih 50, med njimi vino, les, strojila, cement. Druga stvar je, da je v prometu veliko preveč gotovega denarja. Treba bo nadalnje izdajanje gotovega denarja kar najbolj mogoče omejiti in kar mogoče mnogo že v prometu se nahajajočega denarja zopet nazaj dobiti. Najboljše sredstvo bo najemanje notranjih posojil. Važna vloga je namenjena vojnemu ministrstvu. To naj velikanska plačila, ki jim ima, ne poravnava več z gotovim denarjem, nego z blagajniškimi nakazili. Tudi bo treba vporabiti vse materialije in vsako blago, ki ni nujno potrebno. Če odda n. pr. vojna uprava 300.000 konj, prihrani milijone s tem in pomaga prebivalstvu. Sploh se misli na plačevanje z blagajniškimi nakazili za celo upravo, a to je težka stvar. Končno misli vlada dobiti v roke vse inozemske vrednostne papirje, kar jih je v naši državi. Največ je pri nas francoskih, angleških in ameriških vrednostnih papirjev, vseh skupaj je za več milijard. S temi bi se naša valuta zboljšala. — Wekerle je tako znamenit finančni strokovnjak, da je njegove nasvete vsekako uvaževati in vsemu prebivalstvu bo močno pomagano, če se tem potom doseže cilj, ki ga je označil. A zgodilo se je že, da so se tudi največji finančniki vračunali.

*

Draginja živil. Od početka vojne do sedaj so se živila podražila v Švici za 78 odstotkov, v Nemčiji za 112 v Avstro-ogerski pa za 349 odstotkov, kar je statistično dognano.

*

Nabava inozemskega premoga. Kdor hoče nabaviti inozemski (nemški) premog, mora zato dobiti izvožno dovoljenje dotične države in sicer potom ministrstva za javna dela. Tozadevne prošnje naj se vlagajo neposredno pri tem ministrstvu.

*

Novo zvišanje železniških tarifov. Naša in ogrska vlada sta se dogovorili, da se iznova zvišajo železniški tarifi. To pa na ta način, da se bo posamezno blago po svoji vrednosti pomaknilo v višje tarifne postavke. Od tega upa država dobiti 2 milijona kron več dohodkov na leto.

*

Množina francoskih bankovcev v prometu. Malo pred svojo demisijo je ministrstvo Ribot zvišalo francoski banki izdajo bankovcev od sedanje najvišje meje 21 milijard na 24 milijard. To je že peto zvišanje od vojnega početka, vselej po 3 milijarde kron. Zanimivo je stanje bankovcev od početka vojne:

		konc. julija 1914	konc. julija 1915	konc. julija 1916	konc. julija 1917
Zlato	milj. frankov	4.141	4.129	4.515	3.263
Bankovci	„ „	6.683	12.592	16.090	20.201
Pokritje v odstotkih		62	32	29	16

Pred vojno so bili bankovci še z 62 odstotki kriti z zlatom, zdaj niti s 16. odstotki. Sicer je francoska banka iz privatne posesti dobila jako veliko zlata, toda oddati ga je morala Angleški za vojne potrebščine in drugo. O višini bankovcev Avstro-ogrske banke nam ni nič znanega, ker banka ne objavlja tozadevnih izkazov.

*

Položaj ruske industrije. „Rabočaja Gazeta“, glasilo ruskega delavstva navaja, da so se v prvih štirih mesecih revolucije povprečne mezde zvišale za 200 do 300 odstotkov, dočim je donosnost industrije v istem času padla za 50 odstotkov. V velikih Putilovskih tovarnah, v katerih je zaposlenih 30.000 delavcev, je padla produkcija za 60 odstotkov, delavske plače so se pa zvišale za 270 odstotkov. Tovarne smodnika v Schlüsselburgu zahtevajo milijonsko podporo, češ da so delavske mezde trikratno narasle. Vojne tovarne v Semjonovu zahtevajo tudi podporo, češ da „tovarniško vodstvo ne veruje več v resnično produktivteto sedanjega delavstva“. Druge tovarne se branijo naročil, ker se z ozirom na to, da se med delavnim časom neprestano vrše seje različnih delavskih odborov in splošna ljudska zborovanja v tovarniških prostorih, morebitna naročila ne morejo izvršiti ob določenih rokih“. Članek delavskega lista končuje z opazko, da je tudi v industriji določena meja za mezdne zahteve in netočnost delavcev, za čemer se oglašja industrijski polom.

*

Železni rudnik v Prjedoru. Morda eno leto je tega, odkar je rudarsko nadzorstvo vojnega ministrstva začelo v Prjedoru pri Banjaluki kopati železo in kjer se zdaj dobivajo znatne množine železne in manganove rude najboljše kakovosti. S temi rudami se preskrbujejo skoro vsi avstrijski plavži izvzemši Alpinsko montansko družbo.

Društvene vesti.

Darila. V spomin umrlega člana našega društva gospoda Antona Rosmanna, trgovca v Ljubljani, je daroval njegov družabnik gospod Emil Tschurn našemu društvu K 500.—, njegova sorodnika gospa Marija Kavčič in gospod Karl Rosmann pa skupno znesek K 500.—. Najsrčnejša zahvala!

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 pomočnik, 6 prodajalk in 3 učenci. — Službo išče: 1 kontorist, 8 pomočnikov, 5 kontoristk, 29 prodajalk, 12 učencev in 7 učenk. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica : K 8,000.000.—.

Podružnica Ljubljana.

Rezerve . okrog K 1,000.000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4 1/2 %.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE in PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

Centrala:
Trst.

Podružnice:

Dubrovnik
Dunaj
Kotor
Metković
Opatija
Spljet
Šibenik
Zadar

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PPEVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Trgovina
s špecerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI t. č. v Ljubljani in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 10,000.000.—. Rez. zaklad K 1,500.000.—.

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

— Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. —

Poslovnica c. kr. razredne loterije.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo ka-
vino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške to-
varne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska,

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1916 vlog	K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil	K 30,600.000.—
rezervnega zaklada	K 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4%.

— večje in nestalne vloge pa po dogovoru. —

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) Naš državni proračun za upravno leto 1917/18.
- 2.) Uredba prometa z oblekami.
- 3.) *H. Sevar*: Iz blagovnega znanstva. (Dalje.)
- 4.) *J. Piščanec*: Carinstvo. (Dalje.)
- 5.) Raznoterosti:

Davčnokazenski okraji. — Informacije v gospodarskih zadevah z orientalskimi državami. — Kolkovna pro-

stost pri vlogah v davčnih zadevah. — Za navijalce cen. — Nove pošne znamke. — Zvišanje železniških tarifov na Ogrskem. — Rastoče bogastvo v Ameriki. Poslovalnica za varstvo avstrijskih premoženj v sovražnem inozemstvu. — Zvišanje borznega davka.

6.) Društvene vesti.

Za podporno akcijo v korist ženam in otrokom vpo-
klicanih članov. — Izkaz društvene posredovalnice.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravištvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

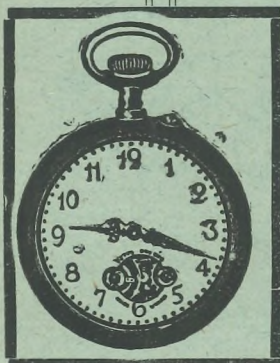

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana štev. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje ::
blaga na vse kraje
sveta ter največja
ekspozitna trdka.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terega dobite za-
stoj in poštnine
prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Duajski cesti štev. 13
priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pítanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“

v Ljubljani

naznanja, da ima v založbi še sledeče
knjige:

J. GASTNER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

- I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.
- II. del: Cena vezani knjigi 2 K.
- III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodrniku nujno potrebne.

**Kmetska posojilnica
- ljubljanske okolice -
v Ljubljani**

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Zamaške

nove in stare

kupi

vsako množino tvrdka

Ljubljanska

industrija probkovih zamaškov

Jelačin & Co.

Ljubljana.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva
v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1917.

Štev. 10.

Naš državni proračun za upravno leto 1917/18.

Na Francoskem je leta 1764. izšla vladna naredba, ki najstrožje zabranjuje »tiskati, prodajati ali raznašati spise, knjige ali načrte o reformi financ ali o njihovi upravi v preteklosti, sedanjosti in prihodnosti«. Kakih sto let poprej pa je že glasoviti minister Ljudevika XIV., kardinal Richelieu, izjavil, da je državni proračun taka stvar, da mora ostati popolnoma prikrita očem navadnih smrtnikov, češ, da so finance glavni državni živec.

Na take pač že davno pokopane nazore se človek spomni, ko dobi v roke prvi redni avstrijski proračun od pričetka vojne sem. Saj smo bili v najtežjih letih popolnoma na nejasnem, kako se gospodari z ljudskim denarjem. Zato pa moramo tembolj pozdravljati predloženi »finančni zakon in državni proračun za upravno leto 1917/18«, ker vpoštevava v izdatkih in dohodkih brez izjeme vse izredne razmere vojne in je sestavljen na temelju, da se razmere v celém upravnem letu ne izpremenijo.

Oglejmo si proračun nekoliko natančneje:

Državni izdatki	redni kron	izredni kron	skupaj kron	proti letu 1916/17
I. Najvišji dvor	11,300.000	—	11,300.000	11,300.000
II. Kabinetna pisarna	231.904	15.000	246.904	206.252
III. Državni zbor	7,915.139	3.000	7,918.139	3,369.464
IV. Državno sodišče	89.114	—	89.114	88.131
V. Ministrski svet, upravno sodišče, urad za ljudsko prehrano	6,843.000	11,379.420	18,222.420	9,576.800
VI. Skupne zadeve	389,237.744	12,003,798.990	12,393,036.734	409,955.060
VII. Ministrstvo za notranje zadeve	73,352.458	340,852.257	414,204.715	146,281.535
VIII. Ministrstvo za deželno brambo	32,723.877	3,432,953.785	3,465,677.662	1,778,061.002
IX. Ministrstvo za bogočastje in uk	115,595.590	14,262.254	129,857.844	123,596.274
X. Finančno ministrstvo	2,745,386.075	728,294.243	3,473,680.318	2,868,474.376
XI. Trgovinsko ministrstvo	238,545.961	23,522.156	262,068.117	255,932.690
XII. Železniško ministrstvo	926,533.480	316,460.400	1,242,993.880	1,127,556.800
XIII. Poljedelsko ministrstvo	58,877.610	7,524.094	66,401.704	63,558.038
XIV. Pravosodno ministrstvo	100,075.561	2,097.500	102,173.061	100,897.891
XV. Ministrstvo za javna dela	147,723.672	24,676.280	172,399.952	156,845.532
XVI. Uprava državnih poslopij	4,552.387	1,489.132	6,041.519	6,042.245
XVII. Nove stavbe, stavbna režija, na- kupi nepremičnin itd.	—	14,131.039	14,131.039	16,283.666
XVIII. Najvišji računski dvor	781.533	—	781.533	778.216
XIX. Pokojnine	156,012.951	—	156,012.951	153,013.734
XX. Vzpostavitev vojnih pokrajin	—	232,424.720	232,424.720	—
Celotni državni izdatki	5.015,778.056	17.153,884.270	22.169,662.326	7.231,817.706

Državni dohodki	redni kron	izredni kron	skupaj kron	proti letu 1916/17
I. Najvišji dvor	—	—	—	—
II. Kabinetna pisarna	—	—	—	—
III. Državni zbor	—	—	—	—
IV. Državno sodišče	—	—	—	—
V. Ministrski svet, upravno sodišče, urad za ljudsko prehrano	3,808.000	2.000	3,810.000	3,711.000
VI. Skupne zadeve	—	—	—	—
VII. Ministrstvo za notranje zadeve	3,573.154	51.152	3,624.306	2,485.972
VIII. Ministrstvo za deželno brambo	11.428	—	11.428	1,148.557
IX. Ministrstvo za bogočastje in uk	19,139.519	533.289	19,672.808	18,380.992
X. Finančno ministrstvo	2.085,331.869	517,703.199	2.603,062.068	2.433,936.065
XI. Trgovinsko ministrstvo	303,255.110	5,017.000	308,272.110	302,211.980
XII. Železniško ministrstvo	1.068,982.070	12,470.390	1.081,452.460	996,606.750
XIII. Poljedelsko ministrstvo	33,383.499	3.350	33,386.849	29,622.436
XIV. Pravosodno ministrstvo	4,910.570	—	4,910.570	4,910.570
XV. Ministrstvo za javna dela	120,437.150	362.583	120,799.733	83,896.149
XVI. Uprava državnih poslopij	746.864	—	746.864	707.512
XVII. Nove stavbe, stavbna režija, nakupi nepremičnin štev.	—	24.772	24.772	23.772
XVIII. Najvišji računski dvor	—	—	—	—
XIX. Pokojnine	10,701.568	—	10,701.568	10,001.571
XX. Vzpostavitev vojnih pokrajin	—	3,606.000	3,606.000	—
Celotni državni dohodki	3.654,230.801	539,800.735	4.194,081.536	3.887,643.336

Finančni minister je ob predložitvi državnega proračuna povdarjal, da se je držal vestno načela, da se ne sme nič zamolčevati in nič olepšati. Zato kaže ta proračun odkrito vse sedanje stanje državnih financ. Če človek gleda te številke, ki se tako lahko vržejo na papir, malo dalj, če hoče prodirati dalje v vzroke in posledice teh milijard, ki se zahtevajo za eno upravno leto, mu nehote postaja tesno pri srcu. Saj še ni dolgo, ko je ves naš proračun obsegal tri milijarde, danes se zahteva za eno leto nad 22 milijard. 22 milijard je približno ena petina vsega narod. imetja v Avstriji. Če bo vojna trajala še eno leto, porabili bomo eno petino vsega premoženja v državi. Vojna je dosedaj v Avstriji požrla okoli 41 milijard kron; še naši sinovi, vnuki in pravnuki bodo čutili krvave žulje, če bodo hoteli pri dnevnem in nočnem delu nadomestiti vsaj del tega, kar je uničila grozna vojna.

Med državnimi izdatki v znesku 22.169 milijonov kron odpade 16.809 milijonov na prehodne ali izredne izdatke, 5360 milijonov pa na redne izdatke. Med rednimi ali trajnimi izdatki so že vpoštete obresti vseh najetih vojnih posojil z zneskom 1702 milijona kron, med izrednimi izdatki pa opazimo 12.000 milijonov kron za mobilizirano oboroženo moč, kolikor po kvotnem razmerju odpade na totransko državno polovico, za vojne poškodovance in vojne begunce 338 milijonov kron, za vzdrževalnine svojcev mobiliziranih oseb 3432 milijonov kron, za vzdrževanje manj premožnih ljudskih slojev in podobne namene 235 milijonov, za draginjske

doklade državnim uslužbencem, duhovnikom in delavcem v držav. obratih 572 milijonov in za vzpostavitev vojnih pokrajin brez državnih kreditnih garancij 232 milij. kron.

Med državnimi dohodki zavzemajo seveda najvažnejše mesto davščine. Iz neposrednih davkov je proračunjeno 677 milijonov, iz carine 102 milijona, iz užitninskih davkov 353 milijonov, iz pristojbin 456 milijonov, iz državnih monopolov pa 649 milijonov ter iz državnih obratov (železnic, pošte itd.) 1560 milijonov, ostanek v znesku 93 milijonov pa odpade na upravne dohodke.

Kakor je finančni minister v svojem ekspezeju povdarjal in kakor se pri vglobitvi v podrobni proračun tudi sami prepričamo, so dohodki proračunjeni zelo previdno. Med izrednimi dohodki je proračunjen davek na vojne dobičke s 300 milijoni kron, kar ni pretirano, če vpoštevamo zlasti velikanske dobičke, ki so jih imele razne velebanke ter veleindustrija kot dobavitelji vojaških potrebščin.

Leta 1913, torej v zadnjem mirovnem letu, so znašali celotni dohodki 3461 milijonov kron. Od te vsote je treba odšteti 338 milijonov kron kot dohodek iz izposojil, preostanek prejšnjih let v znesku 42 milijonov kron, dohodek pri kovanju novcev v znesku 7 milijonov kron, tako da so znašali vsi normalni dohodki v letu 1913. 3073 milijonov kron. Redni dohodki za leto 1917/18 naj po proračunu znašajo 3654 milijonov, torej za 581 milijonov kron več kakor v zadnjem mirovnem letu. Če vpoštevamo izredne razmere vojne, zlasti še zmanjšano

produkcijo, moramo te številke smatrati za dosti ugodne, obenem nas pa številke tudi opominjajo, da ne smemo gledati pretemno v bodočnost. Pri posameznih postavkah opazimo, kako so se razmere med vojno izpremenile. Leta 1913. so znašali dohodki iz neposrednih davkov 432 milijonov kron, torej so za leto 1917/18 proračunjeni za 57 odstotkov višje, ne vpoštevši izrednega davka na vojne dobičke. Nasprotno pa opazimo pri užitninskih davkih, to je pri davkih, ki jih največ morajo nositi široki ljudski sloji, izpadek 353 milijonov kron. Kljub ogromni množini denarja, ki ga je prišlo med ljudstvo, je konsum padel, padel vsled tega, ker je padla produkcija predmetov, ki so podvrženi užitninskemu davku (sladkor, žganje, petrolej itd.). Davek na žganje je nazadoval vsako vojno leto bolj. Čeprav se je zvišal davek od 110 oziroma 90 vinarjev na 400, oziroma 380 vinarjev, je vendar dohodek iz tega davka padel od 100 milijonov na 71 milijonov kron; zato se za upravno leto 1917/18 tudi deželam ne bo moglo nič preodkazati. Ker zakon o preodkazih na deželne zaklade stopi koncem letošnjega leta iz veljave, vložiti vlada še to leto novo zakonsko predlogo. Davek na pivo je bil med vojno zvišan od 34 na 110 vinarjev, danes pa je padel od 84 na 24 milijonov kron. Ker se pa preodkaze 77 milijonov iz tega davka na deželne zaklade, vidi se, da ima država sama pri tem davku veliko izgubo. Pri davku na sladkor je proračunjenih 26 milijonov kron več, čeprav je produkcija sladkorja izdatno padla, in sicer za to, ker se je izvoz bistveno znižal, konsum doma pa izdatno narastel. Mineralnega olja moramo veliko izvažati za naše zaveznike; zato se ga pa v tuzemstvu manj obdači, čeprav se ga prideluje več nego v minulih časih. Davek na vžigalice donaša 18 milijonov kron, carine so pa padle na polovico dohodka iz leta 1913. Zelo ugodno se razvijajo za državni zaklad dohodki iz pristojbin, kajti zvišal se je donos v primeru z letom 1913. od 265 milijonov na 456 milijonov kron, torej za 191 milijonov kron. Tobačne cene so se med vojno ponovno izdatno povišale, kosmati donos se je kljub raznim neprilikam vzdignil za 171, čisti donos pa za 110 milijonov kron. Novi monopol na sladine je proračunjen s 110 milijoni kron. (Konec prih.)

Uredba prometa z oblekami.

Naredba z dne 21. septembra 1917 drž. zak. št. 383, giede odredb, ki se tičejo preskrbe prebivalstva z oblekami, vsebuje precej važne določbe, od katerih hočemo najvažnejše natančneje obrazložiti.

1.) Omejitev v prometu z oblačilnimi predmeti.

a) Naslednje blago se sme na porabnike, to je na osebe, ki same porabljajo ali obrabljajo obleko, le še proti nakazilu o potrebnosti (prejemnice) oddati, in sicer: vse za napravo oblačilnih kosov ali perila primerno tkano, birkano ali pleteno blago brez razločka materiala;

vse iz tega blaga napravljene moške, ženske in otroške obleke (tudi površna obleka) ter vse vrste perila in druge spodnje obleke, dalje žepni robci, nogavice; vse še porabne stare obleke; vse drugo od slučaja do slučaja od trgovskega ministrstva kot tako označeno blago, za katero je treba imeti nakazilo o potrebnosti.

Z istočasno izdanim razglasom trgovskega ministrstva je bila pa cela vrsta oblačilnega in perilnega blaga izvzeta dolžnosti potrebnostnega izkazila, da se torej sme to blago še vedno prosto nakupovati. Izkaz tega blaga obsega 41 blagovnih vrst, ki jih na tem mestu ne moremo objaviti. Omenimo le najvažnejše: svileni blago, til, batisti, gotovo lahko bombažovo blago, čipke, vsi izključno iz tega blaga narejeni oblačilni in perilni predmeti, bombaževe nogavice z določeno najvišjo težo, ovratniki, manšete, moderci, pasovi, hlačniki, nogavičniki, trakovi, porte itd., klobuki, kape, rokavice (izvzemši volnene in bombažne zimske rokavice), uniforme, plašči iz kožuhovine in suknjiči s kožuho vino zunaj, naročniki in boe.

b) Dolžnosti potrebnostnega izkaza podvrženo blago — izvzemši stare obleke — se sme neporabnikom, to je osebam, ki blago naprej prodajo ali predelajo, le proti pismenemu obračunu oddati in so tozadevne formalitete natančneje označene. Razpošiljanje izven Avstrije je vezano na posebno dovoljenje.

2.) Dokaz potrebe. Izdale se bodo tri vrste potrebnostnih nakazil: a) za najmanj premožne v svrhu brezplačne ali plačljive nabave oblačilnega blaga, t. j. blaga, ki se je nakazalo deželnim poslovalnicam za preskrbo obleke v svrhu pokritja najnujnejših potreb ubožnega prebivalstva in sicer proti dokazu potrebnosti in nujnega pomanjkanja; b) za nabavo drugega potrebnega blaga proti plačilu in sicer proti dokazu potrebe in nujnega pomanjkanja; c) za nabavo proti plačilu nove vrhne obleke ali v to potrebnega blaga proti dokazu oddaje enake še porabne obleke z izročitvijo oddajnega lista. Potrebnostni izkazi so javne na osebo se glaseče neprenosne listine, katerih veljavnost 30 dni po izdaji ugasne.

Za preskušanje potrebe se ustanovijo posebne preskuševalnice potrebnosti. Vsaki osebi, ki potrebuje potrebnostni izkaz, se bo dala osebna karta, v katero se mora vpisati vsako dovoljenje ali odreka potrebnostnih izkazov. Pritožbe proti odreki je nasloviti na pristojno deželno poslovalnico za preskrbo oblek, ki o tem končno veljavno odločuje. Do 31. oktobra t. l. se sme še oddati brez izkaza delo, ki se je dalo po meri izgotoviti, če se je naročena obleka ali perilo na dan 25. septembra t. l. že vzelo v delo. Tudi pozneje se sme obleka na mero še oddati brez izkaza, če naročitelj docela odda vse za napravo oblek potrebno blago in material. Tudi pri popravih oblek in perila ni treba nikakega izkaza.

3.) Za oddajo ljudskega oblačilnega blaga se ustanove posebne izdajne poslovalnice.

4.) Podrobne določbe urejuje končno promet s starimi oblekami, to je starimi, še porabnimi in ponošnimi oblekami brez ozira, če so napravljene iz blaga, ki je bilo podvrženo izkazu ali ne.

Brez izkazov se pa sme blago prodajati na osebe (firme), ki blago obrtoma dalje prodajajo ali predelajo (torej le trgovcem in tozadevnim obrtnikom), toda samo proti pismenemu fakturiranju.

Trгоvec si mora prepis vsake fakture obdržati in ga priložiti v blagovno knjigo, kjer se mora vsako prodano blago vpisati.

Pri pošiljlatvi blaga po pošti, železnici ali drugače, se morajo oddajna potrdila spraviti in kontrolnim organom na zahtevo pokazati.

Prodaja blaga na trgovce v ozemlje, kjer ne velja navedena naredba, je mogoča le po dovoljenju deželne vlade, katero si mora prodajalec sam oskrbeti.

Dosedanje odredbe glede raznih zapor blaga ostanejo i nadalje v veljavi.

Pri obrtni predelavi blaga za obleko ali perilo se je držati mer, določenih po poslovalnici.

Kdor navedeno blago izdeluje, prodaja ali predelava, mora od dneva veljavnosti gorenje naredbe voditi posebno blagovno knjigo s tekoče numeriranimi stranmi, iz katere mora biti razvidno početkoma meseca stanje zaloge po množini in vrsti, prirastek tekom meseca, nakupni vir in stanje konec meseca.

Pri prodaji blaga na nekonsumenta se mora vpisati tudi ime in naslov kupca, eventualno navesti tudi prodajno dovoljenje.

Vsak trгоvec mora kontrolnim organom ali odposlancem političnih oblasti dovoliti vstop v obratne prostore, vpogled v kupčijske zapiske in dokazila in na zahtevo poročati o stanju zaloge.

Vsak prestopok se kaznuje do 20.000 K ali šest mesecev zavora.

To so kratka navodila za trgovce, želeči pa je, da se vsak v svoje dobro seznani z vsemi tozadevnimi določbami.

Iz blagovnega znanstva.

Piše H. Sevar.

(Dalje.)

7.) Rdeči kolkotar (röt. Colcothar) je zelo izdatna, nasičena, krasna, krvavordeča barva, ki se pridobiva kemijskim potom iz ostankov železnega vitriola pri izdelovanju hudičevega olja.

5.) Modre barve.

1.) Ultramarin modra barva ni otrovna, je fin, mehak prah krasno nasičene modre barve, ki se na zraku, v vodi, niti na solncu ne izpremeni, samo v kislini pa izgubi svojo barvo ter se razvije v žvepleni vodenec, ki ima neprijeten žveplen duh.

Prejšnje čase so pristno, krasno in drago modro ultramarin lazurno barvo izdelovali iz bakrenega lazurovca (Kupferlasur) na Laškem, sedaj pa jo, odkar jo je leta 1829. iznašel neki Guimet v Lyonu, umetno žgo iz zmesi gline, kremenca, glavberjeve soli, apna in žvepla, ki je mnogo izdatnejša in cenejša.

2.) Smalta (die Smalte) je zmes s kobaltom, kvarcem modro pobarvano steklo, ki se razžarjeno v kapljivem stanju v mrzlo vodo vlija, a strjeno potem tolčejo in fino zmeljejo.

Najfinejši prah smalte je svetlomoder in ga zovejo »ešelj«, a še lepše temno modrilo daje debelejši prašek, znan pod imenom kraljevsko modrilo (Königsblau).

Smalto dobivajo iz kobaltovih rud (Spisekobaltarsen) v Krkonoših na Češkem, Angleškem in Norveškem.

Iz nje delajo znano modrilo za perilo (plavilo) in porcelansko barvo.

3.) Pariško ali berlinsko modrilo je krasna modra barva, kemijska spojina ciana z železom in ni strupena.

Med tako spojino organske narave te vrste spada tudi zelo otrovni višnjevci strup ali modra pruska kislina (Blausäure) in pa hud, močno otrovni ciankalij (Cyankalium) potem neotrovna rumena in rdeča krvolužna sol (Blutlaugensalzgelb = ferrocyanalium).

Ta sol dela lepe, kakor limona rumene kristale, a pridobiva se z izžarenjem živalskih ostankov: krvi, kož, rogov, parkljev itd., ki se obenem s pepeljko in železno litino s pridodatkom železne soli stali.

Ta sol je v tehniki zelo imenitna.

Iz nje delajo pariško modrilo in ciankalij, uporablja se pri barvariji, ž njo kalijo železo itd.

S pariškim modrilom barvamo platno ali sukno, ki pa se ne sme prati v lugu, ker se z istim barva uniči, kakor jo sčasoma tudi solnce obledi.

6.) Zelene barve.

a) Zeleni volk (der Grünspann) ali bakrov acetat je otrovna, temnomodrozelen, monoklinsko kristaljujoča, neprozorna, skorjasta barva, ki jo dobimo ako bakrene plošče vložimo v vrelec vinskih tropin ali v vreli kis in zopet na zraku osušimo ter z razjedenih plošč ostrgamo.

Kristaliziran ali napačno imenovani b) destilirani zeleni volk (destillierter Grünspann) se napravi barva iz raztopine navadnega zelenega volka.

Sestoji iz nevtralnega kisovokislega bakrenega oksida, nareja temnozelene, v prelomu svetlo oprhnene kristale, ki se v vodi tope.

Zeleni volk se rabi v barvarstvu, napravi se umetno v kemičnih tovarnah.

c) Švajnfurtsko zelena barva nareja se, da se raztopina kristaliziranega bakrovega acetata zmeša z vrelinim arsenikom, katero mezgo je treba kuhati, da dobi lepo, živo, svetlo zeleno barvo.

To najlepše vrste zeleno barvo sta znašla neki Rus in Sattler leta 1814. v Švajnfurtu, odtod ime. — Izdelujejo jo pa tudi še druge tovarne na različne načine in v različnih barvnih niansah.

Rabimo jo za slikarje in sobno slikarstvo. Za barvanje drugih reči kot igrač, tapet, papirja in oblek pa se radi otrovnosti ta barva ne uporablja.

Spoznamo jo, ako jo zažgemo, po belem dimu in češnjevem duhu.

č) Kaselmanska zelena barva (zele- nilo). Leta 1865. je znašel Casselmann krasno, arsenaprosto zeleno barvo, ki ni strupena ter uspešno izpodriva švajnfurtsko zelenilo.

d) Kromovo zelena barva (Chromgrün) je temnozeleno, ki se dobi iz rdečega kromovega oksida, včasih pa je tudi z ilovico namešana.

Kromokisli kalij žarimo z žveplom in izpiramo z vodo, kjer ostane lepa zelena kromova barva ali pa jo žarimo s kromokislím živosrebrnim oksidom. Rabi se za sobno slikarstvo, pri izdelovanju stekla in porcelana.

e) Ultramarinsko zelena barva se pridobiva iz prvih žganih, najlepših zmesi (kremenčeve kisline, glin, žvepla, apna itd.) pri umetni izdelavi modrega ultramarina.

Umetni ultramarin je znašel leta 1828. Guiment v Lyonu.

f) Zeleni cinober je zmes pariškega (ali berlinskega) plavila s kromovim rumenilom.

g) Kromovo zelena barva je temna in se rabi za sobno slikarstvo in v steklarstvu.

h) Zelenica (Grünerde) je naravni produkt gotovih razpadajočih mineralij v različnih niansah zelene barve.

Rabi se za pleskanje.

Dobiva se v okolici Verone, na Češkem, na otoku Cyper itd.

7.) Kovinske barve.

Kovinske barve imenujemo tudi bronsove (broncove) barve in brokatne barve.

S pomočjo teh barv damo stvarim iz sadre ali lesa, n. pr. okvirom za slike in zrcalom kovinsko lice.

Delimo jih v prave (pristne) ali neprave (nepristne) ponarejene bronse (bronce).

1.) Pristni (pravi), zlati in srebrni brons se napravlja iz odpadkov zlata in srebra na ta način, da taiste na mramornati plošči pomešane z nekoliko raztopljenimi arabskimi gumami zdrobe ali zmeljejo.

Ako izperemo z vodo primešano gumo, ostane nam čist, fin prašek, ki se posušen prodaja v trgovini kot

lepilo za pozlačevanje, to je pozlačevalno zlato ali srebro (Muschelgold-Silber).

Zlata tinktura je kloridova raztopina, ki se rabi za pozlačevanje jekla itd.

2.) Nepristni (nepravi) brons se izdeluje iz spojine cina, žvepla ter salmijaka in prihaja istotako v prašku na prodaj, pod imenom musivno zlato in tudi na razne druge načine ga izdelujejo.

Musivno srebro je zmes praškov in sicer: 3 delov bismuta, 3 delov cina in poldruga dela živega srebra (amalgama), fino zmleto in se le malokdaj več uporablja, odkar je prišel v promet nepristni, ponarejeni brons.

Nepristni brons, kovinski prašek in prašni bronzi se izdelujejo v različnih barvah, razen modre, katere se dosedaj še ni posrečilo ponarediti.

Bronsov prašek je fino zmlet brons, ki se ravno tako uporablja kot musivno zlato, samo da je velikobolj trpežen.

Z lepim kovinskim sijajem bronsov prašek, ki je bolj debelozrnato, luskinasto zmlet, zovemo brokat, ki se rabi za pozlačenje papirja, galanterijskih reči, pečatnega voska itd.

Različne nianse rdeče ali žolte barve narejajo bronse z opreznim razgretjem praška ter previdno primeso olja, parafina ali voska. Izdelujejo jo v Nürnbergu, Avgsburgu, na Dunaju in Pragi.

8.) Črne barve.

a) Grafit je rudnina, ki sestoji več ali manj iz čistega ogljenčevega kisleca, ki je soroden diamantu.

Dobiva se največ v vzhodni Sibiriji med gmajsom (rula), plenivcem ali filitom (Urtonschiefer) v prvotinah, v gručinah ali platičasti obliki ter je 0.5—1 trdotne stopnje, je kovinsko temnosivega ali črnega sijaja, ki se maže in ne izgori rad.

Raditega izdelujejo iz grafita svinčnike, dalje žgalne šalice (skodelice) pri elektrovodstvu.

Zmlet in z lanenim oljem pomešan grafit daje dobro črno pleskarsko barvo, posebno za železo.

Skrbno spran in z vinskim cvetom izdelan pa daje izborno opresno slikarsko barvo, posebno za na zid.

b) Črna kreda ali kamenček (Griffel) se izdeluje iz glinastega skrilavca ter se umetno s črnim ogljem ali sajami črno pobarva in vliva v razne kamenčke, palčice itd.

c) Železočrna barva ali bronsa sestoji iz antimona in se rabi za figure iz gipsa, da imajo lice vlietega železa.

č) Tiskarsko črnilo izdelujejo iz raznih vrst oglja, včasih je tudi primešanega nekoliko berlinskega (pariškega) modrila, ki je zmlet z lanenim oljem.

Semkaj spada tudi špansko črnilo, to je pogljen odpadek plutovine, ali trsnočrna barva

(Rabenschwarz), ki se dobiva iz sežganih vinskih trt ter jo dobimo v trgovini v plehastih škatljicah.

Frankfurtska črna barva je napravljena iz sežganih vinskih tropin in raznih vrst sajasto črnih barv, kakor n. pr. smolnat sajovec, ki se narejajo iz smolnatih borovih drv itd.

d) Tuši. Najboljše vrste tuši so kitajski, ki jih napravljajo ob plamenu ali iz finih svetilčnih saj, ki se napravljajo pri izgorenju sesamovega olja ali pri izdelovanju kafe.

Kot zmesno lepilo za tuš uporabljajo gumi in vizij klej (galerto) ali zdriz, tako pomešano ga ponaredijo v palčice, hlebčke ali male tablice.

Finejše vrste tuši se vedno v znak kakovosti pozlatijo s kineškimi znamkami (znaki), orišejo.

Svojedobno so bili kitajski tuši najboljši in dragi, sedaj ponarejajo tuše tudi v Evropi na razne načine ter se jih dobiva tudi za nizko ceno v stekleničkah.

9.) Pastelne barve in stogle (Pastellfarben und Stifte) zovemo, male, kratke barvene stogle ali palčiče razne dolžine, ki služijo za takozvano pastelno risanje.

Pastelne barve obstojajo iz različnih pigmentov s kredo, glivo klejem, tragantom in gumijem izgotovljenih zmesi v risarske palčice, ki so zmešane tako rahlomehko, krhko, da oddajajo z risanjem na papirju svojo barvo.

Dandanes jih nadomeščajo že razne fabrikacije v les vdelenih barvanih svinčnikov, barvnih zmesi, cinobra, karmina, pariškega modrila, ki pa tudi nosijo ime pastelnih stoglev ali svinčnikov.

Največ jih izdeluje tovarna Faber v Norimberku, posebno takozvane olinatokrednih stogel (Oelkreidestiften).

Enake tovarne so tudi Hardmuthova v Budjovicah, dalje v Parizu in Londonu.

(Konec I. dela.)

Carinstvo.

Spisal Just Piščanec.
(Dalje.)

Carinski nakazni papirji naj spremljajo pošiljatev do namembne postaje ter se izroče ogledni komisiji. V primeru, da se ogled na domu ni dovolil, se mora blago dostaviti nakaznemu carinskemu uradu.

222. Izvoz.

Izvozno blago, čigar izstop ni treba carinsko dokazati, se odpravlja, ako je carine prosto, na podlagi samih tovarnih listov, katerim se pritisne carinski pečat. Napovednih list ni potreba prilagati. Carinski pregled takih izvoznih pošiljatev, izvzemši

sumljive slučaje, se sme omejiti na samo en del pošiljatve ali popolnoma opustiti.

Carini zavezano izvozno blago se v železniškem prometu odpravlja brez izjeme po oglednem izvidu. Razen v sumljivih slučajih se teža ne konstatira ter se zaračunanju carinskih pristojbin stavi v podlago teža, ki je železniško-uradno potrjena na tovarnem listu. Če se je carini zavezano izvozno blago odpravilo pri notranjem uradu, se carinska pobotnica pritrdi tovarnemu listu v izkazilo pri izstopnem uradu ter zabeleži to okolnost na tovarnem listu. Carinski pobotnici se na izstopnem carinskem uradu pritisne uradni pečat.

Izvozno blago, čigar izstop se mora carinsko dokazati, mora oddajatelj na tovarnem listu izrecno označiti kot tako ter se po možnosti sklicati na nakazne listine. Izvozne pošiljatve, zavezane dokazilu (posamezni tovari, oziroma vozovi) in tozadevne tovarne liste naj železnica opremi z listki (znamkami) v beli ali zeleni barvi z napisi »domače blago od carinskega urada... na carinski urad« in »domače blago na carinski urad...« Če se enako blago odpravi pri notranjem carinskem uradu, se isto potem nakaže v svrhu nadzorovanja in potrdila izstopa v spremniškem ali napovednem postopanju in sicer vsakikrat pod carinsko zaporo, na mejni izstopni urad. Za nakazilo v napovednem postopanju mora železnica predložiti napovedne po njej ali po odpošiljatelju napravljene liste v treh izvodih. Izvozno blago, čigar izstop se mora dokazati, naj se naloži kolikor mogoče ločeno od drugega izvoznega blaga. Dalje postopanje je slično postopanju, predpisanemu za prevoz.

223. Prožno ravnanje (Streckenzug).

Prevažanje domačega blaga iz pogodbenega carinskega ozemlja čez tuje države v pogodbeno carinsko ozemlje (prožno postopanje) je v železniškem prometu dovoljeno samo med takimi mejnimi izstopnimi in vstopnimi postajami, med katerimi je bilo prevažanje v prožnem ravnanju izrecno dopuščeno. Glede tistih prog, na katerih je prožno postopanje dopustno, ostanejo obstoječi predpisi v veljavi.

Sedaj so v veljavi naslednje zveze: Čez ozemlje nemške države:

- a) v vzajemnem prometu med mejnimi uradi na avstrijsko - nemški carinski meji od Bregenca-Lindau do Bodenbacha. Vzajemni prožni promet med glavnimi carinskimi uradi Engeshartzell, Passau, Simbach in Bregenc-Lindau in prožni promet med Kufsteinom in Solnogradom pa ni dopusten.
- b) Vzajemni promet med carinskimi uradi Zillau-Oderberg z pod a) navedenimi uradi.

- c) Med Bodenbach in Jägerndorf.
- č) V vzajemnem prometu med nastopnimi uradi: Georgswalde-Ebersbach, Zillau, Mittelsteine, Seidenberg, Liebau, Halbstadt, Mittelwalde, Preus. Heinersdorf, Ziegenhals, Jägerndorf, Oderberg, Dzieditz, Oswiecium, Szezakova.
- d) V vzajemnem prometu med Bodenbach-Niedereinsiedl, Bodenbach-Zittau, Bodenbach-Warndorf, Warndorf - Zittau, Rumburg - Georgswalde.

Pred vojno je bil dopusten tudi prožni promet med uradi na avstrijsko-laški meji. Rudninska olja so iz tega prometa izključena.

Ob uvozu in izvozu carine proste nezavite pošiljatve se odpravljajo brez uvedbe prožnega postopanja, zato brez omejitve na dopustne proge, toliko pri izstopu kakor pri zopetnem vstopu, enako tudi taki vozni tovari carine prostega blaga, ki se prevažajo čez tuje ozemlje in koj nato čez pogodbeno carinsko ozemlje, da končno izstopijo v tuje države.

Ako se v slučaju elementarnih dogodkov morajo uporabiti pomožne proge, sme izstopni carinski urad na prošnjo železnice proti obvestilu vstopnega urada dovoliti prožno postopanje tudi na drugih progah nego onih, ki so dopustne. Ako se v teh primerih spremijo celi vlaki, ki bi sicer vozili po pogodbenem carinskem ozemlju, z domačim železniškim osebjem čez tuje ozemlje, se odprava v prožnem postopanju ne vrši; železnica obvesti o tem izstopne in vstopne carinske urade.

Odprava v prožnem ravnanju se vrši v spremniškem ali napovednem postopu ter se nakazitev napravi tudi med dvema notranjima carinskima uradoma. Glede zapore veljajo spredaj označeni predpisi. Tudi na prožno blago, oziroma vozove in na tovarne liste prilepi železnica pod št. 222 imenovane znamke ter označi blago v vlakovni in napovedni listi izrecno kot prožno blago. Izvozno in uvozno odpravo prožnega blaga odpravljajo samo carinski organi. Pri odpravi prožnega blaga v napovednem postopanju mora železnica predložiti napovedne liste v treh izvodih; ni pa treba priložiti prvotnih deklaracij. Nakazujoči urad opremi napovedne liste z zaporednimi napovednimi številkami. En izvod napovednih list ostane pri nakazujočem uradu. Oba druga spremljata pošiljatev. Nakazani urad naj vrne brez vpisa eno potrjeno napovedno listo nakazujočemu uradu, druga se pusti železnici. Napovedne liste se predlože cenzurnemu oblastvu.

224. Razlika pri postopanju pri carinskih uradih izven carinske meje.

Pošiljatve, ki so podvržene sklepni odpravi na postaji ležeči v tujem ozemlju, bodisi da so se

dovozile po železnici ali da so bile železnici oddane na mejni postaji, se odpravljajo brez napovednih list ter vpišejo neposredno v dotični rešitveni register, oziroma se oproste na tovarnih listinah. Nakladanje vsega, blaga namenjenega za uvoz v pogodbeno carinsko ozemlje, nadzorujejo carinski organi na podlagi železniško-uradnih spremnih papirjev ter se pokriti vozovi po končanem nakladanju pod carinskim nadzorstvom zapro z železniškimi in s carinskimi plombami, vporabivši rdečo žičnato vrvico. Ako se je blago naložilo po carinsko-zapriseženih želeniških organih, sme izostati carinsko nadzorovanje in nadalnje carinske plombe. Za vsak voz, naložen na mejni postaji, naj železnica izroči carinskemu uradu, v kolikor ne gre za vozove celoma nakazane z eno napovedno listo, seznamek naloženega blaga. Ti seznamki se izpolnejo s carinskimi odpravnimi podatki. Pri odhodu vsakega vlaka, ki vozi s seboj poleg službenega voza tudi naložene vozove, v pogodbeno carinsko ozemlje, mora železnica carinskemu uradu izročiti poseben vlakovni listek, v katerem se morajo navesti številke naloženih vozov, ki odhajajo z vlakom. Na podlagi tega vlakovnega listka oskrbi carinski urad neposredno pred odhodom vlaka natančno vlakovno revizijo ter se prepriča, da so vlaku priklopljeni samo carinsko odpravljeni ali prazni vozovi. Pri reviziji vlaka se snamejo morebitno nadeti carinski svinci; tudi se sme na predlog železnice pri vlakovni reviziji izvršiti na podlagi tovarnih listov carinska odprava vozniških pošiljatev z brezpogojno carine prostim blagom enotere kakovosti. Glede na vozove, ki so nakazani s posebno napovedno listo, se napovedna številka zaznamuje v vlakovnem listku. Tudi vlakovni listki in k njim spadajoči seznamki se predlagajo po dveh mesecih cenzurnemu oblastvu.

225. Promet z osebami in s prtljago.

Na kolodvorske dohode na mejnih kolodvorih, na katere prihajajo osebni vlaki iz tujih držav, oziroma na katerih, ako leže ti na mejnih postajah tuje države, stoje pripravljeni vlaki v pogodbeno carinsko ozemlje, je vhod in izhod, razen v službi stoječim osebami, dovoljen samo po nadzorovanih prehodih. To nadzorstvo vhodov in izhodov se sme prepustiti carinsko-zapriseženim železniškim nastavlencem. Za ročno prtljago se smatrajo tisti predmeti, ki se vzamejo s seboj v osebni voz; popotna prtljaga je ona, ki se izroči železnici v prevoz. Trgovinsko blago (n. pr. lahko kvarljivo blago itd.), ki se je železnici oddalo kot popotna prtljaga, se odpravlja po določilih o blagovnih pošiljativah.

(Dalje.)

Raznoterosti.

Davčnokazenski okraji. Kazenske preiskave v davčnih zadevah se odslej ne bodo več vodile pri davčnih oblastih (okrajnih glavarstvih), ampak bo več okrajev združenih. Za Kranjsko bo pristojna le davčna administracija v Ljubljani. Za Štajersko: davčna administracija v Gradcu, okrajni glavarstvi v Ljubnu in Mariboru, za Koroško: davčna administracija v Celovcu, za Trst, Gorico, Gradiško in Istro: davčna administracija Trst.

*

Informacije v gospodarskih zadevah z orientalskimi državami. Trgovci in obrtniki, ki potrebujejo v zadevah glede orienta pojasnila, dobe v pisarni trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani zaupno ustmena navodila.

*

Kolkovna prostost pri vlogah v davčnih zadevah. Na podlagi razzsodb upravnega sodišča so vloge za podaljšanje roka za vložitev napovedi oziroma izjav za pridobnino, dohodnino in rentnino, za odgovore na pozive davčne oblasti v svrhu izpolnitve takih napovedi in izjav in naznanila o višini službenih prejemkov koleka proste.

*

Za navijalce cen. Najvišje sodišče je pred kratkim izdalo jako važno razzsodbo za trgovce. Razpravljalo je v ničnostni pritožbi Antonije Umek, trgovke z mešanim blagom, ki je bila od teželnega sodišča na Dunaju obsojena v tridnevni zapor. Toženka je več sto kilogramov svinjske masti nakupila nekaj pod minimalno ceno; ker so maksimalne cene kmalu nato — v času od januarja do marca pret. leta — zopet padle, je ustavila prodajo odjemalcem. Na podlagi ovadbe se je v trgovini izvršila revizija in našla sta se dva soda masti, ki sta se zaplenila. Zoper imenovano Umek se je vsled omejitve trgovine v svrhu navijanja cen napravila tožba. Toženka se je izgovarjala s tem, da niti izdaleka ni imela namena, navijati cene; hotela je le počakati zvišanje cen in sicer tako dolgo, da bi cene od nje plačano ceno nekoliko prekoračile. Če bi prodala po znižani ceni, ne bi prišla do svojih stroškov in bi morala blago v izgubo dati. Dejansko je bil dobiček od masti, kar je tudi tržni urad potrdil, zelo zmeren. Prizivno sodišče je priznalo toženko za krivo, ker je mast zadrževala z namenom, da bi jo šele tedaj odprodala, ko bi cene dosegle od nje zaželeno višino. Pri velikem obsegu trgovine in povpraševanju bi ji bilo lahko, blago s primernim zaslužkom v kratkem času po nakupu odprodati. Najvišje sodišče je pa ničnostni pritožbi ugodilo, razveljavilo razzsodbo prvega sodnika in stvar nakazalo v ponovno razzpravno.

*

Nove poštne znamke. Poštna uprava naznanja, da so poštne znamke, ki so bile izdane jeseni lanskega leta in sicer po 15, 20, 25 in 30 v ter dopisnice in zalepke, na katerih se nahaja slika rajnega cesarja, veljavne samo do 31. oktobra 1917. Izmenjati se jih bo moglo samo v mesecu novembru, pozneje ne več.

*

Zvišanje železniških tarifov na Ogrskem je že sklenjena stvar. Med brzovlaki in osebnimi vlaki bo ta razloček, da se bodo vozne cene za prve močnejše, za druge slabše zvišale in sicer bo znašalo zvišanje v treh razredih pri brzovlakih 120, 100 in 90 odstotkov, pri osebnih vlakih 100, 90 in 70 odstotkov. Glede tovarnih cen položaj še ni jasen.

*

Rastoče bogastvo v Ameriki. Evropa razmesarja samo sebe in se pogublja v moralničnem in gospodarskem oziru. Nasprotno pa raste in cvete Amerika. Evropske države postajajo čimdalje bolj

njene dolžnice in ne samo, da zaklada Amerika države entente z municijo, artilerijo in častniki, jim posojuje tudi milijarde. Številke ameriškega izvoza nam to najbolj predočujejo. Med letom 1914 je znašal mesečni izvoz Amerike največ 300 milijonov dolarjev na mesec in je rasel poldrugo leto do 500 milijonov ter znaša januarja l. 1917 znesek 613 milijonov dolarjev. V preteklem gospodarskem letu (s koncem junija 1917) je bil izvoz za 127 odstotkov višji kot dve leti poprej in trikrat višji nego v dobi 1910 in 1911. Miljarda za milijardo se steka v žepe trgovskih in industrijskih ameriških magnatov in ker vodijo ti osodo Združenih držav, morajo Wilson in drugi državniki plavati z njimi in zato so napovedali vojno Nemčiji, kajti boje se za velikanska posojila, ki jih je Amerika dala evropskim državam.

*

Poslovalnica za varstvo avstrijskih premoženj v sovražnem inozemstvu. Sovražno inozemstvo je kakor znano od početka vojne s porabo, gospodarskih prisilnih odredb skušalo, omajati gospodarski položaj centralnih držav in sicer predvsem z naslednjimi sredstvi: plačilne prepovedi, sekvstriranje avstrijskega in nemškega premoženja v dotičnih državah, likvidacija podjetij v njih ozemlju. Enake odredbe centralnih držav seveda ne morejo ščititi domače upnike pred tem, zato so avstrijske trgovske zbornice v družbi z avstrijskim trgovskim muzejem ustanovile poslovalnico za varstvo avstrijskih premoženj v sovražnem inozemstvu. Ta poslovalnica posluje od aprila t. l. in naše društvo stori nujno dolžnost, da s tem opozori vse društvenike in druge trgovce, ki imajo premoženjske interese v inozemstvu, na to važno inštitucijo in jih tudi vabi, da v lastnem interesu prigrasijo pri nji svoje terjatve potom pristojnih trgovskih zbornic. Opozorjamo tudi, da ima naše društvo vzorce formularjev, na katerih je treba prigrasiti terjatve oziroma tudi druge pravice n. pr. lastninske pravice, sekvstracije, rekvizicije, nepremično posestvo itd.

Za varstvo trgovskih terjatev v Rumuniji, Srbiji, Črni gori in Albaniji veljajo naslednja načela:

1. Poslovalnica preskrbi po navodilih upnika vse korake v varstvo in izterjanje terjatev. Če je več upnikov, se pravice vseh enakomerno vpoštevajo.

2. Upniki se obvežejo, da prigrasijo vse svoje terjatve v Rumuniji in da se vzdržijo vsakega samostojnega postopanja brez sporazumljenja s poslovalnico.

Obenem s prigrasitvijo terjatev se vpošlje poslovalnici tudi pooblastilo, katerega vzorec se istotako dobi pri trgovskih in obrtnih zbornicah.

*

Zvišanje borznega davka. Prometni davek na efekte se je zvišal za 0.4 pro mille, kar je čisto pravilno pri današnjih razmerah na borzi. Iz krogov bank in borze ni nobenega ugovora. Predlog za zvišanje pride še v državni zbor in je vprašanje, če se bodo poslanci zadovoljili s tem zvišanjem, namreč, ako ne bodo zahtevali večji povišek.

Društvene vesti.

Za podporno akcijo v korist ženam in otrokom vpo-klicanih članov je darovala Mestna hranilnica v Kranju znesek K 50— Presrčna zahvala!

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 pomočnik mešane stroke, 1 pomočnik špecerijske stroke, 1 prodajalka in 2 učenca. — Službe išče: 1 kontorist, 7 pomočnikov, 8 kontoristk, 24 prodajalk, 9 učencev in 8 učenk. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica : K 8,000.000.—.

Podružnica Ljubljana.

Rezerve . okrog K 1,000.000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4 1/2 %.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE in PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

Centrala:
Trst.
Podružnice:
Dubrovnik
Dunaj
Kotor
Metković
Opatija
Spljet
Šibenik
Zadar

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.
IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PPEVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Trgovina
s špecerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI t. č. v Ljubljani in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 10,000.000.—. Rez. zaklad K 1,500.000.—.

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Poslovnica c. kr. razredne loterije.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4% čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi** : **FRANCKOV** :
kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz **zagrebške tovarne.**

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica! **Mestna hranilnica ljubljanska,**

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1916 vlog	K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil	K 30,600.000.—
rezervnega zaklada	K 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4%.

— večje in nestalne vloge pa po dogovoru. —

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) Naš državni proračun za upravno leto 1917/18.
- 2.) Stališče najvišjega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.
- 3.) Iz razvalin naj vznikne novo življenje!
- 4.) *H. Sevar*: Iz blagovnega znanstva.
- 5.) *J. Piščanec*: Carinstvo. (Dalje.)
- 6.) Raznoterosti:

Oddaja blaga iz bombaževine. — Zagotovitev potrebščine brusnih kamnov. — Kako naj se ubranimo prometne stiske v tovnem prometu? — Izkaznica za obleko in trgovci. — Malim štedljivcem. — Izvoz obuval prepovedan. — Pristojbina oproščenja v

svrhu pospeševanja podpisovanja VII. vojnega posojila. — Priglasitev žičnih vrvi. — Transportna dovoljenja za les. — Borzna igra nevarna. — Italijanska vojna spekulacija. — Za vplačilo davka na vojne dobičke se lahko porabi VII. vojno posojilo. — Predlagano razveljavljenje § 14 odredb o uvoznih in izvoznih prepovedih. — Nova omejitev uporabe papirja. — Glede vrvarskih izdelkov za civilno porabo. Prošnje za dovolitev izvoza iz Nemčije. — Potni list za Norveško. — Firma J. u. Svam Messel. — Zvišanje voznih cen na državnih železnicah. — Prisilna oddaja bombaževega blaga.

7.) Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

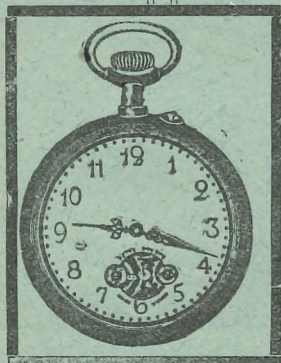

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana štev. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine

po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje ::
blaga na vse kraje
sveta ter največja
ekspozitna tvrdka.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terege dobite za-
stoj in poštnine
prosto.

Lasna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Duajski cesti štev. 13

priporoča svojo izbrano zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vinko Majdič
lastnik valjčnega mlina v Kranju.
Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“

v Ljubljani

naznanja, da ima v založbi še sledeče
knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

Kmetska posojilnica
- ljubljanske okolice -
v Ljubljani

r. z. z n. z.

Obrestituje hranilne vloge po

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Zamaške

nove in stare

kupi

vsako množino tvrdka

Ljubljanska

industrija probkovih zamaškov

Jelačin & Co.

Ljubljana.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikanski
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

1883

300018195, 11

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, dne 15. novembra 1917.

Štev. 11.

Podpisujte VII. avstrijsko vojno posojilo!

Naš državni proračun za upravno leto 1917/18.

(Konec.)

Kakor že omenjeno, je finančni minister vstavil v proračun dohodke in izdatke, in sicer redne in izredne, za celo upravno leto 1917/18, torej tudi vse stroške vojevanja. Če bi se vojna končala poprej, bi si seveda država prihranila milijarde. Če bi se pa morali še celo upravno leto vojskovati, bi znašali vsi izdatki, redni in izredni 22 milijard. Od skupne vsote izdatkov odpade 12 milijard ali povprečno ena milijarda na mesec na vojne stroške, 4-8 milijard pa na izredne, prehodne izdatke, ki so v zvezi z vojno, tako da ostane 5360 milijard trajnih izdatkov. Da pokriva te trajne izdatke, je država navezana na redne in trajne dohodke iz davkov, pristojbin, državnih obratov in podjetij in drugih prejemkov, ki naj bi ji dali 3890 milijonov kron. Ako primerjamo te trajne izdatke s trajnimi dohodki, pridemo do primanjkljaja okroglih 1470 milijonov kron, ki se ne morejo pokriti iz rednih dohodkov tekočega upravnega leta, ki ga pa tudi država ne sme kriti s posojili. Ta znesek tvorijo namreč obresti državnih posojil, torej trajni izdatek, ki se bo ponavljal tudi v bodočih letih; zato se pa more zanj tudi dobiti pokritje v trajnih dohodkih.

In vendar tudi pri tem navidezno ogromnem, nepokritem znesku ne smemo še kloniti duhom! Predstavimo si samo, kako se sestavlja proračun v mirovni dobi, kateri zneski krijejo redne izdatke in primerjajmo sestavo proračuna za vojno dobo, zlasti pa še za merodajno dobo 1917/18, torej četrto vojno leto. Predočiti si moramo, da so nekatere vrste dohodkov, ki so v mirovnih letih redno rastle, v vojni dobi ali ostale neizpremenjene glede višine, ali pa celo zelo izdatno padle.

Davek na žganje, pivo in petrolej, ki je kljub povišanju davčnih postavkov tako padel v vojni, bo gotovo znašal 330 milijonov kron več kakor pred zvišanjem. Toliko se je namreč pričakovalo od novih davkov, ko bi produkcija ostala na isti višini ko v mirnih letih. Za teh 330 milijonov bi se torej zmanjšal zgoraj omenjeni primanjkljaj. Pričakovani davek na vojne dobičke v znesku 300 milijonov kron se je vstavil med izredne ali prehodne dohodke. Tudi ta davek ne bo takoj z vojno izginil, na vsak način pa ga lahko vstavimo med dohodke v letu 1917/18, ki so določeni za pokritje rednih izdatkov. Ostane torej še 840 milijonov kron nepokritega deficita, to je približno polovica obrestovanja vojnih posojil. Druga polovica obrestovanja vojnih posojil je pokriti z vojnimi pribitki in drugimi davščinami, ki jih je država uvedla v vojni dobi. Za teh 840 nepokritih milijonov mora torej skrbeti država če hoče, da izgine deficit iz državnega gospodarstva.

Finančni minister v svojem ekspozeju pač ni razvil podrobnega finančnega načrta za bodoča leta, napovedal je le vrsto davkov, med katerimi se naj posamezni uvedejo že v najbližnji bodočnosti. Največ se govori o enkratnem premoženjskem davku. Razni finančniki in nefinančniki že hočejo celo vedeti, kateri del premoženja posameznikov namerava država zapleniti, da se s premoženjem posameznikov poplača vsaj del državnega dolga. Finančni minister ni hotel nič kaj pozitivnega povedati o tem davku. Svaril je celo pred številkami — nekateri so že izračunali, da se bo dobilo iz premoženjskega davka 30 milijard — češ da je po njegovem mnenju popolnoma nemogoče s kakršnimikoli sredstvi doseči to številko. „Pa če bi bilo tudi mogoče doseči to vsoto“ — pravi dalje finančni minister — „kaj bi se doseglo s tem? Naš vojni dolg znaša sedaj približno 42 milijard, za leto 1917/18 pro-

računimo nove dolgove v znesku 18 milijard, skupaj torej 60 milijard. Tudi če bi s premoženjskim davkom dobili 30 milijard, ostalo bi še 30 milijard vojnega dolga, ta dolg bi se moral obrestovati, zraven pa pridejo še stroški, ki so potrebni za retabliranje, da ne govorim o starih državnih dolgovih. Če bi s premoženjskim davkom naenkrat izginili vojni dolgovi, potem bi bila stvar drugačna; toda ostanejo še vedno kolosalni večji zahtevki za državno gospodarstvo in večji dohodki za ta kolosalna bremena. Ti bi se morali dobiti iz ljudskega gospodarstva, ki bi bilo vsled enkratnega premoženjskega davka že itak popolnoma izmозgano. Finančni minister sicer ni načelno proti premoženjskemu davku, to vprašanje se prav temeljito študira v finančnem ministrstvu. Pri tem se gre bistveno za način in izmero takega davka, ki bi moral biti progresiven, torej zadeti bolj večja gospodarstva nego manjša.

Pač pa je finančni minister napovedal vrsto drugih davkov, ki naj bi pokrili označeni deficit. Pred vsem je imel v mislih davek na sladkor, ker se je ta davek v vojni dobi zelo ugodno razvijal kljub temu, da se je posadilo manj pese nego v mirnih časih. Davek na sladkor znaša doslej 38 kron za metrski stot. Če bi se na pr. vzelo, da se davek poviša za 15 kron pri metrskem stotu, bi država dobila, ker se konsumira kakih 5½ milijonov metrskih stotov, za 80 milijonov kron več dohodkov na leto.

Dalje je finančni minister napovedal davek na premog, ki se bo uvedel po nemškem vzorcu. Na Nemškem je namreč tak davek v veljavi že od 1. avgusta t. l. Plačati ga je treba od tu- in inozemskega premoga in znaša davek 20 odstotkov vrednosti dobavljenega ali drugače oddanega, v lastnem obratu ali za lastno uporabo upotrebljenega premoga. Davek zapade v plačilo, kakor hitro se odpošiljatev odpravi za prosti promet. Za vrednost premoga, od katere se preračuni davek, velja prodajna vrednost iz jame ven ali iz predelovalnice. Ceni se davek na premog, ki naj se uvede na ta način, na letnih 100 milijonov kron. Poleg tega se ima uvesti še davek na vino in pa borzni davek. O davku na vino, o katerem se že razpravlja v državni zbornici, bomo še obširneje govorili na drugem mestu.

Dalekosežnega gospodarskega pomena bo zopetno zvišanje železniških tarifov, ki naj stopi v veljavo z novim letom. Višji dohodki se cenijo za mirne čase na 230 do 250 milijonov kron na leto, tako da bi se z njimi ne pokrili samo obratni deficit pri državnih železnicah, ki znaša 102,9 milijonov kron, temveč bi se tudi deloma obrestovala v železnicah naložena glavica. Tudi nekatere pristojbine se bodo zopet zvišale i. t. d.

Donosi nameravanih novih davkov so torej približno takole preračunjeni:

	milijonov kron
davek na premog . . .	100
davek na sladkor . . .	80
železniški tarifi . . .	230 do 250
Skupaj . . .	430

Ti zneski bodo pa še narasli, ker moramo v mirnih časih računati na veliko večji konsum predmetov, ki so podvrženi užitnini, razen tega pa bo tudi ponovljeni davek na vojne dobičke donašal mnogo več nego dosedANJI vojni davek.

Vendar pa je še vedno polovica primanjkljaja nepokrita. Ker pa bodo vojni dolgovi še narasli in z njimi seveda tudi obresti od vojnih posojil in bo zlasti za pokrajine, ki so bile po vojni poškodovane, šteti mnogo milijonov, treba bo iskati še izdatnih novih virov, iz katerih se bodo krili ogromni narasli državni izdatki.

Pred vsem pa moramo vpoštevati to, da ena krona davka, ki se plača sedaj, daleko ne zaleže toliko ali nima toliko vrednosti, kakor ena krona, ki se je n. pr. plačala pred petimi leti. Saj je imela vojna najdalekosežnejše posledice za naše denarno gospodarstvo, za našo valuto. Veliko svojih potrebščin smo pokrili s pomočjo svoje bankovnice, s pomnožitvijo papirnatega denarja. Seveda je to vplivalo škodljivo na vrednost našega denarja. Zato je pa naša dolžnost, da z vsemi sredstvi skrbimo, da se množina krožečega papirnatega denarja zmanjša. To je pa mogoče doseči le na ta način, da se iz dohodkov privatnih gospodarstev refundirajo denarna sredstva, ki so se vzela avstro-ogrski banki. Z obilnim podpisovanjem vojnega posojila zopet dosežemo, da se število papirnatega denarja omeji, s tem pa tudi ojači naša valuta in zato znižajo cene za posamezne vrste blaga, kar zopet ugodno vpliva na preživljanje prebivalstva. Le po tem krogotoku se približamo zopet nekdanjim boljšim razmeram.

Stališče najvišjega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.

(Dalje.)

24. Dokaz dobavne nemožnosti.

Možnosti dobave ni treba kupcu, pač pa prodajalcu nezakrivljeno nemožnost trditi in dokazati. Predlog kupca, naj dokaže prodajalec dobavno možnost s svojimi trgovskimi knjigami, je potemtakem odveč, odklonitev takega predloga ne vtemeljuje pomanjkljivega postopanja. (R. 9. maja 1916.)

Ugovor dobavne nemožnosti ni treba expressis verbis dvigniti. Ta velja kot dvignjen, če so stranke

in sodišča v pravnem in prizivnem postopanju razpravljali o onih okoliščinah, ki konkretizirajo pojem dobavne nemogućnosti. (R. 1. VIII. 1916.)

Na vprašanje, če so se surovine mogle dobiti in če se je naročeno blago moglo izdelati, je treba odgovoriti ob času, ko se izda razsodba. Uspeh tega odgovora veže revizijsko sodišče. (R. 10. X. 1916.)

25. Pravdni dobavni rok.

Ob dolžnosti dobavljati nadomestne stvari, za katerih izdelavo ali drugačno nabavo ni potrebno osebno delovanje prodajalca, ni nikakega vzroka, ako je prodajalec v dobavni zamudi, da bi se določilo daljši kakor štirinajstdnevni dobavni rok. (R. 10. X. 1916.)

26. Prisilna izvedba izpolnitvenega zahtevka.

Izvršba na dobavo nadomestnih stvari je dovoljena le potem prisilnega odvzeta blaga in tega vročitev poganjajočega upnika, ne pa potem nabave tega blaga na stroške zavezanca. (R. 18. VII. 1916.)

27. Uresničenje izpolnitvenega zahtevka.

a) Popolnoma pasivno zadržanje obeh strank skozi celo leto, potem ko je dobavni rok nastopil za pogodbo, ki sta jo sklenile pred vojnim izbruhom, je smatrati kot sporazumni odstop od pogodbe. Dobe sedno se glasijo razlogi: „Pritrditi je prizivnemu sodišču, da da potek daljše dobe in popolno molčanje obeh strank v tem času v zvezi s popolnoma spremenjenimi okoliščinami, odkar se je kupčija sklenila, v danem slučaju določeno spoznati sporazumno voljo strank, da se dobavna pogodba z dne 23. junija 1914 razdere. Res je, da pogodbene pravice same po sebi vsled poteka časa ne ponehajo, dokler ni nastopilo zastaranje. Toda prav tako je gotovo, da stranke lahko sporazumno razderejo pogodbo, ki ni izpolnjena da lahko tak sporazum tudi molče pride do izraza, in da je pri tem daljšemu časovnemu poteku in spremenjenim okoliščinam znaten pomen pripisovati. Tu je šlo za trgovsko dobavo (100 kosov blaga za dežnike v vrednosti 5400 K), ki se je morala za gotove cene v enakih dobavah tekom že naprej določenega roka petih mesecev, t. j. v mesecih avgust do decembra 1914 izvršiti. Čeprav se ni sklenila fiksna kupčija, da torej brezkoristni potek pogojenega dobavnega roka spričo molčanja nezamudnega pogodbenega dela ni razdril pogodbe, vendar ni bila po sebi umevno dobavna doba za kupčijo in zlasti za določitev cene blaga s spremenjenimi tržnimi razmerami brez pomena. Odložitev pogodbe na neprimerno dolg čas je v zmislu čl. 278 trgov. zak. smatrati kot izven strankine volje ležec. Obe stranki sta pa, čeprav bi se morala pogodbeno izpolnitev začeti izpolnjevati v avgustu 1914 popolnoma molčali do konec julija 1915, torej

celo leto, in nista glede pogodbene izpolnitve izrekli nobene zahteve ter tudi nista oddali nikake izjave. Ravno tožitelji (kupci) bi se morali v prvi vrsti brigati za izvršitev kupčije. Navedba, koliko kosov ene in koliko kosov druge od naročenih dveh blagovnih vrst je v prvem in v naslednjih mesecih dobaviti — o čemer v ordri ni ničesar omenjeno — je bila njih dolžnost; istotako natančnejša določba glede dobavnih dni in event. dobavnega kraja; končno obvestilo o kraju njih bivališča, ko so se vojni dogodki raztezali na kraj njih trgovskega obrata (mesto v Galiciji). Gotovo se z ozirom na velikanske vplive velikih vojnih dogodkov na posamezne osode ne more tožiteljem kaj očitati njih postopanju, prav tako malo pa tudi toženi tvrdki, nihče ni mogel naprej videti potek dogodkov, nobena stranka ni mogla vedeti, če in kateri čas se bodo razmere tako uredile, da se more dogovorjena kupčija tudi od njih izvesti. Toda zato se mora tudi, ker sta oba dela toliko časa v nedelavnosti čakala, sklepati na to, da sta si v tem edini, da naj se kupčija ne izvede. Ravno radi tega niso smeli tožitelji 30. julija 1915 zahtevati pogodbeno izpolnitev. Pod temi okoliščinami niti ne gre zato, da bi se kot jasno smatralo, da je bila volja tožiteljev pozitivno obrnjena na pogodbeno razrušitev, ampak je to merodajno, da je bilo postopanje tožiteljev popolnoma sposobno, izzvati pri toženki določno mnenje, da tožitelji nočejo nič več vedeti o pogodbi in da so zadovoljni z obojestransko oprostitvijo dolžnosti. Zato se tožene firme, ki se je tega držala, naknadno, ko se je že eno leto od pričetka in sedem mesecev od konca po sklepnem pismu določenega dobavnega roka poteklo, ne more prisiliti do dobave.“ (R. 17. IV. 1916.)

b) Ravnatelj tožeče delniške družbe je 18. in 19. februarja 1915 zahteval dobavo še zaostalih pet vagonov slada in v pismu z dne 22. februarja 1915 izrekel pričakovanje, da bo toženka zahtevo priznala in te vagone gotovo do konca marca dobavila. Na v pismu z dne 24. februarja 1915 izražene protipomislike tožene tvrdke je tožitelj sicer opomnil, da izgovori toženke sicer nimajo važnosti, vendar pa ni oddal določne izjave, ampak naznanil, da bo zadevo začetkom meseca predložil upravnemu svetu. Obvestila o sklepu upravnega sveta ni nikjer. Pri tem položaju je bila toženka opravičena sklepati, da je upravni svet z ozirom na prejšnji in bodoči kupčijski promet vpošteval okoliščini, da je toženka vsled prepovedi izdelovanja prišla v težaven položaj in da skuša svoje odjemalce razmeroma zadovoljiti, in se je odrekel uveljavljanju pogodbenih pravic. Šele 28. aprila 1915 izvršeno uveljavljanje nasprotuje torej načelu o zvestobi in veri v trgovskem prometu in to tembolj, ker je moralo tožitelju po eni strani biti znano, da bo slad polagoma dosegel izjemno vrednost in je bilo po drugi strani

znano, da bo toženka, če ne bo hitro o točnem sklepu upravnega sveta tožitelja obveščena, vedno manj v položaju, zmanjšati grozečo, neprimerno izgubo s primernimi odredbami, bodisi z nabavami ali spremembami v porazdelitvi med odjemalce. Iz tega vzroka je smatrati zahtevek po odškodnini radi neizpolnitve kot zamujen. (R. 14. II. 1916.) (Konec prih.)

Iz razvalin naj vznikne novo življenje!

Mesece, leta že divja vojna in širi grozote med bednim ljudstvom. Milijoni najkrepkejših mož, ki bi v rednih razmerah ustvarjali nebroj novih dobrin v dobrobit človeštvu, so vsled človeške zlobe prisiljeni uničevati to, kar je. Pojavlja se čudno dejstvo, da ljudje, ki hočejo veljati za nosilce prosvete, z besno trdovratnostjo uničujejo življenje, pustošijo rodoviten svet, rušijo stavbe, porabljajo milijarde in milijarde v pogin in uničevanje ter spravljajo ljudi v bedo in stisko.

Tudi del našega sveta, del zemlje, kjer prebiva naš narod, je zadela najkrutejša usodna sila: razgnala je ljudi, opustošila jim zemljo in jim razrušila domove. Ko se prežene grozna nevihta, se bo narod, kolikor ga ni uničila zla usoda, zopet vračal iz pregnanstva ter se zbiral na razvalinah svojega imetja, da bi iznova pričel boj za obstanek. Marsikomu bo pri obupnem pogledu v bodočnost upadal pogum; vendar mu duh ne sme kloniti, kajti s pridnostjo in vztrajnostjo bo mogoče polagoma premagati vse zapreke in se bo dala priboriti boljša bodočnost. Zgodovina nam kaže mnogo zgledov, kjer je življenje po naravnost uničujočih nezgodah vzcvetelo lepše in silnejše, kakor je bilo prej. Glavno pri vsem tem je to, da se delo pravilno zastavi in potem pravilno nadaljuje.

Izmed mnogih del, ki se jih bo takoj treba polotiti, moramo zelo važnim prišteti zgradbo novih domov: hiš in gospodarskih poslopij. Ni vse eno, kakšna so poslopja, kako so razdeljena, kako zgrajena, kako zvršena. Iz istih snovi, z istimi sredstvi, z enakim delom in v enakem času se dajo zgraditi lepa ali nelepa, pravilno ali napačno razdeljena, primerna ali neprimerna poslopja. Ker bo stavbno delo nujno, bo gotovo mnogo stavb gradilo tudi več manj večjih mojstrov, in ker bo toliko stavb novih in mnogo temeljito predelanih, je potrebno, da se vse stavbno delo vrši po gotovih načrtih, ki ustrezajo osebnim, gospodarskim, krajevnim in narodnim zahtevam. Če se sedaj zadosti tem zahtevam, vstane Goriška prerrojena v novem cvetu, če se ta prilika zamudi, potem zamujenega ne bo več mogoče popraviti.

Da se tem zahtevam zadosti, k temu naj bi pripomogli naši inženirji-stavbeniki s tem, da bi prihiteli gospodarjem in manj izvežbanim zidarskim mojstrom na pomoč s primernimi načrti razmeram ustrezajočega sloga za vsakršne prilike, kakor sem jih gori omenil, prav posebno pa za manjše razmere, kajti laže kakor revež si priskrbi dobrostoječ gospodar dobrih načrtov. Za izvršitev te naloge si mislim potrebno navodilo gospodarjem in stavbnikom, ki bi imelo besedilo pojasnjeno s primernimi podobami — celotnimi načrti in posameznostmi — ki bi jim bila pripisana potrebna števila. Ni treba velikih in dragih načrtov, ne učenih razprav, ampak čisto preprosto, s podobami pojasnjeno navodilo — kolikor preprostejše, toliko boljše.

To navodilo bi pa šele tedaj doseglo svoj namen, če bi ne bilo drago, da bi lahko prišlo v roke vsem, ki ga potrebujejo; zato bi potrebovalo nekoliko požrtvovalnosti pri piscih in pri založniku — morda bi se v ta namen dobili tudi kaki prispevki. Vsekako je to vprašanje zelo važno, kajti ne samo z gospodarskega in gmotnega, tudi z estetičnega stališča je velikega pomena, kako bo zidarska obrt v porušeni Goriški vršila svojo nalogo.

Fr. Štupar.

Iz blagovnega znanstva.

Piše H. Sevar.

Aluminij. *)

Aluminij je baje prvi iznašel in z alkaličnimi kovinami iz klorovega aluminija izločil l. 1827 neki Wöhler. L. 1854 se je posrečilo Daville-ju, da je iz natroaluminijevega klorida elektrolitičnim potom še za svoje druge velikanske kemične poskuse dobil podporo od cesarja Napoleona III. in tako otvoril 1855 l. v Javelle pri Parizu tovarno za izdelovanje tega novovrstnega „srebra iz glince“. Že tisto leto je razstavil na pariški razstavi drogeve srebrobelega aluminija. Od l. 1880 se je zelo povspela elektrolitična izdelava, ker je vsled svoje lahkote, precej dobro izdelana kovina toli prožna, da se z dletom lahko preluknja, ne da bi se lomila (odkrhnila.) Specifična teža je pri vlitnem 2.64, pri kovanem, valjanem 2.68 in pri fino izdelanem, vlečenem 2.70. Topi se pri 700°, kot provodnik toplote nadkriljuje dvakrat železo!

Rabi se tudi za zlitine z bakrom v aluminijevo bronco pri umetninah, dalje s srebrom zlit na tretjino dalje „Tiers-argent“, trdnjšo kovino kot srebro za žlice, vilice in namizno orodje (posode), za bijouterije je zlitina s finim zlatom, ki odgovarja 18 karatnemu

*) Dostavek k opisu aluminija v št. 10 1916 in št. 3 iz l. 1917.

zlatu, z nikljevo bronco se da lepo polirati posebno kirurškično orodje itd.

Koncem XIX. stoletja je znašala vsa produkcija komaj 6000 ton.

Zanimivo je kako je padala aluminiju tudi cena, pri vedno rastoči dobavi.

Leta 1856 je znašala cena za

1 kg aluminija	okoli 300 mark,
l. 1889 pa že samo	50 „
„ 1892 „	5 „ in
„ 1900 „	1.8 „

Sedaj pa primerjamo še nekaj zadnjih poročil o aluminiju, ki jih v listu „Economiste françois“ objavlja Pagen. V obširnem pregledu opisuje napredek ter svetovno dobavo te toli važne in rabljene kovine.

Aluminij rabijo vsled lahkote, trdnosti in odporosti za razna umetna sredstva v obrtu, pri ladijedelstvu, železnici, pri zračnih ladjah, zrakoplovih, za razne instrumente, pri vojnih oboroževalnih potrebščinah, pri električnih napeljavah, za razne posode itd.

Aluminija se je

l. 1900	pridelalo 7.300 ton
v l. 1910 se je „	35.000 „
„ „ 1913 „ „	46.000 „

Najbolj ugodno se je razvijala ta produkcija na Francoskem. Vsled svojih cenjenih vodnih moči in radi svojega prirodnega bogastva je imela Francija pred svetovno vojno zelo velik izvoz in sicer:

v l. 1912 aluminija 6.600 ton in 138.000 ton bauxita, v i. 1914 „ 3.340 „ 142.500 „ „

Radi vojne pa je produkcija padla v l. 1916 na 2.150 ton aluminija in 62.800 ton bauxita. Vrednost nakopanega francoskega bauxita je znašala v l. 1914 = 2,708.000 fr. in l. 1916 pa za 2,041.000 frankov.

Po poročilu „Montan. Rundschau“, se je posebno za časa vojne dvignila produkcija bauxita na Ogrskem v Biharskem okraju in v kotlini Kuku, kjer so cenili ležišče na 1.3 km² ploskve z gotovostjo, da vsebuje nad 10 milijonov ton bauxita!

Ozrimo se še na ceno, ki se je zadnja leta rapidno dvignila. Za 1 angleški funt — to je enako 0.453 kg; je v New Yorku znašala v cents povprečna cena aluminiju

v l. 1913	= 23.64 cents
„ „ 1914	= 18.63 „
„ „ 1915	= 33.98 „
„ „ 1916	= 60.71 „

Tu je razvidno, kako hitro se je dvigala cena aluminija ter se od l. 1914 potrojila!

Zadnji čas pa se na borzah vobče nič več ne notira in tako je n. pr. v l. 1915 trgovska zbornica v Lyonu že notirala za vlti aluminij 600 fr. za 100 kg in za valjan aluminij 700 fr. za 100 kg.

Kljub povečanim obratom in večji produkciji pa se vsled velikanske porabe za vojne namene ni še bati, da bi nastopila nadprodukcija.

Za časa vojne se je tudi pri nas, kakor drugod, posebno od (sv. Petra iz Istrije) začelo izkopavati in v precejšnjih množinah izvažati bauxit. Kam gre — za koga in po kakšni ceni, bi tudi nas zanimalo. — Baje gre vse na Nemško? — Ali nima tudi pri nas namesto kakšne domače avstrijske družbe — glavno besedo razpolaganja z rudo kakor na Ogrskem tudi v Avstriji znana „Berliner-Kriegsmetall Act. Ges.“?

In če bo to res s kakšnim predpravicami in zakaj? In če, — kakšne kompenzacije dobimo mi za to?

Hinko Sevar.

Carinstvo.

Spisal Just Piščanec.

(Dalje.)

Št. 226. Uvoz in prevoz.

V popotniškemu prometu se carini zavezani predmeti odpravljajo po oglednem izvidu. Pri tem se popotniki v dohodarstveno - kazenskem oziru morajo zagovarjati samo, če je dana utemeljena sumnja nameravanega carinskega prestopka. Pri reviziji popotnikov in njih prtljage je treba rabiti največjega ozira. Popotniki so zavezani svojo prtljago carinskim organom tako razpoložiti, da se preiskava lahko izvrši. Popotniki morajo na zahtevo carinskega organa vsebino tovorov ali sami razložiti ali pa zaukazati razvitje po kaki v to najeti osebi. Tovori z diskretno vsebino ali z vsebino velike vrednosti se na zahtevo popotnika pregledajo v nenavzočnosti nepoklicancev po odpravi ostale prtljage. Za olajšave pri carinski odpravi prtljage se razumevajo izključivši trgovinsko blago, ki ga popotnik ima s seboj, ter se uveljavljajo posebno na kovčke z vzorci trgovskih popotnikov samo tedaj, ako se morajo z ozirom na razpoložni čas izvršiti brez oviranja rednega vlakovnega prometa.

Revizija popotnikov in njih prtljage naj se redoma vrši med postankom vlaka na mejni postaji, in ako mogoče, v vozu. Carinski uradi so pooblaščen ocariniti carini zavezane predmete ročne prtljage (darila, potne spomine itd.), ocenivši težo istih in vporabljač ogledne izvide in carinske pobotnice v posebnih blokih, v vlaku samem, pri čemer se v izvid vpiše ocenjena teža blaga, tarifna postavka in znesek carine. Statično se blago ne prijavi. Če se odprava ne more izvršiti z zadostno gotovostjo v vozu, če se med ročno prtljago nahajajo trgovinsko blago

ali predmeti podvrženi kaki uvozni omejitvi, ki jih carinski urad ne more odpraviti brez višjega dovoljenja, so popotniki zavezani priti s svojo prtljago v revizijsko sobo.

Popolna prtljaga se mora v svrhu sklepne odprave prenesti v revizijski lokal. Pri tem se porablja splošna tiskovina za izvide (s kopijo za statistiko). Pri mednarodnih vlakih s kratkim postankom na mejni postaji se sme vršiti odprava popotnikov, njih ročne in popotne prtljage z dovoljenjem finančnega ministrstva med vožnjo od mejne postaje ali tudi že med vožnjo do mejne postaje. Po potrebi se dalje pri takih vlakih sme odrediti, da se odprava popotniške prtljage omogoči že na predzadnji postaji. Na prtljago, ki se je stavila v prosti promet na mejnem carinskem uradu, se prilepijo, ako je treba, barvani listki menjajoči po dnevu in vlaku ali se ista zaznamuje z enako menjajočo barvano kredo. Na mesto zaznamovanja tovorov se mora popotnikom, čigar prtljaga se je odpravila, izdati kontrolna znamka.

Št. 227. Nakazitev popotniške prtljage se vrši ob uvozu in prevozu v neposrednem ali spremniškem postopanju po določilih veljavnih za ista.

Št. 228. Napovedno postopanje.

Pri napovednem postopanju mora železnica izročiti carinskemu uradu — ako za nekatere proge niso uveljavljene dalekosežne posebne olajšave — za vse na isti urad nakazane tovore prtljage s pavziranjem izgotovljeno prtljažno napovedno listo v dveh izvodih (unikat, duplikat), ki naj obsega skupno število nakazanih tovorov prtljage in sklicevanje števila k tem spadajočih spremnih papirjev ter postajni pečat in podpis železniškega nameščenca.

Železnica opremi prtljažne tovore in pripadajoče železniškouradne papirje z listki z napisom „tujezemsko carinsko blago“. Če so v enem vozu naloženi prtljažni tovari nakazani izključno na en carinski urad, se namesto vsakega tovara posebej prilepi listek na voz (vozni oddelek). Napovedne liste se opremijo z zaporedno tekočimi številkami (prtljažnimi napovednimi številkami), z dnevnim pečatom carinskega urada in podpisom odpravljajočega carinskega organa; duplikat napovedne liste se da železnici. Napovednih list ni treba carinsko vpisovati. Pri carinskem uradu ostali unikati napovednih list se uredé po zaporednih številkah ter se skupno z duplikati vrnjenimi po namembnih carinskih uradih shranijo ter predlože cenzuri samo, ako jih ta zahteva.

S sprejemom duplikata napovednih list prevzame železnica dolžnost, staviti v listah navedene

prtljažne tovore brez premembe na transportu v teku 14 dni pri carinskem uradu, označenem v napovedni listi. Ako je pri prevozu vdeleženih zaporedno več železnic ali plovstvenih podjetij, upravičenih za napovedno postopanje, pride ta dolžnost od železnice, ki je od nakazujočega carinskega urada sprejela napovedno listo, na v prevažanju sledeči prometni zavod.

(Konec prih.)

Raznoterosti.

Oddaja blaga iz bombaževine. Da se zagotovi potreba vojaške uprave in akcije za ljudsko odevo, je izdal trgovski minister v sporazumu s soudeleženimi ministri naredbo, po kateri morajo vsi posestniki tkanin, predenin in pletenin, ki obstoje docela ali pretežno iz bombaževine, dalje posestniki iz takega blaga napravljenih novih (nerabljenih) izdelkov, oddati zaloge svojega blaga in izdelkov sprejemnicam, določenim od centrale za bombaževino d. d., po podrobnih določbah te naredbe.

Oddajati se mora v sledečih rokih:

Vse oddaji podvržene tkanine (metrsko blago) (§ 2a), vse iz tkanega blaga napravljene moške srajce in moške spodnje hlače (§ 2d) ter predene in pletene moške srajce in moške spodnje hlače (§ 2c) v času od 10. do 24. novembra 1917.

Vse drugo, v izmislu naredbe oddaji podvrženo blago v času od 25. novembra do 9. decembra 1917.

Oddati se ima na sledečih mestih:

na Nižje Avstrijskem: pri centrali za bombaževino d. d., sprejemnica I., na Dunaju, Börsegasse 16.

Železniški tovarni listi naj se naslovijo:

na Štajerskem in Koroškem: na centralo za bombaževino d. d., sprejemnica VI., v Gradcu, Sackstrasse 16.

na Kranjskem, Primorskem in v Dalmaciji: na centralo za bombaževino d. d., sprejemnica VIII., v Ljubljani, Frančevo nabrežje št. 3. Tovarni listi smejo imeti izključno samo ta naslov.

Blago naj se pošilja poštne prosto. Pravilno naslovljeni tovarni list velja za transportno izkazilo.

Oddaji podvrženi izročé lahko blago tudi naravnost sprejemnicam proti prejemnemu potrdilu.

Ob vsaki oddaji se mora izdati v dveh izvodih natančen popis oddanega blaga. En popis gre na sprejemnico, drugi na centralo za bombaževino d. d., oddelek za ponudbe, Dunaj, I., Maria Theresienstrasse 32.

Popisi se morajo poslati na imenovane naslove najkasneje en dan po oddaji blaga

Obrazci za take popise ki so oddaji podvrženim brezplačno na razpolago pri trgovskih zbornicah, okrajnih glavarstvih, sprejemnicah in pri centrali za bombaževino d. d., oddelek za ponudbe, Dunaj I., Maria Theresienstrasse 32.

Na istih mestih se dobe tudi posebni odtiski naredbe in natančna navodila, kako se ima izvršiti naredba.

Izjemne določbe se nahajajo v naredbi za obrtnike, občekoristne zavode in za detajliste pod pogojem posebnih prijav oziroma prošenj. Navodila obsegajo vse potrebno, kako je izposlovati taka izjemna dovoljenja.

Obrazci za te prijave leže brezplačno na razpolago na gori imenovanih mestih.

Skladišča, špediterji in vsak drug hranitelj blaga iz bombaževine je dolžan, da prijavi hrambo centrali za bombaževino d. d., oddelek za ponudbe na Dunaju, I., Maria Theresienstrasse 32. tekom 14 dni ter imenuje lastnika blaga (§ 6).

Ravnotako so dolžni hišni posestniki, hišni upravniki in oskrbniki, ki vedo, da je pri strankah, njim lastnih ali od njih nadzorovanih hiš, spravljeno blago iz bombaževine, javiti to centrali za bombaževino d. d.

Ako nastanejo pri gotovih vrstah blaga dvomi, ali naj se oddajo ali ne, se naj za pojasnilo pismeno vpraša centralo za bombaževino d. d., oddelek za ponudbe, Dunaj I., Maria Theresienstrasse 32 in se naj tem vprašanjem prilože vzorci.

Od dneva razglasitve naredbe dalje se sme blago, o katerem je govor v naredbi, prodajati, uporabljati ali oddajati kam drugam kakor gorinavedenim sprejemnicam le, v kolikor to dovoljujejo izjeme, v §§ 3 in 4 naredbe obsežene določbe.

Prestopki naredbe ali vsako sodelovanje pri prestopkih se kaznuje z globami do 20.000 kron ali z zaporom do 6 mesecev. Globna in zaporna kazen se morete izreči tudi obenem. Razen tega se lahko izreče blago, ki se je odtegnilo oddaji, za zapalo in obrtno opravičenost za izgubljenost.

*

Zagotovitev potrebščine brusnih kamnov. Ker je dobivanje iz inozemstva ovirano, je nastopilo občutno pomanjkanje naravnih brusnih kamnov. Treba je znatno povzdigniti izdelovanje v tuzemstvu, ki doslej ni moglo kriti potrebe. Ležišča porabnega peščenjaka se nahajajo v tuzemstvu. Treba jih je odkriti, že obstoječe naprave bolje izkoristiti, v opuščenih zopet pričeti z obratovanjem. Smotrena poročila naj vpošljejo interesente, ki izdelujejo brusne kamne ali jih rabijo, čimprej mestu „Maschinenevidenz des k. u. k. Kriegsministeriums“ na Dunaju (I. Uraniastrasse 4). Zmožnim podjetnikom je zagotovljena kolikor mogoče velika oblastvena podpora.

*

Kako naj se ubranimo prometne stiske v tovarnem prometu? Železnica služi danes pred vsem velikim potrebam vojne. Zavodi za gradbo lokomotiv in vozov trpijo na pomanjkanju gradbenih snovi in delavnih moči, zato ne moreje izvrševati vsa naročila. Dobava premoga je izdatno manjša kakor lansko leto. Tovorni promet za prebivalstvo se mora torej skrbeti kar največ mogoče. Vsakdo mora pomagati razbremeniti železnico. Vsako ne nujno potrebno pošiljatev po železnici je opustiti. Potrebščine prebivalstva naj se krijejo tam, od koder se jih more priskrbeti po najkrajši poti. Voženj tovorov do cilja iz kateregakoli razloga po ovinkih se je izogibati. Ne sme se prevažati tovore sem ter tja, t. j. spremeniti prvotno smer že na poti se nahajajočega tovara. Pri pošiljavi množinskih tovorov se mora izkoristiti popolnoma prostor in nakladno težo vozov. Prejemalci manjših pošiljatev ene in iste postaje naj se združijo sporazumno z oddajno postajo v prejemniške skupine, da se bolje izkoristijo vozovi. Pošiljatev in prejemnik naj delujeta sporazumno. Sme se zahtevati za nakladanje tovorov le toliko vozov, kolikor se jih more naložiti tekom nakladnega roka. V prejemno postajo naj privozi le toliko vozov, kolikor jih more prejemnik pravočasno sprazniti. Treba je, da se kar najhitreje naklada in razklada ter odvažata tovore, in to tudi ob nedeljah in praznikih, ker drugače zastane izpraznitev, zajezi se neizogibno tek vozov ter onemogoči potrebna možnost gibanja na tirih. Najhitrejša izpraznitev in pospešen odvoz sta potrebna pri onih živilih, katera se lahko pokvari. Zamude bi bile tu v veliko škodo prebivalstva.

*

Izkaznica za obleko in trgovci. Pri mnogih trgovcih in obrtnikih, ki imajo blago, kupljivo le proti izkaznicam, je razširjeno mnenje, da velja naredba glede prodaje oblek proti izkaznicam zanje le, če so bili o tem od politične oblasti ali od gremija obveščeni. To mnenje je napačno in naredba velja od 25. septembra

naprej za vsako osebo. Vsakdo, ki tako blago brez izkaznice proda ali kupi (izvzemši pri prometu med prodajalci), se strogo kaznuje, prav tako oni trgovec, ki ne vodi redno predpisane blagovne knjige. Kontrolni organi so že pričeli delovati in bodo vsak prestopok naznanili politični oblasti.

*

Malim štedljivcem se nudi zopet najugodnejša prilika, da koristonosno nalože svoje prištedene novce v 7. vojnem posojilu. Kako dobro je denar naložen v vojnih posojilih, pričajo milijoni in milijarde, ki jih hité podpisovati kapitalisti. Želeti pa je, da se teh državnih finančnih podjetij v čim večji meri udeleže tudi najširši ljudski krogi in posebno 7. vojno posojilo naj bo pravo ljudsko posojilo. Vsi bomo morali prispevati za povračanje teh posojil in njih obresti, zato naj pa tudi kolikor mogoče vsi uživamo koristi, ki jih nudijo. Tudi se ne smejo podcenjevati mali zneski, saj iz malega raste veliko. Pri 6. vojnem posojilu so podpisali mali štedljivci z zneski od 50 K do 100.000 K skupaj na milijardo kron. V prvih šestih posojilih pa odpade na podpisovalce po 50 do 1900 K nad 800 milijonov kron. Taka vsota se tudi tam, kjer gre za milijarde, prav zelo pozna. Torej mali štedljivci, posodite tudi vi domovini na bogate obresti, kar premorete!

*

Izvoz obuval prepovedan. Začenši z 28. septembrom 1917 je vsak izvoz obuval v kraje izven Avstrije (torej tudi na Ogrsko) prepovedan. Izjemoma daje trgovsko ministrstvo transportno dovolilnico. Prestopki se kaznujejo z denarno globo do 20000 K ali zaporom do 6 mesecev.

*

Pristojbinska oproščenja v svrhu pospeševanja posojanja VII. vojnega posojila. Odredba z dne 31. oktobra t. l. Posojila proti zastavi nepremičnin ali hipotečnih terjatev v svrhu podpisa VII. avstr. vojnega posojila so prosta kolkovine in neposrednih pristojbin in se ta prostost razteza na vse listine, legalizacije podpisov in uradne spise. Dalje so proste kolekov tudi vse listine, vsled katerih se dobe predjudmi na VII. avstr. vojno posojilo, da se to lahko plača, pri bankah in drugih kreditnih zavodih, posojila na police v zgornji namen itd.

*

Priglasitev žičnih vrvi. Žične vrvi do 6 mm močne se morajo, če njih dolgost presega 20 m priglasiti trgovskemu ministrstvu do 20. novembra 1917 po stanju 3. novembra t. l. Priglasitvi je podvržen vsak, ki ima take vrvi ali jih hrani za druge. Prestopki se kaznujejo z denarno globo do 20000 K ali z zaporom do 6 mesecev.

*

Transportna dovoljenja za les. Pošiljatve drv in lesa vsake vrste v teži nad 5000 kg se smejo izvršiti le na podlagi transportnih dovolilnic, ki jih izdajajo za avstrijske dežele okrajna politična oblastva, za Bosno in Hercegovino ter inozemstvo pa poljedelsko ministrstvo potom lesne gospodarske poslovalnice na Dunaju I. Reichsratstrasse II. Transportnih dovolilnic ni treba a) za pošiljatve v dotičnem deželno-političnem okraju, b) za pošiljatve v ožjem vojnem ozemlju ter c) za pošiljatve za železniško, brzojavno, telefonsko in vojaško upravo.

*

Borzna igra nevarna. Jasno je, da imajo zdaj trgovci veliko razpoložljivega denarja, ker so svoje zaloge razprodali, novega blaga pa ni mogoče dobiti. Ker jim trgovska žilica ne da miru, se vdeležujejo borzne igre in spekulirajo s papirji. Pred našo

ofenzivo v Italiji je stvar še šla, ker so papirji v splošnem vedno rastli, toda nenadoma je prišel preobrat in sedanja trgovina na borzi ni niti zdrava niti reelna. Kakor deroč potok so šli papirji nazaj, večina za več kakor 100 kron. Deloma je vzrok padanju že prevelika razlika med kurzom in faktično vrednostjo ozir. donosom papirjev. po veliki večini so pa gotovi ljudje povzročili umetno padanje, tako da so bili borzni spekulanti po večini oškodovani, namreč tisti, ki so pravzaprav šele začeli igrati na borzi. Zato bi nujno priporočali našim trgovcem, naj se ne dajo zapeljati z za nekatere res omamno in blestečo srečo pri borzni igri, ki neizkušene lahko pripravi ob vse premoženje, ampak naj se izogibajo borze, dokler ne bodo na nji zopet nastopile normalne cene.

*

Italijanska vojna spekulacija. Pri nas ni več dobiti v prometu srebrnega denarja in tako je tudi v Italiji. Zdaj poročajo italijanski listi, da stopi z 31. decembrom 1917 v veljavo zakon, po katerem bo vsakdo, pri komur se bo dobilo več srebrnega denarja kakor 10 lir, moral plačati 50 do 100 lir. S to naredbo hoče italijanska vlada onemogočiti živahno že več mesecev trajajočo spekulacijo in obenem napraviti konec neznosno nastalemu pomanjkanju kovanih novcev. Razlogi za pomanjkanje drobiža in iz tega sledeče spekulacije so naslednji: Ker se je vrednost srebra nenavadno zvišala, zbirajo ljudje srebro, da ga raztope, ker ima srebro danes večjo vrednost kakor denarni kurz. Dočim je bila pred vojno lira v resnici le 50 centezimov vredna, se srebro lire plača danes z 125 lir. So pa še druge spekulacijske možnosti. Izpremenjeni menični kurz je dovedel do tega, da se za švicarski bankovec 100 frankov dobi 165 italijanskih lir. Zadostuje pa, da se 165 italijanskih lir stopi in za to srebro dobi 139 švicarskih frankov, da se torej s tem doseže dobiček nič manj nego 33 odstotkov. Te čudne, toda gotovo zelo realne možnosti so zapeljale v Italiji toliko ljudi, da se danes tam sploh ne more več menjati papirnati denar v kovani denar. Novi zakon naj bi tem spekulantom malo perutnice prirezal, si mislijo, no, če bo dosegel namen, ni gotovo. — Tudi pri italijanskih vjetnikih se to opaža. Papirnate lire dajo radi za 1 krono, tudi za 90 ali še manj vinarjev, srebrne lire pa ne dajo za krono, ampak dražje.

*

Za vplačilo davka na vojne dobičke se lahko porabi VII. vojno posojilo. Odredba finančnega ministra z dne 6. t. m. odreja, da se obe vrsti VII. vojnega posojila lahko porabita za plačilo davka na vojne dobičke in sicer se zadolžnice sprejemajo z 92 K in državne zakladnice s 94 K za vsakih 100 K nominalne vrednosti. Ako se na ta način plača davek na vojne dobičke pred 31. januarjem 1918 je obračunati 5 1/2% obresti od dneva plačila do 31. januarja 1918; če se plača po 31. januarju 1918, je pa obresti od 1. februarja 1918 do plačilnega dneva vračunati stranki v dobro.

*

Predlagano razveljavljenje § 14 odredb o uvoznih in izvoznih prepovedih. Kakor znano, so vlade v vojnem času izdale večje število izvoznih in vvoznih prepovedi. O tem predmetu je vojnogospodarski odsek razpravljal v seji 14. t. m. in sklenil, da se izvozne in vvozne prepovedi razveljavijo in vlado opozoriti, na to, da je po obstoječem vojnogospodarskem pooblastilnem zakonu v položaju, da lahko izda potrebne carinske in trgovsko-politične odredbe. Referent je nadalje predlagal, da se vzamejo dosedanje odredbe na znanje, toda vlado se pozove, da v bodoče vse odredbe carinske in trgovskopolitične narave pred izdajanjem predloži odseku.

*

Nova omejitev uporabe papirja. Z Dunaja poročajo: Trgovinsko ministrstvo izda v kratkem naredbo, ki bo znatno ome-

jila uporabo papirja. Izdelovanje raznih finih papirjev, ki niso neobhodno potrebni, bo sploh prepovedano. Izdelovanje drugih vrst papirja bo znatno omejeno. Prepovedano bo tudi razsipanje papirja, ki je bilo sedaj običajno v trgovskem prometu.

*

Glede vrvarskih izdelkov za civilno porabo je naznanila vojna zveza za konopninsko industrijo, da se prav nič tega blaga ne more prepustiti za potrebščine civilnega prebivalstva, ker je z razpoložljivimi zalogami mogoče zadostiti jedva najnujnejšim vojaškim naročilom. Vrvarske tvrdke torej ne morejo nikaki tozadevni želji ustreči. Hkrati se prizadeti krogi opozarjajo, da je popolnoma nepotrebno, obračati se tozadevno na mestni gospodarski urad, ker ne more prav nič spremeniti na tem dejstvu.

*

Prošnje za dovolitev izvoza iz Nemčije. C. k. trgovinsko ministrstvo je naznanilo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da je prusko vojno ministrstvo izreklo željo, da se naj v prošnjah za dovolitev izvoza iz Nemčije, ki se predlagajo pri nemških službenih mestih, navaja vrednost pošiljatve v markah. Kot prehodno dobo za izvršitev te odredbe smatra vojni urad čas do 1. decembra 1917 za zadosten. Prošnje, vložene po tem roku, ki ne bi ustrezale tej želji, se bodo vrnile.

*

Potni list za Norveško. Interesentje dobe v pisarni trgovske in obrtniške zbornice informacije o predpisih glede potnih listov za Norveško.

*

Firma J. u. Svam Messel. Izvoz zelenjave v Rotterdam, Gondschestraat, ki je pod različnim besedilom svoje tvrdke delala nereelne kupčije po Avstriji, je prišla v konkurz. Bližje podatke, zlasti tudi o prijavi zahtevkov, je dobiti pri trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

*

Zvišanje voznih cen na državnih železnicah. Državne železnice zvišajo s 1. decembrom 1917 cene voznih listkov za 50 odstotkov. Državnim železnicam bodo pač sledile tudi vse ostale, predvsem južna železnica.

*

Prisilna oddaja bombaževega blaga. Naredba z dne 31. oktobra 1917 določa, da so tačasno samo kraji južne Tirolske, ležeči v ožjem vojnem ozemlju in Dalmacija oproščeni oddaje, tako, da se mora vse na Primorskem, Kranjskem in Koroškem nahajajoče blago, če tudi je v ožjem vojnem ozemlju, z dne 10. novembra 1917 oddati.

Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 knjigovodja, 1 pomočnik špecerijske stroke, 2 kontoristki, 3 učenci in 1 učenka. — Službe iščeta: 2 kontorista, 6 pomočnikov, 7 kontoristk, 20 prodajalk, 5 učencev in 6 učenk. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica: K 8,000.000.—.

Podružnica Ljubljana.

Rezerve. okrog K 1,000.000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4 1/2 %.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE in PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

Centrala:
Trst.
Podružnice:
Dubrovnik
Dunaj
Kotor
Metković
Opatija
Spiljet
Šibenik
Zadar

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PPEVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Trgovina
s špecerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI t. č. v Ljubljani in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 10,000.000.—. Rez. zaklad K 1,500.000.—.

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Poslovnica c. kr. razredne loterije.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**

kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :

iz zagrebske tovarne.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica! **Mestna hranilnica ljubljanska,** Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1916 vlog	K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil	K 30,600.000.—
rezervnega zaklada	K 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4%.

— večje in nestalne vloge pa po dogovoru. —

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% ozrioma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) Letina 1917.
- 2.) Bodoče naloge trgovskega ministrstva.
- 3.) Stališče najvišjega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno. (Konec.)
- 4.) *J. Piščanec*: Carinstvo. (Konec.)
- 5.) Obnovitev zasebne brzojavne in telefonske službe.
- 6.) Raznoterosti:

Prisilna oddaja bombaževega blaga; koliko tkanega in pletenega blaga sme trgovec pridržati? — Domovi za invalide. — Trgovci, pozor! — Oprostitev tretjine zaporov podvrženega blaga in perila za na-

drobno prodajo in podlog ter pridatkov za konfekcijo. — Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani. — Gremij trgovcev v Ljubljani. — Označenje cen po izložbah. — Bimetalizem kot mednarodna veljava? — Beg bank iz Beneškega. — Devizna centrala v Italiji. — Nasprotstvo proti gospodarskim centralam. — Uredništvo čitateljem. — Preskrba s semenskim žitom za pomladansko in poletno setev 1918. — Uspeh VII. vojnega posojila. — Poročilo o trgovskem in združnem tečaju za invalide na slovenski trgovski šoli v Ljubljani. — Obleko in perilo iz papirja. — Vojna čevljarna v Ljubljani.

7.) Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

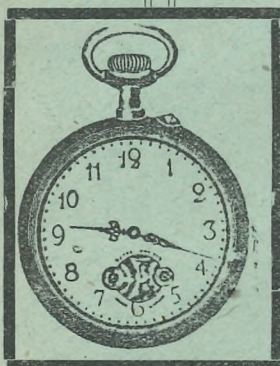

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana štev. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

.. Razpošiljanje .. Zahtevajte moj novi
blaga na vse kraje povečani cenik, ka-
sveta ter največja terega dobite za-
eksportna trdka. stonj in poštnine
prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

August Agnola

v Ljubljani, na Duajski cesti štev. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.
Kartoni za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„**MERKUR**“

v Ljubljani

naznanja, da ima v založbi še sledeče
knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

- I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.
- II. del: Cena vezani knjigi 2 K.
- III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodrniku nujno potrebne.

**Kmetska posojilnica
- ljubljanske okolice -
v Ljubljani**

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Zamaške

nove in stare

kupi

vsako množino tvrdka

Ljubljanska

industrija probkovih zamaškov

Jelačin & Co.

Ljubljana.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev

LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

**na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.**

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

1883

300018195, 12

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1917.

Štev. 12.

Letina 1917.

Neugodne vremenske razmere, pomanjkanje gošpodarjev-voditeljev, delavnih moči, gnojil in zato tudi slabše obdelovanje so vzrok, da letošnja letina na Kranjskem ni bila taka, kot bi jo bilo v ugodnejših razmerah želeli. Sporedno z vsemi neugodnostmi in v veliki meri tudi zaradi teh so se pojavile tudi razne bolezni. Pri žitu in krušnih rastlinah sta škodovala rja in posebno snetjavost, v marsikaterem kraju je snežna plesnoba zamorila razvijajoče se kali v zemlji. Pojavljali pa so se tudi živalski škodljivci in je mestoma posebno škodila struna in pa poljska miš. Krompirja se je marsikje lotilo gnitje, ravnotako tudi pese in repe. Vinski pridelek je kljub vsem neugodnostim, toči i. dr. dovoljen.

Splošno smo gojili mnogo upov, ki pa so žal šli po vodi.

Žita in druge krušne rastline so nas varale. Kljub vsem neugodnostim so se navidezno ob času zorenja nekam dobro popravila in je človek na prvi pogled mogel biti zadovoljen, a je pri natančnejšem opazovanju v svojo žalost moral opaziti, da je bilo malo težkega klasja, ki bi se pripogibalo k tlom, marveč je

prazno, ponosno stalo pokonci. Kljub temu je prva provizorična cenitev izkazala, da je pričakovati povprečnega pridelka na hektar pri pšenici po 820 kg, pri rži po 710 kg, pri ječmenu po 790 kg, pri ovsu po 820 kg in pri koruzi po 730 kg. S takimi pridelki bi mogli biti zadovoljni. Mlačev pa je pokazala povsem drugačne uspehe. Pšenica je dala komaj 680 kg, rž 590 kg, ječmen 570 kg, oves celo le 490 kg in koruza 690 kg zrnja na hektar, ter je med to težo všteto tudi razno slabo zrnje, plevelno zrnje in druge primesi. Slabega, nerazvitega in snetjavega zrnja je zelo veliko in to posebno pri ječmenu in ovsu. Proti snetjavosti ljudje vsevov niso mogli zavarovati, ker ni bilo dobiti takih preparatov in je zato v prvi vrsti snetjavost napravila največ škode. Šele letošnjo jesen se je posrečilo Hinku Sevarju, trgovcu v Ljubljani dobivati iz Nemčije preizkušeno, izvrstno učinkujoče sredstvo za zamakanje semena proti raznim glivičnim boleznim. To sredstvo se imenuje „Uspulun“ ter sem ga tudi podpisani v letošnjem poletju preiskusil ter priporočal v „Kmetovalcu“ in letakih „Zavoda za promet z žitom ob času vojne“. Želeli bi bilo, da bi kmetovalci „Uspulun“ čim najbolj uporabljali.

Statistika izkazuje, da je bilo obdelane zemlje :

za pšenico	26.815	ha, ter je bilo pridelka 181.573 q, torej na ha po 6.8 q
„ piro	48	„ „ „ „ „ 205 „ „ „ „ „ 4.3 „
„ rž	11.394	„ „ „ „ „ 67.547 „ „ „ „ „ 5.9 „
„ ječmen	10.427	„ „ „ „ „ 59.521 „ „ „ „ „ 5.7 „
„ oves	13.442	„ „ „ „ „ 65.690 „ „ „ „ „ 4.9 „
„ koruzo	12.874	„ „ „ „ „ 88.887 „ „ „ „ „ 6.9 „
„ soržico	1.090	„ „ „ „ „ 7.361 „ „ „ „ „ 6.7 „
„ ajdo prvo	1.246	„ „ „ „ „ 5.036 „ „ „ „ „ 4.— „
„ „ strniščno	17.124	„ „ „ „ „ 85.305 „ „ „ „ „ 4.9 „
„ proso	6.025	„ „ „ „ „ 39.811 „ „ „ „ „ 6.6 „
„ fižol, grah, lečo	7.447	„ „ „ „ „ 34.595 „ „ „ „ „ 4.6 „
„ krompir	23.995	„ „ „ „ „ 1,186.899 „ „ „ „ „ 49.— „
„ repo prvo	3.702	„ „ „ „ „ 112.009 „ „ „ „ „ 30.— „
„ „ strniščno	14.498	„ „ „ „ „ 682.418 „ „ „ „ „ 47.— „
„ korenje	2.994	„ „ „ „ „ 135.821 „ „ „ „ „ 45.— „
„ buče	947	„ „ „ „ „ 11.345 „ „ „ „ „ 12.— „

„ zelje	3.111 ha, ter je bilo	pridelka 81.906 q, torej na ha po 26.—q
„ seno	174.175 „ „ „ „	„ 1,679.446 „ „ „ „ 9.— „
„ deteljo I. in II. .	19.053 „ „ „ „	„ 233.238 „ „ „ „ 12.— „
„ „ strniščno .	9.691 „ „ „ „	„ 96.703 „ „ „ „ 9.9 „
„ druge krmske rastl.	2.748 „ „ „ „	„ 29.128 „ „ „ „ 10.5 „
„ vino	9.685 „ „ „ „	„ 248.053 hl „ „ „ „ 25.—hl

Iz gorenjega je razvidno, da tudi okopavine in krmske rastline ter zelje tudi niso dali dobrega uspeha, predvsem je bilo malo sena in detelje, ker je bila suša letos le prehuda. Iz istega vzroka je tudi slame

manj. Kakovost vina pa je letos izborna.

Sadna letina, je letos bila vsakako boljša kot lani in tudi čebeloreja more izkazati jako povoljen donos.

Dipl. agr. A. Jamnik.

Bodoče naloge trgovskega ministrstva.

Pretekli mesec je trgovinski minister baron Wieser v proračunskem odseku razvijal načela generalnega komisarijata za vojno in prehodno gospodarstvo. Podal je nekaj glavnih misli o načinu gospodarjenja po vojni in še v prehodni dobi. Da spoznamo nazore naše vlade, priobčujemo par odlomkov iz njegovega govora.

Glede znižanja cen, ki se mora stopnjema izvršiti, priznava minister, da se v tem pogledu z državnimi predpisi ni vse zgodilo. Stopnjevano tekmovanje, poplava denarja in drugi ceno tvoreči momenti se ne morejo kar tako paralizirati z vladnimi odredbami. Uprava mora stremeti za tem, da pobija najostrejše izrastke.

Velike zaloge materiala vojne uprave in begunskih taborov bi bile lahko dostopne za preskrbo splošnosti. V tem pogledu je izjavil minister, da mu je vojno ministrstvo glede tega dalo najugodnejša zagotovila. Te zaloge so pa obenem zelo dragocene rezerve za čas po mirovnem sklepu, ko bo tako zelo nedostajalo materiala.

Nato je govoril o izpopolnitvi naših pristanišč ter opozarjal na težkoče, ki nasprotujejo sedanjim preureditvi. Kadar bodo pogoji za to dani, se bo to uredilo z izrednimi krediti v te namene. Predvsem bo treba ozdraviti velikanske škode, ki jih je trpel Trst. Nato je razpravljal izgubo ladij, ki ni prav velika, ter se dotaknil vprašanja prodaje ladij med vojno. Ta prodaja je bila ugodna za zboljšanje naših valutaričnih razmer. Iz prodaj doseženi dobiček bodo ladjeplavna podjetja deloma porabila za zboljšanje položaja njih nastavlencev. Velik del materiala, ki so potrebne za gradnjo novih ladij, je v tuzemstvu na razpolago, zato smo v tem oziru mnogo na boljšem nego marsikatera inozemske države.

Glede vprašanja mornarskega pouka je povedal, da bo zopet v obratu šolska ladja. Nato je dal pojasniti o ladjeplavnih podporah, govoril o donavskem ladjeplovstvu ter opozarjal na okolnost, kolike važnosti je bila ravno v vojni podonavska pot. Izredno vlogo bo imela uravnavna pravnih razmer ob Spodnji Donavi pri mirovnem sklepu.

Z ladjeplovstvom v zvezi je tudi vprašanje vodnih cest. Trgovsko ministrstvo se živo zanima za to vprašanje in bo predvsem gledalo na avstrijske interese pri praktični odločitvi tega vprašanja.

Nato je razpravljal o ustanovitvi trgovskih visokih šol, pri čemer naj se po soglasnem mnenju interesiranih krogov trgovstva in industrije stavi v ospredje praktična izobrazba mladega trgovskega naraščaja, kajti naše gospodarstvo bo po vojni navezano na delovanje v trgovini in industriji delujočih faktorjev. Saniranje vojnih poškodb na gospodarskem polju bo v prvi vrsti mogoče na ta način, da se bo dvignil naš izvoz, pri čemer se bo zasebni podjetnosti dalo široko polje in prostost.

Minister je zlasti poudarjal vrlost naših produktivnih stanov in rekel: Vsled vojne smo se mnogo naučili, zlasti glede izrabe surovin, ki jih imamo doma na razpolago. Da se poglobijo naše zveze z državami, ki pridejo za izvoz v poštev, se bomo posebno trudili. Pri tem je minister opozarjal na delovanje pred kratkim reorganizirane orientne in prekomorske družbe, ki si je stavila za nalogo, gojiti vse prekomorske zveze.

H koncu je minister razpravljal o izrednih težkočah, s katerimi se ima boriti poštna uprava vsled velikanskega prometa, in je zagotavljal, da si bo trgovsko ministrstvo na vso moč prizadevalo, da odpomore množestvilnim pritožbam.

Stališče najvišjega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno.

(Konec.)

Po blagovni množini in ceni natančno določena kupna pogodba ne ugasne, če v pogodbi pogojeni dobavni čas poteče, kakor morebiti že vnaprej na gotov čas navezana najemna ali službena pogodba. Pogodbena določba, da mora kupec določeno blagovno množino sukcesivno do 30. junija 1914 prevzeti, bi imelo le za posledico, da bi bil kupec s 30. junijem 1914 pravno obvezan ponujeno mu blago prevzeti. O tem

pa ni govora, da je kupec po preteku 30. junija 1914 izgubil pravico na dobavo. Le s tem, da ni v času, v katerem je bilo treba v gotovi množini prodano blago sukcesivno prevzeti, odpoklical blaga, kupec še ni izgubil pravice na dobavo. (Razsodba 2. V. 1916.)

Šest mesecev po preteku zadnjega zakasnelemu prodajalcu dovoljenega dobavnega roka vložena tožba na uveljavljenje zahtevka do izpolnitve še pred vojnim začetkom sklenjene, po vojnem izbruhu za naprej veljavno priznane dobavne pogodbe ne nasprotuje dobrim navadam, čim je v zamudi se nahajajoči prodajalec, upajoč na skorajšnji konec vojne in na padanje cen, tožitelja toliko časa zadrževal, dokler se ni blago, ki ga je bilo treba dobaviti, dobilo le z velikimi denarnimi žrtvami. (Prodajna cena K 73.50, nabavna cena ob času razsodbe 130 K za 100 kg.) (Razsodba 31. X. 1916.)

28. Izguba izpolnitvenega zahtevka vsled plačilne zamude.

Plačilna zamuda kupca glede izvršene delne dobave ne opravičuje prodajalca k odstopu od pogodbe in s tem k odreki nadaljnim dobavam, dokler ni odstopni namen pravočasno naznanil v plačilni zamudi nahajajočemu se kupcu in ni sam v dobavni zamudi. Če je ob času prepozno izvršene delne dobave zapadla cela dobava, se ne more prodajalec zaradi zamude kupca s plačilom kupnine za delno dobavo posluževati odstopne pravice, čeprav gre za deljivo sukcesivno dobavo. (Razs. 10. X. 1916.)

Pri kupu s sukcesivnimi dobavami je kupec obvezan, po prejemu vsakega dobavljenega dela plačati dotične kupnine. Ako je le z enim zapadlim obrokom v zamudi, je prodajalec opravičen, odstopiti od pogodbe glede vseh še ne dobavljenih delov (čl. 354 trg. zak.). Dodatnega roka ni treba v zmislu čl. 356 trg. zak. niti izrecno določiti niti zahtevati, treba je le, da se da zamudnemu pogodniku rok za izvršitev zamujenega, to je, da se še primeren čas počaka, če vendar ne bo zadostil izpolnitveni dolžnosti. (Razsodba 21. III. in 8. II. 1916.)

29. Ugasnitev shranjevalne dolžnosti prodajalca.

a) Vsled popolnoma pasivnega zadržanja kupca v neprimerno dolgem času.

Na shranjevanje blaga za kupca v zmislu čl. 343 trg. zak. v dobi enega leta od početka in ko je sedem mesecev od konca po sklepnem pismu določenega dobavnega časa preteklo — s pogojem seveda, da je bilo blago po volji kupca že izdelano — ne sme na noben način kupec računati, zlasti če takšne zahteve ni nikoli stavil, ter celo prodajalca sploh ni obvestil, da je še živ (v Vzhodni Galiciji) in da ima namen, kupčijo nadaljevati in v mirnem času naročeno blago prevzeti. (Razs. 18. IV. 1916.)

b) Vsled nele začasne ustavitve prometa.

Člen 343 trg. zak., ki ima mora accipiendi (zamudo prevzema) kupca v normalnih mirnih razmerah pred očmi, se ne more porabiti vsled po vojni povzročene prometne ustavitve za negotov, daljši čas, ker se prodajalcu ne more prisojati, da bi blago — birkano blago — shranjeval negotov, morda daljši čas za kupca. (Razs. 1. VIII. 1916.)

30. Odpoklic in dodatni rok.

V pojmu sukcesivne dobave je, da se za dobo pogodbe le-ta razdeli na približno enake meddobe, in torej kupec ni opravičen, dobavne termine, ki jih ima pričakovati, znatno skrajšati, razen če je odpoklic med pogodbeno dobo poljubno od njega odvisen. (Razs. 14. XII. 1915.)

Določitev odpoklicnega roka nima na sebi nobene drugega pravnega učinka v slučaju brezvspešnega poteka, kakor ta, da je prodajalec takoj torej brez nepotrebnega odlašanja obvezan izpolniti. Če ne izpolni, je zamudnemu kupcu dovoliti naknadni ali dodatni rok. (Razs. 23. V. 1916.)

Ako je bil po preteku časa, v katerem je kupec lahko zahteval dobavo, prodajalec vsled nastopa po vojni povzročenih, pogodbo razdirajočih okoliščin že oproščen dobavne dolžnosti, se ne more v tem, da med po preteku onega časa dovoljenim naknadnim rokom ni dobavil, prav tako malo videti zamudo, kakor v tem, da ni na pogone odgovoril, priznanje izpolnitvenega zahtevka. (Razs. 1. VIII. 1916.)

31. Kup v svrhu pokritja.

Predpogoj za kup v svrhu pokritja je nabava blaga po kupcu, še ne izvršeno plačilo kupnine za pokritno blago je prav tako malo potrebno, kakor — vsled izvozne prepovedi — nemogoča nabava blaga. Ako se dvigne zahtevek na nadomestilo konkretne škode po čl. 357, odst. 3 trg. zak., se lahko razlika med nakupno ceno pokritnega blaga in prodajno ceno blaga, ki jo je moral zamudni toženec dobaviti, vzame za podlago. (Razs. 4. I. 1916.)

Izpolnitev zahtevajoči kupec ni kljub odločni izjavi prodajalca, da noče dobaviti, obvezan, kot pokritje si nabaviti blago, ki ga je drugod in ob času oddaje te izjave še za nizko ceno dobiti, ako kljub odklonitvi dobave po prodajalcu nadalje vstraja na izpolnitvi. Lahko počaka na izpolnitev in če se ta ne izvrši, lahko toži — ne da bi dovolil naknadni rok — na izpolnitev. (Razs. 11. VII. 1916.)

Kupec je opravičen, da se pri grožecem pomanjkanju blaga že med tekom naknadnega roka pokrije z blagom. Ako je to storil in če je na dan po preteku naknadnega roka stopila v veljavo odredba glede maksimalnih cen tega blaga, je upravičen, ne da bi se ga moglo dolžiti navijanja cen, vzeti ceno, ki pre-

sega maksimalne cene za pokritno blago, za podlago izračunu škode, ki mu je nastala vsled dobavne zamude. (Razs. 14. IX. 1915.)

Ako je prodajalec blago, ki bi je moral kupec dobaviti, vsled oblastvene odredbe dobavil vojaškemu erarju in pri tem dosegel višje cene kot je znašala pogojena kupna cena, je kupec opravičen zahtevati nadomestujoči commodum. V tem slučaju je pa zahteval le nadomestilo abstraktne škode radi neizpolnitve vzešši v podlago zakonito razliko cen. Zato se pa z vprašanjem, če mu gre nadomestujoči commodum, iz pravnih razlogov ni treba približje pečati. (Razs. 16. V. 1916.)

32. Neveljavnost dobavne pogodbe radi prekoračenja maksimalnih cen.

Če si je kupec blago, za katero so določene maksimalne cene, s prekoračenjem teh pridobil (mesto 50 K 140 K za 100 kg), je kupna pogodba neveljavna (§ 878 ob. drž. zak.). Vsled te ničnosti je kupec obvezan, blago prodajalcu vrniti, ni pa opravičen, obdržati je proti plačilu zakonitih maksimalnih cen. Če porabi blago, ga prodajalec lahko toži sicer ne iz naslova kupne pogodbe, ampak iz naslova neopravičenega obogatjenja. (Razs. 4. VII. 1916.)

Čeprav tozadevne odredbe ne proglasijo same one dobavne pogodbe, ki so se sklenile s prekoračenjem maksimalnih cen, za neveljavne, so vendar te pogodbe po §§ 878 in 1054 ob. drž. zak. absolutno neveljavne. Proti prepovedi določena kupna cena stori ne le, da je čez oblastveno določeno maksimalno ceno dogovorjeno odplačilo neveljavno, ampak da je tudi pogodba neveljavna. To ne izhaja le iz navedenih paragrafov, ampak tudi iz razmotrivanja, da mora pogodbeni volja strank soglašati tako glede kupnega predmeta kakor glede kupne cene in je dvomljivo, če bi bila kot prodajalka nastopajoča toženka pri volji, svojo zalogo moke za maksimalno ceno prodati. Neveljavnost pogodbe izključuje zahtevek tako na dobavo kakor na plačilo kupne cene. (Razs. 11. I. in 21. XII. 1915.)

Le z oblastvenim dovoljenjem dovoljen nakup predmetov, za katere velja prodajna prepoved (teleta za zakol), je brez tega dovoljenja ničev in ne opravičuje niti do zahtevka na dobavo niti na odškodnino. (R. 3. XI. 1915.)

33. Vpiiv določenih maksimalnih cen na izračun škode in interesa.

Ker sme tožitelj ob nadaljni oddaji blaga, ki mu ga mora toženec dobaviti, ako vestno izpolnjuje predpise zoper navijanje cen, nabavni ceni le obstoječim vojnim razmeram primeren dobiček pridodati, se mu mora kot odškodnina za odišli oobiček le ta zakonito dopusten in šele poizvedeni dobiček priznati, in se ne

more maksimalna cena, katere zahteva nikakor ne izključuje kaznivo navijanje cen, vzeti ze podlago izračunu škode. (Mesto zahtevanega zneska 8600 K 10 h se je priznal znesek 1030 K 16 h. (R. 18. VII. 1916)

Določbi čl. 357 trg. zak. ne nasprotuje, če se v vojnem času namesto tržne cene, ki se je v svojem bistvu vsled valovanj, izhajajočih iz trajnih, različnih vzrokov, in vsled predpisov zoper navijanje cen, korenito izpremenila, vzame v podlago izračuna abstraktne škode uradno določena maksimalna cena kot edino dosegljiva povprečna cena. (R. 28. XII. 1915.)

Če je kupna cena ob času zapadle dobave enaka na kraju izpolnitve oblastveno določeni maksimalni ceni dobavnega blaga (krompir), potem ni govora o abstraktni škodi, nastali vsled dobavne zamude. (Razs. 14. XI. 1915.)

Ker je bilo blago, ki se je imelo dobaviti, določeno za prodajo naprej in so zanje kot nepogrešne potrebščine ob času, ko se je izbolnitveni zahtevek izvršil, obstajale oblastveno določene maksimalne cene, se more tožitelju kot odišli dobiček priznati le običajni dobiček (§ 7 ces. nar. z dne 1. avgusta 1914 drž. zak. št. 194). R. 18. VII. 1916.)

S priobčenjem vseh v letu 1915 in 1916 izdanih važnejših razsodb najvišjega sodišča glede dobavnih pogodb med vojno smo gotovo ustregli trgovskim krogom, kajti iz teh razsodb so razvidne smeri našega pravosodstva. V splošnem so merodajne pri razsodbah te misli. Načelno obstajanje pri nedotakljivosti veljavno sklenjenih pogodb, oziri na vojni položaj ob svrhni razlagi ugovora nezadolžene dobavne nemožnosti in nedosegljivost blaga, varstvo enega proti izkoriščanju vojne stiske drugega, izrecno pobijanje morale o vojni kot dopustnem viru obogatjenja. Te razsodbe temeljijo vseskozi na mirovnem pravu, torej na veljajočem pravu. Iz tega izhaja, da nam ne manjka prava, ampak da se težkoče delajo vsled pomanjkanja morale. V prehodni dobi od vojne k miru bo treba torej v prvi vrsti gledati na to, da se vojna konjunktura ne vkorenini v čas po vojni. Mislimo si pa, da bodo z nastopom normalnih razmer nastopila tudi načela trgovanja, ki so poprej obstojala. Želimo le, da bi naši trgovci dobro prestali prehodno dobo, potem se nam ni treba bati za nadaljni obstoj in še boljši razvoj slovenske trgovine.

Dr. R. Marn.

Carinstvo.

Spisal Just Piščanec.

(Konec.)

Če se prtljažni tovari dostavijo drugemu carinskemu za napovedno postopanje upravičenemu uradu nego tistemu, ki je bil prvotno določen, mora

železnica zaznamovati premembo stavnega urada na napovedni listi in na carinskih listkih na tovorih. Če nastane potreba premembe samo glede enega dela prtljažnih tovorov, nakazanih z eno napovedno listo, mora železnica dotične tovore na duplikatu napovedne liste odpisati ter pridjati primerno opombo, za tovore pa izgotoviti novo napovedno listo, v kateri se mora sklicati napovedna številka prvotne napovedne liste. Unikat se vpošlje nakazujočemu uradu v svrhu popravka prvotne napovedne liste, duplikat spremlja tozadevne prtljažne tovore k novemu stavnemu uradu.

Po dospetju prtljažnih tovorov na postajo stavnega urada se isti dostavijo carinskemu uradu ter izroči temu duplikat napovedne liste. Če gre za prtljažne tovore, ki so bili nakazani za prevoz, zadoštuje da se isti stavijo v vozu. V vseh drugih slučajih se morajo tovari razložiti ter prenesti v odpravniki prostor. Carinski urad primerja število dospelih prtljažnih tovorov s podatki napovedne liste ter napiše pri izvidu brez zapreke na duplikat napovedane liste potrdilo o pravilni dostavi z navedbo števila tovorov. Če se število v napovedni listi navedenih prtljažnih tovorov ne vjema s številom stavljenih tovorov, mora to nakazani carinski urad na napovedni listi opomniti. Dospеле napovedne liste se nikjer ne vpišejo. Napovedne liste se dvakrat na mesec vračajo nakazalnemu uradu in sicer one dospele od 1. do 15., koncem meseca, one dospele od 15. do konca meseca pa dne 15. prihodnjega meseca. Ako so dospeli s carinskimi znamkami opremljeni prtljažni tovari brez napovedne liste, naj s tem obvesti carinski urad nakazalni urad. Prtljažni tovari se pa morajo v vsakem slučaju brez odloga odpraviti, ako ni sumnje o kakem prestopku.

299. Spremniško postopanje.

Nakazitev prtljage v spremniškem ravnanju se vrši po določilih, veljavnih za drugo trgovinsko blago (gl. št. 219—222), pri čemer je pa dovoljena ustmena napoved. Spremnice se izdajo na tiskovini »ogledni izvid in carinska pobotnica« s pavziranjem. Ročna prtljaga se zmirom odpravlja s spremnicami. V zmislu v tem oddelku navedenih določeb se ravna tudi s prtljago ob izvozu in v prožnem prometu. V tem ni prtljaga omejena na določene proge.

230. Zaključek.

Ako predstojeci železniško-carinski red ne vsebuje posebnih določb, veljajo za železniški promet splošni carinski predpisi, ki smo jih navedli v ostalih oddelkih tega spisa. Pravnega razmerja med železnicami kot prevzemniki in strankami se železniško-carinski red ne dotika.

Novi železniško-carinski red se je objavil začetkom leta 1914. ter je imel stopiti, namesto dosedanjih zastarelih in večkrat promet ovirajočih predpisov, v veljavo še tekom istega leta. Vsled izbruha svetovne vojne se je pa uveljavljenje odgodilo na nedoločen čas.

S sestavo glavnih predpisov o carinstvu sem nameraval seznaniti naše trgovske kroge z glavnimi pojmi o tej med nami še tako malo negovani, pri tem pa tako važni stroki. Vsled njene suhoparnosti trgovci radi prepuščajo reklamacije in druge železniške zadeve izvedencem, ki jih pa morajo za to drago plačati. Ako bi se potrudili, da jo sami nekoliko proučijo, koristili bi sami sebi ter si prihranili marsikak nepotreben izdatek.

Obnovitev zasebne brzojavne in telefonske službe.

C. kr. poštno in brzojavno ravnateljstvo v Trstu razglša:

Kronovini Koroško in Kranjsko kakor tudi mesto Trst brez okolice so bili izločeni iz brzojavnega in telefonskega prepovedanega ozemlja.

S tem je zasebni brzojavni in telefonski promet v mestu Trst, na Kranjskem in na Koroškem zopet dovoljen.

Ti dve službeni panogi pa ne moreta z ozirom na vsled vojne nastale razmere tako v tehničnem kakor tudi v drugih službenih prometnih napravah za sedaj poslovati v istem obsegu, kakor v mirnem času, temveč samo v omejenem obsegu.

Brzojavna služba.

Dovoljena je pod obstoječimi predpisi predaja zasebnih brzojavk v vse kraje, ki niso izključeni od prometa. Natančnejša pojasnila glede predaje se morejo poizvedeti pri predajnem uradu. Pripominja pa se, da se ne more jamčiti, dokler ni zadostnega števila napeljav na razpolago, da se odpravijo in dostavijo zasebne brzojavke v normalnem roku, ker se bode, odpravljalna večina zasebnih brzojavk, dokler trajajo sedanje razmere, najbrže samo potom pošte. Zasebne brzojavke se sprejemajo tedaj do preklica samo na odgovornost odpošiljatelja, kateri pa nima za slučaj da se brzojavka izgubi ali pa prepozno odpravi, nobene pravice do povračila plačanih pristojbin.

Telefon.

Lokalni telefonski promet v mestu Trst, izvzemši okolico in na Kranjskem bo odprt najbrže 1. januarja 1918. Prekodeželni telefonski promet se pa sedaj ne obnovi. Polek javnih govorilnic se bodo za sedaj odprle za sedaj samo že obstoječe govorilnice sukcesivno v sledečem redu: službena mesta državnih oblasti in uradov, službena mesta civilnih oblasti in uradov,

govornice javnih in zasebnih bolnišnic, govorilnice zdravnikov, lekarnarjev, večjih industrijskih in trgovskih, kakor tudi plovbenih podjetij in končno manjših trgovin in zasebnih stanovanj.

Novih zvez, kakor tudi družabnih zvez (rimske številke) v občeh in naročniških mestih, ki se uporabljajo sedaj v vojaške namene ali katerih dovodi služijo na kak način v vojaške svrhe, se za sedaj ne bo upoštevalo.

Otvoritev posameznih naročniških mest se izvrši samo, ako se javi naročnik, ki mora predložiti obenem tudi natančneje podatke za sestavo seznanenih naročnikov. Morebitne nastale pristojbine se morajo samo ob sebi umevno plačati pred otvoritvijo.

Ker je stopil z 1 januarjem 1917 v veljavo novi telefonski pristojbini red (odlok c. kr. trg. ministerstva z dne 23. septembra 1916, drž. zak. št. 322), se prejšnji predpisi nekoliko spremenijo. Glava spremembe so sledeče:

Vsi pristojbinski popusti za državne oblasti in urade, za javne urade, za splošno koristna podjetja odpadejo. Samo dežele, okraji in občine imajo pod gotovimi predgogi pravico do 50% znižanja.

Naročniška mesta plačajo po prometu v Trstu letne pristojbine 200 K (do največ 3000 lastnih klicev) 260 K (do največ 6000 lastnih klicev) in 320 K (do 12.000 lastnih klicev) v Ljubljani letno pristojbino 160 K in v drugih krajih K 100, 120, 140 ali 160 po obsegu telefonskega posredovalnega urada. Stanovanjska mesta se taksirajo ravno tako kot govorilnice. Razen tega so bile zvišane tudi pristojbine za vzdrževanje (za stranske aparate, mikrofone itd.)

Raznoterosti.

Prisilna oddaja bombaževga blaga; koliko tkanega in pletenega blaga sme trgovec pridržati? Povodoma vprašanj opozarja trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani glede razlage § 4 odredbe z 30. oktobra 1917, drž. zak. št. 418 na naslednje: Od blaga, navedenega v § 2 te odredbe pod a), b) in d) (metersko blago in iz njega konfekcionirani predmeti) se sme obdržati 20%, najmanj pa pri a) 600 metrov, pri b) šest tucatov in pri d) en tucat. Na modrih formularjih, ki jih je dobiti pri zbornici, je na drugi strani to blago podrobno navedeno po I. in II. Pri predmetih navedenih v § 2 pod c) (tkano in pleteno blago; v formularju navedeno pod III.) pa je razločevati dve skupini. Moški predmeti tvorijo prvo skupino, ženski in otroški pa drugo. Od tkanih in pletenih moških predmetov si smejo trgovci na drobno pridržati 20%, od tkanih in pletenih ženskih in otroških predmetov pa si smejo obdržati 50%. Ako 20% moških in 50% ženskih in otroških predmetov skupaj ni več nego 10 tucatov, se sme vsekako v moških, ženskih in otroških predmetih skupaj pridržati 10 tucatov. Ako pa ima trgovec v obeh skupinah manj nego 10 tucatov, sme obdržati celo zalogo. Vse pridržane predmete je treba podrobno na modrem formularju prijaviti. Tej prijavi je priložiti overovljen prepis obrtnega lista ali pa kakšno drugo

uradno potrdilo, iz katerega je razvidno, da je trdka upravičena za nadrobno trgovino.

*

Domovi za invalide. Glasom odloga notranjega ministrstva z dne 20. septembra t. l., št. 6579/8/1 se je odločil vojnokrbstveni urad c. in kr. vojnega ministrstva za ustanavljanje domov za invalide, ki jih ti morejo dobiti brezplačno, ako so dani vsi pogoji za tako podaritev. Ti domovi obstoje iz hiše s kako obrtjo ali trgovino ter z nekoliko zemlje za pridelovanje zelenjadi, krompirja, in toliko krme, da je mogoče rediti nekaj živine. Za take domove se bo izdajalo po 5000 do 8000 kron. Ker je sedaj zidanje težavno in drago, se bodo v prvi vrsti nakupovala in oddajala že gotova, od prej obstoječa domovanja. Za podaritev takega doma so upravičeni prositi oženjeni invalidi, ki nimajo premoženja ter so bili pri superarbitraciji spoznani za več kot 75% dela nezmožne. Naseljevanje bi se imelo vršiti predvsem po domačih občinah oziroma po krajih stalnega bivališča, ako bi bilo mogoče tamkaj urediti tak dom. Slepici pri tej akciji ne pridejo v poštev, ker se bo zanje skrbelo na drug način. Oni, ki so po navedenih pogojih upravičeni prositi za podaritev naj vlagajo s tozadevnimi vojaškimi dokumenti opremljene prošnje na „Vojnokrbstveni urad c. in kr. vojnega ministrstva (Kriegsfürsorgeamt des k. u. k. Kriegsministeriums) na Dunaju. Po možnosti je navesti tudi kraj in ime lastnika ter ceno zaprosenega domovanja. Prosimo naj to notico ponatisnejo tudi drugi listi, ker je važno, da se vsak upravičenec oglasi takoj!

*

Trgovci, pozor! Vsi trgovci z obleko, blagom in perilom se kar najresneje opozarjajo, da teh potrebščin pod nobenim pogojem ne smejo prodajati — brez nakaznic „Deželne poslovalnice za preskrbo z blagom, obleko in perilom“. Prestopki se najstrožje kaznujejo. — Za deželo izdajajo nakaznice c. kr. okrajna glavarstva.

*

Oprostitev tretjine zaporov podvrženega bombaževga blaga in perila za nadrobno prodajo in podlog ter pridatkov za konfekcijo. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani opozarja na naslednji razpis c. kr. trgovskega ministrstva: Po § 3 in 4 ministrske odredbe z dne 30. oktobra 1917, drž. zak. št. 418 je 20% pri nadrobnih trgovcih s: nahajajočega oddaji podvrženega bombaževga blaga, nadalje 50% pri obrtnikih se nahajajočih podlog in pridatkov, kolikor se rabijo v lastnem obrtu, izvzetih od oddajne dolžnosti. Dejanstvena prodaja ali predelovanje onega blaga, katerega ni oddati po gornjem izjemnem predpisu, je pa v toliko omejena, v kolikor je bombažasto blago in moško perilo po ministrski odredbi z dne 31. avgusta 1916 pod zaporo ter se sme le na podlagi vsakokratnih odredb c. kr. trgovskega ministrstva prodajati in uporabljati. C. kr. trgovsko ministrstvo je sedaj odredilo, da je za čas do vstetega 31. januarja 1918 prost in ga je torej dovoljeno odprodati: I. Tretji del onih 20% bombažastega blaga in perilnih predmetov, ki jih nadrobnik po zgoraj nevedeni odredbi s 30. oktobra 1917 sme obdržati. Prodaja te tretjine pa se sme izvršiti le ob izpolnitvi naslednjih pogojev: 1. O vsaki posamezni prodaji se morajo voditi posebni zapiski; 2. nadrobne prodajne cene ne smejo presegati cen, ki jih je pred 31. avgustom 1916 trgovec dosegel za enako blago in 3. posameznemu porabniku se ne sme prodati več nego 20 m blaga ali pol tucata perilnih predmetov. II. Tretji del onih 50% podlog in pridatkov, ki jih po navedeni odredbi krojačem, konfekcionarjem in drugim obrtnikom ni treba oddati. Ta dopustitev pa velja samo za konfekcijske namene. Izrečno se opozarja, da je ta dopustitev kakor za prodajo na drobno tako za konfekcijo vezana na določbe ministrske odredbe z dne 21. septembra 1917, drž. zak. št. 383, tičeče se obveznosti kupovalca za lastno porabo, da se izkaže s potrdilom potrebe.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani je imelo 21. novembra svoj 79. redni občni zbor. Ravnatelj g. A. Lilleg je otvoril občni zbor ter se spominjal lani umrlih članov, ki so: Emerik Mayer, Karel Weber, Josip Pleiweiss, Ivan Mejač, Konrad Lisec, Ignac Kessler, Alfred Ledenig, Emil Randhartinger, Friderik Felber, Karel Lapajne, Ludvik Vašič, Milan Drahsler, Ivan Tomsche, Silvester Skerbinec, Ivan Gestrin in Leopold Legat. Iz blagajniškega in tajniškega poročila g. Ivana Volka posnamemo: Društvo je imelo lani 5 častnih članov, 24 podpornih in 371 rednih članov ter enega vajejenca, skupaj 401 člana. Premoženje bolniškega oddelka znaša 88.664 kron 81 vin., podpornega oddelka 143.702 K 84 vin., Terčkova zapuščina 50.218 K 60 vin., skupaj 282.586 K 31 vin., proti letu 1915 torej več za 5521 K 60 vin. Bolniški zaklad izkazuje dohodkov 15.878 K 18 vin., bolniški stroški 6838 K 97 vin., pogrebni stroški za 9 članov 720 K, stroški skupaj 10.996 K 56 vin., torej znaša dobiček 4881 K 62 vin. Podporni oddelek izkazuje 9470 K 22 v dohodkov in 7691 K stroškov, torej dobiček 1779 K 22 vin. Terčkova zapuščina izkazuje preostanka 650 K iz obresti. Daril je prejelo društvo 334 K 32 v. Na predlog računskega preglednika g. Škofa se da odboru absolutorij in se mu izreče zahvala. Za leto 1917 se dovoli 10 članom podpora. Za greglednike računov so bili izvoljeni gg. Kostevec, Škof, in Kmet, za njih namestnika gg. Sekula in Kovača. Izpremenila so se nato pravila na podlagi novih zakonitih določb. Doslej so člani plačevali sami letno članarine 32 K, odslej bo plačati mesečno 4 K 80 v in sicer odpade od tega zneska 1 K 60 v na gospodarja, 3 K 20 v pa na člana, za učence plačujejo gospodarji mesečno 1 K. Doslej se je izplačevala bolniščina po 2 K 40 v na dan, odslej se bo plačevalo po 5 K. Za pogrebne stroške se bo izplačevalo namesto 80 K odslej 250 kron. Kolitve v ravnateljstvo se bo vršilo odslej tako, da izstopijo iz ravnateljstva vsako leto po 3 člani.

*

Gremij trgovcev v Ljubljani je imel dne 18. t. m. svoj redni občni zbor ob pičli udeležbi svojih članov. Načelnik gosp. Ivan Samec otvori ob 10. uri zborovanje, pozdravi navzoče ter opozarja člane na težaven položaj, v katerega je spravila vojska trgovino. Pozval je člane, da vsi in kolikor mogoče v visokih zneskih podpišejo vojno posojilo, da se na ta način dokumentira ne samo nepremagljivost avstrijske armade, ampak tudi gospodarska moč. Spominja se umrlih tovarišev in pripadnikov gremija ter pozivlja navzoče, da jim ohranijo blag spomin. Računski zaključek izkazuje 12.594 K 08 v dohodkov ter 12.578 kron 93 viu. stroškov, torej gotovine 15 K 15 v. Premoženje znaša 46.246 K 57 v. Proračun izkazuje primanjkljaja 2630 K, ki se bo pokrili iz doklad članov. Volitve se niso vršile, ker je več kot polovica članov na bojnem polju.

*

Označenje cen po izložbah. Opaža se, da trgovci nimajo po vseh izložbah in na vsem blagu v smislu tozadevne ministerske naredbe označenih cen. Vsi se še znova opozarjajo, da se bode na to zelo strogo gledalo in bodo krivci zaradi tega strogo kaznovani. Polek tega se jim lahko tudi odvzame obrtna pravica. Tudi če ni luksusbлага, se ne sme tega označiti kot takega.

*

Bimetalizem kot mednarodna veljava? Kot stabilna denarna veljava se je pred vojno smatrala čista zlata veljava. »New York Times« pa poroča, da hoče ameriška vlada v sporazumu z zveznimi državami in nevtralcii uvesti kot podlago za mednarodni denarni sistem bimetalizem, torej zlato in srebro kot enakovredno pokritje za bankovce. Ako se ta vest uresniči, bi se dalo sklepati na to, kam so že Združene

države prišle s svojimi podporami zaveznikom. V času, ko je bila Amerika še nevtralna, je dobila milijarde zlata in je bila skoro na tem, da doseže za svoj dolar vrhovno vladno na svetu namesto funt sterlingov, ki obvladuje kot prvi denar svet. Zdaj se pa to bogastvo zlata, kakor je videti, razpršuje, ker se mora za surovine ameriške vojne industrije razdati inozemskim državam, predvsem Japonski; obenem se mora zadostiti kreditnim potrebščinam vojaških zaveznikov. Ti krediti rastejo Ameriki polagoma čez glavo in v nameravani uvedbi je videti poskus, da se srebru zopet pomaga do vlade kot mednarodno denarno sredstvo, kar bi bil pri velikem bogastvu srebra Amerike jako dober izhod. Temu izhodu bi pa Anglija in angleška banka, ki je vse storila da štiti svojo zlato veljavo in jo izvede iz vojne zdravo, nikoli ne pomagala, že zato ne, ker Angleška nima interesa, da bi Ameriko podpirala v boju dolarja proti funtu sterlingov. Anglija bi najbrž rajši videla, da spravi Amerika zlato izven dežele ter s tem dolar oškoduje. Po vojni bo Angleška zopet hotela biti gospodar v mednarodnem denarnem prometu.

*

Beg bank iz Beneškega. Beneške banke so bežale in sicer ne le iz zasedenega ozemlja, ampak tudi iz Trevize, Vicence, Bassana, Padue in iz Benetk. Značilno je visoko število samostojnih bank, ki so bile tudi v malih mestih, iz česar se da sklepati razširjeno decentralizacijo italijanskih bank. V velikem seznamu, ki ga priobčuje italijansko trgovsko in industrijsko ministrstvo, je ena sama podružnica. Sicer ima pa vsako mesto svojo hranilnico, svoj Monte di Pieta (zastavljalnico) in svojo ljudsko banko; pa tudi zasebnih bankirjev je veliko število. V Vidmu je bilo na primer šest bank, v Pordenone štiri in skoro vsako gnezdo je imelo svojo banko.

*

Devizna centrala v Italiji. Kakor obstoji že pri nas dali časa devizna centrala, se je taka ustanovila tudi v Italiji za dobo vojne in šest mesecev po vojni. Centrala ima izključno pravico, skrbeti za sredstva, ki služijo za plačila izven Italije.

*

Nasprotstvo proti gospodarskim centralam. Z ustanovitvijo različnih central se je prosti promet blaga pokopal. Da so bili nameni, vsled katerih so se centrale ustanovile dobri, o tem nihče ne dvomi, toda izkazalo se je, da se pričakovanja niso izpolnila, temveč da so vsled central nastali nedostatki, ki glasno kličejo po odpravi teh. Blago se ni pocenilo, ampak podražilo, ker se pod roko prodaja za horrendne cene od ljudi, ki niso trgovci, dočim imajo pravi trgovci vezane roke. Vedno ostrejša postaja zato nasprotstvo proti centralnemu gospodarstvu v trgovini in industriji. Že zdaj je brez dvoma, da s politiko generalnega komisariata glede prehodnega gospodarstva ne soglašajo niti produktivni krogi niti konsumenti. Tudi zastopniki agrarcev so v zadnji seji dunajske produktivne borze izvajali, da so gospodarske centrale skoro popolnoma odrekale in da je le pri prostem delovanju mogoč popoln razvoj domače produkcije. Industrijske zveze so že pri zadnjem zborovanju zavzele stališče proti sistemu prisilnih zadrug, ki naj bi se celo po sklepu miru še nadalje obdržal. V kratkem se bodo združile tri velike industrijske zveze in poznavalci razmer izjavljajo že zdaj, da bodo v predstojništvo izvoljene same osebe, ki so nasprotniki prisilnega gospodarstva. Trgovci so že od vsega početka proti centralam, torej se združuje vse proti njim in naš list je vedno zastopal stališče, da naše gospodarske centrale ne dosegajo namena, zaradi katerega so bile ustanovljene. Saj

pa tudi ne gre, da bi bil stan trgovcev skoro popolnoma izločen pri prometu z blagom.

*

Uredništvo čitateljem. Ob sklepu letnika želimo cenjenim sotrudnikom in čitateljem veselo novo leto! Uredništvo si je za prihodnje leto pridobilo širši krog sotrudnikov in obljubljeni so nam aktualni spisi o prehodnem gospodarstvu in sploh o gospodarskih panogah, ki zanimajo naše čitatelje. Bolj kakor kedaj poprej bo v prehodni dobi potrebno slovenskim trgovcem lastno glasilo in če se uresničijo nade naših politikov glede samostojnosti našega naroda, se bodo uresničile tudi nade naših trgovcev o povečanju lista oziroma o slovenskem trgovskem tedniku. S temi nadami na bodočnost zaključujemo leto in želimo, da bi nam prihodnje leto prineslo dolgo zaželeni mir.

*

Preskrba s semenskim žitom za pomladansko in poletno setev 1918. Semensko žito za prihodnjo pomladansko in poletno setev bo oddajala Kmetijska družba in Žitni zavod. Kmetijska družba oddaja v glavnem originalno seme in priznana semensko blago, in sicer iz drugih dežel. Žitni zavod pa bo oddajal deloma domače, deloma tuje semensko blago. Vsakdo, ki želi prejeti semensko žito od Kmetijske družbe, mora imeti potrjeno svojega županstva, da seme v resnici potrebuje. Istotako se mora vsak, ki želi prejeti seme od Žitnega zavoda, prigrasiti pravočasno pri svojem županstvu. Seme se sme naročiti samo pri enem mestu, ali pri Kmetijski družbi, ali pri Žitnem zavodu. Da se pravočasno dožene in po možnosti pokrije potreba po semenskem žitu, velja za dotičnike, ki želijo prejeti seme od Žitnega zavoda sledeče: 1. Če bo imel Žitni zavod na razpolago jaro pšenico in jaro rž, jo bo oddajal kmetovalcem le proti zameni za domačo pšenico in rž. Pripominja pa se, da Zavod ne prevzame nikake odgovornosti za uspeh jare pšenice ali jare rži. 2. Ostalo semensko žito pa prejmejo od Žitnega zavoda le tisti, ki ga sami nič nimajo. Kdor je pridelal kaj žita, ga mora v prvi vrsti porabiti za seme. Če ga mu manjka za prehrano, ima pravico pri svoji aprovizaciji zahtevati moko. 3. Kdor želi prejeti semensko žito od Žitnega zavoda, se mora zgledati pri svojem županstvu, da ga županstvo vpiše v prigrasnico. Županstvo prejme zato potrebne formularje potom okrajnega glavarstva. 4. V prigrasnico se smejo vpisati le dotičniki, ki semena ne bodo prejeli od kod drugod (od sosedu, potom zamene, ali od Kmetijske družbe) in ki seme v resnici potrebujejo, to se pravi tisti, ki žita niso nič sejali, ali kojim je vremenska nezgoda uničila pridelek. Županstvo mora za vsakega prigrasjenca vpisati poleg zaželenih množine semenskega žita tudi velikost ploskve, ki jo bo obsejal. Za pravilno vpisovanje v prigrasnice je županstvo odgovorno. 5. Županstvo mora poslati prigrasnice najpozneje do 7. januarja 1918 c. kr. okrajnemu glavarstvu v pregled. Na poznejše prigrasitve se ne bo oziralo. 6. Žitni zavod bo oddajal prigrasencem semensko žito, kakor do sedaj, potom svojih žitnih komisijonarjev.

Ljubljana, 15. decembra 1917.

Zavod za promet z žitom ob času vojne podružnica v Ljubljani.

*

Uspeh VII. vojnega posojila. Poštna hranilnica naznanja, da znaša po provizorični ugotovitvi uspeh VII. vojnega posojila 5801'6 milijonov kron. — VII. vojno posojilo je doseglo torej za sedemsto milijonov več nego šesto, ki je dalo 5'1 milijard. V vseh VII. vojnih posojilih je bilo v Avstriji podpisanih preko 28'7 milijard kron.

*

Poročilo o trgovskem in združnem tečaju za invalide na slovenski trgovski šoli v Ljubljani. Kranjska deželna komisija za oskrbo domov se vračajočih vojakov je priredila v času od 1. avgusta do 30. novembra na slovenski trgovski šoli trgovski tečaj na podlagi organizacijskega statuta in učnega načrta, ki ga je sestavilo ravnateljstvo in ga je odobrilo c. kr. naučno ministrstvo. Poučevalo se je sledeče predmete: slovenščina in slovensko dopisje računstvo, trgovsko in združno knjigovodstvo, trgovstvo, združništvo in združno pravo, zavarovalstvo, nemščina in nemško dopisje, tesnopolisje, strojepisje, in lepopisje. Vodstvo tečaja je bilo v rokah ravnateljstva. Pouk se je vršil vsak dan od 7. do 11. dopoldne, in od 3. do 6. popoldne. Sreda in sobota popoldne ni bilo pouka. V tečaj je vstopilo 15 slušateljev. Predizobrazba je bila zelo različna. 5 slušateljev je imelo srednješolsko maturo, 1 4 razrede realke, ostali pa ljudsko šolo. Med tečajem so bili 3 slušatelji po posredovanju ravnateljstva od c. kr. vojaškega poveljstva prestavljeni v Gradec, kjer obiskujejo abiturijentski tečaj na trgov. akademiji. Eden slušatelj vsled bolezni tečaja ni dovršil, tako da je dovršilo tečaj 11 slušateljev. Obisk tečaja je bil prav dovoljen. Koncem tečaja je prišlo 10 učencev izpričevala. Uspeh je bil pri dveh slušateljih prav dober, pri 5 dober in pri treh zadosten. Dne 1. decembra se je vršila skušnja, pri kateri so bil navzoči sledeči gg: deželni predsednik grof Attems, štacijski poveljnik polkovnik Anton Holick, deželni odbornik dr. Pegan, garnizijski šefzdravnik dr. Lusenberger, vladni svetniki: Belar, Bezjak, Praxmarer in Šubic ter polkovni zdravnik dr. Hübler. Izpričevala je razdelil gosp. deželni predsednik, ki se je učiteljskemu zboru zahvalil in želel slušateljem uspeh na njih nadaljnji poti. K pokritju stroškov za tečaj so prispevali naučno ministrstvo, deželni odbor, trgovska in obrtniška zbornica in kranjska deželna komisija za oskrbo domov se vračajočih vojakov. Tečaj je bil brezplačen in so slušatelji prejeli vse potrebščine za tečaj brezplačno. Tečaj se bo po novem letu ponovil. Pričetek se bo svoječasno naznanil po časopisih. V tečaj lahko vstopijo tudi oni invalidi, ki so že vojaščine prosti. Pojasnila daje ravnateljstvo slovenske trgovske šole.

*

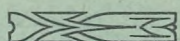
Obleko in perilo iz papirja nameravajo sedaj izdelovati v večjem obsegu. V ta namen naj se vzame tudi časopisom še polovico tistega papirja, ki ga jim daje vlada na razpolago. Perilo in obleka iz papirja bi bila pri tem draga in za nič. Strokovnjaki računajo, da bi prišla srajca tkana iz papirnih niti na 20—24 kron, ne dala bi se pa prati niti dvakrat.

*

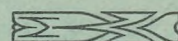
Vojna čevljarna v Ljubljani razglša vsled raznih vprašanj z dežele, da popravi po pošti ne sprejema, ker se nabere s tem preveč manipulacijskega dela, kateremu s sedanjim osebje ne more biti kos. V popravilo se sprejemajo zato samo take obutve, ki jih stranke osebno prinesejo in odvzamejo. Zavod za pospeševanje obrti pa priporoča obrtnikom in čevljarjem, da ustanove vsaj po večjih krajih popravilnice, kakor je to storil Zavod za pospeševanje obrti v Ljubljani z vojno čevljarno.

Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 knjigovodja in 1 pomočnik mešane stroke. Službe išče 1 kontorist, 4 pomočniki, 5 kontoristk, 15 prodajalk, 2 učenca in 3 učence. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica: K 8,000.000.—.

Podružnica Ljubljana.

Rezerve. okrog K 1,000.000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4 1/2 %.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE in PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

Centrala:
Trst.
Podružnice:
Dubrovnik
Dunaj
Kotor
Metković
Opatija
Spljet
Šibenik
Zadar

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PPEVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzovjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI t. č. v Ljubljani in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 10,000.000.—. Rez. zaklad K 1,500.000.—.

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Poslovnica c. kr. razredne loterije.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi** : **FRANCKOV** :

kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :

iz zagrebške tovarne.

Varstvena znamka.

**„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za
kavne surogate v Ljubljani**

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorec na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!
Mestna hranilnica ljubljanska,
Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1916 vlog	K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil	K 30,600.000.—
rezervnega zaklada	K 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4%.

— večje in nestalne vloge pa po dogovoru. —

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% ozrioma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.